

SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNO-GOSPODARCZA I PRZESTRZENNA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH

Wrocław, grudzień 2016 r.

**Fundusze
Europejskie**
Pomoc Techniczna

Unia Europejska
Fundusz Spójności

OPRACOWANIE

Instytut Rozwoju Terytorialnego
ul. Dawida 1a
50-527 Wrocław

DYREKTOR

Maciej Zathey

ZASTĘPCY DYREKTORA

Magdalena Belof
Przemysław Malczewski

KIEROWNIK PRACOWNI

Wojciech Maleszka

KOORDYNACJA OPRACOWANIA

Wojciech Maleszka

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	5
1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO	7
1.1. DEMOGRAFIA I MIESZKALNICTWO	7
1.1.1. STAN LUDNOŚCI	7
1.1.2. STRUKTURA LUDNOŚCI	9
1.1.3. PRZYROST NATURALNY I MIGRACJE	11
1.1.4. MIESZKALNICTWO	13
1.1.5. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	15
1.2. GOSPODARKA	16
1.2.1. RACHUNKI REGIONALNE	16
1.2.2. RYNEK PRACY	19
1.2.3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	25
1.2.4. ROLNICTWO	28
1.2.5. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	33
1.2.6. USŁUGI	35
1.2.7. GÓRNICTWO I WYDOBYCIE	37
1.2.8. TURYSTYKA	41
1.2.9. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU	44
1.2.10. DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA	47
1.2.11. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE	49
1.2.12. INWESTORZY ZAGRANICZNI	54
1.2.13. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	59
1.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	60
1.3.1. EDUKACJA I WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	60
1.3.2. SZKOLNICTWO WYŻSZE	64
1.3.3. OCHRONA ZDROWIA	64
1.3.4. OPIEKA SPOŁECZNA	66
1.3.5. KULTURA	68
1.3.6. SPORT	72
1.3.7. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON	72
2. ZRÓŻNICOWANIE WEWNĘTRZNE WYBRANYCH CZYNNIKÓW ROZWOJU REGIONALNEGO W UKŁADZIE OBSZARÓW FUNKcjONALNYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	74
2.1. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY	74
2.1.1. MIESZKALNICTWO	74
2.1.2. EDUKACJA I WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE	78
2.1.3. OCHRONA ZDROWIA	85
2.1.4. OPIEKA SPOŁECZNA	88
2.1.5. KULTURA	93
2.1.6. SPORT	96

2.2.	KAPITAŁ GOSPODARCZY	98
2.2.1.	RYNEK PRACY	98
2.2.2.	PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	101
2.2.3.	PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	106
2.2.4.	USŁUGI	110
2.2.5.	INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU	112
3.	SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W POLSCE POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ	114
3.1.	WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE	115
3.2.	WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE	117
3.3.	WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE	122
3.4.	WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE	125

WPROWADZENIE

Opracowanie pn. „Spójność społeczno-gospodarcza obszarów funkcjonalnych” obejmuje problematykę rozwoju obszarów funkcjonalnych rozpatrywaną w kontekście zróżnicowań wewnętrznych poziomu determinujących go istotnych czynników. Zawiera ono, w syntetycznym ujęciu, wieloaspektowy przekrój zjawisk społeczno-gospodarczych zachodzących w przestrzeni regionalnej, tworząc swoisty raport o rozwoju społeczno-gospodarczym. Ponadto ujmuje analizę spójności przestrzennej obszarów funkcjonalnych w kontekście zapisów regionalnych dokumentów planistycznych.

Badanie oparto o bogaty materiał merytoryczny – specjalistyczne analizy branżowe, dotychczas opracowane w Instytucie Rozwoju Terytorialnego w ramach funkcjonowania Dolnośląskiego Obserwatorium Rozwoju Terytorialnego (DORT), obejmujące różnorodne zagadnienia cząstkowe m.in. rozwój demograficzny, stan rynku pracy, rozwój społeczno-gospodarczy miast. Ponadto w analizie wykorzystano dane statystyczne i przestrzenne, będące w dyspozycji Instytutu Rozwoju Terytorialnego, a także dane statystyki publicznej pochodzące zarówno z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), jak i roczników statystycznych.

Zakres przestrzenny opracowania objął 4 regiony – w szczególności województwo dolnośląskie, a także sąsiadujące z nim województwa: lubuskie, opolskie i wielkopolskie. W analizie przyjęto szeroki zakresu czasowy badania, w szczególności – w miarę dostępności danych – zawierający okres od 2005 roku do 2015 roku, który umożliwił pełniejszą analizę zjawisk w równych, 5-letnich interwałach.

W opracowaniu jako cele poznawcze przyjęto w szczególności:

- 1) określenie poziomu wybranych czynników rozwoju regionalnego w jednostkach administracyjnych tworzących obszary funkcjonalne,
- 2) wyznaczenie stopnia zróżnicowań społeczno-gospodarczych i przestrzennych w wyznaczonych obszarach funkcjonalnych,
- 3) analizę struktur zróżnicowań społeczno-gospodarczych w obszarach funkcjonalnych.

Rozszerzając cele badania określono dodatkowo cel metodyczny, ukierunkowany na dobór metod i narzędzi analitycznych opisujących stopień oraz strukturę zróżnicowań zjawisk społecznych i gospodarczych w skali regionalnej.

Procedura badawcza zakładała realizację opracowania w następujących głównych etapach:

- 1) dobór klasyfikacji czynników rozwoju regionalnego,
- 2) dobór wskaźników opisujących czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego z zastosowaniem zwrotnościowej i korelacyjnej weryfikacji cech diagnostycznych;
- 3) wyznaczenie poziomu czynników rozwoju regionalnego,
- 4) określenie stopnia zróżnicowania poziomu czynników rozwoju regionalnego w wyznaczonych obszarach funkcjonalnych,
- 5) sformułowanie wniosków i wizualizacja wyników.

W badaniu zastosowano ilościowe i graficzne metody analityczne, stosownie do przyjętych celów poznawczych. W szczególności użyto różnorodne parametry statystyczne m.in. miary zróżnicowania wewnątrzregionalnego.

Opracowanie pn. „Spójność społeczno-gospodarcza obszarów funkcjonalnych” zostało zrealizowane w ramach dotacji Ministerstwa Rozwoju RP dla Regionalnych Obserwatoriów Terytorialnych (ROT), jako projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

1.1. DEMOGRAFIA I MIESZKALNICTWO

1.1.1. STAN LUDNOŚCI

Województwo dolnośląskie zamieszkiwało w 2015 roku 2 mln 904 tys. osób, co stanowiło 7,6% ludności Polski, klasyfikując region pod względem zaludnienia na 5. miejscu w kraju. Większość mieszkańców stanowiły kobiety – 51,9% ogółu ludności (w Polsce 51,6%).

Na Dolnym Śląsku w 2015 roku największą liczbą mieszkańców (powyżej 100 tys. ludności) wyróżniały się powiaty: miasto Wrocław (635,7), kłodzki (162,4), świdnicki (159,6), wrocławski (134,1), miasto Wałbrzych (115,4), oleśnicki (106,4), lubiński (106,3), dzierzoniowski (103,3) i miasto Legnica (100,8). Natomiast najślabiej zaludnione (poniżej 50 tys. mieszkańców) były powiaty położone w szczególności w północnej części regionu: górowski (35,9), milicki (37,2) i wołowski (47,1), a ponadto: strzeliński (44,1), kamiennogórski (44,4) złotoryjski (44,5) i lwówecki (46,6).

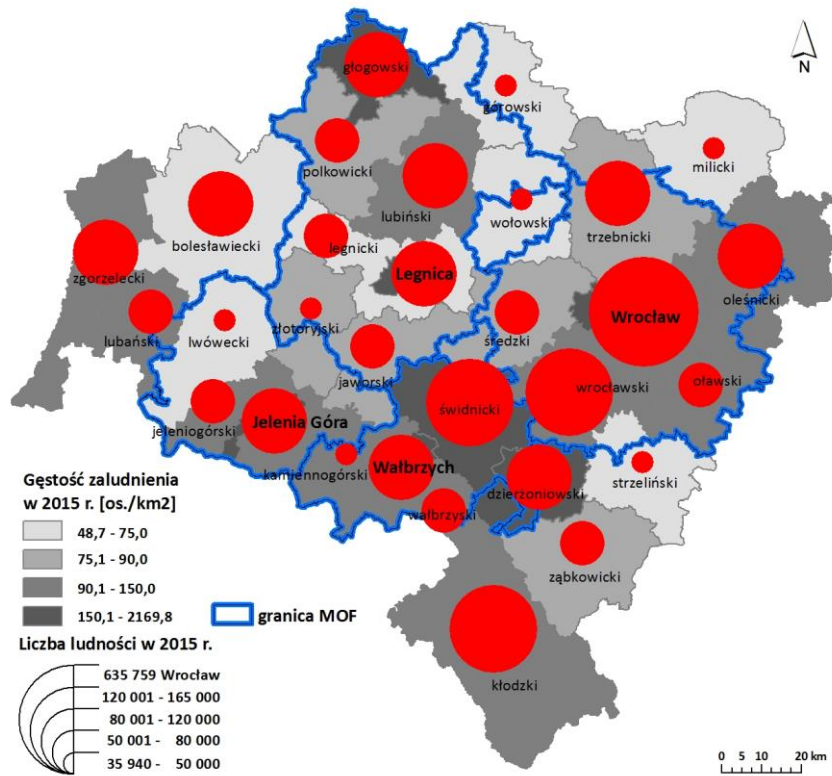
Gęstość zaludnienia na Dolnym Śląsku w 2015 roku wynosiła 146 osoby na 1 km² i była wyższa od średniej dla Polski (123), plasując region na 4. miejscu w kraju za województwami: śląskim (371), małopolskim (222) i mazowieckim (150). W ujęciu wewnątrzregionalnym najgęściej zaludnionymi powiatami (powyżej 150 osób na 1 km²) były miasta – powiaty grodzkie: Wrocław (2 170), Legnica (1 802), Wałbrzych (1 358) i Jelenia Góra (1 358) oraz powiaty: dzierzoniowski (216), świdnicki (215) i głogowski (204). Natomiast najmniejszą gęstością zaludnienia (poniżej 75 osób na 1 km²) cechowały się powiaty położone w północnej części województwa: górowski (49), milicki (52), wołowski (70), a także lwówecki (66), bolesławiecki (69), strzeliński (71) i legnicki (74); (mapa 1).

W latach 2011-2015 w województwie dolnośląskim następował sukcesywny coroczny spadek liczby mieszkańców – łącznie przez okres 5 lat ubyło 13 tys. osób, co stanowiło -0,4% ogółu populacji (w Polsce -0,2%). Ten kierunek zmian liczby ludności dominował także w większości polskich regionów: w badanym okresie w 12 z nich liczba mieszkańców zmniejszyła się. Na Dolnym Śląsku zaznaczyły się jednak silne dysproporcje w zakresie zmian liczby ludności w układzie miasto-wieś. Na obszarach miejskich nastąpił spadek liczby mieszkańców o -1,5% (w Polsce w miastach spadek o -1,1%), natomiast na obszarach wiejskich odnotowano wzrost liczby ludności o 2,1% (w Polsce we wsiach wzrost o 1%).

W ujęciu wewnątrzregionalnym na Dolnym Śląsku w zmianach ludnościowych przeważał trend spadkowy – aż 115 gmin (68% ogółu gmin w województwie) zarejestrowało spadek liczby ludności. Największe ubytki mieszkańców (powyżej 4%) zaobserwowano w gminach miejskich położonych w południowej części regionu: Świeradów-Zdrój (spadek o 5,7%), Kamienna Góra (5,4%), Duszniki-Zdrój (5%), Nowa Ruda (4,9%), Szklarska Poręba (4,5%), Boguszów-Gorce (4,5%), Kowary (4,4%) i Polanica-Zdrój (4,2%), a także w gminach miejsko-wiejskich: Mieroszów (5,6%), Głuszycza (4,6%), Bogatynia (4,6%), Lądek-Zdrój (4,3%), Bolków (4,2%), Lubawka (4,1%) oraz w gminie wiejskiej Przeworno (4,3%). Natomiast największy wzrost liczby ludności (powyżej 4,8%) zanotowano w gminach usytuowanych wokół największego miasta Dolnego Śląska – Wrocławia: Siechnice (22,2%), Długołęka (18,8%), Czernica (18,5%), Kobierzyce (13,7%), Miękinia (10,4%), Żórawina (10,4%), Kąty Wrocławskie (8,9%), Wisznia Mała (6,9%) i Oleśnica (4,9%), a także w gminach: Jerzmanowa (14,3%), Lubin (12,4%), Kunice (12,3%), Jeżów Sudecki (5,6%) i Głogów (4,9%); (mapa 2).

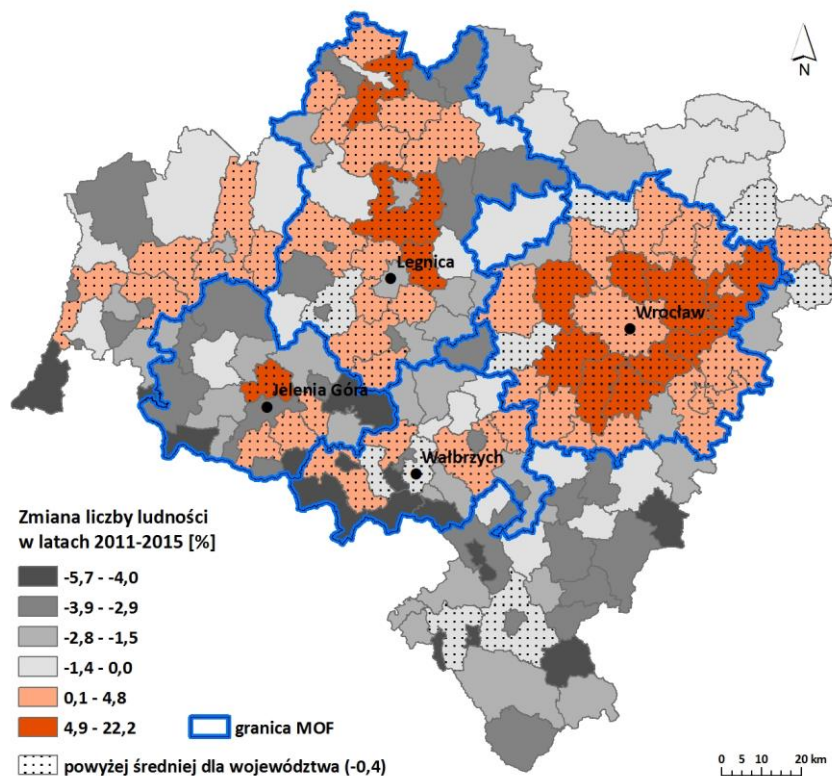

MAPA 1. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w powiatach województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 2. Zmiana liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskaźnik urbanizacji w województwie dolnośląskim w 2015 roku wynosił 69,2% (w Polsce 60,3%) i należał do najwyższych wśród polskich regionów (77,8% - 2. miejsce za województwem śląskim). W stosunku do 2010 roku, w 2015 roku na Dolnym Śląsku odnotowano jednak spadek udziału ludności miejskiej o -0,8%. Należy nadmienić, że jest to trend zbieżny z tendencjami obserwowanymi w większości polskich regionów – w analizowanym okresie jedynie w 3 województwach zarejestrowano wzrost wartości wskaźnika urbanizacji: w lubuskim (1,5%), podlaskim (0,5%) i mazowieckim (0,1%).

W układzie wewnątrzregionalnym największym udziałem ludności miejskiej (powyżej 70%) wyróżniły się powiaty¹: dzierzoniowski (81,2%), głogowski (76,1%) i lubiński (74,4%), a najmniejszym (poniżej 40%) powiaty: wrocławski (15,2%), średzki (17,7%), milicki (31,2%), legnicki (31,7%), strzeliński (33,5%) i trzebnicki (37%).

1.1.2. STRUKTURA LUDNOŚCI

W województwie dolnośląskim w 2015 roku ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 16,8% ogółu mieszkańców (w Polsce 16,7%) – była to jedna z najniższych wartości spośród polskich regionów, klasyfikująca region na 15. miejscu w kraju. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 62,8% populacji – 7. miejsce w kraju (w Polsce 62,0%), a ludność w wieku poprodukcyjnym obejmowała aż 20,5% mieszkańców, co plasowało województwo na 4. pozycji w kraju (w Polsce 21,3%).

Wskaźniki te wskazują na niekorzystną strukturę wieku ludności Dolnego Śląska w porównaniu do innych polskich województw, która jest konsekwencją negatywnych trendów demograficznych zaobserwowanych w regionie w latach 2011-2015. W analizowanym okresie nastąpił bowiem wyraźny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym o 20,4% (w Polsce 19,7%), przy jednoczesnym znacznym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym o 4,8% (w Polsce 6,1%) i spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym o 4,1% (w Polsce spadek o 3,2%). W układzie lokalnym najniższym udziałem ludności w wieku produkcyjnym (poniżej 62%) w 2015 roku odznaczały się powiaty: miasto Jelenia Góra (60,5%), milicki (61,7%), miasto Wałbrzych (61,8%) i miasto Wrocław (61,8%), natomiast najwyższy udział (powyżej 64%) cechował powiaty: złotoryjski (64,9%), średzki (64,8%), wrocławski (64,2%), polkowicki (64,1%), lwówecki (64,1%), legnicki (64,1%) i wołowski (64%); (mapa 3).

O niekorzystnych zmianach demograficznych w regionie w analizowanych latach świadczy także wartość współczynnika obciążeń demograficznych², który w 2010 roku wynosił 52,2 osoby (w Polsce 53,1 osoby) i był jednym z najniższych w ujęciu międzywojewódzkim, plasując region na 14. miejscu w kraju. Natomiast w 2015 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 59,3 osób (w Polsce 61,3 osób) – 10. miejsce w grupie polskich województw.

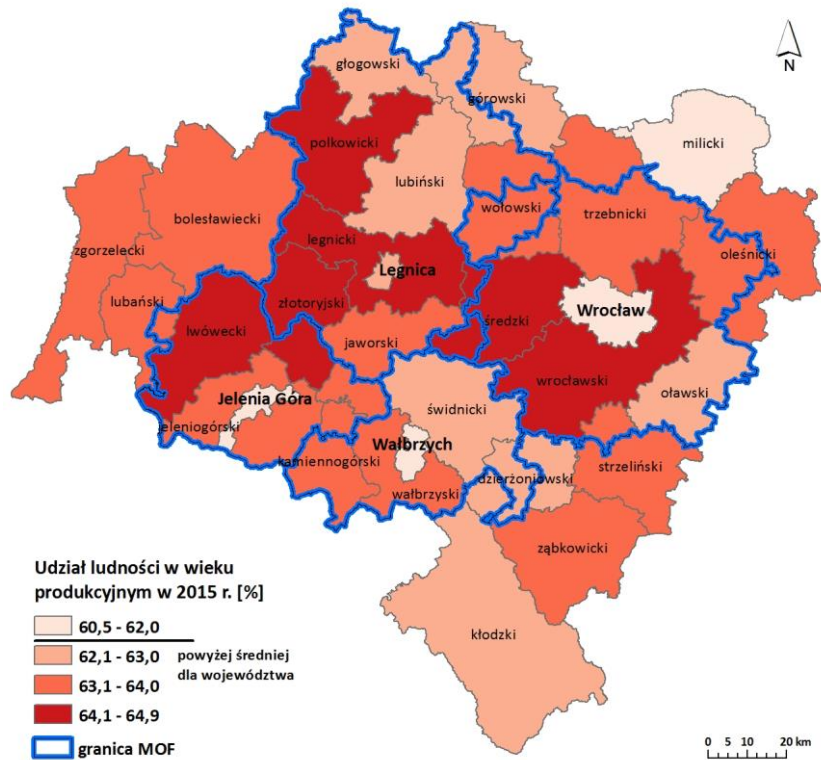
W układzie wewnątrzregionalnym najmniej korzystną sytuacją demograficzną w 2015 roku, wyrażoną analizowanym współczynnikiem (wartość wyższa niż 64,0 osoby), charakteryzowały się w szczególności gminy miejskie: Polanica-Zdrój (68,3), Duszniki-Zdrój i Oława (po 67,4), Jelenia Góra (65,4), Kłodzko (65,1), Dzierżonów i Szczawno-Zdrój (po 65,0), Bolesławiec (64,4), Świeradów-Zdrój (64,0) a także gmina wiejska Ruja (64,6). Najkorzystniejszą sytuację demograficzną w zakresie badanego współczynnika (wartość niższa niż 52,5 osoby) zarejestrowały wyłącznie gminy wiejskie: Oleśnica (49,7), Zgorzelec (50,1), Bolesławiec (50,7), Głogów i Paszowice (po 51,5), Pielgrzymka (51,6), Jordanów Śląski (51,7), Lubań (51,8), Żórawina (51,9), Wisznia Mała (52,0), Kunice (52,1), Miękinia (52,3) oraz Kamienna Góra (52,4); (mapa 4).

¹ Oprócz miast na prawach powiatu.

² Współczynnik obciążeń demograficznych wyraża liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym.

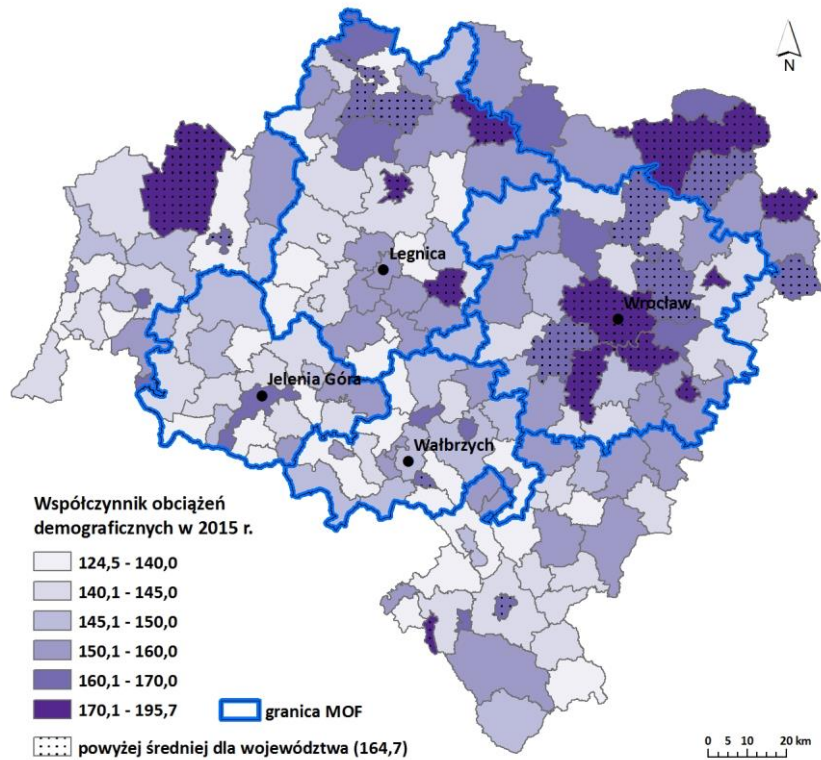

MAPA 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w powiatach województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 4. Współczynnik obciążeń demograficznych w gminach województwa dolnośląskiego [2015].

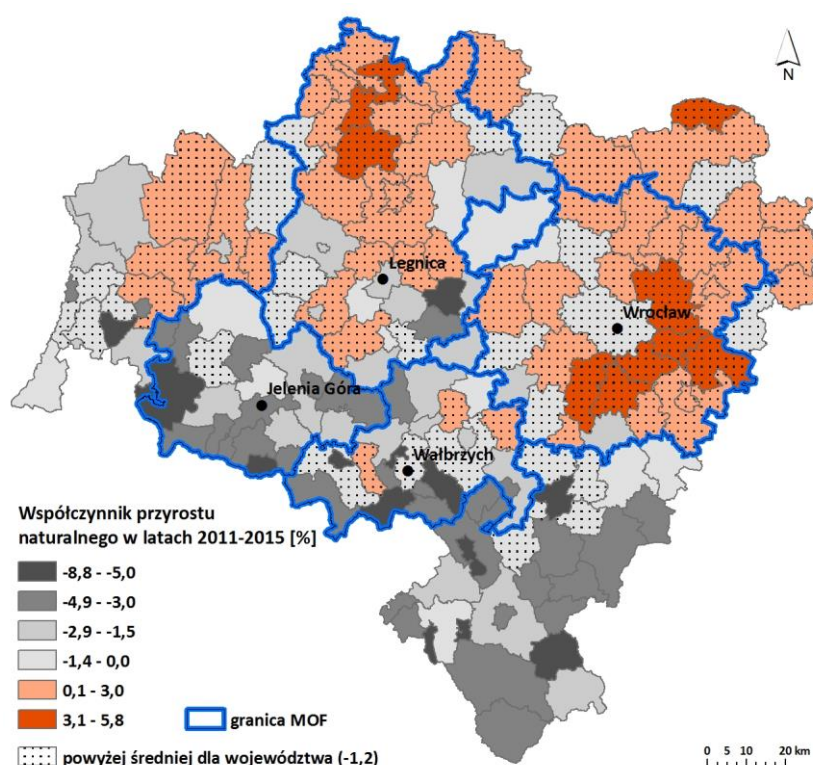
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.1.3. PRZYROST NATURALNY I MIGRACJE

W województwie dolnośląskim w latach 2011-2015 współczynnik przyrostu naturalnego³ (średnioroczny) wynosił $-1,2\%$ (w Polsce $-0,2\%$), osiągając jedną z najniższych wartości wśród polskich regionów – niższe wartości współczynnika zarejestrowały jedynie województwa: opolskie ($-1,5\%$), świętokrzyskie ($-2,3\%$) i łódzkie ($-3,1\%$). Ponadto na Dolnym Śląsku w badanym okresie zarysowały się silne dysproporcje w poziomie przyrostu naturalnego pomiędzy obszarami miejskimi a obszarami wiejskimi. W miastach przyrost naturalny był wyraźnie ujemny i wynosił $-17\,458$ osób (średnioroczny współczynnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość $-1,7\%$; w Polsce w miastach $-0,6\%$). Natomiast we wsiach był on minimalnie ujemny, notując wartość -196 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu naturalnego był bliski zera i wyniósł $-0,04\%$; w Polsce we wsiach $0,5\%$).

MAPA 5. Współczynnik przyrostu naturalnego w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W układzie wewnątrzregionalnym niekorzystna sytuacja demograficzna w zakresie przyrostu naturalnego (wartość współczynnika była niższa niż -5%) zaznaczyły się w szczególności w gminach miejskich położonych w południowej części województwa: Polanica-Zdrój ($-6,7\%$), Szczawno-Zdrój ($-5,8\%$), Duszniki-Zdrój ($-5,7\%$), Nowa Ruda ($-5,6\%$), Kamienna Góra ($-5,2\%$) i Karpacz ($-5,2\%$), a także w gminach miejsko-wiejskich: Mioszów ($-6,3\%$), Lądek-Zdrój ($-5,5\%$), Mirsk ($-5,1\%$) oraz gminach wiejskich: Ruja ($-8,8\%$), Walim ($-5,3\%$) i Platerówka ($-5,2\%$). Korzystne zmiany demograficzne pod względem przyrostu naturalnego (wartość współczynnika wyższa niż 3%) zarejestrowano w gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich usytuowanych wokół Wrocławia: Siechnice ($5,8\%$), Kobierzyce ($5,4\%$), Długołęka ($4,7\%$), Czernica (4%), Żórawina ($3,4\%$) i Jelcz-Laskowice (3%), a także w gminach wiejskich: Jerzmanowa ($4,9\%$), Cieszków ($3,4\%$) i Głogów ($3,2\%$) oraz gminie miejsko-wiejskiej Polkowice (3%); (mapa 5).

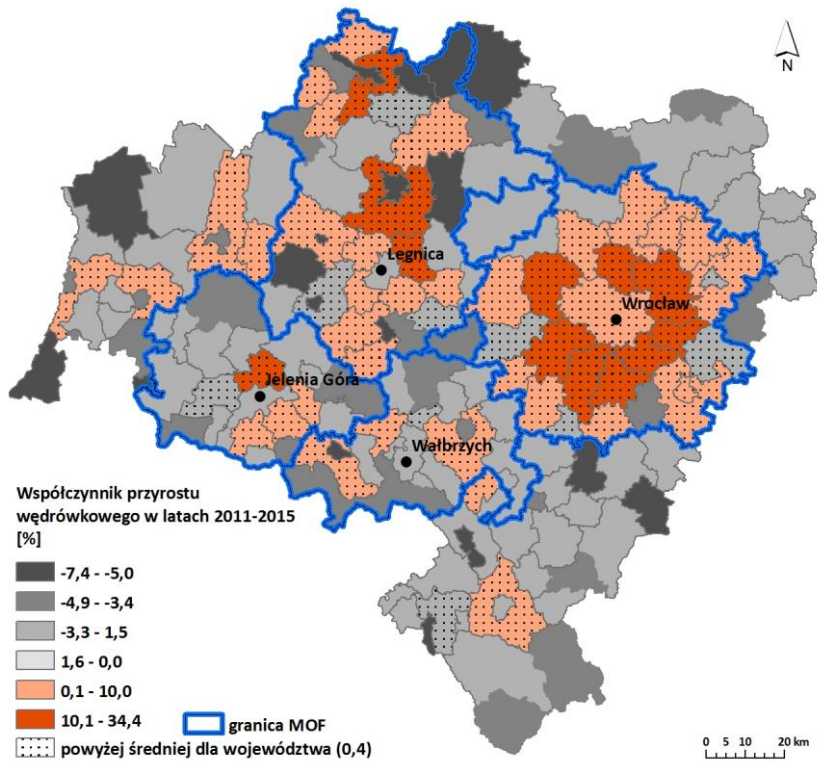
³ Współczynnik przyrostu naturalnego wyraża różnicę między liczbą urodzeń żywych i liczbą zgonów przeliczoną na 1000 mieszkańców.

W województwie dolnośląskim w latach 2011-2015 współczynnik przyrostu wędrownego⁴ (średnioroczny) osiągnął wartość dodatnią wynoszącą 0,4‰ (w Polsce -0,2‰) i była to jedna z najwyższych wartości wśród polskich regionów – wyższymi wartości współczynnika wyróżniały się tylko województwa: mazowieckie (2,5‰), małopolskie (1‰) i pomorskie (1‰). 2‰).

Podobnie jak w przypadku przyrostu naturalnego, także saldo migracji na Dolnym Śląsku w analizowanym okresie odznaczało się dużym zróżnicowaniem wewnątrzregionalnym w układzie miasto-wieś. Na obszarach miejskich zanotowano wyraźnie ujemne saldo migracji wynoszące -14 779 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu wędrownego był równy -1,5‰; w Polsce w miastach -1,7‰), natomiast na obszarach wiejskich zarejestrowano relatywnie duże dodatnie saldo migracji równe 20 025 osób (średnioroczny współczynnik przyrostu wędrownego osiągnął wartość aż 4,5‰; w Polsce we wsiach); (mapa 6).

MAPA 6. Współczynnik przyrostu wędrownego w gminach województwa dolnośląskiego [2011-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W układzie lokalnym korzystne tendencje w zakresie salda migracji (wartość współczynnika była wyższa niż 10‰) uwidoczniły się dobitnie w gminach podmiejskich Wrocławia: Siechnice (34,4‰), Czernica (31,7‰), Długołęka (29,8‰), Kobierzyce (20,9‰), Miękinia (19,6‰), Żórawina (17‰), Kąty Wrocławskie (15,3‰) i Wisznia Mała (12,5‰), a także w gminach wiejskich: Jerzmanowa (26,3‰), Lubin (22,9‰), Kunice (22,5‰), Jeżów Sudecki (12,8‰) i Głogów (11‰). Negatywne trendy rozwoju demograficznego rozpatrywane w aspekcie salda migracji (wartość współczynnika była niższa niż -5‰) zaobserwowano w szczególności w gminach miejskich usytuowanych w południowej części województwa: Świeradów-Zdrój (-6,6‰), Kamienna Góra (-6,6‰) i Nowa Ruda (-5,1‰) oraz gminach miejskich położonych w Legnicko-Głogowskim Obszarze Funkcjonalnym (LGOF): Lubin (-6,7‰), Głogów (-6,2‰), Chojnów (-6,1‰), Jawor (-5,3‰) i Złotoryja (-5‰), a także kilku innych gminach wiejskich

⁴ Współczynnik przyrostu wędrownego wyraża różnicę pomiędzy napływem wędrownym (liczba osób, które przybyły na stałe) i odpływem wędrownym (liczba osób, które wyjechały na stałe) przeliczoną na 1000 mieszkańców.

lub miejsko-wiejskich: Bogatynia (-7,4‰), Zagrodno (-7,3‰), Niechlów (-6,9‰), Pęcław (-6,6‰), Węglińiec (-5,5‰), Ścinawa (-5,4‰), Kondratowice (-5,2‰), Góra (-5,2‰) i Przeworno (-5,1‰).

DEMOGRAFIA [2015]:

Liczba ludności: 2 904 207 (7,6% ogółu ludności Polski)

Udział kobiet w liczbie ludności ogółem: 51,9% (Polska 51,6%)

Gęstość zaludnienia: 146 osób/1 km² (Polska 123 osób/1 km²)

Wskaźnik urbanizacji: 69,2% (Polska 60,3%)

Zmiana liczby ludności [2011-2015]: -0,4% (Polska -0,2%), miasto: -1,5% (Polska = -1,1%), wieś: 2,1% (Polska 1%)

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku:

- w wieku przedprodukcyjnym: 16,8% (Polska 16,7%)
- w wieku produkcyjnym: 62,8% (Polska 62,0%)
- w wieku poprodukcyjnym: 20,5% (Polska 21,3%)

Zmiana liczby ludności według ekonomicznych grup wieku [2011-2015]:

- w wieku przedprodukcyjnym: -4,1% (Polska -3,2%)
- w wieku produkcyjnym: -4,8% (Polska -6,1%)
- w wieku poprodukcyjnym: 20,4% (Polska 19,7%)

Współczynnik obciążeń demograficznych: 160 osób (Polska - 164 osoby)

Średnioroczny współczynnik przyrostu naturalnego [2011-2015]: -1,2‰ (Polska -0,2‰), miasto: -1,7‰ (Polska -0,6‰), wieś: -0,04‰ (Polska 0,5‰)

Średnioroczny współczynnik przyrostu wędrownego [2011-2015]: 0,4‰ (Polska -0,2‰), miasto: -1,5‰ (Polska -1,7‰), wieś: 4,5‰ (Polska 2‰)

1.1.4. MIESZKALNICTWO

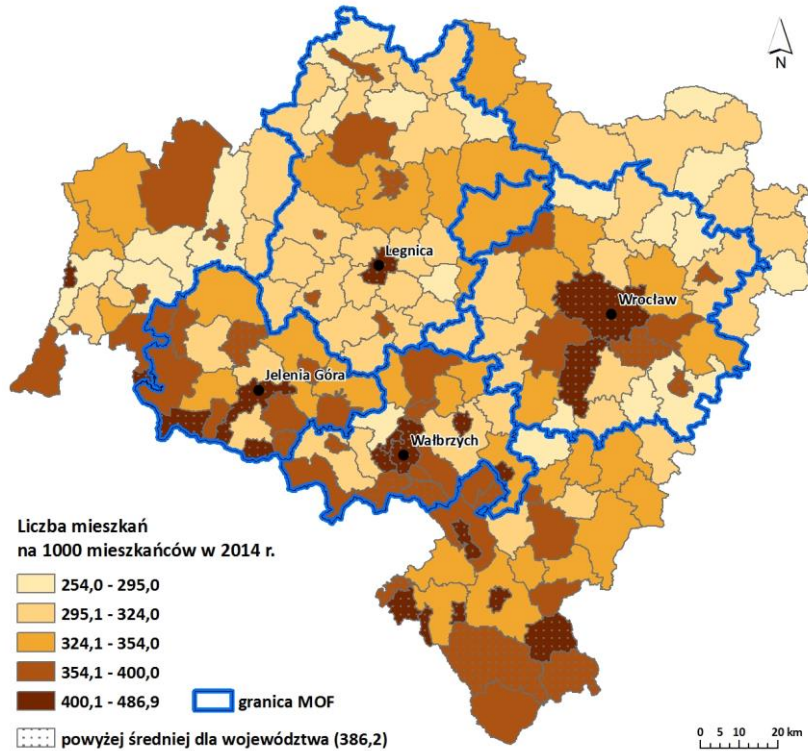
W 2014 roku na 1000 mieszkańców Dolnego Śląska przypadają 386,2 mieszkania, co było wynikiem lepszym od średniej krajowej (363,4) i pozwalało zająć regionowi 3. miejsce spośród wszystkich województw (po województwach: mazowieckim – 406,2 mieszkań oraz łódzkim – 398,4 mieszkania). Ogółem województwo dysponowało 8% zasobów mieszkaniowych kraju (1 123 386 spośród 13 983 039 mieszkań). Biorąc pod uwagę okres od 2010 roku sytuacja w tym zakresie z roku na rok poprawiała się (poczynając od 367,7 mieszkań w 2010 roku), co było również charakterystyczne dla całego kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania pozostającego do dyspozycji jednej osoby wynosiła w 2014 roku 27,9 m² i była nieco wyższa niż ogółem w kraju (26,7 m²). W analizowanym okresie nieznacznie wzrosła (z 26,3 m² w 2010 roku). Zmianę tę należy wiązać z jednej strony ze spadkiem liczby ludności, a z drugiej ze wzrostem ilości mieszkań.

Zasoby mieszkaniowe wyrażone liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców były w 2014 roku dość zróżnicowane terytorialnie, wahając się od 254 w gminie Jordanów Śląski do 487 w Szklarskiej Porębie (mapa 7). Ogółem największymi zasobami mieszkaniowymi dysponują mieszkańcy gmin miejskich na czele z Wrocławiem (467 mieszkań) oraz gmin ich bezpośredniego sąsiedztwa. Na tle całego regionu wyróżnia się jego południowa część, gdzie wartość wskaźnika była najwyższa. Większość jednostek odznaczających się dodatnio na tle pozostałych pod względem liczby mieszkań na 1000 mieszkańców wykazywała się również największym wzrostem tego wskaźnika w latach 2010-2014 (mapa 8). Liderem pod tym względem była gmina Szklarska Poręba notująca 13% wzrost. Wyróżniały się także Wrocław (8%) ze strefą podmiejską (gmina Siechnice 12%, Długołęka 9%), Polanica-Zdrój (12%) i Karpacz (9%). W środkowej części regionu zmiana ta była minimalna, natomiast w przypadku dwóch gmin w jego

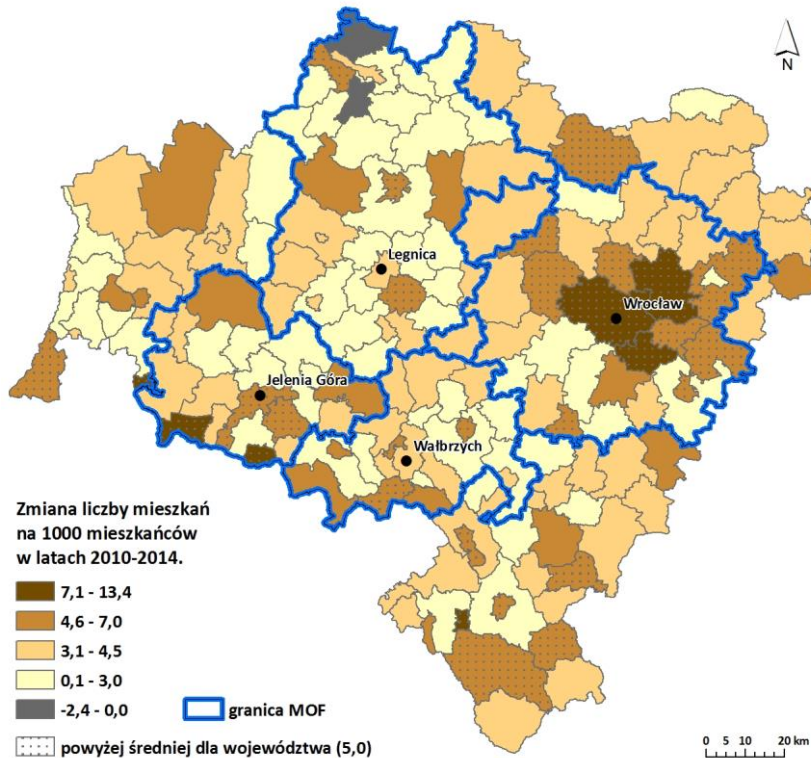
północnej części (Jerzmanowa i Kotla) odnotowano spadek liczby mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców (odpowiednio -2,4% oraz -0,4%).

MAPA 7. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminach Dolnego Śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

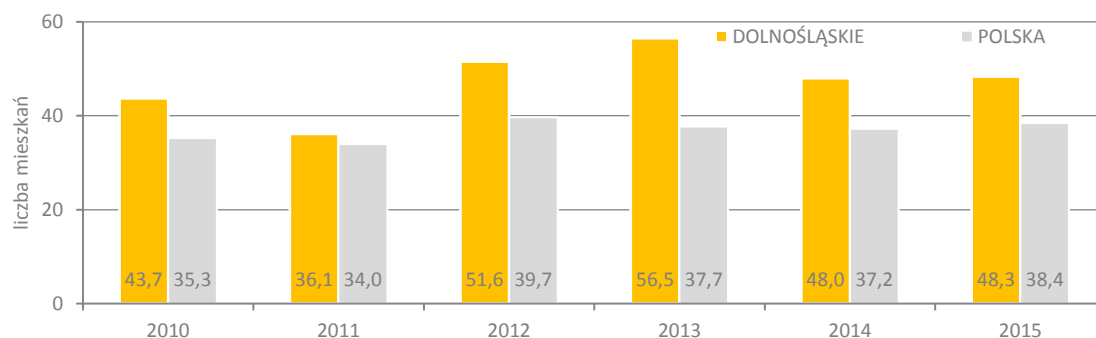
MAPA 8. Zmiana liczby mieszkań na 1000 mieszkańców w gminach Dolnego Śląska [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 1. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Polsce i na Dolnym Śląsku [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne mieszkań znajdujących się w województwie dolnośląskim było w 2014 roku przeciętnie na wyższym poziomie niż ogółem w Polsce. Dostęp do wodociągów miało 98,5% mieszkań (w Polsce 96,7%), ustęp spłukiwany był w 94,6% mieszkań (w Polsce 93,5%), łazienką dysponowało 92,3% mieszkań (w Polsce 91,1%), natomiast w gaz sieciowy wyposażonych było 65,1% mieszkań (w Polsce 55,8%). Wyjątek stanowiło centralne ogrzewanie, w które wyposażonych było w regionie 80,8% mieszkań, natomiast w kraju 81,6%. Warto również podkreślić, że pod względem odsetka mieszkań wyposażonych w wodociąg, łazienkę i centralne ogrzewanie sytuacja na terenach wiejskich i w miastach regionu nie różniła się znacząco. Większe różnice zauważalne były jednak w podziale gminnym, szczególnie pod względem wyposażenia w łazienkę (od 72% w gminie Walim do 99% w gminie miejskiej Głogów), centralne ogrzewanie (56% w gminie Ruja i 98% w gminie miejskiej Lubin) oraz dostęp do sieci gazowej, gdzie różnice wewnętrzne były największe: pomijając gminy, gdzie w ogóle nie było możliwości korzystania z tego rodzaju instalacji (Nowa Ruda, Wleń, Pęcław, Platerówka, Mioszów, Janowice Wielkie, Mietków, Kondratowice, Niechlów, Mściwojów, Chojnów, Kotla, Domaniów, Stare Bogaczowice oraz Łagiewniki) odsetek mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy wahał się od 0,05% i 0,06% w gminach takich jak: Malczyce, Stoszowice, Gromadka, Złoty Stok, Marciszów, Borów i Mirsk do niemal pełnego dostępu (powyżej 95%) w gminie Chojnów, gminach miejskich Dzierżoniów i Zgorzelec, Bielawie oraz gminie miejskiej Lubin.

1.1.5. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – dynamiczny rozwój demograficzny Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego, – wyższy niż przeciętny w Polsce wskaźnik liczby mieszkań na 1 tys. mieszkańców, – dobre wyposażenie mieszkań w instalacje sanitarne i wodociągi bez występowania różnic na terenach miejskich i wiejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – dysproporcje w poziomie zaludnienia w regionie – pogłębiający się proces depopulacji województwa, – niekorzystne przekształcenia struktury ludności według wieku, – ujemne saldo migracji obserwowane w szczególności w powiatach usytuowanych w południowo-zachodniej części województwa.

1.2. GOSPODARKA

1.2.1. RACHUNKI REGIONALNE

Jednym z podstawowych mierników służących ocenie kondycji gospodarki jest wskaźnik produktu krajowego brutto (PKB). Zgodnie z danymi szacunkowymi opublikowanymi przez GUS dla 2014 roku wynosił on dla województwa dolnośląskiego 145 342 mln zł, co stanowiło 8,5% wartości tego wskaźnika ogółem dla całego kraju (1 719 097 mln zł) i dawało regionowi 4. miejsce wśród województw (po mazowieckim 381 559 mln zł, śląskim 213 201 oraz wielkopolskim 166 581). W porównaniu do 2010 roku jego wartość wzrosła o 17,8% (ze 123 313 mln zł), natomiast trend ten był również charakterystyczny dla Polski ogółem (1 445 060 mln zł w 2010 roku), co w konsekwencji nie przyniosło regionowi wzrastającego udziału w tworzeniu PKB w kraju (również 8,5% w 2010 r.). Wzrostem wykazuje się również wartość PKB per capita w regionie, osiągając w 2014 roku (wg szacunków) 49 972 zł, co było wynikiem o 18,2% lepszym niż w 2010 roku (42 281 zł). Jednocześnie wskaźnik ten był wyższy od średniej krajowej w 2010 i w 2014 roku wynosząc odpowiednio 112,7% oraz 111,9% (wykres 2).

Biorąc pod uwagę sytuację w regionie w 2013 roku najwyższym PKB ogółem oraz PKB per capita wykazywał się Wrocław (odpowiednio 43 658 mln zł i 69 160 zł), w którym dodatkowo, na przestrzeni lat 2010-2013, wartość tych wskaźników wzrosła o 19%. Sam Wrocław wytwarzał w 2013 roku 31,2% PKB regionalnego oraz 2,6% PKB Polski. Dla drugiego w kolejności podregionu legnicko-głogowskiego było to odpowiednio 21,5% oraz 1,8%. Najniższą wartością PKB wykazywał się podregion jeleniogórski (20 846 mln zł, 14,9% PKB Dolnego Śląska i 1,3% kraju). W przeliczeniu na mieszkańca ostatnią pozycję w regionie zajmował podregion wałbrzyski (31 070 zł). Warto jednak zauważyć, że od 2010 roku w obu tych podregionach nastąpił wzrost wartości omawianych wskaźników: dla jeleniogórskiego o 18%, natomiast dla wałbrzyskiego o 11% (wykres 3).

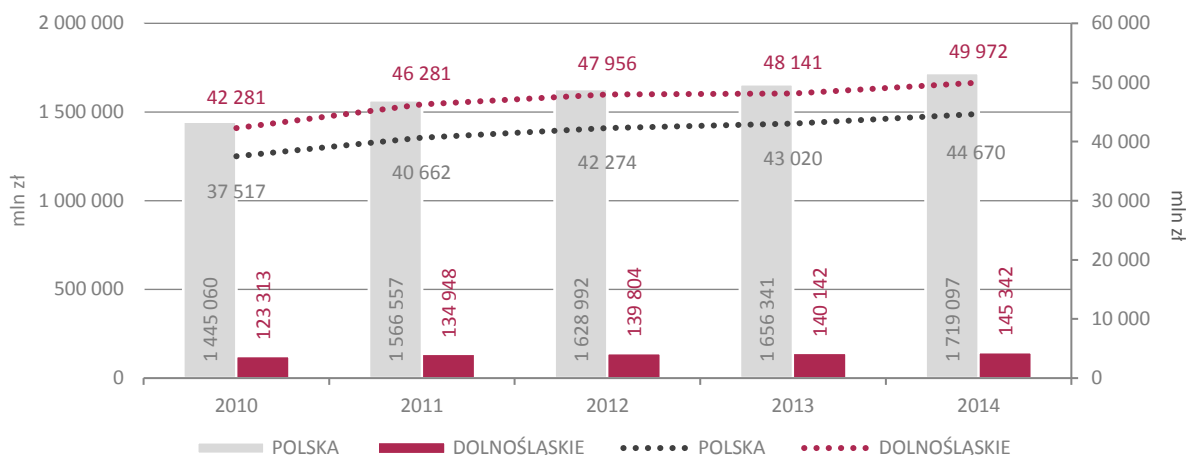
Kondycję gospodarki można mierzyć również za pomocą wskaźnika wartości dodanej brutto ogółem (WDB) oraz WDB w przeliczeniu na 1 pracującego. Wskaźniki te opisują przyrost wartości dóbr w danym okresie, uwzględniając wartość wszystkich wyrobów i usług pomniejszoną o koszty związane z ich wytworzeniem zgodnie z szacunkami GUS. WDB ogółem w województwie dolnośląskim wynosiła w 2014 roku 128 948 mln zł, stanowiąc 8,5% kwoty ogółem dla Polski. Wartość ta dawała regionowi 4. miejsce wśród województw (po mazowieckim 338 522 mln zł, śląskim 189 153 mln zł oraz wielkopolskim 147 792 mln zł); (wykres 4).

Od 2010 roku wartość WDB wzrosła o 18,6% (ogółem w Polsce o 19,8%). W przeliczeniu na 1 pracującego w 2013 roku wynosiła ona na Dolnym Śląsku 122 923 zł, co przy wartości 107 083 zł w 2010 roku oznacza 14,8% wzrost. Należy podkreślić, że wynik ten pozwalał regionowi zajmować 2. miejsce w kraju po województwie mazowieckim (141 620 zł), stanowiąc w 2013 roku 114,8%, a w 2010 roku 116,3% średniej krajowej.

W ujęciu wewnątrzregionalnym najwyższą wartością WDB ogółem w 2013 roku odznaczał się Wrocław – 38 769 mln zł. Na drugim miejscu znalazł się podregion legnicko-głogowski z 26 771 mln zł, który przodował pod względem wartości WDB na 1 pracującego w wysokości 169 866 zł (we Wrocławiu 121 627 zł); (wykres 5).

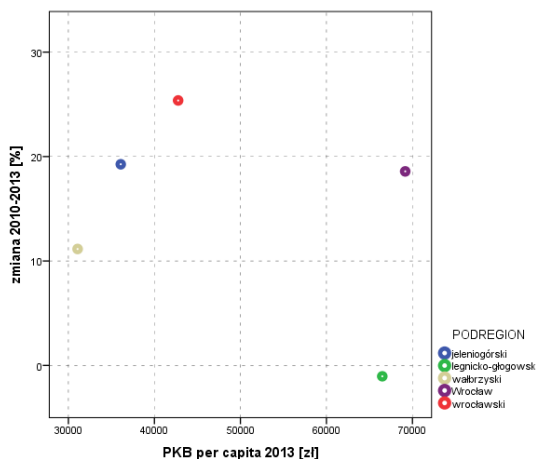

WYKRES 2. PKB ogółem oraz per capita w Polsce i na Dolnym Śląsku [2010-2014].

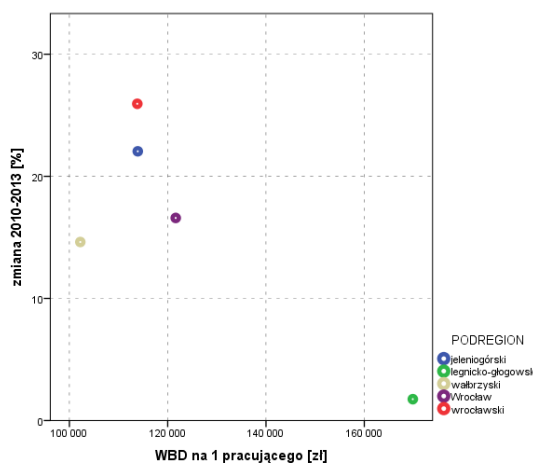
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 3. PKB per capita w podregionach Dolnego Śląska [2013] oraz zmiana wartości wskaźnika [%] [2010-2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

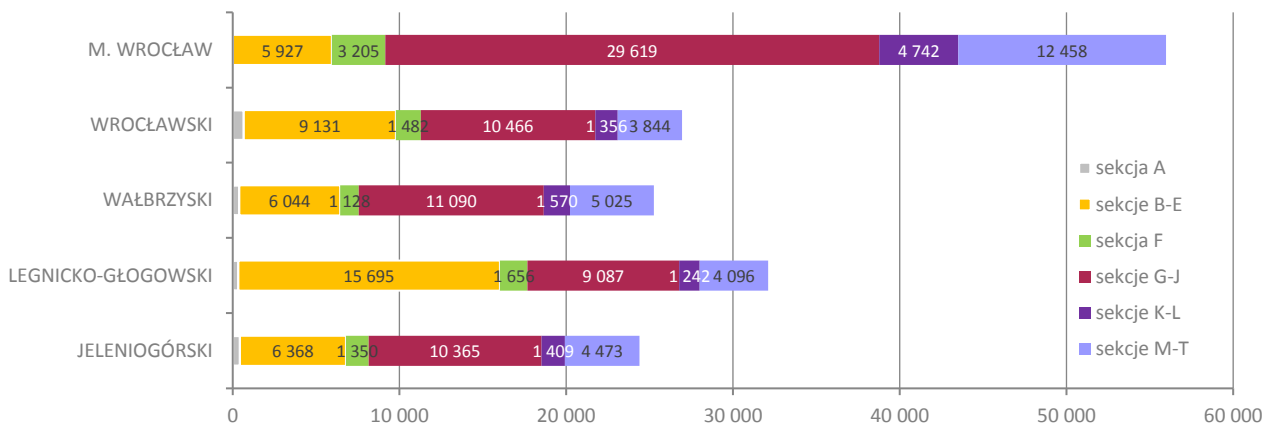
WYKRES 4. WBD na 1 pracującego w podregionach Dolnego Śląska [2013] oraz zmiana wartości wskaźnika [%] [2010-2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

WYKRES 5. WBD na 1 pracującego w podregionach Dolnego Śląska według sekcji PKD[2013].

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie, Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe, Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, Sekcja F – Budownictwo, Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa, Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Sekcja J – Informacja i komunikacja, Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, Sekcja P – Edukacja, Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Sekcja S – Pozostała działalność usługowa, Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

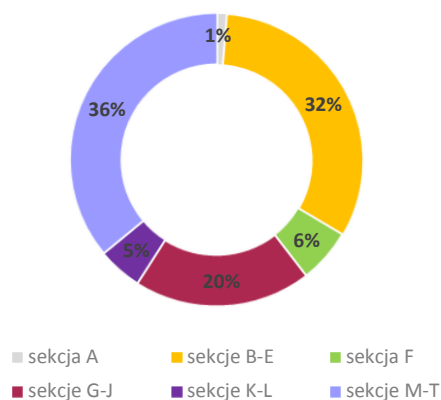
Biorąc pod uwagę rodzaje działalności w skali regionu największą wartość WDB generują sekcje usługowe (od G do J) – 70 626 mln zł, natomiast najmniejszą – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo oraz rybactwo – 1 834 mln zł. Struktura ta jest niezmienna od 2010 roku. Wśród podregionów największą WDB w usługach (sekcje G-T) oraz budownictwa (sekcja F) generuje Wrocław, natomiast w przypadku przemysłu (sekcja B-E) podregion legnicko-głogowski. Największe WDB sekcji A odnotowywano dla podregionu wrocławskiego.

Ze wskaźnikiem wartości dodanej brutto wiążą się koszty zatrudnienia, które w przypadku Dolnego Śląska w 2013 roku najwyższe były dla działalności usługowej skupionej w ramach sekcji M-T, wynosząc 18 653 mln zł i skupiając 36% ogólnych kosztów zatrudnienia w regionie. Najniższe koszty generowało rolnictwo, łowiectwo i rybactwo (651 mln zł), w dalszej kolejności zaś działalność finansowo-ubezpieczeniowa (sekcje K-L) – 2 569 mln zł oraz budownictwo (sekcja F) – 3 136 mln zł. Warto zwrócić uwagę, że w każdej z grup sekcji na przestrzeni lat 2010-2013 koszty zatrudnienia wzrastały, choć największa zmiana dotyczyła sekcji A, gdzie wynosiła ona aż 26% wartości z 2010 roku. Najmniejsze różnice dotyczyły budownictwa (7,7%) oraz działalność z sekcji K-L (8,9%); (wykres 6).

Wraz z rosnącymi kosztami zatrudnienia od 2010 roku sukcesywnie rosły dochody do dyspozycji brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca, choć wzrost ten był relatywnie mniejszy i wyniósł on od 2010 do 2013 roku 13,9% (z 23 973 do 27 299 zł). W każdym z badanych lat dochody do dyspozycji brutto per capita przewyższały średnią dla Polski – w 2010 roku wyniosły 102,8% (23 312 zł), natomiast w 2013 roku 104,3% (26 166 zł). Wskazana wartość dawała regionowi w 2013 roku 3. miejsce w kraju po województwie mazowieckim (31 771 zł per capita) oraz śląskim (29 749 zł).

WYKRES 6. Koszty pracy w podziale na grupy sekcji PKD na Dolnym Śląsku [2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

RACHUNKI REGIONALNE:

- 145 342 mln zł PKB w 2014 roku, 8,5% PKB kraju, 4. miejsce w Polsce, wzrost o 17,8% w porównaniu do 2010 roku
- 49 972 zł PKB per capita w 2014 roku (wg szacunków), 111,9% w 2014 średniej w Polsce, wzrost o 18,2% w porównaniu do 2010 roku (42 281 zł)
- 128 948 mln zł WDB w 2014 roku (wg szacunków), 8,5% WDB dla Polski, 4. miejsce wśród pozostałych województw, wzrost o 18,6% w porównaniu do 2010 roku
- 122 923 zł WDB na 1 pracującego w 2013 roku, 114,8% w 2013 roku średniej krajowej, wzrost o 14,8% w porównaniu do 2010 roku (107 083 zł), 2. miejsce w kraju

1.2.2. RYNEK PRACY

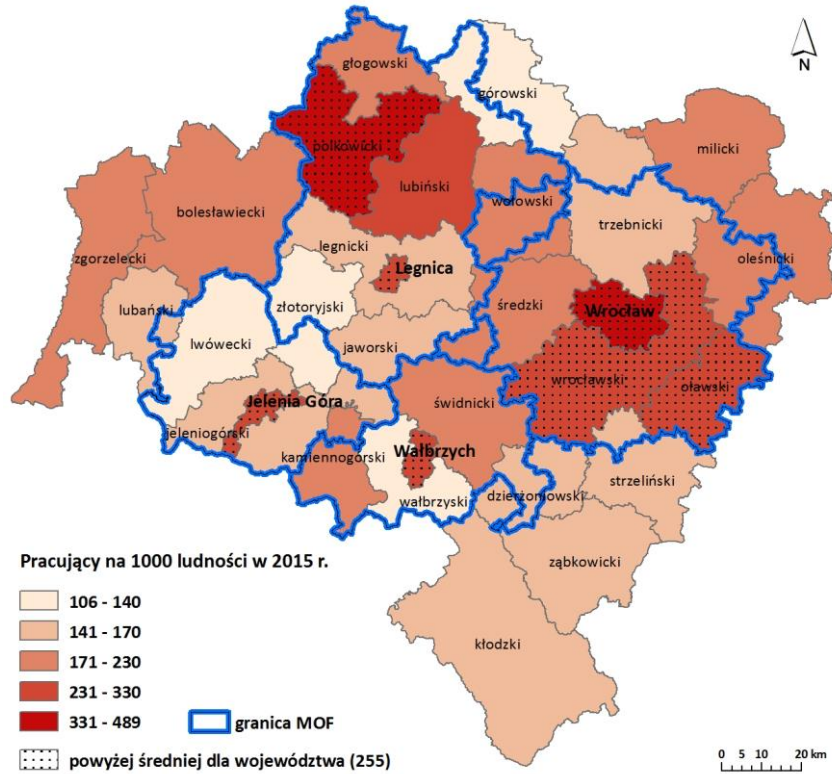
Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w 2015 roku wyniosła 741 630 osób. Blisko połowę stanowiły kobiety (49,9%, czyli 369 853 osoby). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2015 roku w województwie pracowało 255 osób (w kraju średnio 232 osoby). Najwyższą wartość wskaźnika odnotowano w powiecie polkowickim (489 osób pracujących na 1000 mieszkańców), kolejno we Wrocławiu (408), Legnicy (328), powiecie oławskim (323), wrocławskim (319), Jeleniej Górze (277), Wałbrzychu (260) oraz powiecie lubińskim (231). Najniższe wartości wskaźnik przyjął w powiecie wałbrzyskim (106), górowskim (111), lwóweckim (130), złotoryjskim (136) oraz jaworskim (147); (mapa 9).

Analiza zmiany liczby pracujących w latach 2010-2015 wskazuje na wzrost o 5,9%. Największe przyrosty zaobserwowano w powiecie legnickim (wzrost o 26,5%), kolejno: oławskim (23,9%), średzkim (15,8%), polkowickim (15,1%) oraz trzebnickim (14,1%). Największe spadki nastąpiły w powiecie zgorzeleckim (10,7%), Jeleniej Górze (9,2%), powiecie wałbrzyskim (7%) i Legnicy (5%); (mapa 10).

Analiza pracujących w podziale na grupy sekcji PKD wskazuje główne profile działalności, które budują dolnośląski rynek pracy. Według danych za 2014 rok, tak jak w latach wcześniejszych, na Dolnym Śląsku ludność pracowała głównie w tzw. pozostałych usługach (32,7%, czyli 266 116 osób) oraz w przemyśle i budownictwie (32,7%, czyli 266 092 osoby).

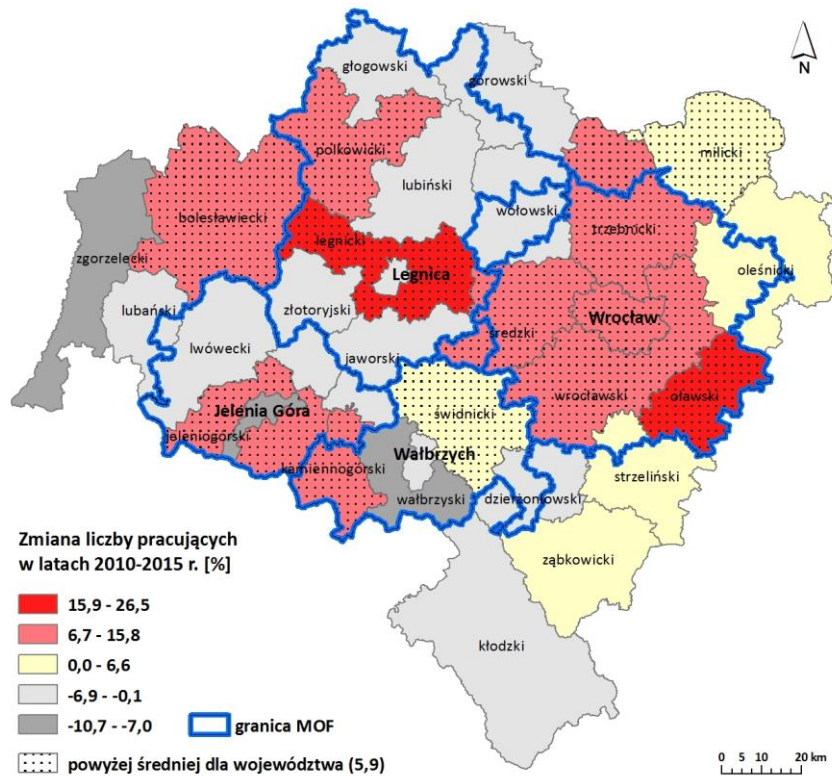

MAPA 9. Pracujący na 1000 ludności w powiatach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

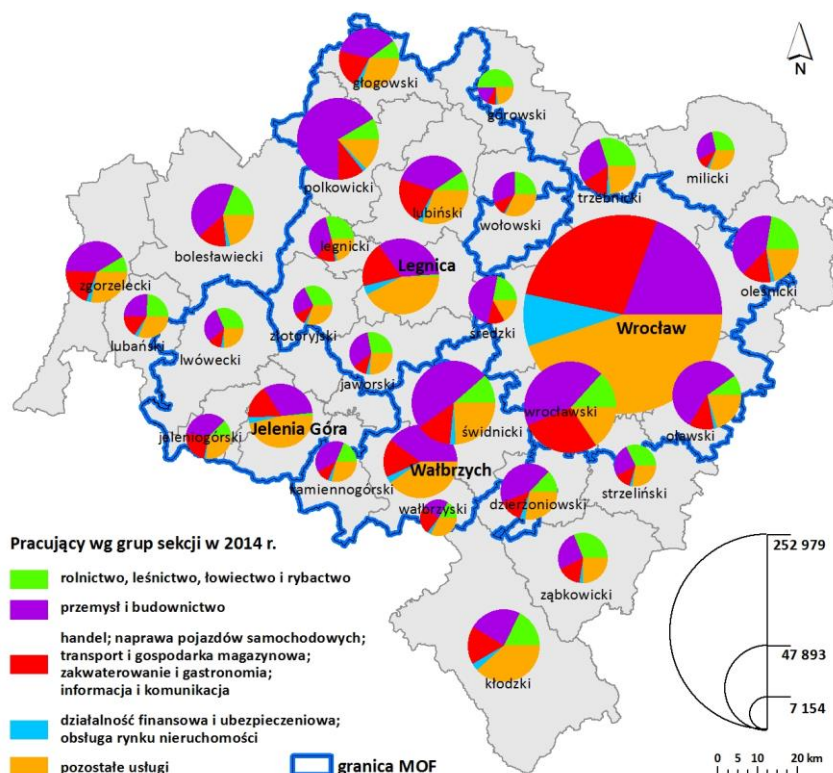
MAPA 10. Zmiana liczby pracujących w powiatach Dolnego Śląska [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 11. Pracujący według grup sekcji w powiatach dolnego śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejno zajmowano się: handlem, naprawą pojazdów samochodowych, transportem, gospodarką magazynową, zakwaterowaniem, gastronomią, informacją, komunikacją (19,8%, czyli 160 788 osób), rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem (10,7%⁵, czyli 87 298 osób) oraz pracą w przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością finansową, ubezpieczeniową oraz obsługą rynku nieruchomości (mapa 11).

W 19 z 30 powiatów w województwie dolnośląskim liczba pracujących w grupie: przemysł i budownictwo była większa niż w grupie: pozostałe usługi. Do tych powiatów należą: powiat polkowicki (21 339 osób), wrocławski (20 502), świdnicki (19 144), oławski (15 023), oleśnicki (10 133), lubiński (9 640), bolesławiecki (9 475), zgorzelecki (8 911), dzierzoniowski (7 915), głogowski (7 528), średzki (6 464), trzebnicki (5 429), jeleniogórski (4 074), legnicki (3 975), kamiennogórski (3 715), ząbkowicki (3 715), wołowski (3 513), jaworski (3 430) oraz lwówecki (2 648).

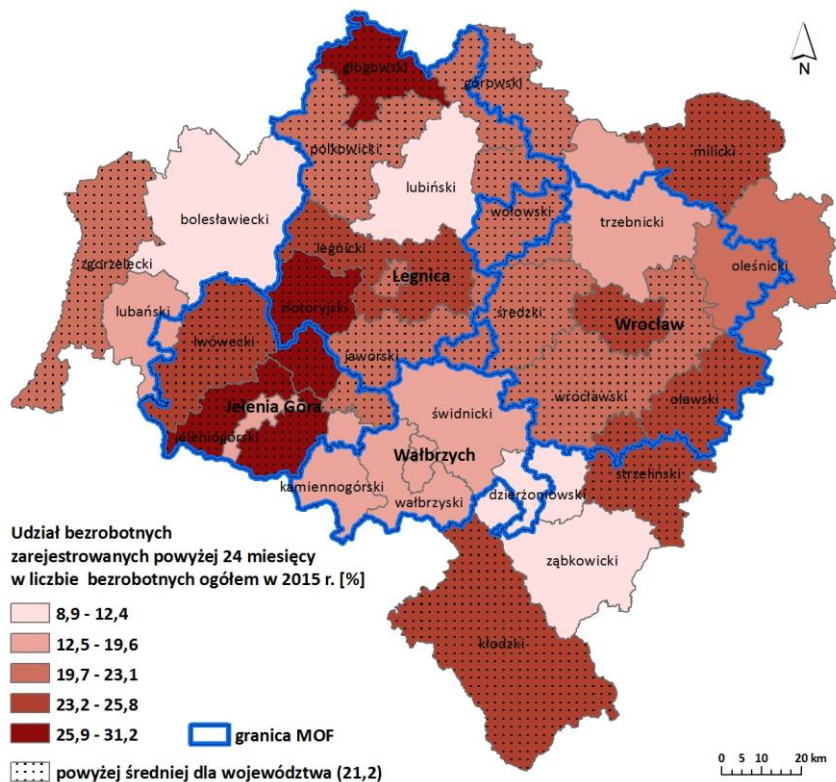
Przeanalizowane na podstawie wartości stopy bezrobocia rejestrowanego dane o bezrobotnych, badające udział zarejestrowanych bezrobotnych w grupie cywilnej ludności aktywnej zawodowo w latach 2010-2015, wskazują na spadek o 4,4 p.p. (w kraju spadek w wysokości 2,3 p.p.). W tym czasie we wszystkich powiatach województwa dolnośląskiego odnotowano spadek wartości tego wskaźnika, przy czym największe w powiecie dzierzoniowskim, kamiennogórskim, lubańskim, jeleniogórskim, ząbkowickim, jaworskim, bolesławieckim, wołowskim, milickim i złotoryjskim. Najmniejszy spadek wykazał powiat wrocławski, Legnica i Wrocław, które stanowią silne rynki pracy (Mapa 42). W 2015 r. najniższą stopę bezrobocia rejestrowanego odnotowano właśnie we Wrocławiu (3,5%) oraz powiecie wrocławskim (3,5%), kolejno: Jeleniej Górze (5,2%), powiecie polkowickim (6,3%), lubińskim (6,7%), bolesławieckim (7,4%), oławskim (7,4%) oraz Legnicy (7,5%). Najgorsza sytuacja pod względem poziomu

⁵ Dana odbiega od średniej dla kraju, która wyniosła 21,1%.

MAPA 13. Udział bezrobotnych zarejestrowanych powyżej 24 miesięcy w liczbie bezrobotnych ogółem w powiatach Dolnego Śląska [2015].

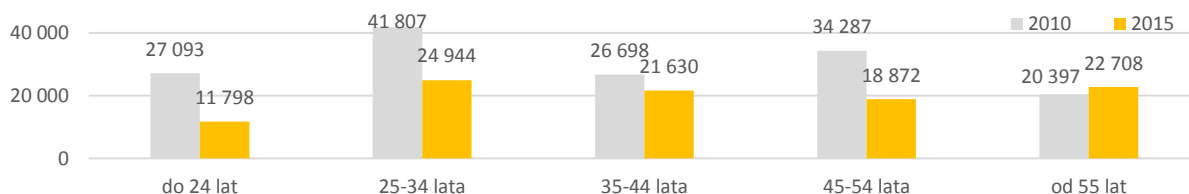

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza struktury osób bezrobotnych według wieku (Wykres 35, Mapa 43) wskazuje, że w 2015 roku w województwie dolnośląskim główną grupę bezrobotnych stanowiły osoby w wieku od 25 do 34 lat (25% ogółu bezrobotnych, tj. 24 944 os.), kolejno: osoby w wieku 55 lat i więcej (22,7%, tj. 22 708 os.), w wieku od 35 do 44 lat (21,6%, tj. 21 630 os.), w wieku od 45 do 54 lat (18,9%, tj. 18 872 os.) oraz osoby poniżej 25 lat (11,8%, tj. 11 798 os.). Porównując zmiany liczby bezrobotnych według wieku na przestrzeni 2010 i 2015 roku, zaobserwowano znaczące spadki we wszystkich grupach za wyjątkiem ludności w wieku 55 lat i więcej, gdzie liczba osób bezrobotnych w latach 2010-2015 wzrosła o 11,3%; (wykres 7, mapa 14).

Najwięcej bezrobotnych w stosunku do 2010 roku ubyło w grupie wiekowej poniżej 25 lat (56,5%), kolejno: grupy od 45 do 55 lat (45%), od 25 do 34 lat (40,3%). Najmniejszy spadek nastąpił w grupie do 35 do 44 lat (19%). Na taki stan rzeczy wpływa również proces starzenia się społeczeństwa, a co za tym idzie – zmieniający się udział poszczególnych grup wiekowych w ogólnej strukturze ludności.

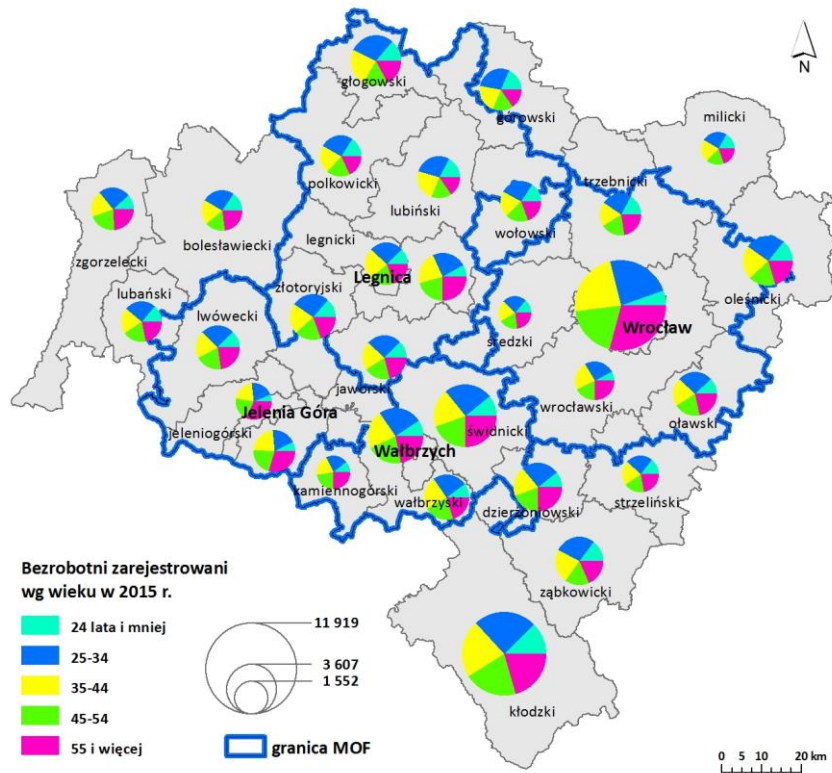
WYKRES 7. Bezrobotni zarejestrowani według wieku na Dolnym Śląsku [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

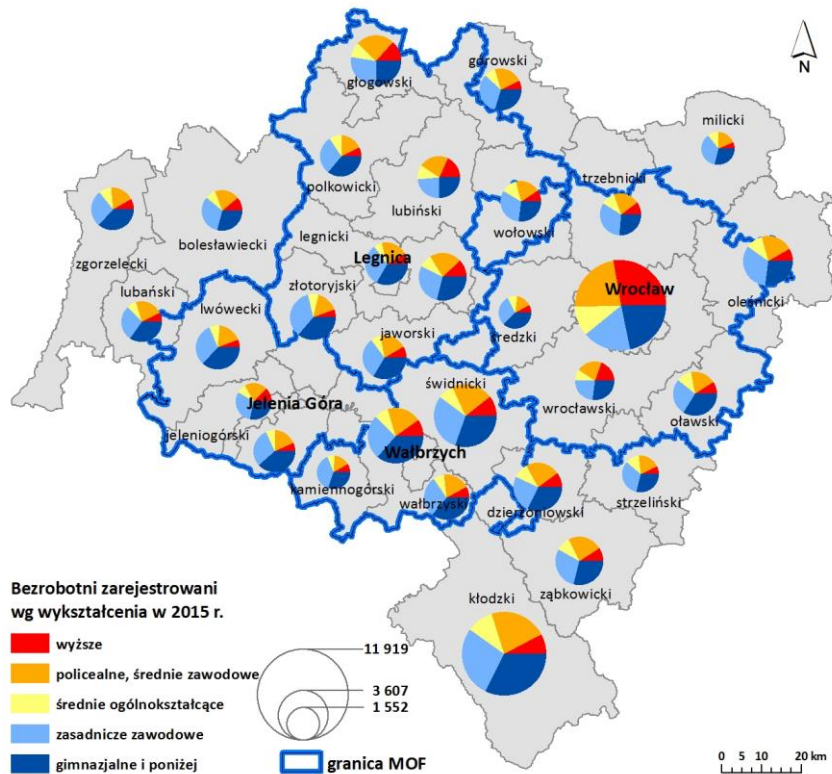

MAPA 14. Bezrobotni zarejestrowani według wieku w powiatach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 15. Bezrobotni zarejestrowani według wykształcenia w powiatach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza liczby osób bezrobotnych według wykształcenia na podstawie danych za 2015 rok jako główną grupę bezrobotnych w województwie wskazuje osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (30,5%, tj. 30 475 os.), kolejno: z zasadniczym zawodowym (27,9%, tj. 27 930 os.), policealnym i średnim zawodowym (20,7%, tj. 20 684 os.), wyższym (11,6%, tj. 11 560 os.) oraz średnim ogólnokształcącym (9,3%, tj. 9 303 os.). W porównaniu z danymi z 2010 roku we wszystkich grupach określających wykształcenie liczebność zmalała, co obrazuje ogólny spadek liczby bezrobotnych, przy czym najwięcej bezrobotnych ubyło w grupie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (36,3%), czyli w grupie, która według danych za 2015 rok stanowiła najmniejszą część ogółu bezrobotnych. Kolejno najwięcej bezrobotnych ubyło w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (35,3%), czyli według danych za 2015 rok – w największej grupie bezrobotnych, z przygotowaniem zasadniczym zawodowym (34,9%) oraz policealnym i średnim zawodowym (34%). Najmniejszy ubytek liczby bezrobotnych odnotowano w grupie osób z wykształceniem wyższym (19,4%). Na wynik analizy wpływ ma także ogólna zmiana liczby osób w poszczególnych grupach wykształcenia na rynku pracy (wzrost liczby i udziału osób z wykształceniem wyższym (mapa 15).

1.2.3. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Do rejestru REGON na Dolnym Śląsku wpisanych jest ponad 357 tys. podmiotów gospodarczych (8,5% podmiotów w kraju), a od 2010 roku ich liczba wzrosła o 7,8%. Podobnie jak w 2010 roku województwo w 2015 roku plasowało się na 5. miejscu w kraju pod względem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W sektorze prywatnym działa 94,8% podmiotów gospodarki narodowej, co jest najniższym udziałem wśród województw w Polsce (wykres 8).

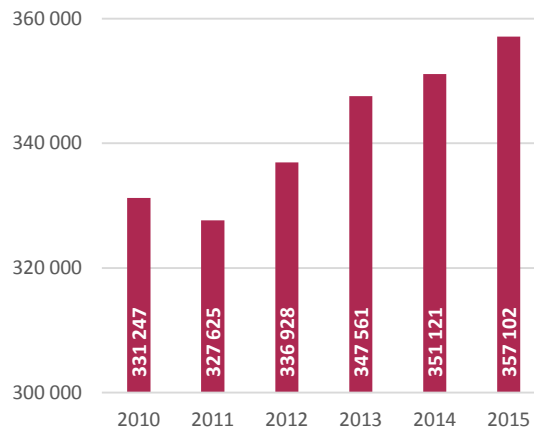
W województwie przypada 1 230 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności, czyli znacznie powyżej średniej krajowej wynoszącej 1 089. Klasyfikuje to region na 3. miejscu w kraju, po województwie mazowieckim (1 432) (1 290) i zachodniopomorskim (1 290), a od 2010 roku wskaźnik ten wzrósł o 8,3% (Polska 7,3%).

Najwyższy wskaźnik liczby podmiotów gospodarki narodowej na 10 tys. ludności występuje w Karpaczu (7 954 podmiotów) i jest on ponad sześciokrotnie wyższy niż średnio w województwie. Kolejne gminy z wysokim wskaźnikiem to Szczawno-Zdrój (2 025) i Szklarska Poręba (1 920), czyli w gminach o dużych walorach turystycznych. Stolica województwa plasuje się zaraz za nimi z wartością 1 781 podmiotów. Najniższa wartość wskaźnika obserwowana jest natomiast w gminach Grębocice (470) i Ruja (458); (mapa 16).

W stolicy województwa zarejestrowanych jest 31,7% (113,2 tys.) wszystkich podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na terenie województwa, a ich liczba stale rośnie. Od 2010 roku we Wrocławiu działalność prowadzi ponad 11,8 tys. więcej podmiotów gospodarczych (wzrost o 11,7%). Pod względem liczby zarejestrowanych przedsiębiorców wyróżniają się również miasta: Wałbrzych (13,9 tys. podmiotów gospodarczych), Legnica (13,7 tys.), Jelenia Góra (12,6 tys.) oraz powiaty: świdnicki (18,3 tys. podmiotów), kłodzki (17,6 tys.) i wrocławski (17,3 tys.). W 50 gminach na terenie województwa zarejestrowanych było jednak po mniej niż 500 podmiotów gospodarczych. Najmniejsza ich liczba prowadziła działalność w gminach: Jemielno (174 podmioty), Pęcław (137), Ruja (122) i Platerówka (95).

WYKRES 8. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru regon w województwie dolnośląskim [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w analizowanym okresie wyróżniają się również powiaty: wrocławski (9,6 tys. podmiotów), świdnicki (8,6 tys.), kłodzki (8,5 tys.) i wałbrzyski (6 tys.) oraz miasta: Legnica (6,9 tys.), Jelenia Góra (6,4 tys.), Świdnica (3,7 tys.), Lubin i Karpacz (po 3,3 tys.). W latach 2010-2015 najmniejsza liczba nowo zarejestrowanych podmiotów odnotowana została w powiatach: milickim (2,1 tys.), strzelińskim (2 tys.) i górowskim (1,6 tys.). W analizowanym okresie poniżej stu nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych zostało zarejestrowanych w gminie wiejskiej Międzybórz (91 podmiotów), gminie Pęcław (81), gminie Ruja (79), gminie wiejskiej Złoty Stok (78), gminie Platerówka (68) oraz gminie wiejskiej Przemków (60).

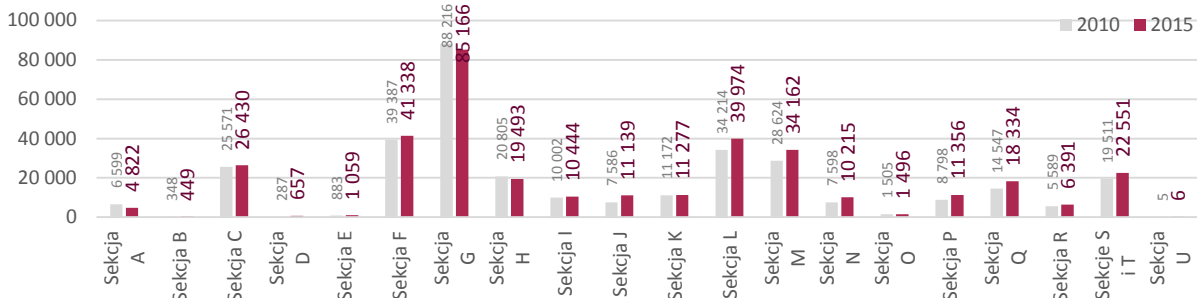
W 2015 roku Karpacz dominował również pod względem nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności (356 przy średniej dla województwa wynoszącej 105 i w kraju 94), w dalszej kolejności plasuje się Jawor (199) i Wojcieszów (185). Najniższa liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. ludności odnotowana została w gminie wiejskiej Mieroszów (39), gminie wiejskiej Przemków (38) i Jordanowie Śląskim (35). Karpacz dominuje również pod względem liczby osób fizycznych prowadzących działalność na 1000 ludności (172 przy średniej dla województwa 81 i krajowej 77).

Pod względem struktury branżowej przedsiębiorstw największa liczba podmiotów gospodarczych (24,6%) prowadzi działalność w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (sekcja G: 86,4 tys. podmiotów). Podmioty zajmujące się budownictwem stanowią 11,6% ogółu (sekcja F: 40,6 tys. podmiotów), a 11% podmiotów zarejestrowanych jest w działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja L: 38,6 tys. podmiotów). Ponadto 9,4% przedsiębiorstw prowadzi działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej (sekcja M: 32,8 tys. podmiotów), a 7,5% ogółu podmiotów zajmuje się przetwórstwem przemysłowym (sekcja C: 26,1 tys. podmiotów).

Na Dolnym Śląsku od 2010 roku następuje dynamiczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność związaną z:

- obsługą rynku nieruchomości (sekcja L: wzrost o 5 750 podmiotów gospodarczych; 16,8%),
- działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M: 5 538; 19,3%),
- opieką zdrowotną i pomocą społeczną (sekcja Q: 3 787; 26%),
- informacją i komunikacją (sekcja J: 3 553; 46,8%),

WYKRES 9. Struktura branżowa podmiotów gospodarczych na dolnym śląsku według PKD 2007 [2010, 2015].

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie, Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe, Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych, Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją, Sekcja F – Budownictwo, Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa, Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, Sekcja J – Informacja i komunikacja, Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca, Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne, Sekcja P – Edukacja, Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna, Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, Sekcja S – Pozostała działalność usługowa, Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby, Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród przedsiębiorstw różnej klasy wielkości, w województwie dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Stanowią one 96,5% wszystkich zarejestrowanych przedsiębiorstw. Ich liczba od 2010 roku wzrosła o 8,4%, czyli o 26,5 tys. podmiotów. Przedsiębiorstwa zatrudniające do 49 pracowników stanowią blisko 3% przedsiębiorstw. W ciągu ostatnich 5 lat wzrosła na Dolnym Śląsku liczba przedsiębiorstw zatrudniających więcej niż 1000 osób – z 59 w 2010 roku do 64 w 2015 roku (wzrost o 8,5%). W pozostałych klasach wielkości liczba przedsiębiorstw zmalała w porównaniu do 2010 roku, w tym aż o 10,8% przedsiębiorstw zatrudniających od 250 do 999 pracowników.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ:

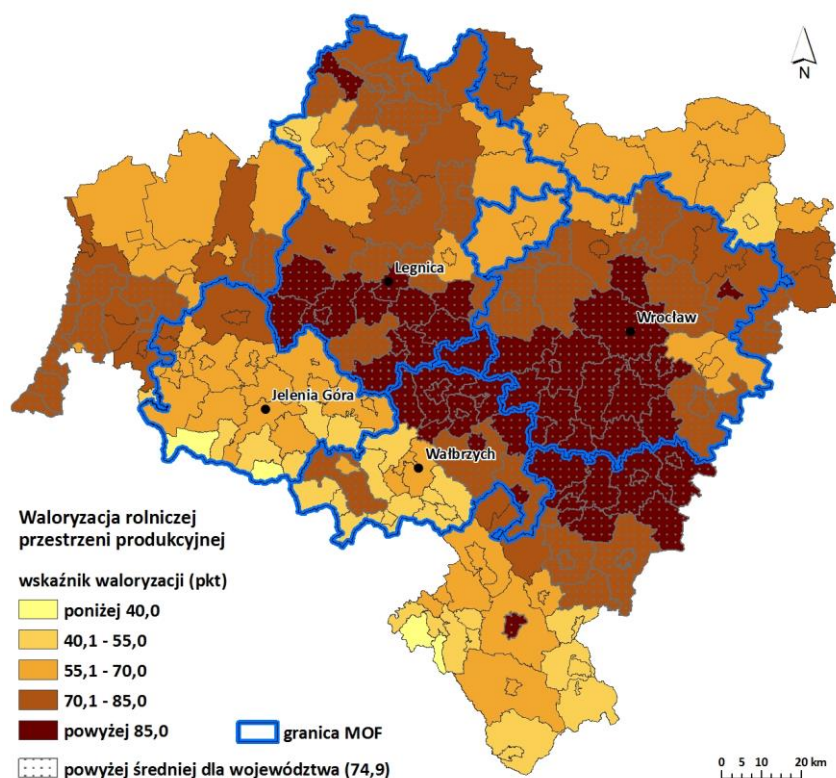
- 351 121 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, 5. miejsce w kraju, 8,5% podmiotów gospodarczych w kraju, 6% wzrost liczby podmiotów gospodarczych od 2010 roku
- 1 207 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności (Polska: 1 071)

1.2.4. ROLNICTWO

Dużą część obszaru województwa dolnośląskiego posiada korzystne i bardzo korzystne warunki dla prowadzenia intensywnej produkcji rolniczej. Syntetyczny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej określony przez IUNiG dla województwa dolnośląskiego wynosi 74,5 pkt, przy średnim wskaźniku dla Polski 66,6 pkt. Wyższy wskaźnik od średniej w regionie występuje w 69 gminach, należących głównie do powiatu wrocławskiego (94,5 pkt), strzelińskiego (97,6 pkt), świdnickiego (90,2 pkt), dzierzoniowskiego (85,3 pkt), złotoryjskiego (82,5 pkt), oławskiego (82 pkt), legnickiego (79,8 pkt), jaworskiego (78,8 pkt), głogowskiego (78,1 pkt), lubińskiego (74,8 pkt) i ząbkowickiego (77,4 pkt); (mapa 17).

MAPA 17. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie województwa dolnośląskiego [2012].

Źródło: opracowanie własne na podstawie IUNiG.

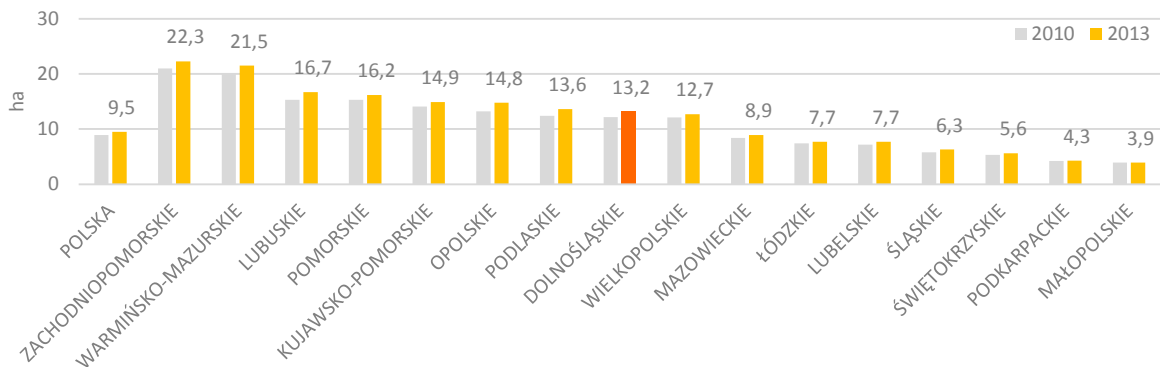
Udział użytków rolnych w powierzchni województwa w 2014 roku był zbliżony do średniej krajowej i wynosił 59,6% (Polska – 59,9%), przy zajmowanej przez użytki rolne powierzchni 1 189 156 ha. Od 2009 roku ubyło 9 878 ha użytków rolnych. Do powiatów o najwyższym (powyżej średniej dla województwa) udziale użytków rolnych należą: strzeliński (84,1%), średzki (79,1%), wrocławski (76,7%), legnicki (75,8%), świdnicki (74,9%), złotoryjski (72,1%), ząbkowicki (71,3%), dzierzoniowski (70,6%) i jaworski (70%). Najmniejszy udział użytków rolnych występuje w powiatach jeleniogórskim, zgorzeleckim i bolesławieckim.

We władaniu osób fizycznych znajduje się obecnie 774 466 ha użytków rolnych, co stanowi 69,3% ww. zasobów w województwie, z czego 730 623 ha użytków rolnych wchodzi w skład indywidualnych gospodarstw rolnych. W 2013 roku funkcjonowało ich w województwie dolnośląskim 59 544, co stanowiło 4,2 % gospodarstw rolnych w Polsce (1 429 006) z czego 58 420 (w Polsce – 1 394 631) to gospodarstwa posiadające powyżej 1 ha użytków rolnych. Od 2012 roku do liczby gospodarstw rolnych nie wlicza się posiadaczy użytków rolnych nie prowadzących działalności rolniczej lub prowadzących działalność na bardzo małą skalę.

Średnia powierzchnia użytków rolnych w indywidualnym gospodarstwie rolnym, w grupie gospodarstw powyżej 1 ha, na Dolnym Śląsku wynosi 13,2 ha, co stawia nasze województwo na 8. miejscu w kraju, przy średniej dla Polski wynoszącej 9,5 ha (wykres 10). W strukturze obszarowej gospodarstw zdecydowanie dominują gospodarstwa w grupie powyżej 1 ha do mniej niż 5 ha, stanowiąc w województwie 49,1%, a w Polsce 51,3% ogólnej liczby gospodarstw. Grupami najmniej licznymi są gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych nie przekraczającej 1 ha oraz wielkoobszarowe posiadające ponad 100 ha użytków rolnych. Gospodarstwa wielkoobszarowe dysponują jednak największym arealem użytków rolnych, wynoszącym 382 116 ha i stanowiącym blisko 41% arealu użytków rolnych będących w dyspozycji gospodarstw rolnych ogółem.

WYKRES 10. Przeciętna powierzchnia indywidualnego gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych [2010, 2013].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba osób pracujących w rolnictwie w naszym województwie wynosiła w 2010 roku 83 927 osób, a do roku 2014 zwiększyła się do 84 252 osób. Wskaźnik liczby osób pracujących w rolnictwie na powierzchnię 100 ha użytków rolnych – wynoszący 9 osób – plasuje województwo na 12. miejscu w kraju, przy średniej krajowej wynoszącej 16 osób. W stosunku do 2010 roku o 1 851 zwiększyła się również liczba producentów rolnych wpisanych do ewidencji producentów i w 2014 roku wynosiła ona 90 427.

W latach 2010-2014 nastąpił spadek zainteresowania prowadzeniem produkcji ekologicznej, co spowodowało spadek liczby gospodarstw ekologicznych do 181 liczba ogółem. Wzrosła liczba certyfikowanych gospodarstw, ale znacznie zmniejszyło się zainteresowanie uzyskaniem certyfikatów. W roku 2014 funkcjonowały w województwie 954 gospodarstwa ekologiczne, z których tylko 92 przestawiło się na ten sposób prowadzenia produkcji rolnej (w 2010 roku – 449).

Produkcja rolnicza, zwłaszcza roślinna, jest nadal jedną z dominujących funkcji obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego. Pod zasiewami w 2014 roku znajdowało się 735,4 tys. ha gruntów (2010: 715,8 ha), które stanowiły 7,1% gruntów pod zasiewami w Polsce.

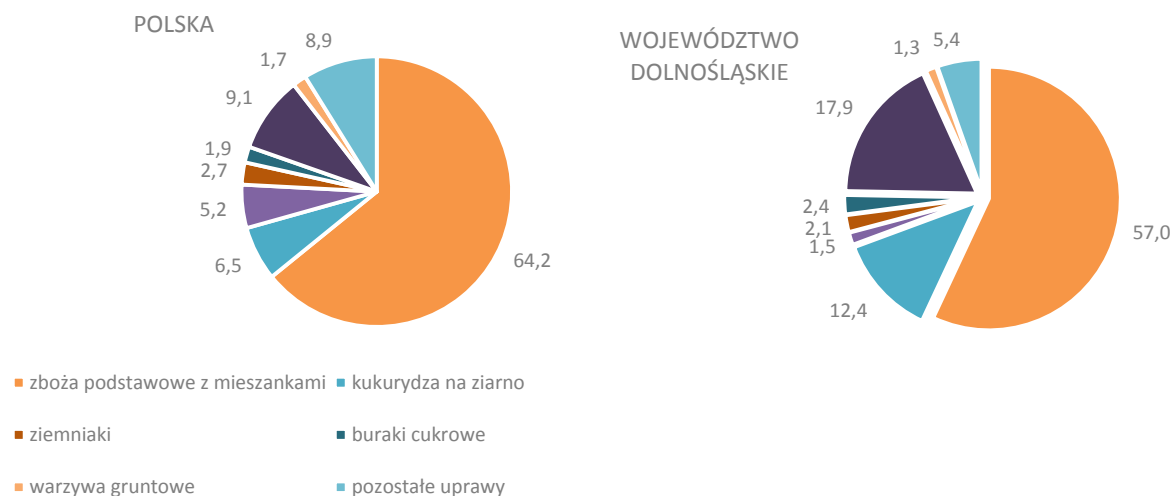
W 2014 roku w strukturze zasiewów w 2014 roku przeważały zboża podstawowe z mieszankami, zajmując powierzchnię 418 901 ha (57% powierzchni upraw w województwie) oraz rzepak na powierzchni 131 971 ha (17,9%). Duży udział powierzchni upraw miała również kukurydza na ziarno i na zielonkę (13,9%); (wykres 11).

Zbiory zbóż w województwie dolnośląskim w 2014 roku stanowiły 8,7% (5. miejsce wśród województw) zbiorów krajowych, rzepaku 13,3% (1. miejsce), buraków cukrowych 9,7% (4. miejsce) i ziemniaków również 5,8% (8. miejsce). W wysokości uzyskiwanych plonów roślin rolniczych Dolny Śląsk niemal co roku znajduje się w czołówce krajowej. W 2014 roku uzyskane w województwie plony z 1 ha przewyższały średnie krajowe i stawiały Dolny Śląsk w grupie regionów osiagających z 1 ha najwyższe plony roślin rolniczych (razem z województwem opolskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim i lubuskim).

W zakresie produkcji zwierzęcej w dolnośląskim od lat notuje się znacznie gorsze wyniki niż średnie w kraju. Wskaźnik ilości zwierząt (bydła i trzody chlewnej) mierzony na 100 ha użytków rolnych jest o ponad połowę niższy niż średnio w kraju. Jednak w ostatnich latach sytuacja w tym zakresie nieco się poprawia. Obsada bydła w przeliczeniu na 100 ha w roku 2010 w województwie dolnośląskim wynosiła 10,1 szt./100 ha UR (15. miejsce w kraju, przy średniej krajowej 37,4 szt./100 ha UR), obsada trzody chlewnej – 40,4 szt./100 ha UR (13. miejsce w kraju, przy średniej 99,4 szt./100 ha UR).

WYKRES 11. Struktura upraw w Polsce i w województwie dolnośląskim [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku średnia obsada zwierząt inwentarskich ogółem dla województwa wynosiła 26,3 sztuk dużych (SD)/100 ha użytków rolnych, przy średniej krajowej 67,4 SD/100 ha użytków rolnych. Wyższym od średniej wojewódzkiej wskaźnikiem charakteryzowało się 11 powiatów, w tym m.in. wałbrzyski (104,5 SD/100 ha UR), oleśnicki (55,5 SD/100 ha UR), milicki (50,7 SD/100 ha UR) oraz złotoryjski (40,2 SD/10 ha UR); (mapa 18). W 2015 roku województwo dolnośląskie zachowało 15. miejsce w kraju z obsadą bydła 11,5 szt./100 ha UR (średnia krajowa 39,6 szt./100 ha UR) i spadło na ostatnie 16. miejsce z obsadą trzody chlewnej wynoszącą 22 szt./100 ha UR (przy średniej krajowej 72,8 szt./100 ha UR). Tak niski poziom obsady inwentarza rzutuje również na wysokość udziału w produkcji krajowej żywca rzeźnego (1,9% produkcji krajowej) oraz mleka (1,5% produkcji krajowej).

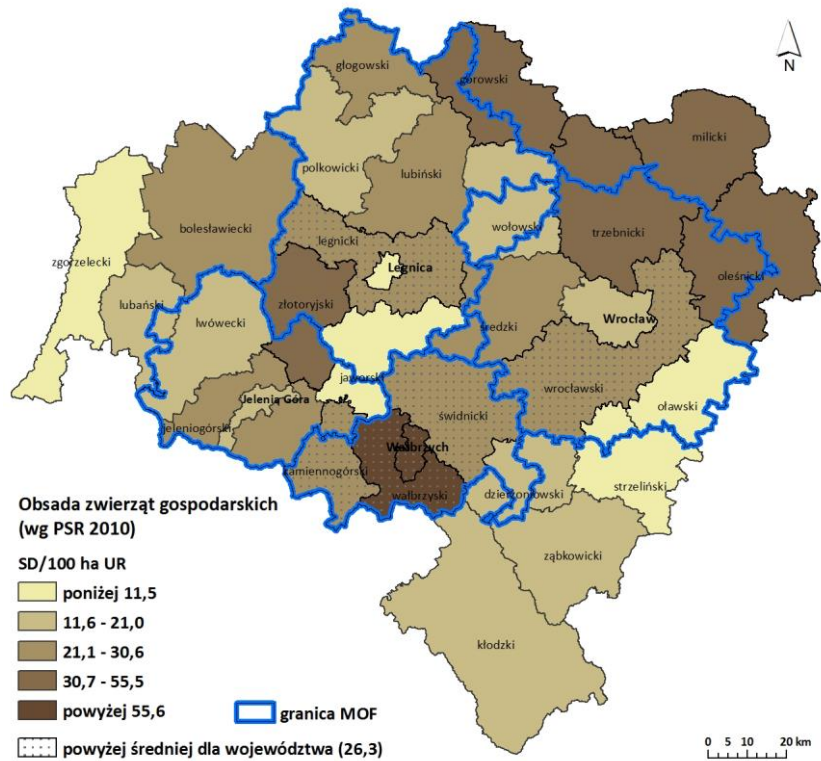
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso przypadająca na 1 ha użytków rolnych w 2014 roku wynosiła w województwie dolnośląskim 91,8 kg, co przy średniej krajowej na poziomie 300,7 kg dawało ostatnią lokatę w kraju. Natomiast produkcja mleka w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w ilości 215 l, dawała, przy średniej krajowej wynoszącej 866 l, przedostatnią lokatę (wykres 12).

Odrębną gałęzią produkcji zwierzęcej jest gospodarka rybacka prowadzona na stawach zajmujących w regionie powierzchnię 13 188 ha (co stanowi stosunkowo mały procent, bo tylko 0,7% obszaru województwa). Do gmin o największym udziale stawów w powierzchni ogólnej użytków rolnych należą: Krośnice, Milicz, Podgórzyn, Przemków, Twardogóra, Węgliniec i Żmigród (w gminach tych znajduje się 66,6% powierzchni ogólnej stawów województwa).

Największą jednostką zajmującą się produkcją rybacką był do 2010 roku Państwowy Zakład Budżetowy (PZB) „Stawy Milickie”, prowadzący swoją działalność w obszarze ok. 7 600 ha, z czego ok. 6 500 ha to stawy. Na bazie PZB powstała spółka akcyjna „Stawy Milickie”, której jedynym akcjonariuszem jest województwo dolnośląskie. Podstawą działalności jest tu hodowla ryb, ale równorzędnym zadaniem stał się rozwój turystyki i promocja Doliny Baryczy, z czym wiąże się również ochrona ekosystemu rezerwatu „Stawy Milickie” i pozostałych stawów zarządzanych przez spółkę – zgodnie z występującą na danym obszarze formą ochrony przyrody. Istotną funkcją spółki jest też edukacja ekologiczna, dla której stworzono odpowiednie warunki.

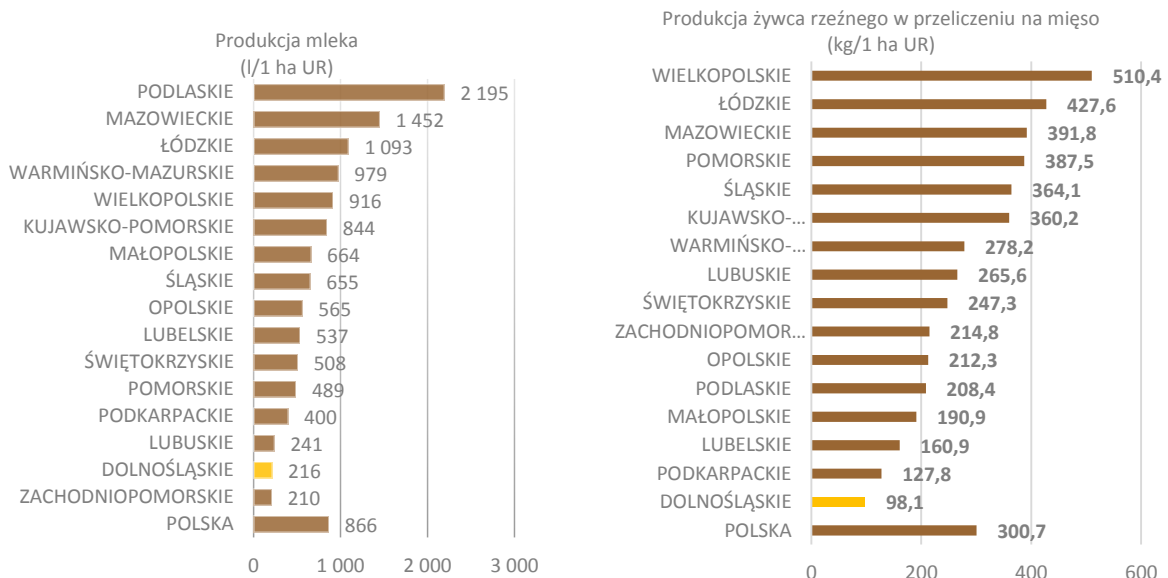

MAPA 18. Obsada zwierząt gospodarskich w powiatach na Dolnym Śląsku [2010].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

WYKRES 12. Wyniki produkcji zwierzęcej w regionach Polski [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Ponadto województwo dolnośląskie przoduje w skupie produktów rolniczych roślinnych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych. W skupie zbóż podstawowych zajmuje 1. miejsce w Polsce (1 366 kg na 1 ha przy średniej krajowej wynoszącej 680 kg/1 ha), w skupie ziemniaków – 3. miejsce (skup na poziomie 187 kg/1 ha przy średniej krajowej – 105 kg/1 ha). W przypadku produktów pochodzenia zwierzęcego

sytuacja jest odwrotna, np. w skupie mleka krowiego w przeliczeniu na 1 ha Dolny Śląsk zajmuje ostatnią lokatę.

ROLNICTWO:

Powierzchnia użytków rolnych [2014]:

1 189 156 ha (59,6 % powierzchni województwa)

Struktura użytków rolnych:

- grunty orne – 73,4%
- sady – 0,5%
- łąki – 11,5%
- pastwiska – 10,1%
- UR pod zabudową – 2,5%
- UR pod stawami i rowami – 2%

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1 ha UR– 58 420

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych [2014]:

- powyżej 1 do mniej niż 5 ha – 29 222 (50%)
- od 5 do mniej niż 10 ha – 12 509 (21,4%)
- od 10 ha do mniej niż 20 ha – 8 462 (14,5%)
- od 20 ha do mniej niż 50 ha – 5 049 (8,6%)
- od 50 ha do mniej niż 100 ha – 1 860 (3,2%)
- 100 ha i więcej – 1 318 (2,3%)

Gospodarstwa ekologiczne [2010-2014]:

gospodarstwa z certyfikatem – 954 (wzrost o 176), gospodarstwa w okresie przestawiania – 92 (spadek o 357)

Plony ziemiopłodów rolnych (dt/ha) [2014]:

- zboża ogółem – 49,9 (Polska – 40,8)
- pszenica – 54 (Polska – 49,7)
- żyto – 36,8 (Polska – 31,5)
- jęczmień – 46,4 (Polska – 40,5)
- pszenżyto – 44 (Polska – 40,2)
- kukurydza na ziarno – 72,4 (Polska – 65,9)
- rzepak i rzepik – 33 (Polska – 34,4)
- buraki cukrowe – 752 (Polska – 683)
- ziemniaki – 293 (Polska – 278)

Obsada zwierząt (szt./100 ha UR) [2010/2015]:

województwo dolnośląskie:

- bydło: 2010 – 10,1/2015 – 11,5
- trzoda chlewna: 2010 – 40,4/2015 – 22

Polska:

- bydło: 2010 – 37,4/2015 – 38,3;
- trzoda chlewna: 2010 – 99,4/2015 – 72,8.

Skup produktów rolniczych w przeliczeniu na 1 ha UR [2015]:

- zboża podstawowe (kg) 1 836 (Polska 680)
- ziemniaki (kg) 187 (Polska 105)
- buraki cukrowe (kg) 1 011 (Polska 735)
- mleko krowie (l) 181 (Polska 727)

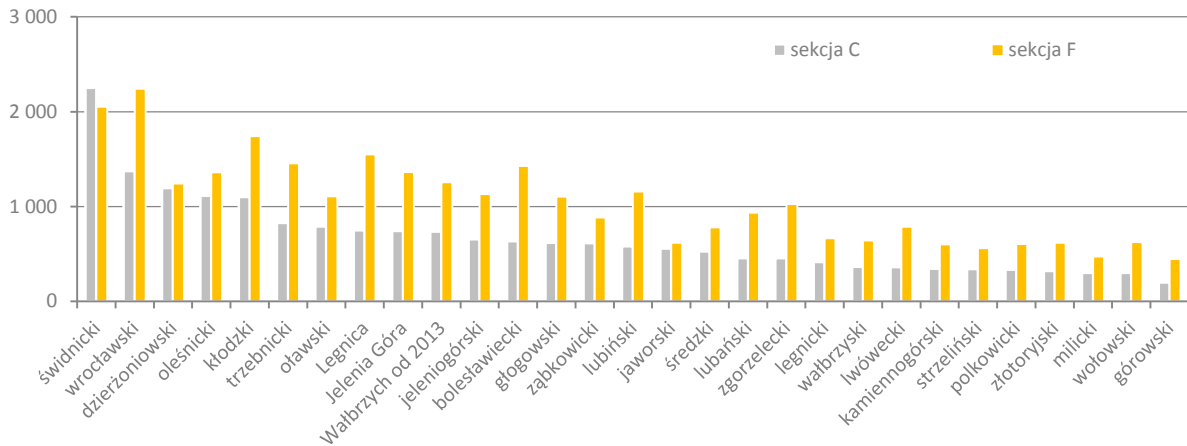
1.2.5. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

W 2015 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowało 26 430 podmiotów przetwórstwa przemysłowego (sekcja C) oraz 41 338 związanych z budownictwem (sekcja F). Odpowiednio stanowiło to 7 i 8% tego typu firm w całym kraju. Wzrost liczby podmiotów z dwóch wskazanych sekcji w stosunku do 2010 roku wykazuje o wiele większą dynamikę w budownictwie (1 951 podmiotów) niż w grupie podmiotów przetwórstwa przemysłowego (859 jednostek).

Biorąc pod uwagę rozmieszczenie przestrzenne, największą liczbę podmiotów skupiał Wrocław (7 134 podmiotów sekcji C oraz 10 877 podmiotów sekcji F), zaś najmniejszą podregion legnicko-głogowski (odpowiednio 2 907 oraz 5 529 podmiotów). Wyłączając stolicę regionu największą liczbę podmiotów przemysłowych w 2015 roku odnotowano w powiecie świdnickim. Wykazywał się on zbliżoną liczbą podmiotów obu sekcji, w odróżnieniu od pozostałych jednostek, w których zdecydowanie dominowało budownictwo (wykres 13).

WYKRES 13. Liczba podmiotów z sekcji C i F (przetwórstwo przemysłowe i budownictwo) w powiatach Dolnego Śląska (z wyłączeniem Wrocławia) [2015].

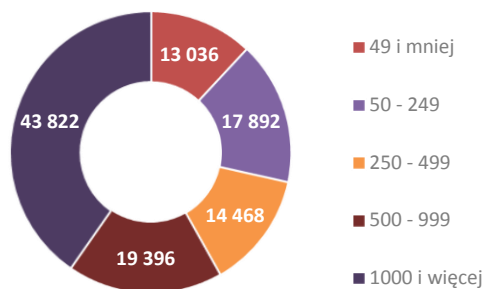

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Produkcja sprzedana przemysłu w 2014 roku kształtowała się na Dolnym Śląsku na poziomie 108 613,1 mln zł, co w przeliczeniu na mieszkańca dawało 37 344 zł. Wartość ta stanowiła 9% całości produkcji sprzedanej przemysłu w Polsce (ogółem 1 210 038,6 mln zł). Per capita produkcja sprzedana przemysłu regionu wyróżniała się na tle przeciętnej krajowej, osiągając 119% jej wartości. Pozwalało to na zajęcie 4. miejsca w Polsce po Mazowszu (47 106 zł per capita), Śląsku (41 573 zł) oraz Wielkopolsce (40 699 zł). Warto jednak zwrócić uwagę na znaczący wzrost wartości badanego wskaźnika ogółem od 2010 roku - o 21,6% (wzrost z 89 292,6 mln zł).

Tendencja ta była zauważalna w całym kraju (22,8%), co znajdowało potwierdzenie w niemalże niezmiennym stosunku produkcji sprzedanej przemysłu per capita w regionie do krajowej w 2010 roku (120%). Można zatem wnioskować, że pozytywny trend obserwowany na Dolnym Śląsku jest jedynie odbiciem zmian dotyczących ogólnej sytuacji w całym kraju.

WYKRES 1. Wysokość produkcji sprzedanej przemysłu na Dolnym Śląsku [mln zł] wg wielkości podmiotów gospodarczych [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najbardziej efektywne pod względem sprzedaży były zakłady największe, liczące 1000 i więcej pracowników, których produkcja sprzedana w 2014 roku na Dolnym Śląsku wynosiła wygenerowały 48 822 mln zł (wykres 14). Najmniejszym udziałem charakteryzowały się podmioty zatrudniające mniej niż 50 pracowników (13 036 mln zł) oraz te o wielkości 250-499 osób (14 468 mln zł).

Zdecydowanie mniejszymi wartościami produkcji sprzedanej wykazuje się działalność montażowo-budowlana w regionie. W 2014 roku osiągnęła ona wartość 5 038 zł per capita i była wyższa niż w 2010 roku (4 470 zł). Jednocześnie na przestrzeni analizowanego okresu w każdym roku była

wyższa niż średnia dla całego kraju (w 2010 r. 107%, w 2014 r. 117%). Warto również zaznaczyć, że pod względem badanej cechy województwo dolnośląskie ustępowało jedynie mazowieckiemu (6 796 zł).

1.2.6. USŁUGI

Udział podmiotów usługowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych na Dolnym Śląsku w 2015 roku wynosił 79,1% i był wyższy niż średnia w Polsce – 76,9%. Pod tym względem jedynie województwo mazowieckie wykazywało się wyższą wartością wskaźnika (80,8%). Od 2010 roku wzrost on w regionie o 1,1 pkt procentowy.

Poszczególne gminy województwa dolnośląskiego wykazywały się zróżnicowanym poziomem omawianego wskaźnika, przy czym główna koncentracja dotyczyła Wrocławia i gmin powiatu wrocławskiego oraz Wałbrzycha, Jeleniej Góry, Legnicy i Polkowic wraz z sąsiednimi jednostkami, a także pozostałych gmin miejskich (mapa 19). Większy udział tego rodzaju podmiotów związany był m.in. z obecnością usług turystycznych w gminach atrakcyjnych przyrodniczo (powiat kłodzki, jeleniogórski, wałbrzyski, gmina Milicz).

Biorąc pod uwagę strukturę prowadzonej działalności według udziału liczby podmiotów w poszczególnych sekcjach PKD 2007 zarówno w Polsce, jak i na Dolnym Śląsku jest ona w zasadzie analogiczna (tabela 1). Dominuje sekcja G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Skupiała ona w 2015 roku ponad jedną trzecią wszystkich podmiotów usługowych zarówno w regionie, jak i ogółem w Polsce. Na tle kraju, region wyróżnia się zdecydowanie wyższym niż przeciętnie udziałem podmiotów należących do sekcji L (usług związanych z obsługą rynku nieruchomości), które stanowią drugą najliczniejszą grupę podmiotów, podczas gdy w kraju jest to sekcja M Usługi profesjonalne, naukowe i techniczne (na Dolnym Śląsku na trzecim miejscu).

Najmniejszym odsetkiem podmiotów wykazywały się sekcje: O (usługi administracji publicznej i obrony narodowej; usługi w zakresie obowiązkowych ubezpieczeń społecznych) oraz U (usługi świadczone przez organizacje i zespoły eksterytorialne). Również pod względem udziału poszczególnych działów działalności struktura podmiotów usługowych w Polsce i w województwie dolnośląskim była w latach 2010-2015 we wszystkich sekcjach porównywalna. W ramach najliczniej reprezentowanej grupy, największy udział w 2015 roku, podobnie jak w latach poprzedzających, wykazywali przedsiębiorcy działający w sekcji G – handel detaliczny (z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi) – 60% w regionie (58% w Polsce). W przypadku sekcji M była to działalność prawnicza, rachunkowo-księgowo i doradztwo podatkowe (dział 69) – 27% na Dolnym Śląsku i 26% w Polsce.

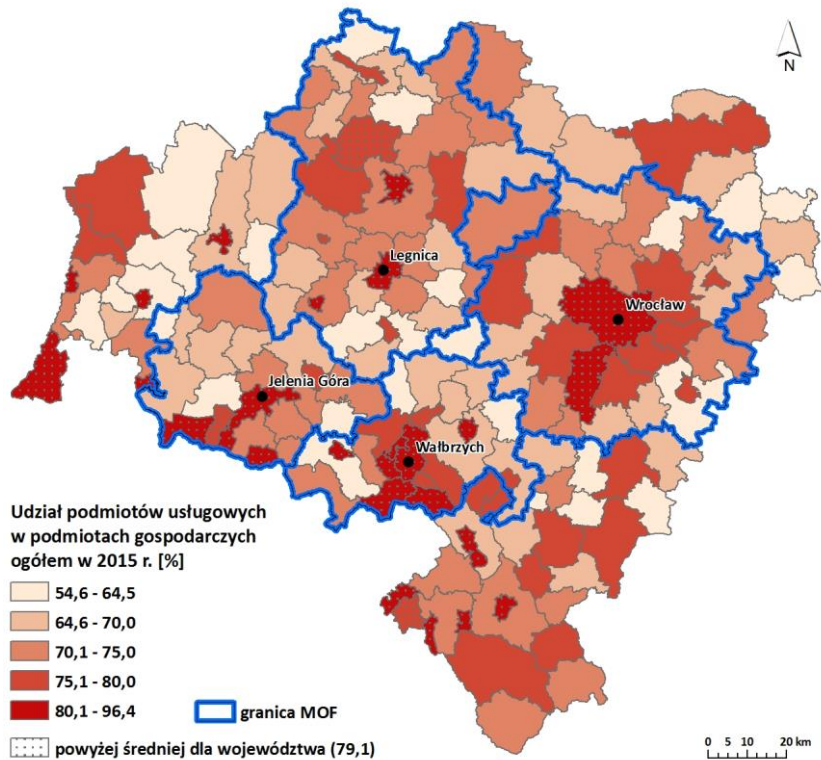
Warto również zwrócić uwagę na dominujące działy poszczególnych sekcji, skupiające ponad 70% podmiotów. W województwie w latach 2010-2015 były to: dział 49 (w ramach sekcji H) transport lądowy oraz transport rurociągowy (87% w 2015 r.), dział 56 (sekcja I) działalność usługowa związana z żywnością (74%), dział 66 (sekcja K) działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne (75%), a także dział 86 (sekcja Q) opieka zdrowotna (89%).

Analizując zmiany w czasie niezbędne wydaje się podkreślenie dynamicznego wzrostu liczby podmiotów z takich działów jak: 72 badania naukowe i prace rozwojowe (zmiana wynosząca 79% wartości bazowej z 2010 r.), 51 transport lotniczy (77%), 78 działalność związana z zatrudnieniem (76%), 53 działalność pocztowa i kurierska (74%), 62 działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki i działalność powiązana (74%), 82 działalność związana z administracyjną obsługą biura

i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej (66%), dział 65 ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego (63%). W tym samym okresie największy spadek wykazały następujące działy: dział 92 działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi (-18%), dział 60 nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych (-16%) oraz 95 naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego (-11%).

MAPA 19. Podmioty usługowe w gminach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

TABELA 1. Udział podmiotów usługowych wg sekcji w Polsce i na Dolnym Śląsku [2010-2015].

	Polska						Dolny Śląsk						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Sekcja G	37,1	36,1	35,2	34,6	33,8	33,0	Sekcja G	34,2	32,8	31,9	31,9	31,2	30,2
Sekcja H	8,9	8,6	8,4	8,1	8,0	8,0	Sekcja H	8,1	7,6	7,4	7,1	6,9	6,9
Sekcja I	4,2	4,2	4,1	4,1	4,1	4,0	Sekcja I	3,9	3,9	3,9	3,8	3,7	3,7
Sekcja J	3,2	3,4	3,6	3,8	3,9	4,1	Sekcja J	2,9	3,2	3,4	3,5	3,7	3,9
Sekcja K	4,4	4,3	4,2	4,2	4,1	4,0	Sekcja K	4,3	4,3	4,2	4,2	4,1	4,0
Sekcja L	6,6	6,9	7,0	7,0	7,1	7,2	Sekcja L	13,3	13,9	13,9	13,9	13,9	14,2
Sekcja M	11,2	11,5	11,6	11,9	12,2	12,6	Sekcja M	11,1	11,3	11,5	11,6	11,9	12,1
Sekcja N	3,2	3,3	3,4	3,6	3,7	3,8	Sekcja N	2,9	3,1	3,2	3,3	3,4	3,6
Sekcja O	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	Sekcja O	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Sekcja P	3,9	4,0	4,6	4,6	4,6	4,6	Sekcja P	3,4	3,5	4,1	4,1	4,1	4,0
Sekcja Q	6,3	6,6	6,7	6,8	6,9	7,1	Sekcja Q	5,6	5,9	6,1	6,2	6,3	6,5
Sekcja R	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	Sekcja R	2,2	2,2	2,2	2,2	2,3	2,3
Sekcje S i T	7,9	8,0	8,0	8,1	8,4	8,4	Sekcje S i T	7,6	7,7	7,7	7,7	8,0	8,0
Sekcja U	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	Sekcja U	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002	0,002

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

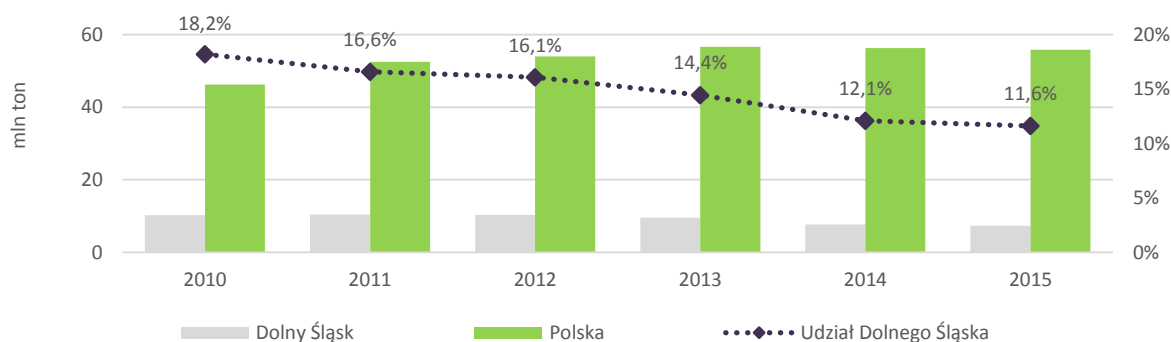
Dużą część obszaru województwa dolnośląskiego posiada korzystne i bardzo korzystne warunki dla prowadzenia intensywnej produkcji rolniczej. Syntetyczny wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej określony przez IUNiG dla województwa dolnośląskiego wynosi 74,5 pkt, przy średnim wskaźniku dla Polski 66,6 pkt. Wyższy wskaźnik od średniej w regionie występuje w 69 gminach, należących głównie do powiatu wrocławskiego (94,5 pkt), strzelińskiego (97,6 pkt), świdnickiego (90,2 pkt), dzierzoniowskiego (85,3 pkt), złotoryjskiego (82,5 pkt), oławskiego (82 pkt), legnickiego (79,8 pkt), jaworskiego (78,8 pkt), głogowskiego (78,1 pkt), lubińskiego (74,8 pkt) i ząbkowickiego (77,4 pkt).

1.2.7. GÓRNICTWO I WYDOBYCIE

Wydobycie węgla brunatnego metodą odkrywkową ze złoża Turów (pow. zgorzelecki), które obejmuje dwa pokłady węglowe w trzeciorzędowych kompleksach skał zalegających w Niece Żytawskiej prowadzi Kopalnia Węgla Brunatnego Turów na potrzeby sąsiadującej z kopalnią elektrowni Turów. Oba obiekty należą do Grupy Kapitałowej PGE. Wydobycie w 2015 roku wyniosło 7 328 mln ton co stanowiło 11,61% produkcji krajowej. Wydobycie węgla brunatnego w KWB Turów systematycznie maleje, o 28,7% od 2010 roku (wykres 15).

Złóża gazu ziemnego eksploatowane są, w tym podziemny magazyn gazu Wierzchowice, przez Polskie Górnictwo Nafty i Gazu S.A. Kopalina charakteryzuje się zmiennym, w zależności od złoża, składem chemicznym. Zawiera średnio 52-72% metanu, 26-47% azotu, 0,3-0,4% helu stanowiącego kopalinę towarzyszącą oraz śladowe ilości innych węglowodorów. Gaz ziemny przesyłany jest bezpośrednio do systemu gazu ziemnego zaazotowanego, odazotowany i przesyłany do krajowego systemu gazu wysokometanowego, a także, w mniejszej ilości, sprzedawany lokalnym odbiorcom. Wydobycie ze złóż zlokalizowanych na Dolnym Śląsku wzrosło w całości lub częściowo od 2010 roku o 35% do 973,41 m³ i stanowi około 18-19% produkcji krajowej.

WYKRES 15. Wydobycie węgla brunatnego w Polsce i na Dolnym Śląsku [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie PIG, 2011-2016.

Eksploatację jedynek w kraju złóż miedzi i srebra prowadzi KGHM Polska Miedź S.A.. Przedsiębiorstwo posiada koncesję na wydobywanie ze złóż: „Lubin-Małowice”, „Polkowice”, „Sieroszowice”, „Radwanice Wschodnie”, „Rudna”, „Gogów Głęboki Przemysłowy” i ubiega się o uzyskanie zgody na eksploatację złoża „Radwanice-Gaworzyce”. Wydobycie rud miedzi w 2015 roku wyniosło 31 568 tys. ton zawierającej 479 tys. ton miedzi metalicznej oraz 1 407 ton srebra. W okresie 2010-2015 wydobycie rudy wzrosło o 9 120 tys. ton (40,6%). Średnia zawartość Cu w wydobywanej rudzie zmniejszyła się z 2,10% do 1,52% (tabela 2). Przekłada się to na nieznaczny 7 tys. ton (1,5%) wzrost wydobywania miedzi metalicznej zawartej w rudzie przy znacznym zwiększeniu wydobywania rudy. Wydobycie srebra zwiększyło się w tym okresie o 178 ton (14,5%).

Wykorzystując obok własnych także obce koncentraty KGHM Polska Miedź S.A. wyprodukowało w 2015 roku 574,3 tys. ton miedzi elektrolitycznej oraz 2 703 kg złota (w tym 431 kg złota z własnej rudy). W 2010 roku było to 547 tys. ton miedzi elektrolitycznej (tabela 3). Z rudy odzyskiwane są także inne pierwiastki współwystępujące (Ni, Pb, Pt-Pd, Se, Re).

Wydobycie kamieni łamanych i blocznych ogółem rośnie do 2011 roku, kiedy to osiągnęło rekordowy poziom 38 727 tys. ton. W roku 2012 spadło o 27,3% procent do poziomu z roku 2010 i obecnie utrzymuje się na poziomie 26-28 mln ton rocznie, co stanowi 42-44% krajowego wydobycia ogółem. Blisko 99% wydobycia kamieni łamanych i blocznych w województwie przypada na skały magmowe i metamorficzne. Stanowi to 91% ich krajowego wydobycia.

TABELA 2. Wydobycie rudy miedzi, miedzi metalicznej i srebra [2010-2015].

Rok	Ruda miedzi i srebra [tys. ton]	Zawartość miedzi metalicznej [tys. ton]	Zawartość srebra [ton]	Średnia zawartość Cu [%]
2010	22 448	472	1 229	2,10%
2011	22 985	459	1 635	2,00%
2012	30 182	479	1 342	1,59%
2013	30 647	482	1 393	1,57%
2014	31 023	473	1 384	1,52%
2015	31 568	479	1 407	1,52%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PIG, 2016.

TABELA 3. Produkcja miedzi elektrolitycznej, srebra, złota i ołowiu przez KGHM Polska Miedź S.A. (z własnych i obcych koncentratów) [2010-2015].

Rok	miedź elektrolityczna [tys. ton]	srebro [tys. ton]	złoto [ton]	ołów [tys. ton]
2010	(b.d.)* 547	1 160,60	b.d.	(22,0) b.d.
2011	(b.d.) 571	1 259,60	(510,1) 703	(30,0) b.d.
2012	(b.d.) 566	(1 273,8) b.d.	(469,3) 916	(30,0) b.d.
2013	(b.d.) 565,2	(1 161,1) b.d.	(431,3) 1066	(26,71) b.d.
2014	(420,4) 576,9	(1 256) b.d.	(226,1) 2575	(27,1) b.d.
2015	(420,5) 574,3	(1 283) b.d.	(431) 2703	(29,0) b.d.

* w nawiasie podano produkcję z własnych koncentratów, b.d. - oznacza brak danych

Źródło: opracowanie na podstawie Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2011-2016

Największe znaczenie mają: bazalt, gabra, granit, melafir, migmatyty i amfibolit. Wzrosło wydobycie granitów i amfibolitów (o blisko 19% w okresie 2010-2015) oraz marmurów i szarogłazów, spadło wydobycie pozostałych typów skał znajdujących zastosowanie jako kamienie drogowe i budowlane (tabela 4). Udział Dolnego Śląska w produkcji krajowych kamieni łamanych i blocznych oraz dynamikę wydobycia przedstawia wykres 16.

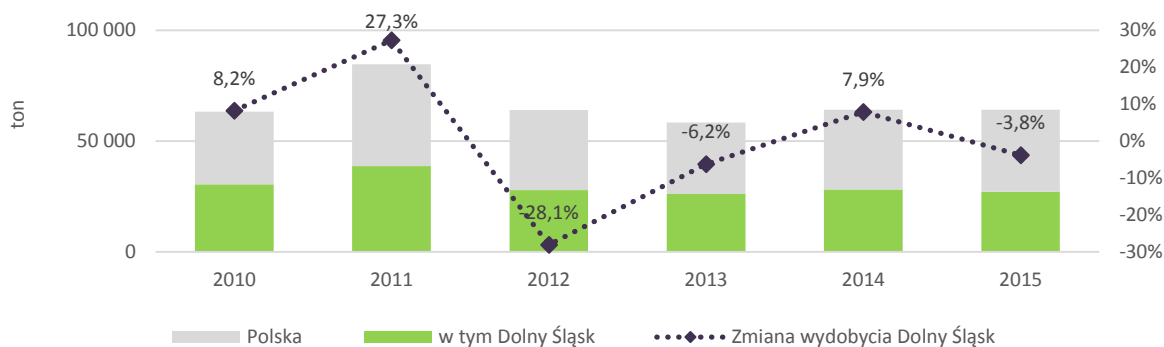
Najważniejsze obszary występowania dolnośląskich zasobów kamieni łamanych i blocznych to: Masyw Strzegom-Sobótka (granitoidy), regiony zgorzelecko-lubański i jaworsko-złotoryjski (bazalty), zachodnia

część depresji śródsudeckiej (melafiry). Cechą charakterystyczną regionu jest występowanie dużych kamieniołomów eksploatujących kopaliny na ogromną skalę oraz skupisk mniejszych zakładów górniczych w obszarach koncentracji zasobów. Kopalnie o największym wydobyciu w 2015 roku to:

- bazalt – Krzeniów (pow. złotoryjski) – 1547 tys. ton, Lubień (pow. legnicki) – 809 tys. ton, Sulików (pow. zgorzelecki) – 907 tys. ton,
- gabra – Braszowice (pow. ząbkowicki) – 954 tys. ton, Słupiec-Dębówka (pow. kłodzki) – 1023 tys. ton,
- granit – Górka (pow. strzeliński) – 832 tys. ton, Rogoźnica – Północ – 1 171 tys. ton, Siedlimowice I – 1 001 tys. ton, Wieśnica – 855 tys. ton (wszystkie pow. świdnicki), Strzelin (pow. strzeliński) 1 114 tys. ton,
- melafir – Grzędy – 1 624 tys. ton, Rybnica Leśna – 863 tys. ton (oba pow. wałbrzyski), Tłumaczów-Gardzień (pow. kłodzki) – 1 420 tys. ton,
- serpentynit – Nasławice (pow. wrocławski) – 715 tys. ton,
- migmatyt – Piława Górna (pow. dzierzoniowski) – 1 208 tys. ton (także 456 tys. ton amfibolitu).

WYKRES 16. Wydobycie kamieni łamanych i blocznych w Polsce i na Dolnym Śląsku [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie PIG, 2011-2016.

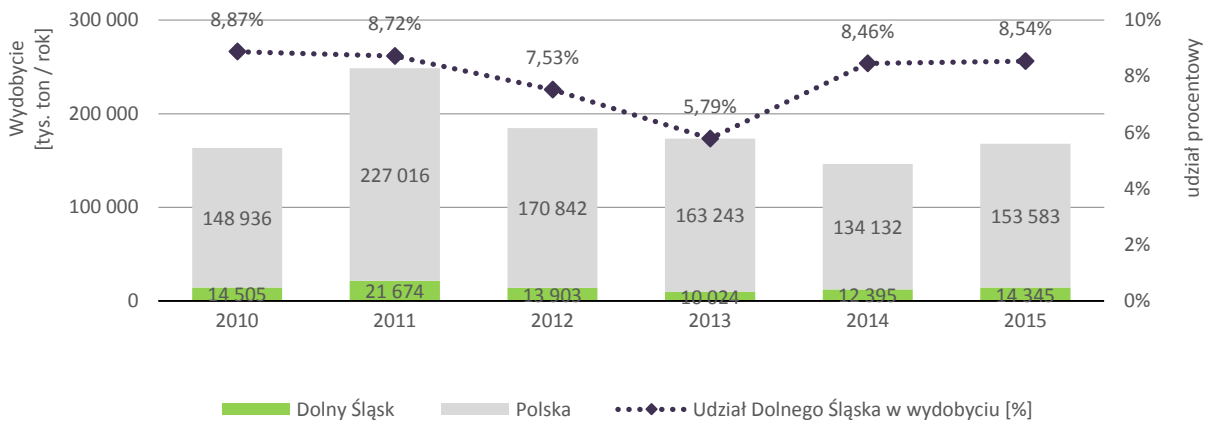
W 2015 roku w województwie prowadzono wydobycie piasków i żwirów ze 110 złóż, w tym 58 eksploatowanych było okresowo. Surowiec wykorzystywany jest głównie lokalnie na potrzeby budownictwa i drogownictwa. Złóża o największej produkcji to: Borek (pow. trzebnicki) – 444 tys. ton. Byczeń (pow. ząbkowicki) – 625 tys. ton, Bystrzyca Oławska (pow. oławski) – 401 tys. ton, Domanice (pow. wrocławski) – 901 tys. ton, Jerzmanowice (pow. legnicki) – 443 tys. ton, Pększyn (pow. trzebnicki) – 1184 tys. ton, Pieńsk (pow. zgorzelecki) – 666 tys. ton, Rakowice-Zbiornik (pow. lwówecki) – 821 tys. ton, Stróża Górna II (pow. wrocławski) – 992 tys. ton, Szczytniki (pow. legnicki) – 401 tys. ton, Topola Zbiornik (pow. ząbkowicki) – 417 tys. ton. Wydobycie piasków i żwirów w latach 2010-2015 pokazano na wykresie 17. Rekordowe wydobycie tego surowca zanotowano w 2011 roku (21 674 tys. ton), a w kolejnych dwóch latach spadek o 54%. Obecnie produkcja wróciła do poziomu z 2010 roku (14 345 tys. ton) i stanowi około 8,5% wydobycia w kraju. Ponadto na potrzeby KGHM Polska Miedź S.A. prowadzi się eksploatację piasków podsadzkowych ze złoża Obora w pow. lubińskim.

Województwo dolnośląskie jest ważnym krajowym dostawcą surowców szklarskich oraz glin ceramicznych kamionkowych, a kopaliny takie jak: gliny ceramiczne białowypalające się, gliny ogniotrwałe, surowce kaolinowe, surowce bentonitowe, kwarc żyłowy, łupki łuszczycowe, magnezyty i surowce skaleniowe wydobywane są tylko na Dolnym Śląsku. Na mniejszą skalę wydobywane są piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych (8,5% produkcji krajowej), piaski kwarcowe do produkcji cegły wapienno-piaskowej (6,3%) oraz wapienie i margle dla przemysłu cementowego (0,25%)

i wapień dla przemysłu wapienniczego (1,9%). Zagospodarowane jest 18 złóż surowców ilastych ceramiki budowlanej, a ich wydobycie stanowiło w 2015 roku 10,9% produkcji krajowej. W okresie 2010-2015 zaprzestano wydobywania łupków kwarcytowych i piasków formierskich.

WYKRES 17. Wydobycie piasków i żwirów na Dolnym Śląsku i w Polsce [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie PIG, 2011-2016.

TABELA 4. Wydobycie kopalin na Dolnym Śląsku oraz udział Dolnego Śląska w wydobyciu krajowym [2010-2015].

Kopalina	Jednostka	Wydobycie [2015]	Udział Dolnego Śląska w wydobyciu w kraju [2015]	Zmiana wydobycia [2010-2015]	Zmiana wydobycia [%] [2010-2015]
SUROWCE ENERGETYCZNE					
gaz ziemny	mln m ³	973,41	18,67%	252,42	35,0%
węgiel brunatny	tys. ton	7 328	11,61%	-2 948	-28,7%
surowce metaliczne					
ruda miedzi i srebra, w tym:	tys. ton	31 568	100%	9 120	40,6%
miedź metaliczna	tys. ton	479	100%	7	1,5%
srebro	ton	1407	100%	178	14,5%
KAMIENIE ŁAMANE I BLOCZNE					
bazalt	tys. ton	5 852	87,85%	-1 902	-24,5%
gabro	tys. ton	1 979	100%	-735	-27,1%
granit	tys. ton	9 504	97,72%	1 515	18,96%
granodioryt	tys. ton	331	100%	319	2 658,33%
sjenit	tys. ton	713	100%	-166	-18,89%
melafir	tys. ton	3 907	100%	-43	-1,09%
amfibolit	tys. ton	1 214	100%	191	18,67%
serpentyt	tys. ton	715	100%	-457	-38,99%
gnejs	tys. ton	763	99,74%	-350	-31,45%
migmatyt	tys. ton	1 208	100%	-1 667	-57,98%
marmur	tys. ton	16	66,67%	2	14,29%
marmur dolomityczny	tys. ton	614	100%	84	15,85%
wapień	tys. ton	114	0,97%	-134	-54,03%
piaskowiec	tys. ton	84	1,45%	-2	-2,33%
szarogłaz	tys. ton	77	31,69%	17	28,33%
POZOSTAŁE SUROWCE SKALNE					
surowce bentonitowe	tys. ton	0,5	100%	-1,5	-75,0%
dolomit	tys. ton	272,99	9,28%	84,99	45,21%
gips i anhydryt	tys. ton	158	15,52%	-38	-19,39%
gliny ceramiczne białowypalające się	tys. ton	112	100%	-48	-30,00%
gliny ceramiczne kamionkowe	tys. ton	182	78,79%	39	27,27%
gliny ogniotrwałe	tys. ton	87	100%	16	22,54%

Kopalina		Jednostka	Wydobycie [2015]	Udział Dolnego Śląska w wydobyciu w kraju [2015]	Zmiana wydobycia [2010-2015]	Zmiana wydobycia [%] [2010-2015]
surowce ilaste	ceramiki	m ³	181	10,86%	-80	-30,65%
budowlanej						
surowce kaolinowe		tys. ton	286,65	100%	48,65	20,44%
surowce skaleniowe		tys. ton	76,54	100%	31,54	70,09%
kwarc żyłowy		tys. ton	4,32	100%	4,32	
łupki tyszczkowe		tys. ton	3,45	100%	0,45	15,0%
magnezyty		tys. ton	96	100%	33	52,38%
piaski i żwiry		tys. ton	14 345	8,64%	160	1,1%
piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych		tys. ton	22,65	6,27%	-1,35	-5,63%
piaski podsadzkowe		m ³	926	26,09%	-405	-30,43%
surowce szklarskie		tys. ton	655,48	24,56%	-39,52	-5,69%
wapienie i margle dla przemysłu cementowego		tys. ton	61	0,25%	61	
wapienie dla przemysłu wapienniczego		tys. ton	348	1,87%	65	22,97%

Źródła: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2010-2015, PIG, Bilans perspektywicznych zasobów kopalin Polski wg stanu na 31 XII 2009 r., Ministerstwo Środowiska, Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego, WBU, 2010.

1.2.8. TURYSTYKA

Wiodące znaczenie dla rozwoju turystyki i rekreacji w regionie mają zasoby przyrodniczo-krajobrazowe w szczególności zasoby najcenniejsze: parki narodowe, rezerwy, obszary Natura 2000, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz walory uzdrowiskowe związane z surowcami leczniczymi i klimatem. Regionalny potencjał turystyczny posiadają Odra i jej dopływy oraz kompleksy Borów Dolnośląskich, Lasów Milicko-Ostrzeszowskich i lasów sudeckich.

O atrakcyjności turystycznej województwa decydują również bogate zasoby środowiska kulturowego, w szczególności dolnośląskie zabytki ujęte na liście światowego dziedzictwa UNESCO, obiekty i zespoły zabytkowe uznane za pomniki historii oraz parki kulturowe a także liczne obiekty i zespoły zabytkowe wpisane do rejestru zabytków.

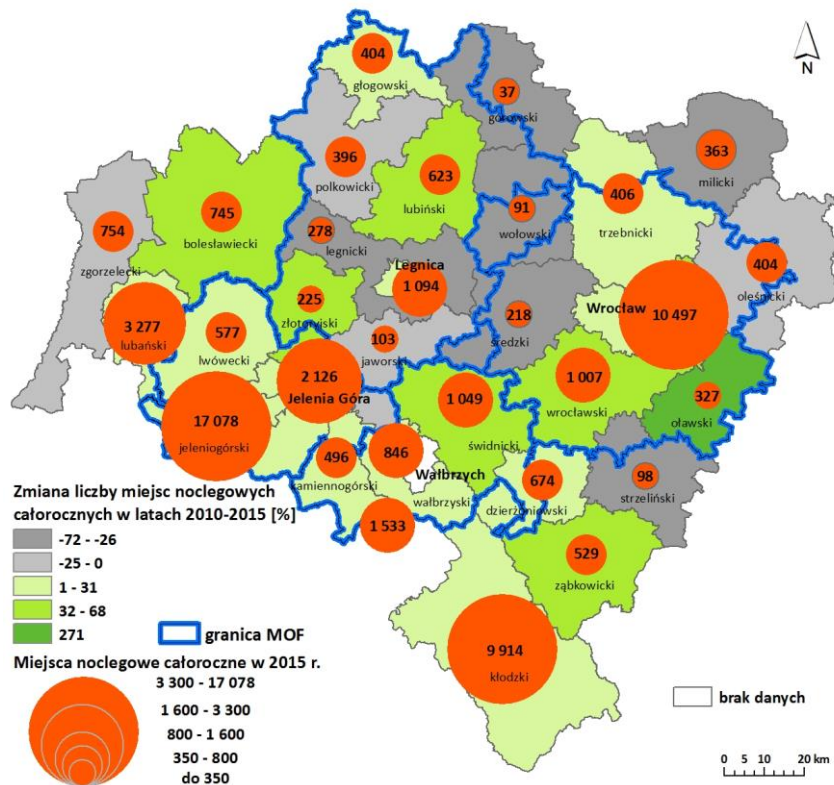
W 2015 roku w województwie dolnośląskim najliczniejszą grupą obiektów noclegowych były hotele. W latach 2010-2015 liczba hoteli w województwie zwiększyła się z 200 do 232 obiektów. Jednocześnie w tym czasie w regionie powstały pierwsze obiekty pięciogwiazdkowe oraz wzrosła liczba hoteli cztero-, trzy- i dwugwiazdkowych. Jednocześnie średnia liczba hotelowych miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców w województwie dolnośląskim wynosiła w 2015 roku 11,41, co przy średniej krajowej 7,84 dało regionowi 3. miejsce w kraju (tabela 12).

W 2015 roku największą liczbą miejsc noclegowych dysponował Wrocław (10 497) oraz powiaty sudeckie: jeleniogórski (17 078), kłodzki (9 914), lubański (3 277) i wałbrzyski (1 533) oraz dwa sudeckie miasta na prawach powiatu: Jelenia Góra (2 126) i Wałbrzych (846). Poza Wrocławiem i obszarem Sudetów największe zasoby bazy noclegowej posiadała Legnica (1 094) oraz powiaty: świdnicki (1 049), wrocławski (1 007), zgorzelecki (754), bolesławiecki (745), dzierzoniowski (674) oraz lubiński (623).

W latach 2010-2015 najwyższy wzrost liczby miejsc noclegowych nastąpił w powiatach oławskim (171 %) oraz wrocławskim, ząbkowickim, lubińskim, jeleniogórskim, bolesławieckim, złotoryjskim i świdnickim (od 32% do 68 %). Największy spadek liczby miejsc noclegowych w latach 2010-2015 odnotowano w powiatach strzelińskim, średzkim, wołowskim, milickim i legnickim (od 26% do 72%); (mapa 20).

MAPA 20. Miejsca noclegowe całoroczne w powiatach Dolnego Śląska [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

BAZA NOCLEGOWA 2010/2015:

- średnia liczba miejsc noclegowych ogółem 16,82 / 20,07 ↑ (Polska: 18,47)
- zmiana liczby miejsc noclegowych 2010-2015: 11 080

TABELA 1. Struktura bazy noclegowej Dolnego Śląska w odniesieniu do zasobów krajowych [2015].

OBIEKTY NOCLEGOWE	POLSKA	DOLNY ŚLĄSK	% UDZIAŁ
Ogółem	10 024	867	8,6%
Hotele	2316	232	10,0%
Motele	111	5	4,5%
Pensjonaty	356	56	15,7%
Inne obiekty hotelowe	940	81	8,6%
Domy wycieczkowe	44	6	13,6%
Schroniska	53	10	18,8%
Schroniska młodzieżowe	35	4	11,4%
Szkolne schroniska młodzieżowe	287	20	6,9%
Ośrodki wczasowe	1027	77	7,5%
Ośrodki kolonijne	96	13	13,5%
Ośrodki szkoleniowo-	411	27	6,5%

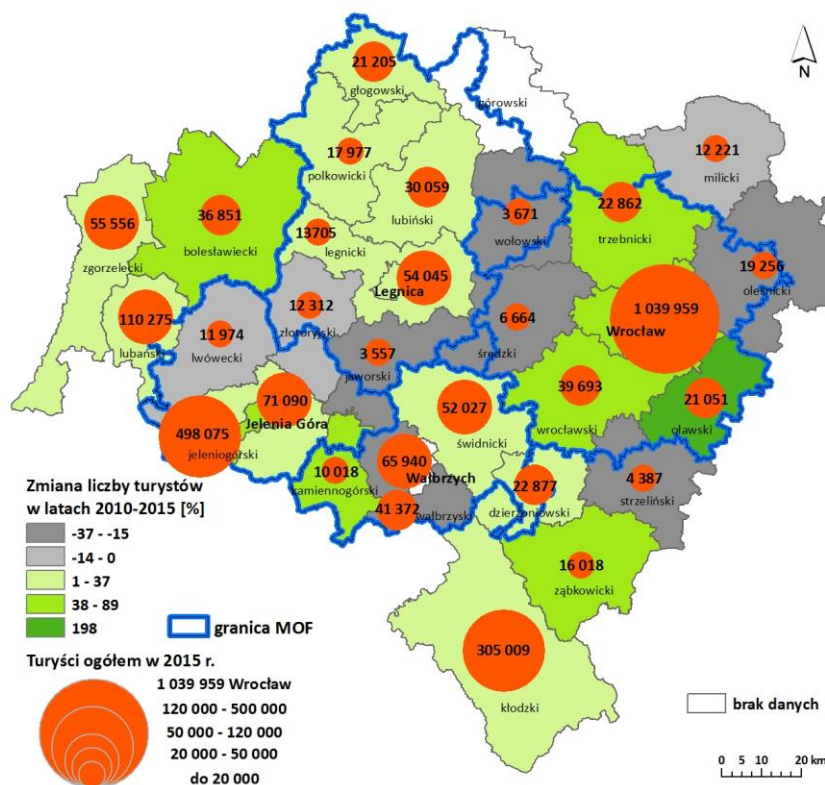

OBIEKTY NOCLEGOWE	POLSKA	DOLNY ŚLĄSK	% UDZIAŁ
wypoczynkowe			
Hostele	121	18	14,8%
Domy pracy twórczej	33	2	6,0%
Zespoły domków turystycznych	431	11	2,5%
Kempingi	132	11	8,3%
Pola biwakowe	177	4	2,2%
Zakłady uzdrowiskowe	205	35	17,0%
Pokoje gościnne	1876	127	6,7%
Kwatery agroturystyczne	811	67	8,2%
Pozostałe obiekty niesklasyfikowane	562	61	10,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

W 2015 roku z bazy noclegowej województwa dolnośląskiego skorzystało 2 620 386 turystów, co stanowiło 10% liczby krajowych turystów. W latach 2010-2015 liczba turystów korzystających z bazy noclegowej wzrosła o 724 846 osób. Średnia liczba turystów korzystających z noclegów na 1000 mieszkańców w 2010 roku wyniosła 649, w 2015 roku wzrosła do wartości 901, co przy średniej krajowej 700 zapewniło regionowi 3. miejsce w Polsce.

MAPA 21. Turyści korzystający z obiektów noclegowych w powiatach województwa dolnośląskiego [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

W 2015 roku największy ruch turystyczny koncentrował się we Wrocławiu (1 039 959 turystów) oraz w powiatach sudeckich: jeleniogórskim (498 075), kłodzkim (305 009), lubańskim (110 275) i wałbrzyskim (41 372), a także w głównych ośrodkach miejskich Sudetów: Jeleniej Górze (71 090) i Wałbrzychu (65 940). Poza Wrocławiem i Sudetami największy ruch turystyczny skupiał się w Legnicy (54 045) oraz w powiatach: zgorzeleckim (55 556), świdnickim (52 027), wrocławskim (39 693), bolesławieckim (36 851), lubińskim (30 059), dzierzoniowskim (22 877), trzebnickim (22 862), głogowskim (21 205), oławskim (21 051), oleśnickim (19 256), polkowickim (17 977), ząbkowickim (16 018) i legnickim (13 705). Najmniejszy ruch turystyczny (6 664) cechował w 2015 roku powiaty górowski, jaworski, wołowski, strzeliński i średzki (mapa 21).

Liczba turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej Dolnego Śląska osiągnęła w 2015 roku poziom 500 637, co stanowiło 9% ogółu turystów zagranicznych w kraju. W latach 2010-2015 liczba zagranicznych turystów korzystających z noclegów w regionie zwiększyła się o 17%.

W 2015 roku ruch turystów zagranicznych koncentrował się w powiatach jeleniogórskim (17 367) i kłodzkim (11 134), we Wrocławiu (11 007), w powiecie lubańskim (3 357), w Jeleniej Górze (2 265), w powiecie wałbrzyskim (1 533), świdnickim (1 305), w Legnicy (1 094), powiatach wrocławskim (1 007), zgorzeleckim (879), w mieście Wałbrzychu (846) oraz powiecie bolesławieckim (760).

RUCH TURYSTYCZNY:

- średnia liczba turystów ogółem korzystających z bazy noclegowej 2010: 649, 93/2015: 901,92 (Polska: 700,62)
- zmiana liczby turystów ogółem korzystających z bazy noclegowej: 724 846

1.2.9. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie stanowi ważny czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. W województwie dolnośląskim istnieje kilkadziesiąt instytucji i firm otoczenia biznesu, które stanowią wsparcie dla przedsiębiorców m.in. w procesie tworzenia, prowadzenia i rozwoju firmy, w zakresie szkoleń, doradztwa, wdrażania projektów opartych na nowoczesnych technologiach, usług B+R itp. Szczególnie istotną rolę odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizacje badań naukowych i innowacyjność przedsiębiorstw, do których zalicza się: parki technologiczne, naukowe i naukowo-technologiczne, centra transferu technologii, inkubatory technologiczne, inkubatory przedsiębiorczości (mapa 22).

Oprócz instytucji proinwestycyjnych i proinnowacyjnych ważną rolę pełnią fundusze poręczeniowe i pożyczkowe, oferujące przedsiębiorcom usługi finansowe na korzystniejszych warunkach niż instytucje komercyjne. Wsparcie w postaci szkoleń, doradztwa i organizacji różnego typu przedsięwzięć, jak np.: prowadzenie wspólnych negocjacji i postępowań zakupowych, udział w targach branżowych, organizacja wspólnych działań promocyjnych, zapewniają przedsiębiorcom agencje rozwoju, izby gospodarcze, samorządy przedsiębiorców oraz ośrodki szkoleniowo-doradcze. Do instytucji około-biznesowych w województwie zaliczyć można m.in.:

PARKI TECHNOLOGICZNE, NAUKOWO-BADAWCZE, PRZEMYSŁOWE:

- Data Techno Park, Sp. z o.o.,
- Dolnośląski Park Innowacji i Nauki S.A.,
- Dolnośląski Park Technologiczny „T-Park”,
- Legnicki Park Technologiczny LETIA S.A.,

- Wrocławski Park Technologiczny S.A.,
- Wrocławski Park Przemysłowy S.A.
- Głogowski Park Przemysłowy Sp. z o.o.

CENTRA TRANSFERU TECHNOLOGII:

- Wrocławskie Centrum Transferu Technologii Politechniki Wrocławskiej,
- Ośrodek Transferu Wiedzy i Technologii Uniwersytetu Wrocławskiego,
- Ośrodek Innowacji NOT w Legnicy, we Wrocławiu, w Świdnicy,
- Medyczne Centrum Transferu Technologii,
- Wrocławskie Centrum Badań EIT+ Sp. z o.o.

INKUBATORY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI:

- Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Wrocławskiego,
- Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Wrocławskiej,
- Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości przy Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu,
- Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu,
- Centrum Wspierania Przedsiębiorczości,
- Dolnośląski Akademycki Inkubator Przedsiębiorczości przy Wrocławskim Parku Technologicznym S.A.,
- Inkubator Technologiczny - Dolnośląski Park Innowacji i Nauki S.A.,
- Inkubator Przedsiębiorczości DAWG sp. z o. o.,
- Inkubator Przedsiębiorczości i Technologii WPT.

IZBY GOSPODARCZE:

- Izba Przemysłowo-Handlowa w Legnicy,
- Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa w Świdnicy,
- Dolnośląska Izba Gospodarcza we Wrocławiu,
- Zachodnia Izba Gospodarcza we Wrocławiu,
- Dolnośląska Izba Turystyki we Wrocławiu,
- Dolnośląska Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu,
- Izba Rzemieślnicza i Małej Przedsiębiorczości w Świdnicy.

AGENCJE ROZWOJU REGIONALNEGO:

- Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A.,
- Agencja Rozwoju Regionalnego AGROREG S.A. w Nowej Rudzie,
- Agencja Rozwoju Regionalnego ARLEG S.A. w Legnicy,
- Convention Bureau – Wrocław,
- Dolnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. Szczawno-Zdrój,
- Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej Sp. z o.o. we Wrocławiu,
- Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Jeleniej Górze,
- Wrocławska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.,
- Agencja Rozwoju Innowacji S.A. we Wrocławiu.

INSTYTUCJE FINANSOWE (fundusze poręczeniowe, gwarancyjne i pożyczkowe):

- Dolnośląski Fundusz Gospodarczy, Sp. z o.o.,
- Dolnośląski Fundusz Rozwoju, Sp. z o.o.,
- Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o.o.,

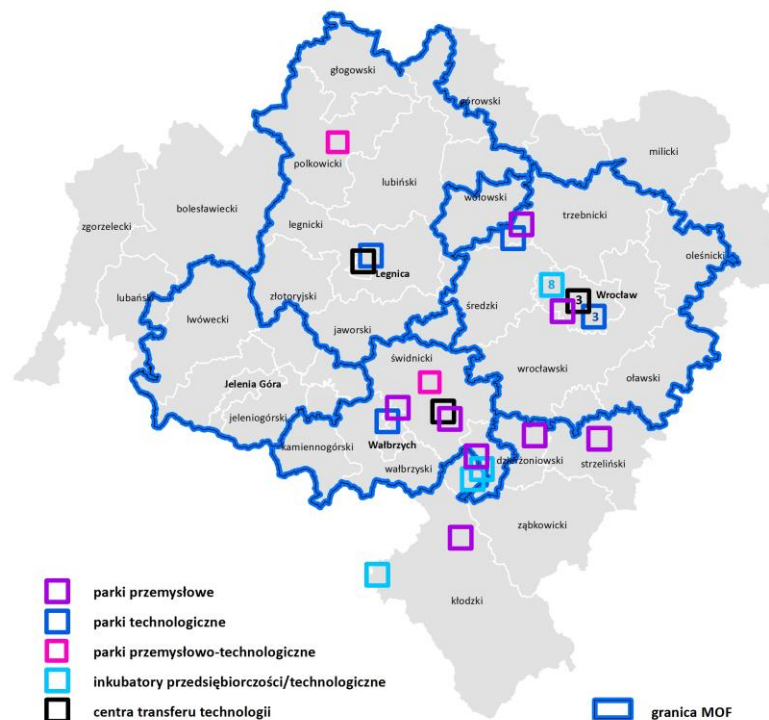

- Fundusz Pożyczkowy - Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.,
- Subregionalny Fundusz Pożyczkowy DOLNY ŚLĄSK - Polska Fundacja Przedsiębiorczości,
- Sudeckie Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych,
- Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A.,
- Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jeleniej Górze.

KOMERCYJNE JEDNOSTKI B+R:

- Bioxen Sp. z o.o.,
- KGHM CUPRUM Sp. z o.o. Centrum Badawczo-Rozwojowe,
- Centrum Badawczo-Rozwojowe NOVASOME Sp. z o.o.,
- Innova Centrum Innowacji Technicznych Sp. z o.o.,
- Instytut Badawczo-Rozwojowy PPC Sp. z o.o.,
- NANTES–Systemy Nanotechnologii Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Badawczo-Produkcyjne OPTEL Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Geologiczne we Wrocławiu PROXIMA S.A.,
- Przedsiębiorstwo Innowacyjno-Wdrożeniowe EKOMOTOR Sp. z o.o.,
- LASERTEX Przedsiębiorstwo Wdrażania Postępu Naukowo-Technicznego Sp. z o.o.,
- Przedsiębiorstwo Wielofunkcyjne CHEMWIK Sp. z o.o.,
- Radiotechnika Serwis Sp. z o.o.,
- SONEL Sp. z o.o.,
- Zakład Badawczo-Projektowy Technik Pomiarowych MES-EKO Sp. z o.o.

MAPA 22. Instytucje otoczenia biznesu wspierające inwestorów i przedsiębiorców na Dolnym Śląsku [2015].

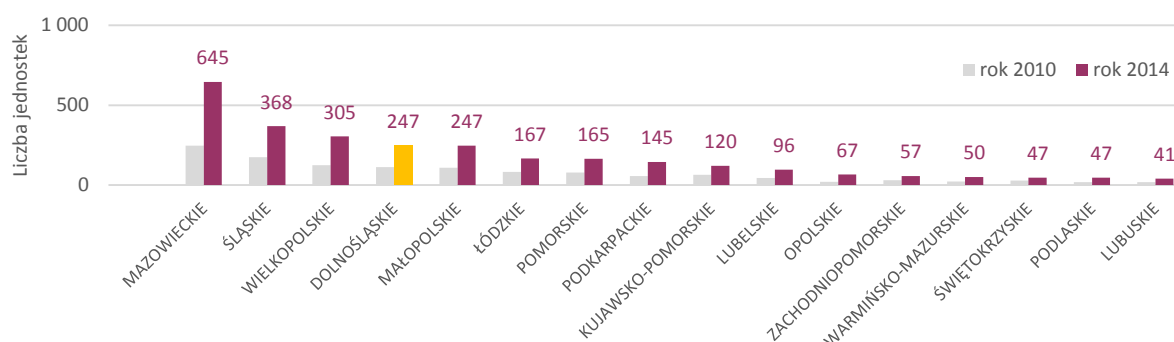

1.2.10. DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA

W 2014 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowały 292 jednostki aktywne badawczo, czyli takie, które prowadziły działalność B+R bądź zlecały innym podmiotom wykonywanie pracy związanej z tą działalnością (247 jednostek pochodziło z sektora przedsiębiorstw); (wykres 18). Od 2010 roku liczba jednostek B+R na Dolnym Śląsku wzrosła dwukrotnie, co pozwoliło województwu uplasować się na 5. miejscu wśród innych województw w Polsce. Od 2010 do 2014 roku nakłady wewnętrzne ogółem na badania i rozwój w regionie wzrosły o około 70% z 629,98 mln zł do 1 070 13 mln zł (wykres 19, wykres 20).

WYKRES 18. Jednostki aktywne badawczo prowadzące działalność B+R w regionach [2010, 2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdecydowaną większość przedmiotowych nakładów stanowiły nakłady bieżące, które od 2010 roku wzrosły o 67,1% z 469 077 tys. zł do 783 824,6 tys. zł. Natomiast nakłady na środki trwałe wzrosły w tym samym okresie aż o 77,9% z 160 902 tys. zł w 2010 roku do 286 305,3 tys. zł w 2014 roku. Nakłady wewnętrzne na B+R wg sektorów wykonawczych i sekcji PKD 2007 kształtowały się w dolnośląskim przemyśle na poziomie 139 225,7 tys. zł w 2010 roku, 351 158,7 tys. zł w 2014 roku (wzrost aż o 152%) i poza przemysłem – 490 753,3 tys. zł w 2010 roku, 718 971,2 tys. zł – w 2014 roku (wzrost o 46,5%).

Dolnośląski sektor przedsiębiorstw wykazał się w 2014 roku, zaraz po województwie podkarpackim (76,7%), największym udziałem w nakładach ponoszonych na działalność badawczo-rozwojową w kraju (58,9%), przekraczając rokrocznie, od 2010 roku, średnią krajową. Udział nakładów na działalność B+R finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem wyniósł w 2014 roku na Dolnym Śląsku 43% i w stosunku do 2010 roku wzrósł o niecałe 10%. Liczba przedsiębiorstw, w których prowadzona była działalność B+R podwoiła się od 2010 do 2014 roku ze 113 do 247, co uplasowało Dolny Śląsk w 2014 roku, wraz z województwem małopolskim, na czwartej pozycji po województwach: mazowieckim (645), śląskim (368) i wielkopolskim (305).

Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w województwie dolnośląskim wzrosły blisko trzykrotnie, licząc od kwoty 217 886,9 tys. zł w 2010 roku do 630 665,7 tys. zł w 2014 roku. W 2014 roku dolnośląscy przedsiębiorcy sfinansowali ze środków pochodzących z zagranicy działania B+R za kwotę 54 624,6 tys. zł. W tym samym roku przedsiębiorcy ze środków własnych przeznaczyli na działalność B+R 382 817,4 tys. zł.

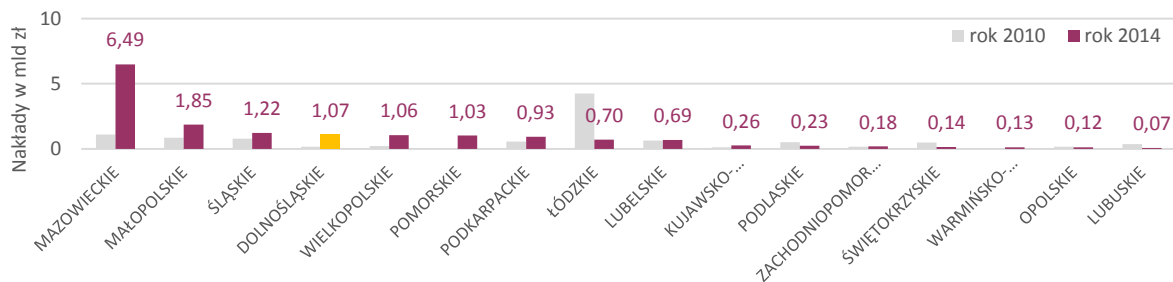
Od 2011 roku region dolnośląski wykorzystał na nakłady wewnętrzne B+R ze środków finansowanych z zagranicy 448 mln zł, w tym 97,1 mln zł w 2014 roku. Od 2011 do 2014 roku większe niż na Dolnym Śląsku nakłady na B+R ze środków zagranicznych sfinansowane zostały w sześciu województwach:

mazowieckim (2 730 mln zł), małopolskim (655,5 mln zł), podkarpackim (616,5 mln zł), śląskim (616,4 mln zł), wielkopolskim (600,9 mln zł), pomorskim (563,7 mln zł).

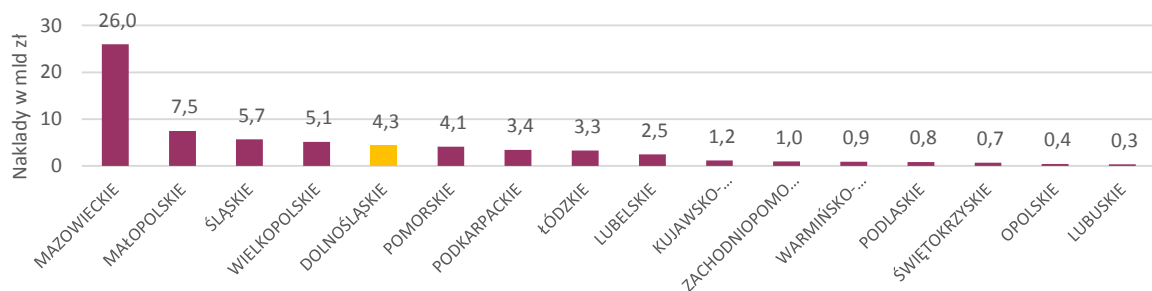
W 2010 roku faktyczne zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej na Dolnym Śląsku wynosiło 5 498 EPC⁶, a wskaźnik zatrudnienia w B+R w przeliczeniu na 1000 osób aktywnych zawodowo wyniósł 4,3 EPC. W 2014 liczba zatrudnionych w B+R wzrosła o 63,2%, do 8 973,8 EPC, z czego: w sektorze przedsiębiorstw trzykrotnie z 1 028,1 EPC w 2010 roku do 3 104,6 EPC w 2014 roku, a w sektorze szkolnictwa wyższego z 4 009,7 EPC w 2010 roku jedynie do 4 895 EPC w 2014 roku.

WYKRES 19. Wartość nakładów wewnętrznych ogółem na działalność B+R w regionach [2010, 2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

WYKRES 20. Wartość nakładów wewnętrznych na B+R ogółem w regionach [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2010 roku udział osób zatrudnionych w B+R w liczbie osób pracujących ogółem wynosił 0,75% (przy średniej dla Polski 0,83%), zaś w 2014 roku udział ten zwiększył się do 1,08% (przy średniej dla Polski 0,96%), (wykres 21). Od 2011 do 2014 roku udział ten na Dolnym Śląsku systematycznie wzrastał. W 2014 roku liczba pracowników zaangażowanych w prowadzenie zarówno badań podstawowych, stosowanych, jak i prac rozwojowych zwiększyła się w stosunku do 2013 roku o 5,4%. W 2014 roku na 1 zatrudnionego w sektorze badawczo-rozwojowym na Dolnym Śląsku przypadało 91,3 tys. zł nakładów wewnętrznych na B+R, co uplasowało Dolny Śląsk na piątym miejscu w kraju po województwach: mazowieckim (około 151 tys. zł), pomorskim (117 tys. zł), podkarpackim (106 tys. zł) i małopolskim (99 tys. zł). W tym samym roku nakłady wewnętrzne w sektorze badawczo-rozwojowym w przeliczeniu na 1 mieszkańca regionu wyniosły 367,9 zł, przy średniej krajowej na poziomie 420,1 zł. Liczba ta dała województwu dolnośląskiemu również piątą pozycję w kraju, po województwach: mazowieckim (1 218 zł), małopolskim (550 zł), pomorskim (449 zł) i podkarpackim (437 zł).

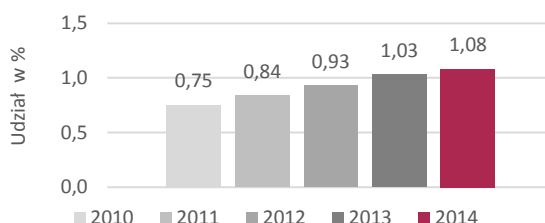
W 2014 roku nakłady na B+R posłużyły sfinansowaniu tej działalności w następujących dziedzinach nauki:

⁶ 1 EPC tj. ekwiwalent pełnego czasu pracy oznaczający jeden osobo-rok poświęcony wyłącznie na działalność B+R.

- inżynieryjnych i technicznych – 595 366,4 tys. zł (68,4% nakładów),
- medycznych, nauk o zdrowiu oraz nauk rolniczych – 183 985,3 tys. zł (21,1%),
- społecznych – 45 198,2 tys. zł (5,2%),
- przyrodniczych – 24 209,1 tys. zł (2,8%),
- humanistycznych – 21 370,9 tys. zł (2,5%).

WYKRES 21. Udział osób zatrudnionych w B+R w liczbie osób pracujących ogółem dla województwa dolnośląskiego [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba osób zatrudnionych w B+R wzrosła o 35% z 8 651 osób w 2010 roku do 11 716 osób w 2014 roku. W 2014 roku w liczbie tej:

- 72,9% (8 538 os.) stanowili pracownicy naukowo-badawczy,
- 17,9% (2 094 os.) stanowili technicy i pracownicy równorzędni,
- 9,3% (1 084 os.) stanowił pozostały personel.

Pracownicy ci w 2010 roku stanowili odpowiednio: 42,7%, 33,3% i 24%. W porównaniu do 2010 roku liczba pozostałego personelu wzrosła o 210%, liczba techników i pracowników równorzędnych – o 95%, a o 18% – liczba pracowników naukowo-badawczych.

Ponadto na Dolnym Śląsku w 2014 roku w sektorze szkolnictwa wyższego zatrudnionych było w B+R 7 114 osób, a więc ich liczba wzrosła zaledwie o 5,8% w porównaniu do 2010 roku. W tym samym czasie zatrudnienie pracowników B+R w sektorze przedsiębiorstw wzrosło blisko trzykrotnie z 1 306 osób w 2010 roku do 3 542 osób w 2014 roku. Również liczba osób zatrudnionych w B+R w sektorze przemysłowym (sekcje PKD 2007: B, C, D, E) wzrosła od 2010 do 2014 roku ponad dwukrotnie z 1 000 osób do 2 192 osób, z których w 2014 roku 54,7% zatrudnionych było w charakterze pracowników naukowo-badawczych (1 200 os.), 35% (768 os.) – w charakterze techników i pracowników równorzędnych, a 10,2% (224 os.) jako pozostały personel.

DZIAŁALNOŚĆ B+R:

Udział osób zatrudnionych w B+R w liczbie osób pracujących ogółem 2010/2014:

- województwo dolnośląskie: 0,75% / 1,08% ↑ Polska: 0,83% / 0,96% ↑
- zmiana 2010-2014 województwo dolnośląskie: 44% ↑ (Polska: 16% ↑)

Liczba jednostek B+R 2010/2014:

- województwo dolnośląskie: 146 / 292 ↑
- zmiana 2010-2014: 100% ↑

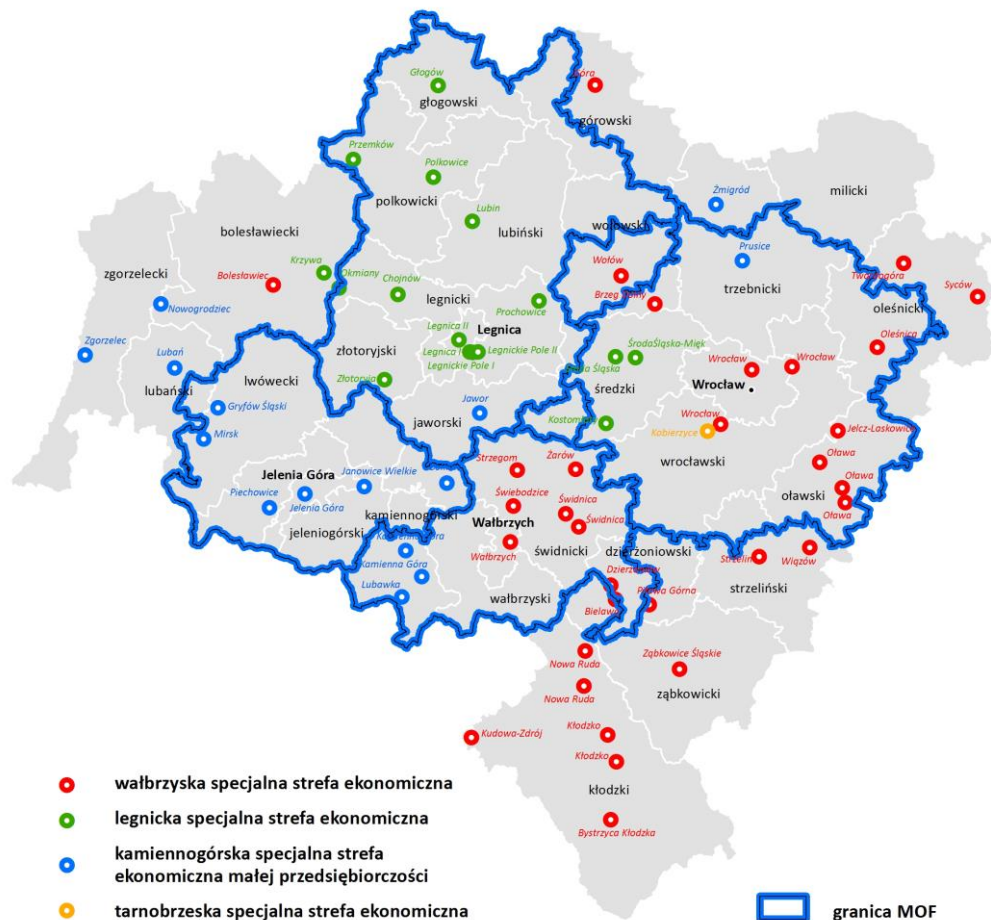
1.2.11. SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE

Dolny Śląsk dysponuje największą w Polsce liczbą obszarów Specjalnych Stref Ekonomicznych i miejsc dostępnych pod inwestycje. W regionie funkcjonują cztery SSE: kamiennogórska, legnicka, tarnobrzaska i wałbrzyska, z których wszystkie działają również w obszarze aglomeracji wrocławskiej (mapa 23).

Specjalne Strefy Ekonomiczne w województwie dolnośląskim zajmują ogółem około 3,6 tys. ha w 55 podstrefach. Połowa terenów inwestycyjnych w SSE na Dolnym Śląsku w 2015 roku była zagospodarowana (około 1,8 tys. ha), a strefy dysponują jeszcze około 1,7 tys. ha wolnej powierzchni. Do czerwca 2015 roku na terenach SSE w województwie wydanych było 369 ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej, zgodnie z którymi inwestorzy zadeklarowali zatrudnienie ponad 61 tysięcy osób.

MAPA 23. Specjalne Strefy Ekonomiczne na terenie województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne.

Największą powierzchnię w województwie dolnośląskim zajmuje wałbrzyska SSE (1 693 ha), a jej tereny stanowią 46% terenów SSE w regionie. Drugą pod względem wielkości SSE w województwie jest legnicka SSE obejmująca powierzchnię 1 215 ha terenów inwestycyjnych położonych wyłącznie na terenie Dolnego Śląska. Następnie tarnobrzaska SSE, z jedną podstrefą w Koberzycach o powierzchni 410 ha oraz kamiennogórska SSE Małej Przedsiębiorczości o powierzchni 365 ha.

Największym stopniem zagospodarowania terenów strefy w województwie charakteryzowała się strefa tarnobrzaska (76,8%), a następnie wałbrzyska (59,2%) oraz kamiennogórska (58,6%). Natomiast najmniejszym, również na terenie Polski, legnicka SSE (26,4%), która dysponowała w 2015 roku największą powierzchnią terenów wolnych (891,7 ha).

Największą powierzchnią w regionie dysponuje podstrefa Środa Śląska – Miękinia legnickiej SSE (498,2 ha), a następnie podstrefa Wrocław (299,7 ha) i Wałbrzych (218,7 ha) wałbrzyskiej SSE.

Najmniejszą powierzchnią dysponują natomiast podstrefa Gryfów Śląski (3,4 ha) kamiennogórskiej SSE oraz dwie podstrefy wałbrzyskiej SSE: Wołów (3,7 ha) i Twardogóra (4,3 ha); (mapa 24).

Cztery podstrefy na Dolnym Śląsku są już w pełni zagospodarowane. Są to: Janowice Wielkie (12,9 ha) i Piechowice (32,9 ha) kamiennogórskiej SSE oraz Wołów (3,7 ha) i Twardogóra (4,3 ha) wałbrzyskiej SSE. Znacznym stopniem zainwestowania charakteryzują się również podstrefy Jelcz-Laskowice (90,3%), Brzeg Dolny (88,3%) oraz Wałbrzych (84,1%), wszystkie należące do wałbrzyskiej SSE.

Największą powierzchnią terenów wolnych w województwie dysponowały podstrefy: Środa Śląska – Miękinia legnickiej SSE (454,6 ha), Wrocław (139,1 ha) i Wrocław/Kobierzyce wałbrzyskiej SSE (83,6 ha), Okmiany (91,7 ha) oraz Kostomłoty (80,4 ha) legnickiej SSE, z których wszystkie są uzbrojone. Osiem podstref w regionie było jeszcze zupełnie niezainwestowanych: Wrocław/Kobierzyce wałbrzyskiej SSE (83,6 ha), Kostomłoty legnickiej SSE (80,4 ha), Bolków kamiennogórskiej SSE (16 ha), Bystrzyca Kłodzka wałbrzyskiej SSE (11,2 ha), Prochowice (8,1 ha) i Przemków (7 ha) legnickiej SSE, Mirsk kamiennogórskiej SSE (5,7 ha) oraz Gryfów Śląski (3,4 ha). Z wyżej wymienionych podstref wszystkie są uzbrojone poza podstrefą w Bolkowie (mapa 25).

Do czerwca 2015 roku na Dolnym Śląsku całkowita liczba wydanych ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnych stref ekonomicznych wynosiła 369. Największa ich liczba wydana została w wałbrzyskiej SSE, która w ujęciu krajowym jest liderem pod tym względem. W województwie dolnośląskim wydała ona 210 zezwoleń, które stanowiły ponad połowę zezwoleń wydanych w województwie (56,9%). Na 2. miejscu zakwalifikowała się legnicka SSE z 85 wydanymi zezwoleniami. kamiennogórska SSE w województwie dolnośląskim wydała ich 58, a tarnobrzeska SSE – 16 na terenie jednej podstrefy (wykres 22).

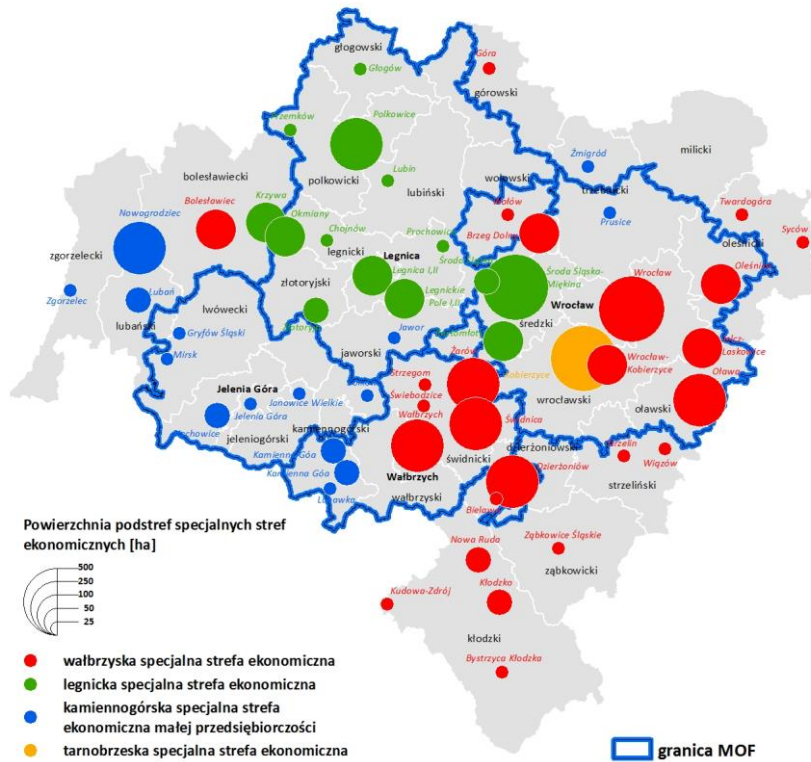
Od początku funkcjonowania stref do czerwca 2015 roku przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w SSE na Dolnym Śląsku w wydanych zezwoleniach na prowadzenie działalności zadeklarowali nakłady inwestycyjne wysokości ponad 24,4 mld zł. Największy udział w skumulowanej wartości inwestycji od początku działalności miała wałbrzyska SSE. Inwestorzy tej strefy zadeklarowali ogółem około 14,5 mld zł, co stanowi 59,5% deklarowanych nakładów w SSE w województwie dolnośląskim. Następne w kolejności są: legnicka SSE 3,9 mld zł, tarnobrzeska SSE 3,8 mld zł oraz kamiennogórska SSE 2 mld zł. Rzeczywiste nakłady inwestycyjne poniesione przez inwestorów w SSE są ponad dwukrotnie wyższe (wykres 23, tabela 13).

Inwestorzy działający na terenie SSE, w zezwoleniach na prowadzenie działalności, zadeklarowali zatrudnienie ponad 61,9 tys. osób, a rzeczywista ich liczba jest o wiele wyższa. Wykres 52 przedstawia informacje o liczbie deklarowanych w zezwoleniach miejsc pracy według zezwolenia w poszczególnych strefach w latach 2010, 2014 i 2015 utworzonych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku.

Największy deklarowany udział w zatrudnieniu na Dolnym Śląsku miała wałbrzyska SSE. Gwarantowała ona miejsca pracy dla ponad 33,5 tys. osób i obejmowała 54,1% ogólnego zatrudnienia w strefach w województwie. W pozostałych strefach zatrudnionych było ponad: 11,9 tys. osób (legnicka SSE), 7,3 tys. osób (tarnobrzeska SSE) i 7 tys. osób (kamiennogórska SSE); (wykres 24).

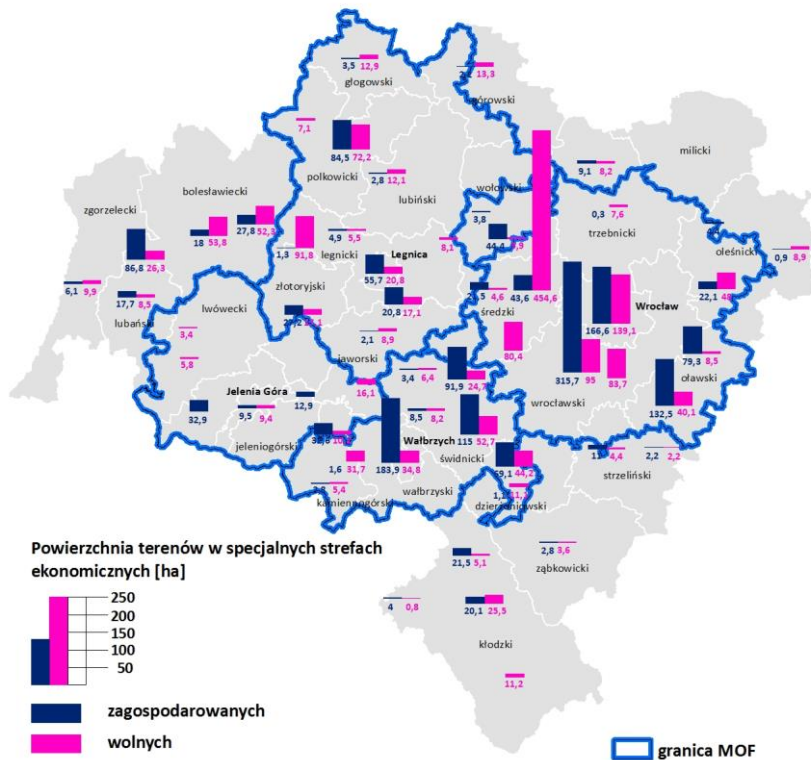

MAPA 24. Powierzchnia podstref SSE na Dolnym śląsku [czerwiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE.

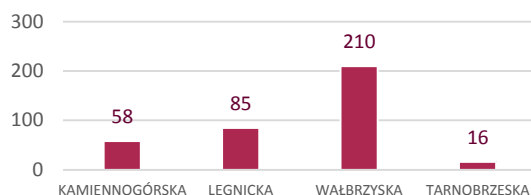
MAPA 25. Tereny zainwestowane i wolne w podstrefach SSE na Dolnym śląsku [czerwiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE.

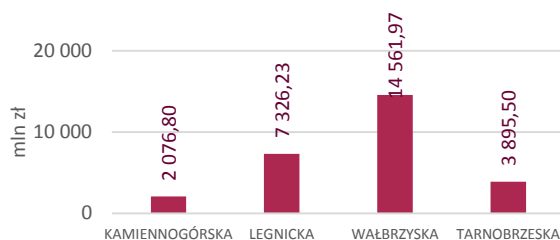

WYKRES 22. Liczba ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności na terenach SSE na Dolnym Śląsku [czerwiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE.

WYKRES 23. Deklarowane w zezwoleniach nakłady inwestycyjne ogółem w SSE na Dolnym Śląsku [czerwiec 2015].

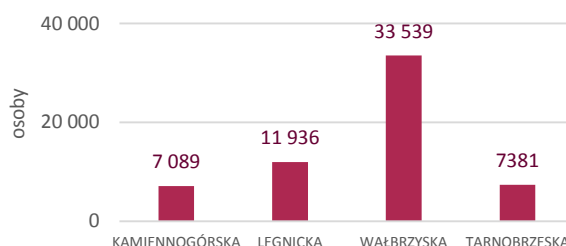
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE.

TABELA 2. Skumulowane nakłady inwestycyjne ogółem deklarowane w zezwoleniach na prowadzenie działalności gospodarczej w SSE na Dolnym Śląsku [2010, 2015].

SPECJALNA STREFA EKONOMICZNA	NAKŁADY INWESTYCYJNE OGÓŁEM* [młn zł]		UDZIAŁ NAKŁADÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU [%]
	2010	2015	
Kamiennogórska	1 539,00	2 076,80	8,5
Legnicka	1 467,22	3 921,35	16,0
Wałbrzyska	9 775,14	14 561,97	59,5
Tarnobrzaska	3 303,40	3 895,50	15,9
Ogółem:	14 617,54	24 455,62	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE, * Kamiennogórska i Wałbrzyska SSE – czerwiec 2015 r., Legnicka i Tarnobrzaska SSE – wrzesień 2015 r.

WYKRES 24. Deklarowane miejsca pracy w SSE na Dolnym Śląsku [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SSE

SPECJALNE STREFY EKONOMICZNE:

- 4 Specjalne Strefy Ekonomiczne na Dolnym Śląsku:
- 3,6 tys. ha powierzchni, 55 podstref
- 1,7 tys. ha terenów wolnych
- 369 wydanych ważnych zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie SSE
- ponad 61 tys. miejsc pracy
- ponad 24,4 mld zł deklarowanych w zezwoleniach nakładów inwestycyjnych

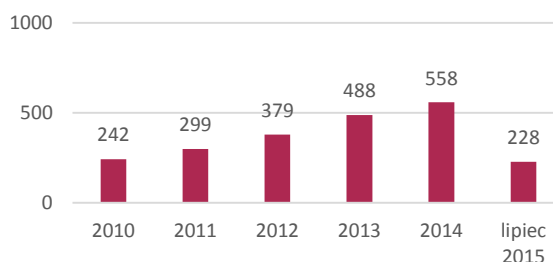

zgorzelecki (2,8%, 154) i Legnicę (2,7%, 147). Najmniejsza liczba inwestycji zagranicznych została zlokalizowana w powiecie wałbrzyskim (0,6%, 32), milickim (0,4%, 21) oraz górowskim (0,3%, 15).

Ponad 64% spośród inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku swoją działalność rozpoczęło po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Szczególnie intensywny rozwój przypada jednak na ostatnie 5 lat. Od 2010 roku działalność w regionie otworzyło około 40% ogółu firm z kapitałem zagranicznym (2 194 firm); (wykres 25).

WYKRES 25. Inwestorzy zagraniczni według daty rozpoczęcia działalności na Dolnym Śląsku [2010-lipiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS.

Pod względem wielkości przedsiębiorstw wśród firm prowadzonych przez inwestorów zagranicznych dominowały mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Stanowiły one 86,5% wszystkich przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym na Dolnym Śląsku (4 791 firm). Mikroprzedsiębiorstwa prowadzone przez inwestorów zagranicznych związane były głównie z handlem detalicznym, hurtowym i naprawą pojazdów oraz przetwórstwem przemysłowym, budownictwem i działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. W pozostałych klasach wielkości przedsiębiorstw dominowało przetwórstwo przemysłowe (mapa 27).

Co drugi inwestor zagraniczny na Dolnym Śląsku prowadził przedsiębiorstwo związane z usługami (46,2% inwestorów w regionie, 2 560 firm). Średnio co piąta firma z kapitałem zagranicznym zajmuje się pozostałymi usługami (18,7%) lub przemysłem (18,4%), w tym 15,8% przetwórstwem przemysłowym (876). Około 10% inwestorów zagranicznych działa w branży budowlanej, 5,7% prowadzi działalność finansową, ubezpieczeniową lub zajmowała się obsługą rynku nieruchomości, a 1,1% zajmuje się rolnictwem, leśnictwem i rybactwem (wykres 26).

Do najbardziej umiędzynarodowionych sekcji w województwie dolnośląskim należy wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze (sekcja D) – przedsiębiorstwa zagraniczne stanowią aż 11,5% wszystkich podmiotów prowadzących działalność na Dolnym Śląsku w tej sekcji.

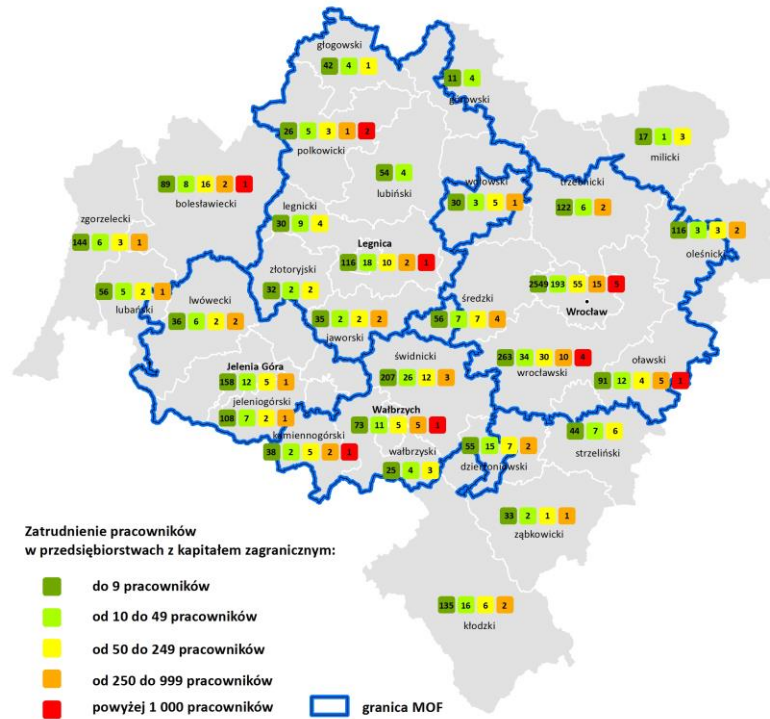
Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym stanowią również aż 7,4% podmiotów gospodarczych w sekcji górnictwo i wydobywanie (sekcja B), 3,6% podmiotów zajmujących się dostawą wody, gospodarowaniem ściekami oraz działalnością związaną z rekultywacją (sekcja E) oraz 3,5% podmiotów związanych z przetwórstwem przemysłowym (sekcja C).

W ciągu ostatnich 5 lat największa liczba firm zagranicznych otwierała swoją działalność związaną z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych (sekcja G: 734 firmy), a szczególnie widoczny był wzrost liczby otwieranych firm w tej sekcji od 2011 roku. Kolejnym intensywnie rozwijającymi się branżami są budownictwo (sekcja F: 230), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C: 202) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M: 190). Wśród dominujących były również inwestycje zagraniczne związane z informacją i komunikacją (sekcja J: 136 –

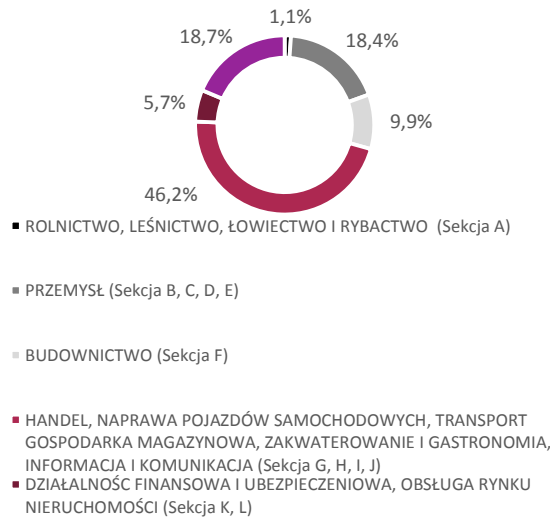
obecnie powstaje około 180% więcej firm niż w latach 1995-2009) oraz działalnością w zakresie usług administrowania i wspierająca (sekcja N: 128). Od 5 lat następuje również wzmożony rozwój przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym w sekcji wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych.

MAPA 27. Inwestorzy zagraniczni według wielkości zatrudnienia w powiatach Dolnego Śląska [lipiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS.

WYKRES 26. Struktura inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku według branż PKD 2007 [lipiec 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy REGON, GUS.

Sekcje intensywnie rozwijające się wśród inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku w ciągu ostatnich 5 lat:

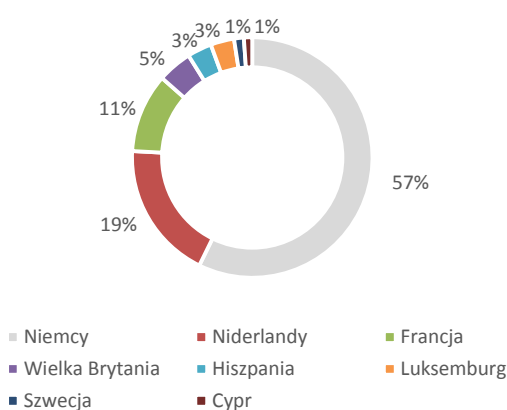
- handel hurtowy, detaliczny i naprawa pojazdów
- budownictwo
- przetwórstwo przemysłowe
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- informacja i komunikacja

Zgodnie z dostępnymi danymi Głównego Urzędu Statystycznego⁸ w 2014 roku inwestorzy zagraniczni zainwestowali na Dolnym Śląsku około 10,5 mld zł, co stanowiło 7% zainwestowanego kapitału zagranicznego w kraju. Planowało to region na 4. miejscu w Polsce. Wartość kapitału zagranicznego na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym wynosiła średnio w województwie w 2014 roku około 8,5 tys. zł, czyli powyżej średniej krajowej wynoszącej 8 tys. zł. Od 2011 roku wartość ta wzrosła o 8,1% (639 zł).

Najwyższa wartość kapitału zagranicznego przypadająca na mieszkańca w 2015 roku występowała w powiatach wrocławskim (22,9 tys. zł), wałbrzyskim (20,6 tys. zł) oraz we Wrocławiu (19,7 tys. zł). Największy wzrost kapitału zagranicznego na 1 mieszkańca od 2011 roku zarówno pod względem wartości jak i procentowy odnotowano natomiast w powiecie wołowskim – wzrost blisko o 200% (z 4 tys. zł w 2011 roku na 12,1 tys. zł w 2014 roku).

W województwie dolnośląskim najwyższy kapitał zagraniczny ulokowali przedsiębiorcy niemieccy – 6 mld zł, co stanowiło 57% inwestycji zagranicznych w województwie (19,6% ich inwestycji w Polsce). Następnie inwestorzy holenderscy 1,9 mld zł (19% inwestycji zagranicznych w województwie, 5,4% ich inwestycji w kraju) oraz francuscy 1,1 mld zł (11% inwestycji zagranicznych w województwie, 3,8% ich inwestycji w kraju); (wykres 27).

WYKRES 27. Kapitał zagraniczny na Dolnym Śląsku według kraju pochodzenia (w mln zł) [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Inwestorzy zagraniczni na Dolnym Śląsku w 2014 roku ponieśli wydatki inwestycyjne rzędu 5,4 mld zł, co stanowiło 6,9% ogółu ich wydatków inwestycyjnych w Polsce i klasyfikowało województwo na 4. miejscu w kraju. Wydatki te od 2010 roku pozostają na względnie stałym poziomie i wzrosły

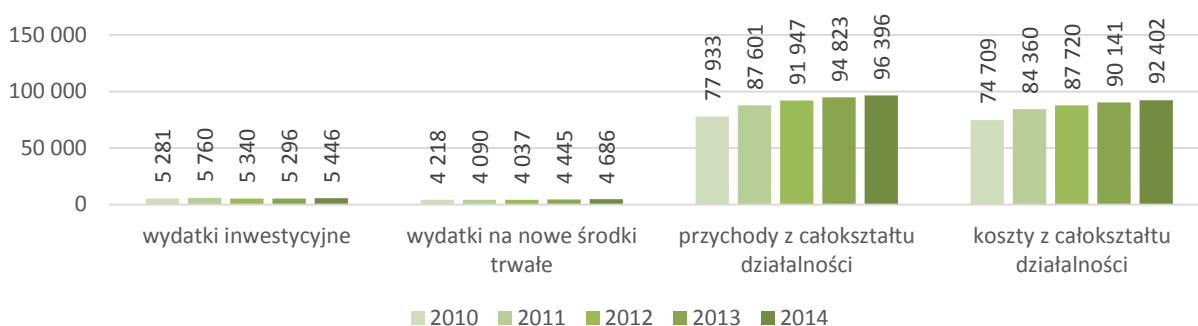
⁸ Dane GUS dot. inwestorów zagranicznych nie uwzględniają podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną.

nieznacznie o 3,1% (165,7 mln zł) i był to jeden z najniższych wzrostów w kraju. W województwie mazowieckim firmy z kapitałem zagranicznym w 2014 roku poniosły wydatki inwestycyjne ponad siedmiokrotnie wyższe niż w województwie dolnośląskim (39,9 mld zł). Również pod względem wydatków na środki trwałe region zakwalifikował się na 4. miejscu w kraju (4,4 mld zł) z udziałem 8,6% wśród pozostałych województw (wykres 28).

Przychody z całokształtu działalności w 2014 roku także klasyfikowały Dolny Śląsk na 4. miejscu w kraju, z kwotą 96,3 mld zł (7,8% przychodów inwestorów zagranicznych w kraju), blisko pięciokrotnie niższą niż województwo mazowieckie (473,1 mld zł), prawie dwukrotnie niższą niż w województwie wielkopolskim (186,4 mld zł) oraz półtora razy niższą niż w województwie śląskim (137 mld zł). Od 2010 roku wartość przychodów z całokształtu działalności przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym wzrosła o 18,4 mld zł, czyli 23,7%. Pod względem wartości tych przychodów w latach 2010-2014 przedsiębiorstwa znalazły się dopiero na 5. miejscu w kraju, natomiast pod względem procentowego wzrostu dopiero na 9. miejscu.

WYKRES 28. Wydatki inwestycyjne inwestorów zagranicznych na Dolnym Śląsku [2010-2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

INWESTORZY ZAGRANICZNI:

- ponad 5,5 tys. firm z kapitałem zagranicznym na Dolnym Śląsku
- lokalizacja siedziby inwestorów zagranicznych: 51,2% we Wrocławiu, 6,2% w powiecie wrocławskim, 4,5% w powiecie świdnickim
- 4. miejsce w kraju pod względem zainwestowanego kapitału zagranicznego: 10,5 mld zł
- 64% inwestorów zagranicznych rozpoczęło działalność na Dolnym Śląsku po wstąpieniu Polski do UE, a około 40% w ciągu ostatnich 5 lat
- 7,7% czyli 426 firm zagranicznych na terenie województwa rozpoczęło działalności na Dolnym Śląsku ponad 20 lat temu
- kapitał zagraniczny na Dolnym Śląsku: niemiecki: 6 mld zł (57%), holenderski: 1,9 mld zł (19%), francuski: 1,1 mld zł (11%)
- 4. miejsce w kraju pod względem wydatków inwestycyjnych IZ: 5,4 mld zł; wydatków na środki trwałe: 4,6 mld zł; przychodów z całokształtu działalności: 96,3 mld zł; kosztów całokształtu działalności: 92,4 mld zł

Do liderów wśród branż i sektorów działalności gospodarczej, w których były największe inwestycje należą: bankowość i ubezpieczenia, hotele i restauracje, produkcja żywności, przemysł elektroniczny, przemysł maszynowy, chemiczny i niemetalowy, przemysł motoryzacyjny, sieć supermarketów i hipermarketów, stacje paliw.

1.2.13. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – rosnąca wartość PKB i WDB ogółem oraz per capita regionu, – znaczący udział podmiotów usługowych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych, – wysoki udział jednostek B+R pochodzących z sektora przedsiębiorstw oraz dynamiczny wzrost ich ilości, – wysoka atrakcyjność inwestycyjna, w tym aktywna działalność i rozwój specjalnych stref ekonomicznych oraz terenów przeznaczonych pod funkcje gospodarcze z dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną, – spadek stopy bezrobocia rejestrowanego, – proeksportowa orientacja przedsiębiorstw, – relatywnie duża koncentracja inwestycji zagranicznych, – rosnąca średnia wielkość gospodarstwa rolnego, – istotna rola w eksploatacji jedynek w kraju i jedynek z ważniejszych w świecie złóż rud miedzi i srebra oraz w produkcji węgla brunatnego, metamorficznych i magmowych kamieni łamanych i blocznych oraz wielu innych kopalin użytecznych, – wysoka atrakcyjność turystyczna regionu oraz duży potencjał rozwojowy turystyki, oparte o silną całoroczną bazę uzdrowską i wypoczynkową oraz dużą różnorodność profili leczniczych dolnośląskich uzdrowisk. 	<ul style="list-style-type: none"> – duże dysproporcje wewnętrzne w tworzeniu PKB i WDB regionu, – wolniejsze tempo wzrostu dochodów na 1 mieszkańca w porównaniu z kosztami pracy, – utrzymujący się niski udział nakładów na działalność B+R finansowanych z sektora przedsiębiorstw w nakładach na działalność B+R ogółem oraz niski udział osób zatrudnionych w B+R w liczbie osób pracujących ogółem, – znaczny udział długotrwale bezrobotnych oraz wzrost liczby bezrobotnych w grupie powyżej 55 lat, – niska i spadająca liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, – mało korzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych, niski poziom produkcji zwierzęcej, w tym żywca rzeźnego i mleka oraz spadek zainteresowania prowadzeniem produkcji ekologicznej, – nierównomierne zasoby bazy noclegowej w atrakcyjnych turystycznie obszarach województwa oraz niedoinwestowanie urzędów infrastruktury turystycznej na obszarach wypoczynkowych, w tym mała ilość skomercjalizowanych produktów turystycznych.

1.3. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

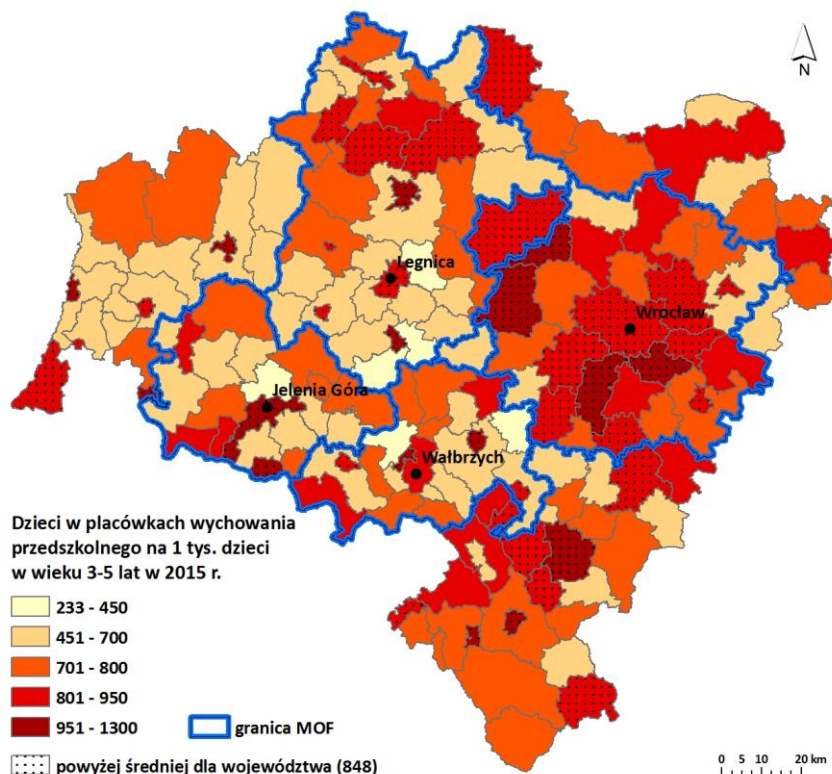
1.3.1. EDUKACJA I WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

Wysoka jakość oraz powszechny dostęp do infrastruktury edukacyjnej jest podstawowym warunkiem rozwoju kapitału społecznego, a także budowy silnej i stabilnej pozycji gospodarczej i wysokiej jakości życia mieszkańców regionu. Pomimo wyraźnych objawów kryzysu demograficznego (m.in. niski przyrost naturalny), wciąż borykamy się z problemami związanymi z równą dostępnością do infrastruktury opiekuńczo-edukacyjnej.

W 2015 roku województwo dolnośląskie zamieszkiwało 85 918 dzieci w wieku 3-5 lat⁹ (wzrost o 3 196 dzieci względem 2010 roku). Między 2010 a 2015 rokiem wzrosła również liczba przedszkoli¹⁰ z 1 198 (2010 r.) do 1 397 (2015 r.). O prawie 30% zwiększyła się także liczba dostępnych miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego (z 62 974 do 80 595).

W 2015 roku w województwie dolnośląskim na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat przypadało 848 dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Wartość ta jest nieznacznie wyższa od średniej dla kraju, która wynosiła 842 dzieci (Dolny Śląsk uplasował się na 5. pozycji w kraju). Wskaźnik ten względem 2010 roku zanotował znaczny wzrost, ponieważ wynosił wtedy 630 dzieci w placówkach na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat.

MAPA 28. Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat w gminach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁹ Ze względu na wprowadzenie powszechnego obowiązku szkolnego dla sześciolatków w 2015 roku jako dzieci w wieku przedszkolnym zostały uznane dzieci 3-5 letnie.

¹⁰ Przedszkola rozumiane jako: przedszkola, przedszkola specjalne, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne.

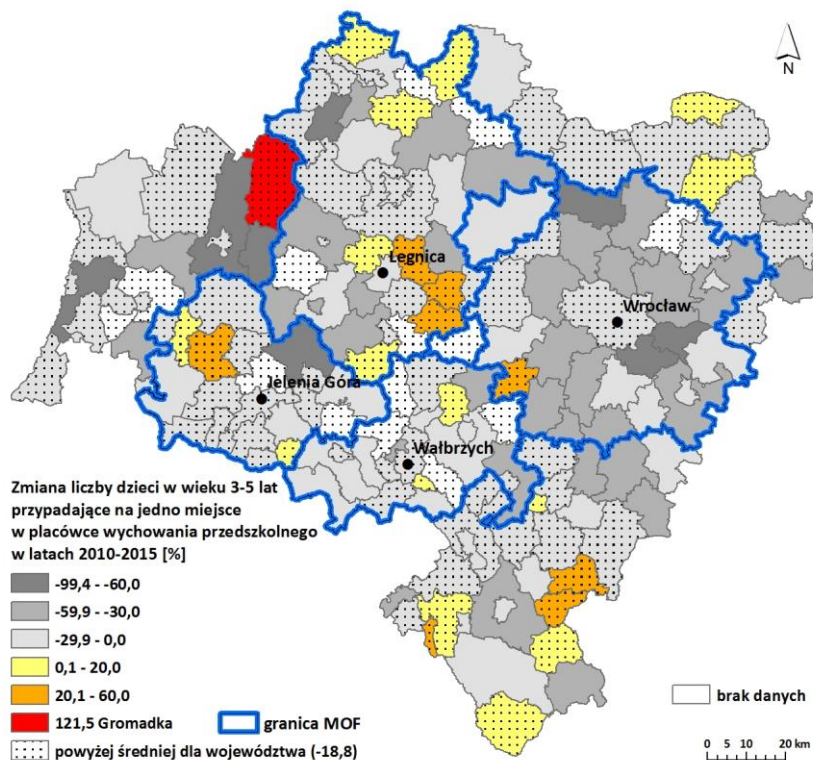
Najwyższe wartości wskaźnika osiągają gminy miejskie, rekordzistą pod tym względem jest gmina Karpacz, gdzie na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat 1 300 objętych jest opieką w placówkach wychowania przedszkolnego¹¹. Najniższe wartości charakteryzują gminy wiejskie: Mściwojów (233 dzieci) i Jeżów Sudecki (269); (mapa 28).

Największą zmianę liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w gminach Dolnego Śląska w latach 2010-2015 zanotowała gmina Stare Bogaczowice, gdzie wskaźnik ten wzrósł o ponad 2 500%. Znaczny przyrost liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego miał miejsce również w gminie Dobromierz (ponad 430%) oraz Czernica (prawie 340%). W czterech gminach w latach 2010-2015 zanotowano natomiast spadek wartości wskaźnika. Były to: Mściwojów (-55%), Złoty Stok (-6%), Domaniów (-4,5%) i Gromadka (-3%); (mapa 29).

Pod względem liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego Dolny Śląsk również zajmował w 2015 roku 5. miejsce wśród regionów z 1,07 osoby na 1 miejsce (spadek z 1,31 w 2010 roku). Tutaj również najkorzystniej wypadają gminy miejskie: Karpacz (0,54), Polanica-Zdrój (0,63) czy Świeradów-Zdrój (0,7). Najwyższe wartości wskaźnik osiągnęły w gminach wiejskich takich jak Kunice (10,5) i Marcinowice (7,88); (mapa 30).

Biorąc pod uwagę zmianę liczby dzieci przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego największy przyrost zanotowano w gminie Gromadka (121,5%). W gminie Mściwojów oraz Marciszów w 2015 roku nie było wskazanych miejsc w placówkach wychowania przedszkolnego (mapa 31).

MAPA 29. Zmiana liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 000 dzieci w wieku 3-5 lat w gminach Dolnego Śląska [2010-2015].

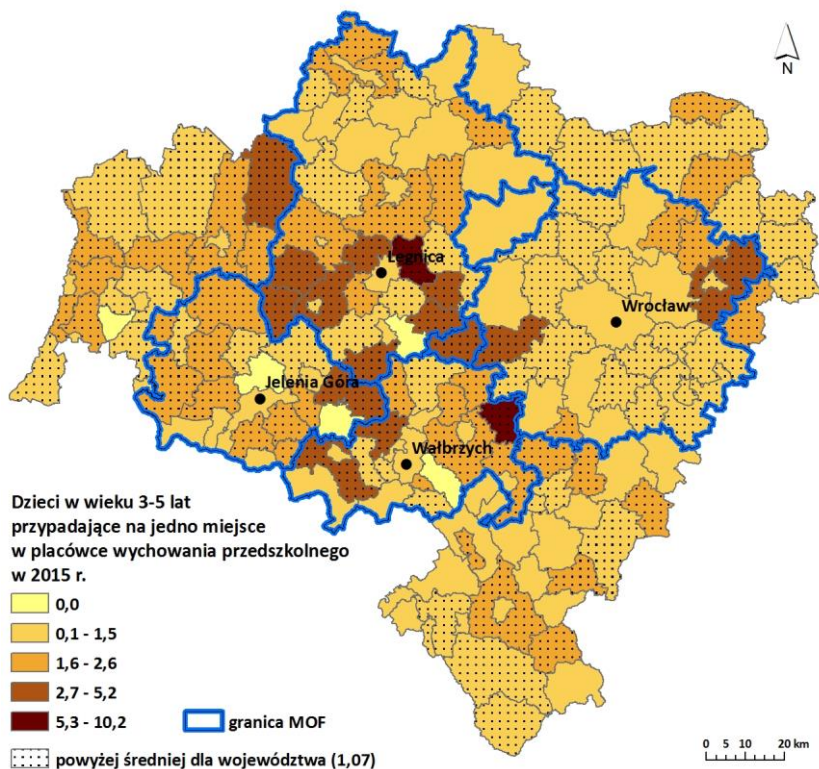

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

¹¹ Zgodnie z informacją uzyskaną z BDL wskaźnik jest obliczany następująco: liczba dzieci uczęszczająca do wszystkich placówek wychowania przedszkolnego w danej gminie odniesiona jest do liczby dzieci w określonej grupie wiekowej mieszkających w tej gminie. Wskaźnik ten nie wskazuje zatem w bezpośredni sposób jaka część mieszkańców (dzieci) danej gminy korzysta z opieki przedszkolnej.

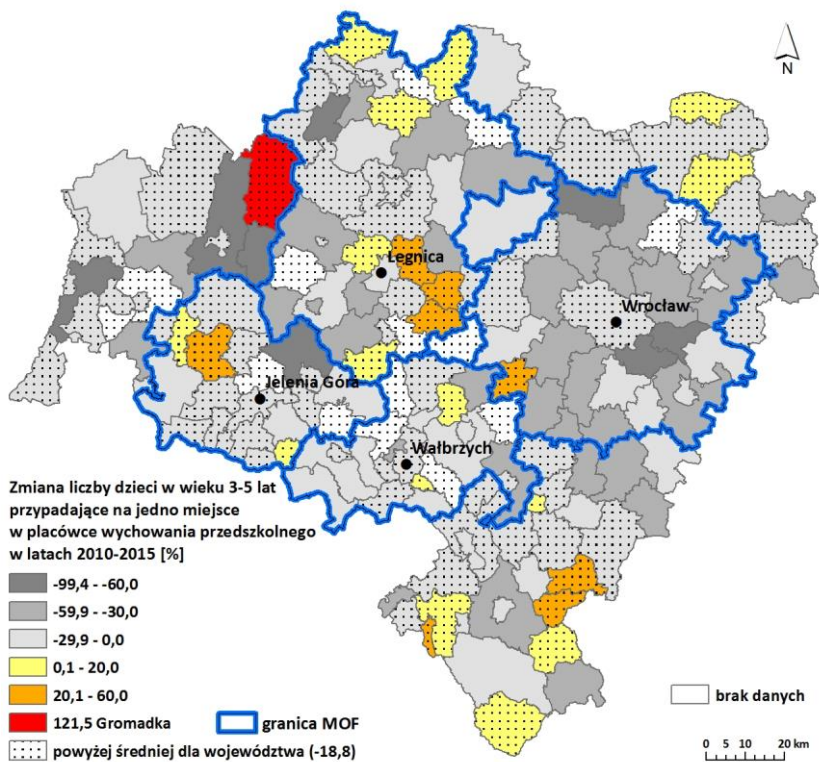

MAPA 30. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

MAPA 31. Zmiana liczby dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach Dolnego Śląska [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowały 803 szkoły podstawowe, w których uczyło się 173 893 uczniów, a mury szkoły opuściło 23 181 absolwentów (względem 821 szkół, 147 831 uczniów, 27 350 absolwentów w 2010 roku), co dało odpowiednio wzrost o 17,6% liczby uczniów i spadek o 15,2% liczby absolwentów. Co istotne, nie było gminy w województwie, w której nie działałaby szkoła podstawowa, a liderem pod względem ich liczby był oczywiście Wrocław, gdzie w 2015 roku działało 114 szkół podstawowych. 35% gmin posiadało jedną lub dwie szkoły podstawowe. Na przestrzeni pięcioletniego okresu między 2010 a 2015 rokiem zmianie nie uległa średnia liczba uczniów przypadająca na jeden oddział (klasę) w szkołach podstawowych w regionie, która wynosi 19 osób.

W 2015 roku dolnośląska młodzież miała do dyspozycji 519 szkół gimnazjalnych. W sumie w 2015 roku uczyło się w nich 73 463 uczniów, a mury opuściło 23 836 absolwentów. Liderem pod względem liczby gimnazjów był Wrocław z 76 szkołami. W trzech gminach wiejskich nie było szkół gimnazjalnych (Bolesławiec, Chojnów i Oleśnica), a w prawie 50% gmin funkcjonowało tylko po jednym gimnazjum. Średnio na jeden oddział (klasę) w gimnazjach w 2015 roku przypadało 21 uczniów (spadek z 22 w 2010 roku).

Wśród szkół ponadgimnazjalnych dominowały licea ogólnokształcące. W 2015 roku w województwie działały 272 takie szkoły (spadek o 105 od 2010 roku), w których uczyło się w 45 188 uczniów, a ukończyło 14 679 absolwentów. Niekwestionowanym liderem pod względem liczby liceów był Wrocław z 64 szkołami. W większości, bo w ponad 62% gmin regionu, nie było żadnego LO. W liceach na jeden oddział przypadało 26 uczniów. Poza LO działało również 178 zasadniczych szkół zawodowych i przysposabiających do pracy zawodowej, w których naukę pobierało 12 907, a ukończyło 3 686 osób. Tutaj również najwięcej takich szkół prowadziło działalność we Wrocławiu – 23, a w prawie 60% gmin nie istniały tego typu szkoły. Na jedną klasę przypadało natomiast 17 osób. Uzupelnieniem regionalnej ponadgimnazjalnej oferty edukacyjnej było 135 techników (wraz z ogólnokształcącymi szkołami), gdzie w 2015 roku naukę pobierało 34 862 uczniów, ukończyło 7 997 absolwentów. Najwięcej tego typu szkół było we Wrocławiu – 27. Na jeden oddział przypadało 24 uczniów.

Ponadto na Dolnym Śląsku w 2015 roku w 179 szkołach policealnych uczyło się 18 232 uczniów, a ukończyło 5 583 absolwentów (spadek liczby szkół z 266 w porównaniu do 2010 roku). Szkoły policealne funkcjonowały w 31 gminach regionu (najwięcej, 82, we Wrocławiu). Na jeden oddział w szkołach policealnych przypadało średnio 20 uczniów.

Zdawalności egzaminu maturalnego w województwie dolnośląskim w 2015 roku wynosiła 73% (względem 82% w 2010 roku). Była to wartość poniżej średniej dla Polski, która wynosiła 74%.

Współczynnik skolaryzacji netto¹² 2010/2015

POLSKA:

- szkoły podstawowe – 95,59%/90,11% ↓
- gimnazja – 93,72%/92,03% ↓
- licea ogólnokształcące – 44,15%/42,82% ↓
- szkoły zawodowe (bez zasadniczych zawodowych) i ogólnozawodowe – 30,9%/32,84% ↑
- zasadnicze szkoły zawodowe – 13,92%/12,99% ↓
- szkoły policealne – 6,89%/6,22% ↓

¹² Relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.

DOLNY ŚLĄSK:

- szkoły podstawowe – 88,87%/**94,24%** ↑
- gimnazja – 89,32%/**92,16%** ↑
- licea ogólnokształcące – 40,35%/**41,62%** ↑
- szkoły zawodowe (bez zasadniczych zawodowych) i ogólnozawodowe – 32%/**30,47%** ↓
- zasadnicze szkoły zawodowe – 12,60%/**14,35%** ↑
- szkoły policealne – 5,57%/**6,84%** ↑

1.3.2. SZKOLNICTWO WYŻSZE

Na Dolnym Śląsku w 2015 roku funkcjonowało 36 szkół wyższych (o 2 mniej niż w 2010 roku), co dawało 4. miejsce w kraju (najwięcej we Wrocławiu – 25 szkół). W 2015 roku na 10 000 mieszkańców regionu przypadało 457 studentów (3. miejsce wśród regionów). Względem 2010 roku wskaźnik ten spadł o ponad 20%, czyli 120 osób. Podobnie przedstawiają się wartości wskaźnika ukazującego liczbę studentów na 10 000 ludności w wieku 19-24 lata. W jego przypadku również zanotowano spadek: z 6 793 w 2010 roku do 6 637 osób w 2015 roku. Analogicznie do przytoczonych powyżej indykatorów spadek zaobserwowano również w przypadku liczby absolwentów na 10 000 mieszkańców Dolnego Śląska. W 2010 roku wynosił on 139 osób, a w 2015 roku o 15,8% mniej (spadek o 19 osób). Spadki wartości obu wskaźników są zjawiskami charakteryzującymi również prawie wszystkie pozostałe województwa. Co ciekawe, rośnie odsetek studentów cudzoziemców kształcących się na dolnośląskich uczelniach: z 1,2% w 2010 roku do 3,7% w 2015 roku.

Wzrost notuje liczba studentów wybierających studia trzeciego stopnia (doktoranckie). W 2015 roku aż 4 155 osób kontynuowało naukę w takiej formie, co w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców regionu dawało 4. miejsce w kraju.

Spadek zanotowała natomiast liczba słuchaczy studiów podyplomowych. Tę formę dokończenia wybrały w 2010 roku 14 554 osoby, a w 2015 roku już o 3 120 osób mniej (spadek o 21,4%). Pomimo to, po przeliczeniu na 10 000 mieszkańców regionu, aż 39 osób było słuchaczami studiów podyplomowych, co dało 2. pozycję w kraju.

1.3.3. OCHRONA ZDROWIA

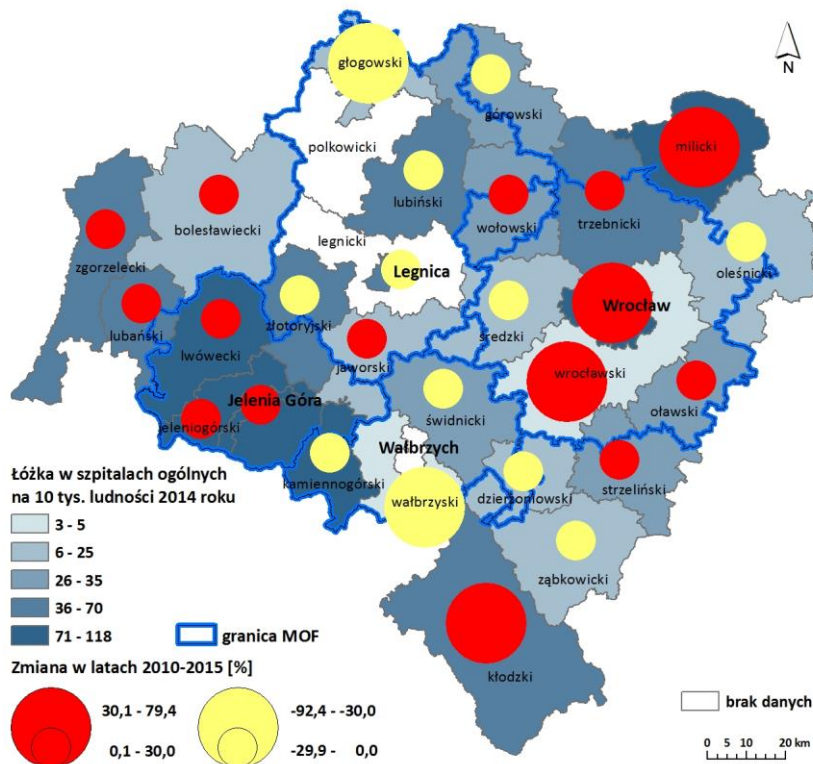
Ze względu na potrzebę podnoszenia jakości życia mieszkańców regionu niezwykle istotna jest dostępność do wysokiej jakości infrastruktury zdrowotnej. W 2015 roku na Dolnym Śląsku działało 1 350 przychodni lekarskich (6. miejsce wśród województw). Względem 2010 roku nastąpił wzrost o 172 przychodnie. W przeliczeniu na 10 000 mieszkańców regionu liczba przychodni wzrosła z 4 do 5. Największa liczba przychodni funkcjonowała w gminie Wrocław (434). W trzech gminach wiejskich (Lewin Kłodzki, Lubań i Janowice Wielkie) w 2015 roku nie było żadnej przychodni. Po przeliczeniu na 10 000 mieszkańców okazuje się, że najlepszą dostępnością przychodni lekarskich charakteryzują się gminy Polanica-Zdrój i Duszniki-Zdrój (po 15). We Wrocławiu na 10 000 mieszkańców przypada 7 przychodni. Liczba udzielonych porad lekarskich wzrosła o 5% z 20 221 992 w 2010 roku do 21 225 208 w 2015 roku (5. miejsce wśród regionów).

W 2014 roku w szpitalach ogólnych na 10 000 mieszkańców regionu dostępnych było 51 łóżek. To o 3 więcej niż w 2010 roku. Najkorzystniej sytuacja przedstawiała się w powiecie jeleniogórskim, gdzie na 10 000 mieszkańców przypadało prawie 118 łóżek szpitalnych. W powiecie legnickim i polkowickim nie działały tego typu placówki. Pod względem zmiany wartości wskaźnika w latach 2010-

2014 największym przyrostem charakteryzowały się: powiat milicki (79,4%), wrocławski (53,5%) i kłodzki (33,7%). Najdotkliwszy spadek natomiast odnotował powiat wałbrzyski (-92,4%) i głogowski (-35%); (mapa 32).

MAPA 32. Liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 10 000 ludności w powiatach Dolnego Śląska [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2015 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowały dwa stacjonarne zakłady rehabilitacyjne (z 261 dostępnymi łózkami), 52 szpitale i sanatoria uzdrowiskowe (z 6 254 łózkami) oraz 10 uzdrowiskowych zakładów przyrodoleczniczych (przychodni uzdrowiskowych). Między 2010 a 2015 rokiem liczba kuracjuszy wzrosła o 14,1% (z 5 828 do 6 650) w stacjonarnych zakładach rehabilitacyjnych, o 26,6% (z 79 564 do 100 735) w szpitalach i sanatoriach uzdrowiskowych, o 3,8% z 8 898 do 9 238 w uzdrowiskowych zakładach przyrodoleczniczych i przychodniach uzdrowiskowych.

Na jeden szpitalny oddział ratunkowy (SOR) przypadało w 2015 roku 193 614 osób (o 30 789 mniej niż w 2010 r.). W regionie wzrosła również liczba łóżek, którymi dysponowano na SOR-ach z 61 w 2010 roku do 126 w 2015 roku, co dawało 3. pozycję w kraju.

Pod względem dostępności do aptek województwo dolnośląskie w 2015 roku zajmowało wysokie 4. miejsce wśród regionów z 2 870 osobami na aptekę, pomimo że liczba osób spadła w porównaniu do 2010 roku z 3 094 osób.

Pomoc doraźna i ratunkowa 2010/2015:

- jednostki pogotowia ratunkowego – 36/39 ↑ (4. miejsce w Polsce)
- szpitalne oddziały ratunkowe – 13/15 ↑
- lotnicze zespoły ratownictwa – 1/1
- stacjonarne zespoły ratownictwa medycznego – 111/114 ↑
- izby przyjęć – 1/2 ↑

1.3.4. OPIEKA SPOŁECZNA

W 2015 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowało 113 placówek stacjonarnej pomocy społecznej (o 17 więcej niż w 2010 roku), tym samym wzrosła o 13,6% liczba miejsc dostępnych w tego typu placówkach (wraz z ich filiami) z 7 309 w 2010 roku do 8 302 w 2015 roku. W przypadku samych domów pomocy społecznej zanotowano w latach 2010-2015 spadek z 61 do 60. Ponad 50% placówek stacjonarnej pomocy społecznej prowadzonych było przez podmioty niepubliczne (58), niewiele mniej, bo 46 przez samorząd powiatowy, 8 przez samorząd gminny i 1 przez samorząd wojewódzki.

W 2015 roku świadczenia pomocy społecznej przyznano 103 902 osobom (rzeczywista liczba osób)¹³ (spadek o 23,6% – 32 109 osób od 2010 r.) na kwotę 258 065 zł (5. miejsce w kraju). Biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób¹⁴, którym zostały udzielone świadczenia było ich w 2015 roku 153 612, z czego 68% otrzymało pomoc w formie pieniężnej. Względem 2010 roku nastąpił spadek o 18,7%, czyli o 35 514 świadczeniobiorców.

Na 10 000 mieszkańców regionu świadczenia pomocy społecznej otrzymało w 2015 roku 358 osób (2. miejsce wśród regionów z wartością poniżej średniej dla Polski – 460 osób). Co istotne wartość wskaźnika obniżyła się względem 2010 roku o ponad 1/5, kiedy to wynosił on 466 osób.

Rodzaj świadczeń: 2010/2015

- pieniężne
 - zasiłki celowe – 68 897/**55 310** ↓ (53% udział w ogóle świadczeń pieniężnych)
 - zasiłki okresowe – 37 672/**32 358** ↓ (31%)
 - zasiłki stałe – 14 157/**16 545** ↑ (16%)
- niepieniężne
 - posiłki – 48 303/**37 675** ↓ (77,2% udział w ogóle świadczeń niepieniężnych)
 - usługi opiekuńcze – **8 284** (17%)
 - schronienie – 759/**1 166** ↑ (2,4%)
 - ubrania – 596/**731** ↑ (1,4%)

W 2015 roku na Dolnym Śląsku mieszkało 79 082 dzieci w wieku do 3 lat (dzieci w wieku żłobkowym). Opieką w żłobkach objętych było 11,3% dzieci (najwyższy udział w kraju). W 2010 roku udział ten wynosił zaledwie 4,5%. W 2015 roku dosyć duża dysproporcja występowała między miastem, gdzie udział ten wynosił 14,9%, a wsią gdzie sięgał 3,6%. Wśród powiatów w 2015 roku najwyższy udział dzieci objętych opieką w żłobkach był we Wrocławiu (22,3%), najniższy zaś w powiecie wołowskim (0,5%). Największy wzrost odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach w latach 2010-2015 nastąpił w powiecie oławskim (918,3%). W powiecie wołowskim, jako jedynym powiecie w regionie, zanotowano spadek odsetka dzieci objętych opieką w żłobkach (-70,16%). Samych placówek oferujących opiekę nad dziećmi do 3 lat na Dolnym Śląsku działało w 2015 roku 261 (o 143 więcej niż w 2012 roku); (mapa 33).

Województwo łącznie dysponowano w 2015 roku 9 543 miejscami we wszystkich rodzajach placówek (w 2012 roku miejsc było 5 844 – wzrost o 63,3%), co dawało wysokie, drugie miejsce wśród regionów. Zanotowano również pokaźny wzrost liczby dzieci przebywających w ciągu roku w żłobkach, oddziałach lub klubach dziecięcych z 8 670 w 2012 roku do 13 641 w 2015 roku (wzrost o 57,3%). W przeliczeniu

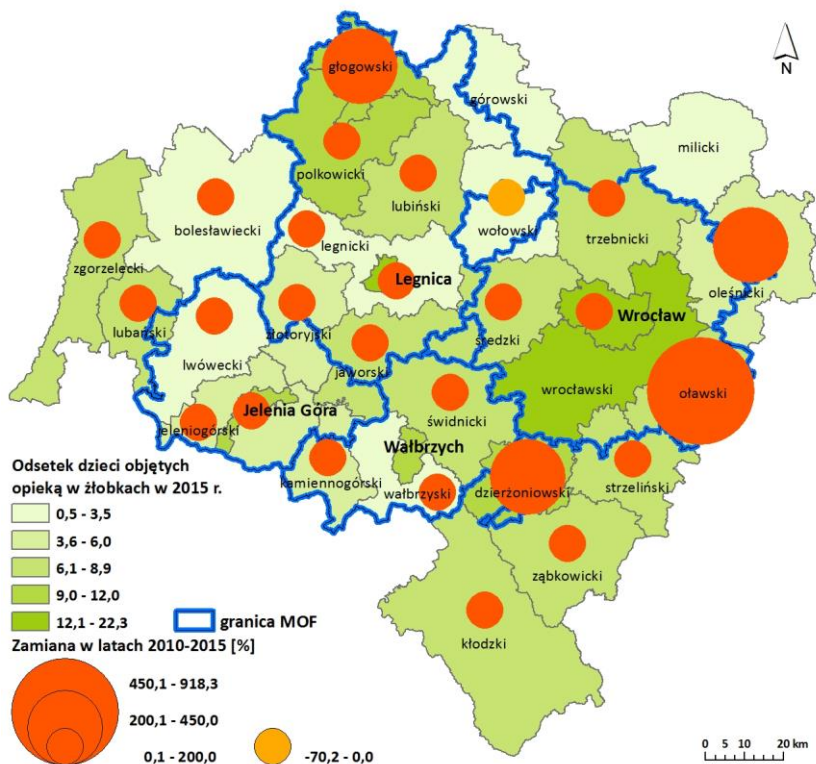
¹³ Jest to rzeczywista liczba osób korzystających ze świadczeń, która wykazuje korzystających tylko raz niezależnie od liczby i rodzaju świadczeń przyznanych decyzjami.

¹⁴ Osoby korzystające ze świadczeń ogółem to suma osób, którym przyznano decyzją poszczególne rodzaje świadczeń. W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazywani kilkakrotnie.

na 1 000 dzieci w wieku do 3 lat, w dolnośląskich żłobkach i klubach dziecięcych w 2015 roku opieką otoczonych było 113 dzieci. Względem 2010 roku nastąpiła ponad 70% wzrost tej wartości (z 67 dzieci).

MAPA 33. Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach w powiatach Dolnego Śląska [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

FORMY OPIEKI 2012/2015

- żłobki – 78/219 ↑ (2. miejscu w kraju)
- oddziały żłobkowe – 29/17 ↓ (1. miejsce w kraju)
- kluby dziecięce – 11/25 ↑ (6. miejscu w kraju)

OPIEKA NAD DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ rodzaj placówki

– ogółem/liczba miejsc/wychowankowie

2012:

- placówki interwencyjne: 0/0/0
- placówki łączące zadania: 15/760/787
- placówki socjalizacyjne: 37/1 142/1 088
- placówki rodzinne: 34/225/223
- placówki specjalistyczno-terapeutyczne: 0/0/0

- placówki wsparcia dziennego ogółem: 139/4 024/7 456
- rodzinne domy dziecka: 27/ - /164
- rodziny zastępcze: 3 967/ - /5 480

2015:

- placówki interwencyjne: 5/62/51
- placówki łączące zadania: 24/825/661
- placówki socjalizacyjne: 84/1 457/1 416
- placówki rodzinne: 29/194/177
- placówki specjalistyczno-terapeutyczne: 3/42/42
- placówki wsparcia dziennego ogółem: 153/5 066/7 956
- rodzinne domy dziecka: 55/ - /376
- rodziny zastępcze: 3 969/ - /5 340

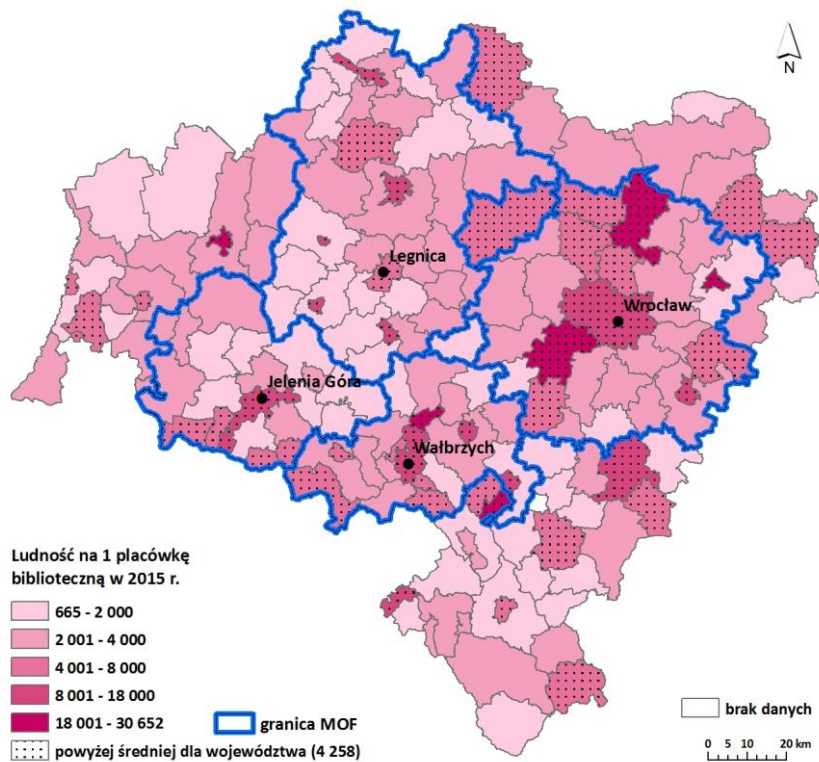
1.3.5. KULTURA

W 2015 roku na Dolnym Śląsku działało 599 bibliotek i ich filii, co stanowiło 7,4% ogólnej liczby tego typu placówek w kraju (w 2010 roku było ich o 40 więcej). Największa ich liczba prowadziła działalność we Wrocławiu (39). Co istotne biblioteka lub jej filia¹⁵ funkcjonowała w każdej gminie. Biorąc pod uwagę dostępność bibliotek, średnio na 1 placówkę biblioteczną w 2015 roku przypadało 4 258 mieszkańców regionu, co było wskaźnikiem wyższym niż w kraju (4 113). W najmniej korzystnej pod tym względem sytuacji znaleźli się mieszkańcy Bielawy, gdzie na 1 placówkę biblioteczną przypadało ponad 30 tys. mieszkańców. Najlepszy dostęp do placówek bibliotecznych mieli mieszkańcy gmin wiejskich (Pęcław 760 i Platerówka 807); (mapa 34).

Pod względem liczby czytelników bibliotek publicznych przypadających na 1 000 mieszkańców, w 2015 roku na Dolnym Śląsku 160 czytelników przypadało na 1 000 ludności (przy 162 czytelnikach w kraju). Tylko jedna trzecia gmin regionu posiadała wartości wyższe od średniej, przy czym dwukrotnie więcej czytelników na 1 000 mieszkańców było jedynie w gminach: Stara Kamienica (347) oraz Szczawno-Zdrój (358). Na najniższym poziomie aktywnym czytelnictwem wykazała się gmina wiejska Głogów z 24 osobami. Najbardziej zauważalny przyrost liczby czytelników nastąpił w gminach centralnej i północnej części województwa oraz powiatu jeleniogórskiego i złotoryjskiego; (mapa 35).

Ze względu na zasób biblioteczny z jakiego mogli w 2015 roku korzystać czytelnicy bibliotek i filii, średnio na Dolnym Śląsku przypadało 3 112 woluminów na 1 000 mieszkańców (przy średniej dla kraju 3 380 woluminów). Najzasobniejsze okazały się zbiory biblioteczne w gminie Platerówka (15 892 woluminy), natomiast najmniej zasobne w gminie wiejskiej Oleśnica (722).

MAPA 34. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w gminach Dolnego Śląska [2015].

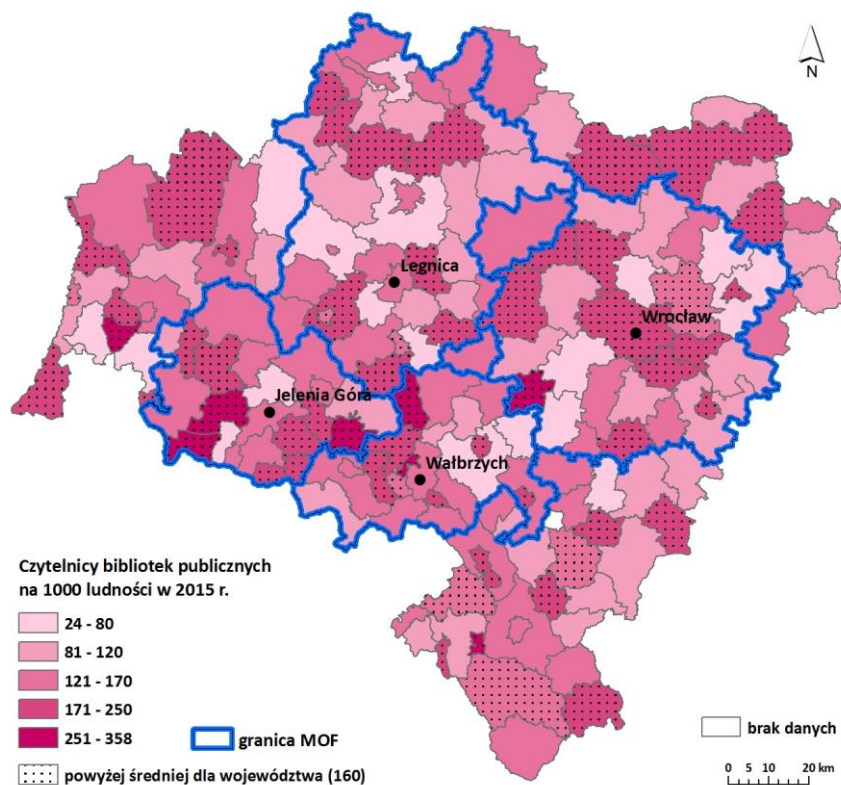

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

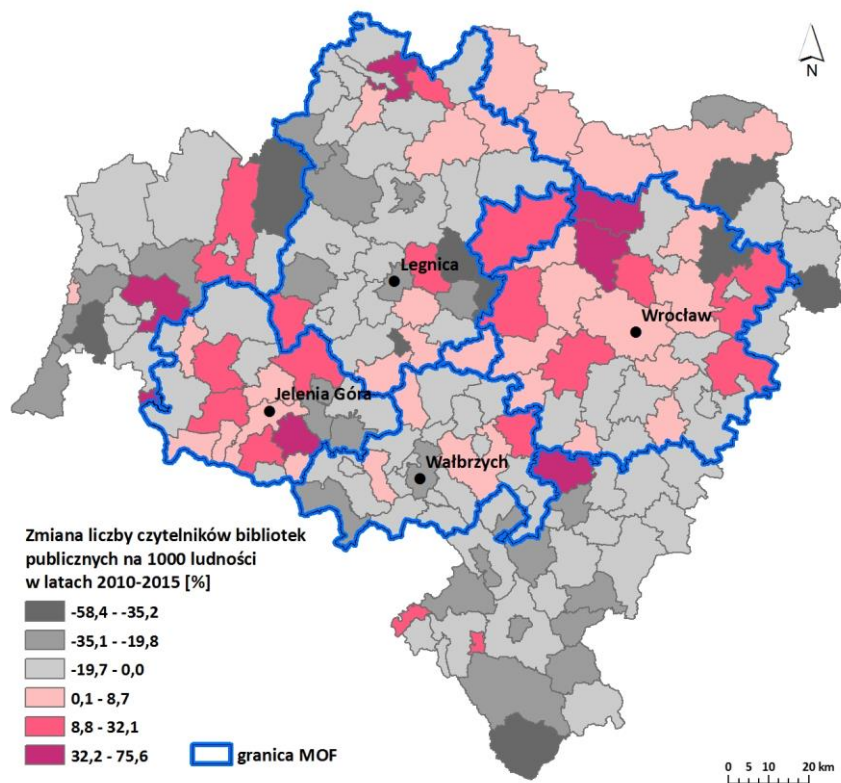
¹⁵ W gminie Pilawa Górna funkcjonuje Miejski Ośrodek Kultury i Biblioteka (<http://mokib.pl/>); stan na 05.09.2016 r.)

MAPA 35. a. Liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminach Dolnego Śląska [2015].

b. zmiana liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminach dolnego śląska [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice są instytucjami powołanymi do prowadzenia działalności społeczno-kulturalnej i powinny odgrywać w społeczności istotną rolę jednego z centrów życia kulturalnego. W 2015 roku na Dolnym Śląsku funkcjonowały 302 takie instytucje i na przestrzeni lat 2011-2015 liczba ta systematycznie wzrastała (w 2011 roku 262). Należy zwrócić uwagę, iż w niektórych gminach doszło do likwidacji domów kultury (lub im podobnych instytucji) m.in. w gminie Pęcław, gminie miejskiej Bolesławiec, Czarny Bór czy Krośnicach. Ponadto w 21% gmin regionu w 2015 roku nie funkcjonował ani jeden dom kultury, przy czym taki sam odsetek jednostek odznaczał się obecnością więcej niż jednej takiej instytucji (najwięcej w gminach miejsko-wiejskich Strzegom – 18 i Polkowice – 16).

Trend rosnący wykazuje także ilość imprez organizowanych w domach kultury na terenie Dolnego Śląska: w 2011 roku były to 14 541 imprezy, natomiast w 2015 roku już 16 922. Przeciętnie na jeden dom kultury przypadało 56 imprez, przy czym w 2015 roku niekwestionowanym liderem pod tym względem był Wrocław z 918 imprezami. Warto podkreślić, że 75 spośród 132 gmin, w których były domy kultury, wykazało się większą liczbą imprez w 2015 roku niż w 2011 roku.

W 2015 roku w ramach działalności ośrodków i domów kultury, klubów oraz świetlic funkcjonowało na Dolnym Śląsku 1 055 grup artystycznych skupiających 17 868 członków. Od 2011 roku wzrosła w regionie zarówno liczba zespołów artystycznych (z 925) jak i ich członków (14 055), przy czym w prawie jednej trzeciej gmin zmniejszyła się liczba zespołów artystycznych. Największą liczbę członków w 2015 roku posiadały zespoły artystyczne w gminie Bogatynia (1 214), najmniejszą zaś w Zawidowie (9). Od 2011 roku wzrosła również na Dolnym Śląsku liczba klubów, czyli systematycznych zajęć organizowanych w grupach o określonym profilu tematycznym: z 1 069 do 2 195. Znacząco zwiększyła się także liczba uczestników tych zajęć z 23 364 do 38 957.

Domy i ośrodki kultury oraz kluby i świetlice w przeważającej większości prowadzone były w 2015 roku przez sektor publiczny. W regionie działało 9 instytucji będących w posiadaniu sektora prywatnego (w gminie miejskiej Lubin, Legnica, Bielawa, Wałbrzych, Oleśnica oraz Oława).

W 2015 roku w województwie dolnośląskim funkcjonowało 67 muzeów wraz z oddziałami i było to o 9 placówek więcej niż w 2010 roku. Stanowiły one nieco ponad 7% liczby takich instytucji w Polsce (ogółem 926). Ponad połowa z nich znajdowała się w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatu (36 obiektów). Na tle pozostałych województw Dolny Śląsk plasował się na 6. pozycji pod względem liczby muzeów, a na 4. pod względem liczby zwiedzających.

Niemal dwie piąte (27) muzeów wraz z oddziałami miało swoje siedziby we Wrocławiu, natomiast w pozostałych gminach regionu działało średnio od jednego do czterech obiektów (łącznie w 33 gminach). Biorąc pod uwagę liczbę odwiedzających te obiekty w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców widać, że na przestrzeni lat 2010-2015 uległa ona niewielkiemu wzrostowi (z 5 793 osób do 6 327). Niekwestionowanymi liderami pozostają gmina Duszniki-Zdrój oraz Karpacz. Działające na terenie tych gmin obiekty muzealne odwiedziło w 2015 roku odpowiednio 125 616 oraz 102 758 osób.

W 2015 roku w województwie dolnośląskim działało 17 teatrów i instytucji muzycznych, co dawało 4. miejsce w kraju wśród województw. Instytucje te dysponowały 8 551 miejscami na widowniach w salach stałych i zorganizowano w nich 5 684 przedstawień i koncertów. Przygotowane przez dolnośląskie teatry i instytucje muzyczne wydarzenia obejrzało 930 531 widzów, czyli aż o 148 961 osób więcej niż w 2010 roku (7,7% widzów przedstawień w Polsce). Biorąc pod uwagę dostępność wyrażoną liczbą ludności przypadającą na jedno miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych, na Dolnym Śląsku sytuacja jest znacznie korzystniejsza niż średnio w kraju. Na jedno miejsce przypada bowiem około

340 osób, kiedy to w kraju 434 osoby. Region dolnośląski zajmuje 5. pozycję w kraju pod względem tego wskaźnika.

Pod względem aktywności mieszkańców województwa dolnośląskiego jako uczestników wydarzeń teatralnych i muzycznych w 2015 roku na 1 000 ludności 346 osób uczestniczyło w tego typu wydarzeniach (średnio w Polsce 313 osób). Był to wynik niewiele lepszy niż w 2010 roku (331 osób).

W regionie w 2015 roku czynnych było 7 teatrów dramatycznych działających w miastach na prawach powiatu (cztery we Wrocławiu, po jednym w Jeleniej Górze, Legnicy i Wałbrzychu). Od 2010 roku liczba ta zmniejszyła o 2 (w 2010 r. dwa takie teatry wykazywano w Piechowicach i o jeden więcej w Jeleniej Górze, natomiast o jeden mniej we Wrocławiu). W 2015 roku teatry dramatyczne zrealizowały 1 299 przedstawienia (najwięcej wrocławskie – 817), które obejrzało 181 654 widzów. Największą frekwencją odznaczały się widowiska realizowane we Wrocławiu, gromadząc średnio 159 widzów podczas jednego spektaklu. Oprócz teatrów dramatycznych w największych miastach regionu w 2015 roku działały również teatry lalkowe i filharmonie (we Wrocławiu, Wałbrzychu i Jeleniej Górze). Trzy teatry lalkowe w regionie wystawiły 637 przedstawień, a każde z nich gromadziło na widowni średnio 126 widzów (łącznie 81 539).

Filharmonie we Wrocławiu, Jeleniej Górze i Wałbrzychu zagrały w 2015 roku 340 koncertów, których wysłuchało 130 759 osób. Najaktywniejsza była Filharmonia Wrocławska, realizując 181 wydarzeń dla 100 326 słuchaczy. W zorganizowanych 121 koncertach w Jeleniej Górze wzięło udział 22 498 osób, natomiast 38 razy występowali filharmonicy w Wałbrzychu, gromadząc 7 935 osoby na widowni.

Ponadto w stolicy Dolnego Śląska zlokalizowany jest jedyny w regionie teatr operowy oraz dwa teatry muzyczno-rozrywkowe. Zrealizowały one w 2015 roku odpowiednio 188 i 204 przedstawienia, w których uczestniczyło 79 236 widzów w przypadku wydarzeń operowych oraz 90 076 widzów teatrów muzyczno-rozrywkowych.

Liczba galerii i salonów sztuki w województwie dolnośląskim między 2010 a 2015 rokiem zmniejszyła się z 25 do 22. We Wrocławiu działało 15 z nich, po dwa w Wałbrzychu i Jeleniej Górze oraz po jednym w Legnicy, Lubinie i Kamiennej Górze. Wobec powyższej struktury nie jest niezwykle, że ponad połowa wystaw i ekspozycji organizowana była właśnie w stolicy Dolnego Śląska (odpowiednio 190 z 325 oraz 204 z 342). Niemal 93% wszystkich odwiedzających tego rodzaju instytucje (1 595 273 osób) przybyła do Wrocławia (1 483 515 osób).

W 2015 roku Dolnoślązacy mogli korzystać z ofert 38 kin, co było liczbą mniejszą niż w 2010 roku (43 kina). Były one zlokalizowane w miastach, a większość z nich pozostawała własnością gminy lub miasta na prawach powiatu (24). Kina należące do prywatnych właścicieli mieściły się jedynie w największych ośrodkach: we Wrocławiu, Legnicy, Zgorzelcu, Jeleniej Górze, Lubinie oraz Kłodzku. Należy jednak podkreślić, że choć sektor publiczny jest właścicielem większości obiektów to dysponuje jedynie 29% miejsc ogółem na widowni.

Największą bazą kinową dysponował Wrocław (8 obiektów) z 13 269 miejscami, wyprzedzając daleko drugą pod tym względem Jelenią Górę (4 obiekty z 1 676 miejscami). Najbardziej kameralny był obiekt w Bielawie, oferując widzom 80 miejsc na widowni. Ogólna liczba miejsc na widowni kinowej utrzymuje się od 2010 roku w regionie na względnie stałym poziomie (2010: 25 868, 2015: – 27 341). Biorąc pod uwagę ofertę dolnośląskich kin warto zaznaczyć, że od 2010 roku z roku na rok wzrastała liczba seansów (z 121 486 w 2010 r. do 156 370 w 2015 r.).

W 2015 roku na Dolnym Śląsku odbyło się w sumie 571 imprez masowych, z czego niemal dwie trzecie stanowiły imprezy o charakterze sportowym. Na kolejnych miejscach znalazły się koncerty i inne imprezy artystyczno-rozrywkowe, natomiast marginalnym udziałem odznaczały się pozostałe typy imprez masowych. 34% ze wszystkich (194) miało miejsce we Wrocławiu, natomiast niemal jedną szóstą skupiał drugi pod tym względem Lubin (108). W 106 gminach województwa dolnośląskiego nie odbyła się w 2015 roku żadna impreza masowa.

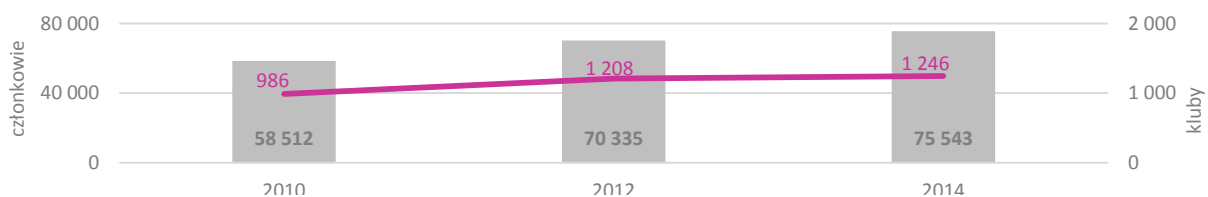
1.3.6. SPORT

W 2014 roku w województwie dolnośląskim było zarejestrowanych 1 246 klubów sportowych (łącznie z klubami wyznaniowymi i UKS), co dawało 6. pozycję wśród regionów. Względem 2010 roku nastąpił wzrost o 260. W 2014 roku wykazano 75 543 członków klubów, co oznaczało ponad 20% wzrost ich liczby względem 2010 roku i 5. miejsce w kraju (wykres 29). Najwięcej klubów działało we Wrocławiu – 142 (15 445 członków), a najmniej w powiecie górowskim (10 klubów, 490 członków).

Według danych udostępnianych przez Ministerstwo Sportu i Turystyki w 2015 roku w województwie dolnośląskim istniało 10 dużych hal widowiskowo-sportowych¹⁶. Wśród miast powyżej 50 tys. mieszkańców jedynie Jelenia Góra i Świdnica nie posiadały tego typu obiektów. W 6 powiatach Dolnego Śląska nie było krytych pływalni (górowski, lwówecki, ząbkowicki, złotoryjski, wałbrzyski, wrocławski). Najwięcej (ponad 5) pływalni działało we Wrocławiu. Znaczna ilość (od 4 do 5) istniała w powiecie kłodzkim, lubińskim i Wałbrzychu. Ogółem funkcjonowało 57 pływalni, z czego 10 pływalni typu sportowego, 42 pływalnie 25-metrowe raz 5 pływalni szkoleniowo-rekreacyjnych.

W ramach projektu „Moje Boisko – Orlik 2012” w latach 2008-2012 w województwie dolnośląskim wybudowano 197 boisk w 135 gminach regionu (co stanowiło prawie 80% gmin województwa). Dodatkowo w latach 2010-2012 powstało 9 składanych lodowisk sezonowych oraz lodowisk stałych w ramach programu „Biały Orlik”.

WYKRES 29. Liczba klubów i członków klubów sportowych w województwie dolnośląskim [2010, 2012 i 2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.3.7. PODSUMOWANIE: OCENA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – niższa od przeciętnej dla kraju liczba dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, – wzrost liczby studentów studiów trzeciego stopnia, – spadek liczby osób przypadających na szpitalny oddział ratunkowy, 	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby szkół oraz absolwentów, – niższa niż dla kraju zdawalność egzaminu maturalnego, – spadek wartości współczynnika skolaryzacji dla szkół zawodowych. – spadek liczby szkół wyższych w regionie i studentów, – spadek liczby słuchaczy studiów

¹⁶ Do dużych hal sportowo-widowiskowych zakwalifikowano te, których widownia liczy minimum 900 miejsc siedzących.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">– najwyższy w kraju udział dzieci objętych opieką w żłobkach,– wzrost zaangażowania mieszkańców regionu w działalność artystyczną i kulturalną,– duży zasób instytucji muzealnych, scenicznych z atrakcyjnymi ekspozycjami.– wzrastająca liczba klubów sportowych oraz osób z nich korzystających.	<p>podyplomowych,</p> <ul style="list-style-type: none">– nierównomierny dostęp do służby zdrowia w regionie– wzrost udziału zasiłków stałych w ramach pieniężnych świadczeń pomocy społecznej,– niższe niż przeciętne dla kraju wartości wskaźników opisujących poziom czytelnictwa i dostępności bibliotek,– brak domów i ośrodków kultury we wszystkich gminach regionu.

2. ZRÓŻNICOWANIE WEWNĘTRZNE WYBRANYCH CZYNNIKÓW ROZWOJU REGIONALNEGO W UKŁADZIE OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

2.1. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY

2.1.1. MIESZKALNICTWO

Do charakterystyki mieszkalnictwa w obszarach funkcjonalnych na Dolnym Śląsku wybrano 2 cechy: liczbę mieszkań w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca.

Biorąc pod uwagę maksymalne i minimalne wartości liczby mieszkań na 1 tys. mieszkańców w 2015 roku były one zbliżone we wszystkich 4 obszarach funkcjonalnych, przy czym najwyższe wartości notowane były dla Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego – 504,8 w gminie miejskiej Szklarska Poręba, natomiast najmniejszą liczbą mieszkań odznaczała się gmina Jordanów Śląski (257,8) we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym. Wartość środkowa (mediana) była najwyższa w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym i wynosiła 377,1, natomiast najniższa w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym – 314,3. Analizując wartość wskaźnika w latach 2005, 2010 oraz 2015 roku widać wyraźnie tendencję rosnącą w przypadku przyjmowanych wartości maksymalnych we wszystkich 4 obszarach funkcjonalnych. Dotyczy to również rozstępu, zatem różnicy między wartością minimalną i maksymalną, która w każdym z badanych lat była coraz wyższa, przy czym dominował pod tym względem Wrocławski Obszar Metropolitalny (w 2005 r. 125,4, w 2015 r. 218,5); (tabela 14).

TABELA 14. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęg	Rozstęg kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	291,0	421,3	325,8	342,4	360,7	130,3	35,0	3,7
	2010	313,2	439,8	320,4	348,0	372,4	126,6	52,0	2,4
	2015	323,4	504,8	333,1	368,0	391,3	181,4	58,3	3,1
Legnicki	2005	275,1	374,0	290,3	299,6	318,1	98,9	27,8	3,6
	2010	265,0	394,5	294,7	303,2	319,8	129,5	25,1	5,2
	2015	282,1	414,7	301,9	314,3	334,0	132,6	32,1	4,1
Wałbrzyski	2005	282,3	408,9	318,3	351,5	371,0	126,6	52,8	2,4
	2010	279,3	416,9	317,5	358,1	382,6	137,6	65,2	2,1
	2015	290,7	437,8	327,3	377,1	406,4	147,1	79,2	1,9
Wrocławski	2005	261,9	387,3	277,6	304,2	320,9	125,4	43,3	2,9
	2010	238,9	432,1	283,9	309,9	354,1	193,2	70,2	2,8
	2015	257,8	476,0	302,8	324,1	366,4	218,2	63,6	3,4

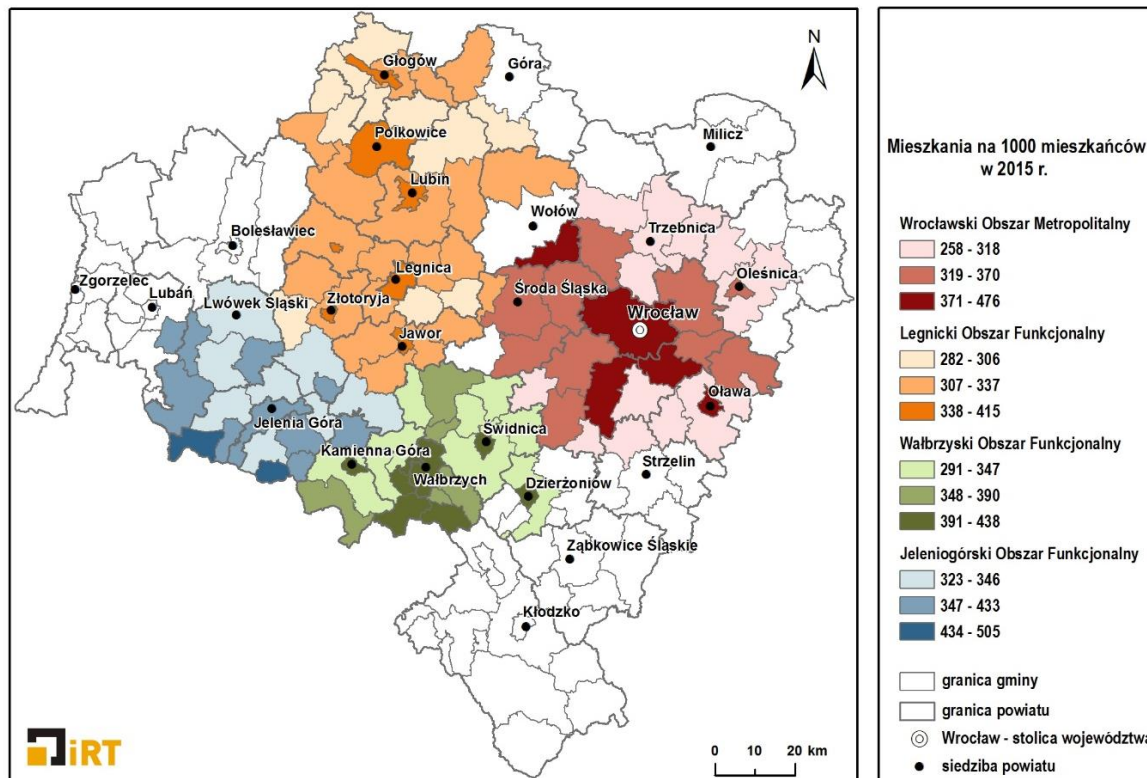
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Pod względem zróżnicowania terytorialnego wewnątrz poszczególnych obszarów funkcjonalnych badanej cechy widać dominację gmin miejskich (mapa 36). Jednocześnie we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym zaznaczają się gminy z obecnością procesów suburbanizacyjnych (Kobierzyce 409,12,

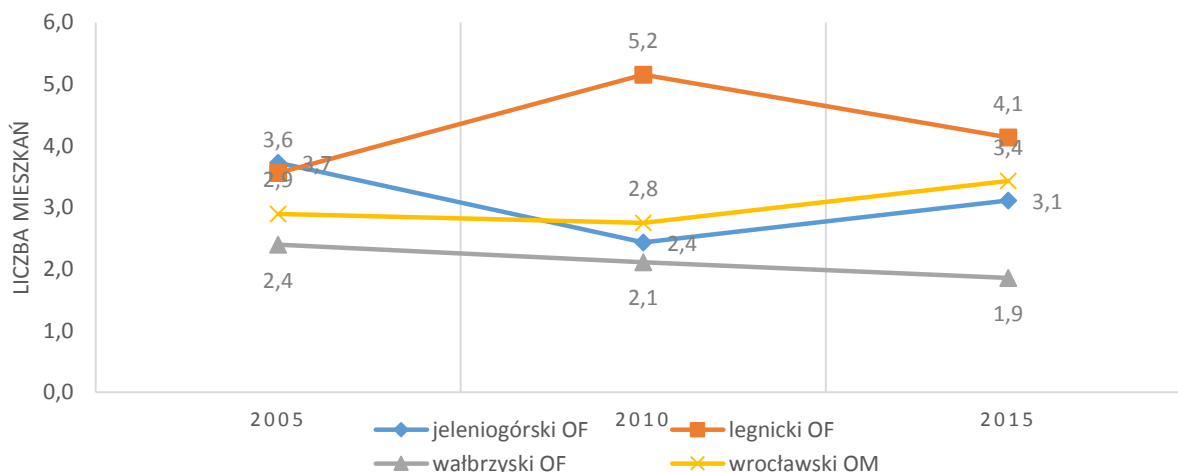
Siechnice 405,37). Najniższe wartości wskaźnika notują gminy znajdujące się na obrzeżach wyznaczonych obszarów funkcjonalnych.

MAPA 36. Liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 30. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba mieszkań na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dla zbadania spójności wewnętrznej obszarów funkcjonalnych wykorzystano miarę zróżnicowania¹⁷, która wskazuje na zróżnicowanie wewnętrzne poszczególnych obszarów w oparciu o wartości danej

¹⁷ Miara zróżnicowania stanowi iloraz rozstępu (różnicy między wartością maksymalną a minimalną) oraz rozstępu kwartylowego (różnica między wartością trzeciego a pierwszego kwartyla).

cechy dla poszczególnych gmin. W 2015 roku największe zróżnicowanie wewnętrzne wykazywał Legnicki OF (4,1), najmniejsze zaś Wałbrzyski OF (1,9) (wykres 30). Analizując badaną cechę w latach 2005 oraz 2010 warto zwrócić uwagę na wzrost zróżnicowania wewnętrznego w Legnickim OF oraz Wrocławskim OM (w obu przypadkach o 0,5), natomiast spadek w 2 pozostałych obszarach.

Drugą cechą wybraną jako charakterystyka spójności mieszkalnictwa w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska jest przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę. Porównując poszczególne obszary funkcjonalne w 2015 roku największą wartością maksymalną wykazał się Wrocławski OM (gmina Czernica 42,8 m²), natomiast najniższą wartością odznaczała się gmina miejska Głogów (21,8 m²) w Legnickim OF (tabela 15). Wartość środkową we wszystkich obszarach stanowiła zbliżona powierzchnia użytkowa mieszkania, poczynając od 25,3 m² w Wałbrzyskim, kończąc na 29,2 m² we Wrocławskim OM. Jednocześnie, począwszy od 2005 roku, jej wartość wzrastała. Dodać jednak należy, że rosła również wartość rozstępu, przy czym największa zmiana dotyczyła Wrocławskiego OM (w 2005 r. 11,9, w 2015 r. 19,8), natomiast niemal niezmienna pozostawała ona w Wałbrzyskim OF (w 2005 r. 11,5, w 2015 r. 12,2).

TABELA 15. Parametry statystyczne wskaźnika: powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	20,5	33,6	23,0	24,7	27,0	24,7	4,1	6,1
	2010	22,0	37,5	24,9	26,3	28,4	26,3	3,4	7,7
	2015	23,1	41,8	26,3	28,1	30,2	28,1	3,9	7,3
Legnicki	2005	19,5	29,3	21,9	23,9	25,1	9,8	3,2	3,1
	2010	20,7	34,2	22,9	25,0	26,5	13,5	3,6	3,7
	2015	21,8	35,8	24,6	26,2	28,4	14,0	3,8	3,7
Wałbrzyski	2005	19,4	30,9	21,4	22,4	24,2	11,5	2,8	4,1
	2010	20,4	32,0	22,4	23,9	25,3	11,6	3,0	3,9
	2015	21,8	34,0	23,8	25,3	27,0	12,2	3,3	3,8
Wrocławski	2005	19,9	31,8	22,3	24,3	26,1	11,9	3,8	3,1
	2010	21,9	39,4	24,2	27,4	32,1	17,5	7,9	2,2
	2015	23,0	42,8	25,9	29,2	36,2	19,8	10,3	1,9

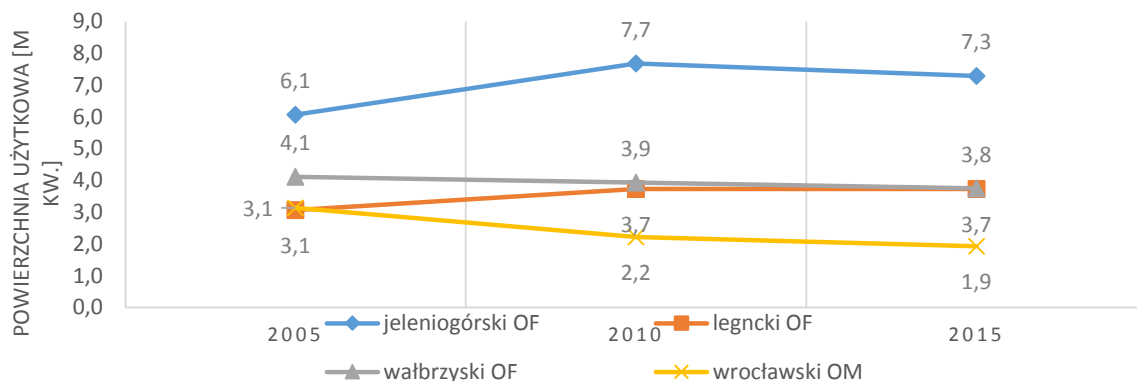
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując miarę zróżnicowania dla badanej cechy w latach 2005, 2010 oraz 2015 nie widać szczególnej pozycji wrocławskiego OM na tle pozostałych jednostek (wykres 31). Wskazuje to na dominujący udział mieszkań o zbliżonych do przeciętnej wartości wskaźnika (50% środkowego obszaru zmienności), zatem rosnącą wartość rozstępu można wytłumaczyć obecnością pojedynczych gmin wyróżniających się na tle pozostałych (były to gmina miejska Oleśnica z minimum wynoszącym 23 m² w 2015 r. i 19,9 m² w 2005 r. oraz Czernica z maksimum 42,8 m² w 2015 r. i Wisznia Mała z 31,8 m² w 2005 r.). Warto zwrócić uwagę, że największą miarą zróżnicowania w każdym z badanych lat, znacznie przewyższającą wartości dla pozostałych obszarów funkcjonalnych regionu, był Jeleniogórski OF, gdzie także relatywne wartości rozstępu były największe (tabela 15). Ponadto jedynie w przypadku tego podregionu można zauważyć wyraźny wzrost miary zróżnicowania przeciętnej wielkości powierzchni użytkowej na mieszkańca z 6,1 w 2005 roku do 7,3 w 2015 roku, co można interpretować jako zwiększające się zróżnicowanie

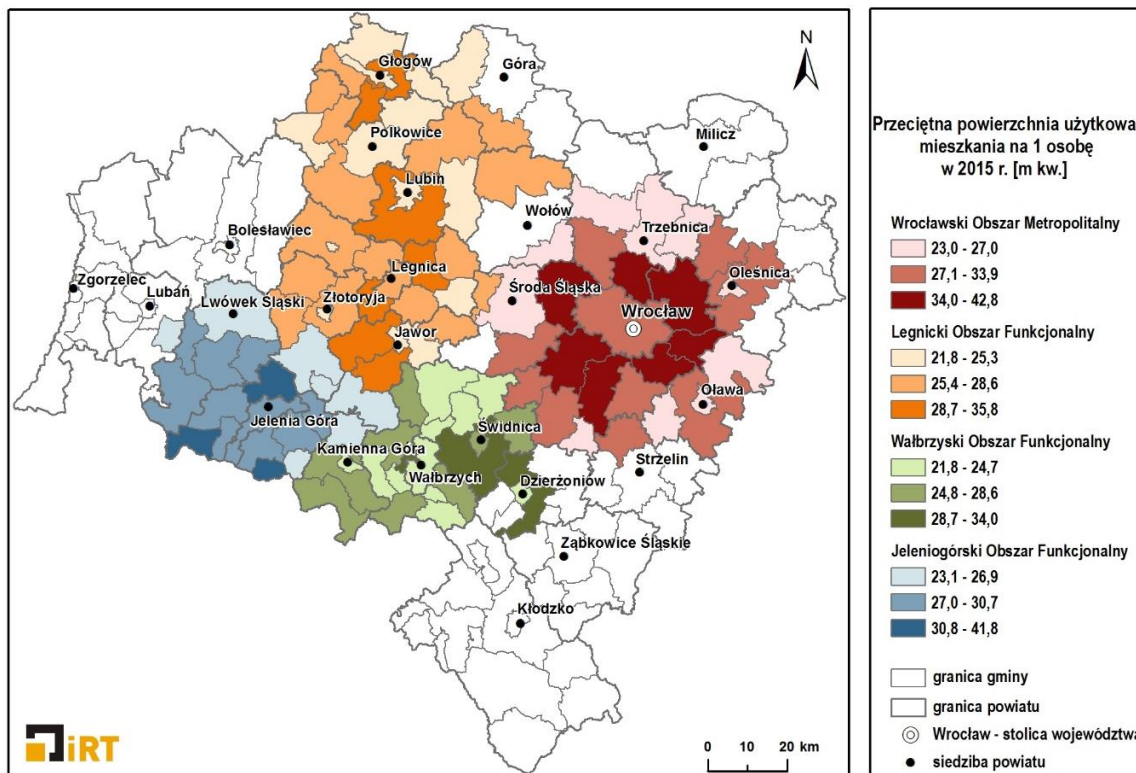
wewnętrzne obszaru. Obrazuje to fakt, że jeszcze w 2005 roku maksymalna wartość notowana dla Karpacza wynosiła 33,6 m², to dziesięć lat później było to już 41,8 m², podczas gdy różnica w wartości minimalnej, którą odznaczała się gmina Wojcieszów wynosiła jedynie 2,64 m² (odpowiednio 20,5 oraz 23,14).

WYKRES 31. Miara zróżnicowania wskaźnika: przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

MAPA 37. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania [m²] do dyspozycji na 1 mieszkańca w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

O ile największą liczbą mieszkańców na 1 tys. mieszkańców odznaczały się przede wszystkich gminy miejskie poszczególnych obszarów funkcjonalnych, to w przypadku przeciętnej wielkości użytkowej mieszkania w Legnickim OF oraz Wrocławskim OM liderami są gminy wiejskie (mapa 37). Dodatkowo ich układ przestrzenny wskazuje na powiązanie tej prawidłowości z procesami suburbanizacji. Podobną

charakterystyką nie wykazują się natomiast gminy Wałbrzyskiego i Jeleniogórskiego OF. Jednostki o najniższych wartościach występują w północnych częściach każdego z obszarów z wyjątkiem Wałbrzyskiego, gdzie znajdują się również w środkowej i południowej części.

2.1.2. EDUKACJA I WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

W 2015 roku najniższa wartość wskaźnika opisującego liczbę dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat wystąpiła w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym – ok. 270 dzieci na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat (gmina wiejska Jeżów Sudecki). Najwyższą wartość zanotowano również w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym w gminie miejskiej Karpacz – 1300 dzieci. Przeciętna wartość wskaźnika oscylowała w 4 obszarach funkcjonalnych między 707 a 848 dziećmi. Co znamienne, między rokiem 2005 a 2015 nastąpił znaczny wzrost wartości wskaźnika we wszystkich obszarach funkcjonalnych. W 2005 roku jeszcze w 3 obszarach najniższa wartość wynosiła 0 (Jeleniogórski OF, Legnicki OF, Wałbrzyski OF), w 2010 już jedynie w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym, w 2015 roku natomiast żaden nie notował 0 wartości wskaźnika (tabela 16).

TABELA 16. Parametry statystyczne wskaźnika: dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat mieszkańca w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0	751,8	193,1	316,3	505,7	751,8	312,6	2,4
	2010	81,4	1138,2	411,4	499,1	631,1	1056,8	219,7	4,8
	2015	269,5	1300,0	591,7	706,5	798,8	1030,5	207,1	5,0
Legnicki	2005	0	571,2	116,0	191,3	363,6	571,2	247,6	2,3
	2010	191,0	824,6	329,2	436,6	617,0	633,6	287,8	2,2
	2015	360,0	1035,4	632,4	719,3	841,4	675,4	209,0	3,2
Wałbrzyski	2005	0	659,8	164,6	304,0	448,8	659,8	284,2	2,3
	2010	0	823,3	426,0	521,7	585,6	823,3	159,6	5,2
	2015	340,0	1025,8	590,8	748,0	812,1	685,8	221,3	3,1
Wrocławski	2005	17,0	665,0	186,8	280,6	440,3	648,0	253,5	2,6
	2010	193,0	806,3	395,6	531,3	577,1	613,3	181,5	3,4
	2015	602,0	1015,9	721,0	847,1	948,8	413,9	227,8	1,8

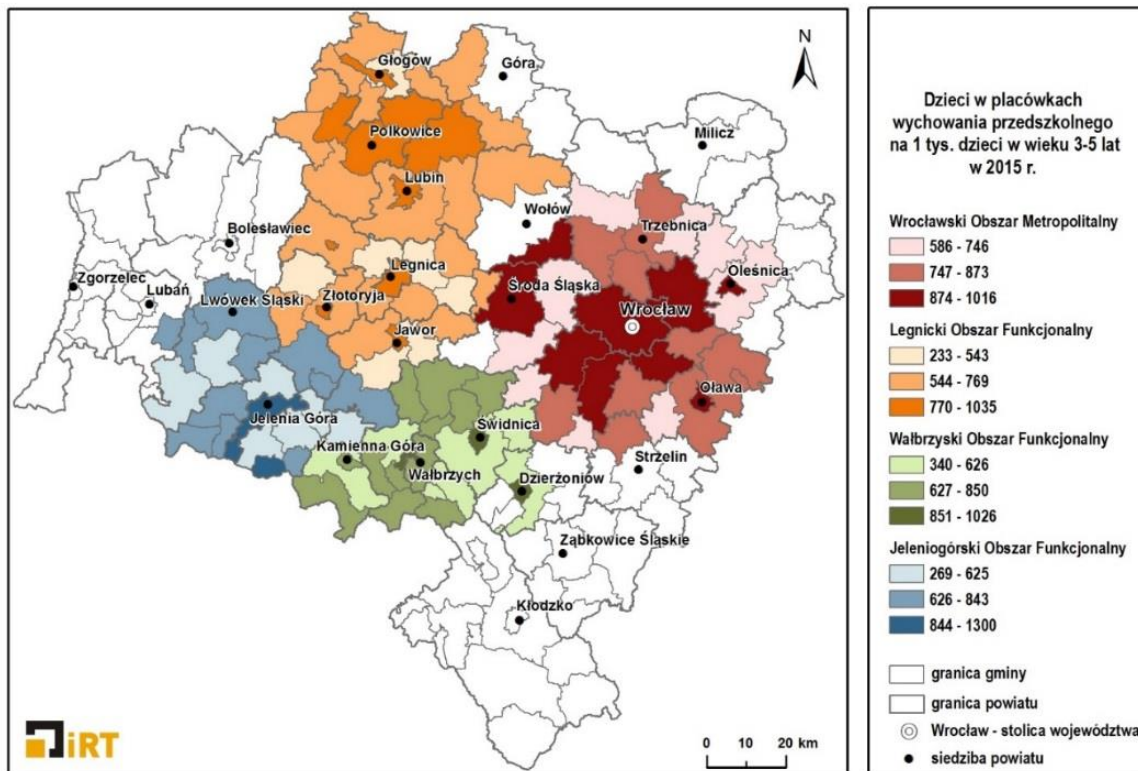
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Największym wewnętrznym zróżnicowaniem wartości wskaźnika charakteryzował się w 2015 roku Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, gdzie zakres wartości waha się między 270 a 1300. Najbardziej jednorodny wydaje się być Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie wskaźnik przyjmuje wartości z zakresu 602 – 1016 (mapa 38).

W latach 2005-2015 wartości miary zróżnicowania ulegały wahaniom. W 2 obszarach funkcjonalnych (Wałbrzyskim i Wrocławskim) wartości po wzroście w 2010 zmalały do roku 2015, w 2 pozostałych obszarach funkcjonalnych wzrastały. W 2015 roku największa miara zróżnicowania charakteryzowała Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (wartość miary zróżnicowania była równa 5). Najniższa natomiast wystąpiła we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym, co może świadczyć o jego względnej jednolitości (wykres 32).

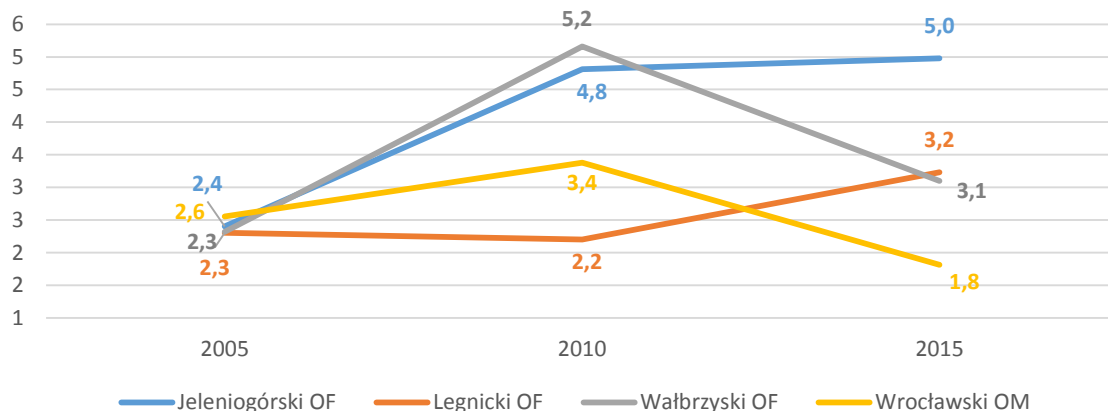

MAPA 38. Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 32. Miara zróżnicowania wskaźnika: dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku w Jeleniogórskim oraz Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym dla części gmin nie notowano wartości wskaźnika opisującego liczbę dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego. Z tego względu przypisano im wartość 0 (np. gmina wiejska Jeżów Sudecki, gmina wiejska Walim). Najniższe wartości zanotowano w gminie miejskiej Karpacz (0,5; Jeleniogórski OF). Najwyższa wartość wskaźnika charakteryzowała gminę wiejską Kunice z Legnickiego Obszaru Funkcjonalnego (10,2). Przeciętna wartość wskaźnika w 4 obszarach funkcjonalnych oscylowała w roku

2015 między 1,1 a 1,5. W latach 2005-2015 wartości wskaźników ulegały wahaniom: w części obszarów funkcjonalnych notowały znaczny wzrost do roku 2010 (Jeleniogórski OF, Wrocławski OM), aby do roku 2015 zanotować spadek. W Jeleniogórskim i Legnickim Obszarze Funkcjonalnym wartości wskaźników wzrastały (tabela 17).

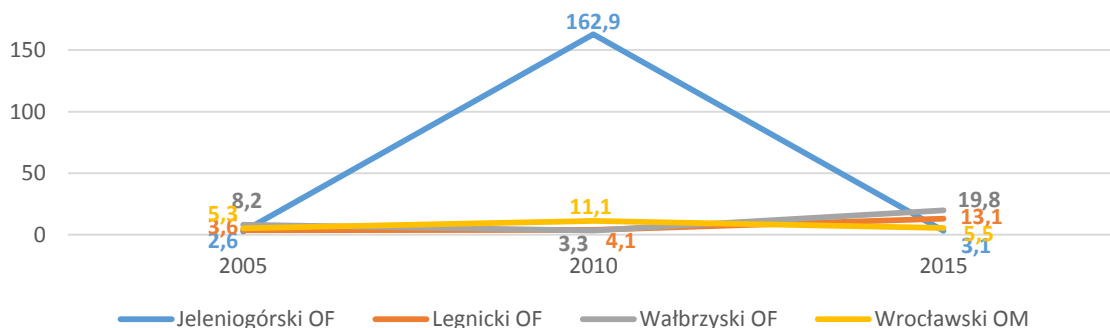
TABELA 17. Parametry statystyczne wskaźnika: dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0	3,6	1,0	1,5	2,4	3,6	1,4	2,6
	2010	0	228,0	1,0	1,5	2,4	228,0	1,4	162,9
	2015	0	2,8	1,0	1,5	1,9	2,8	0,9	3,1
Legnicki	2005	0	6,2	1,1	1,6	2,8	6,2	1,7	3,6
	2010	1,0	6,7	1,3	1,7	2,7	5,7	1,4	4,1
	2015	1,0	10,2	1,0	1,3	1,7	9,2	0,7	13,1
Wałbrzyski	2005	0	9,0	1,1	1,4	2,2	9,0	1,1	8,2
	2010	0	3,0	0,9	1,4	1,8	3,0	0,9	3,3
	2015	0	7,9	0,9	1,3	1,3	7,9	0,4	19,8
Wrocławski	2005	0	6,9	1,0	1,5	2,3	6,9	1,3	5,3
	2010	0	24,5	1,5	1,7	3,7	24,5	2,2	11,1
	2015	1,0	3,2	1,0	1,1	1,4	2,2	0,4	5,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Największe wewnętrzne zróżnicowanie charakteryzowało Legnicki Obszar Funkcjonalny, gdzie zakres wartości wahał się między 0 (dla braku zjawiska) a 10,2. Również w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym zakres wartości wskaźnika przybierał wartości ze znacznego zakresu: od 0 (dla braku zjawiska) do 7,9 (mapa 39).

WYKRES 33. Miara zróżnicowania wskaźnika: dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

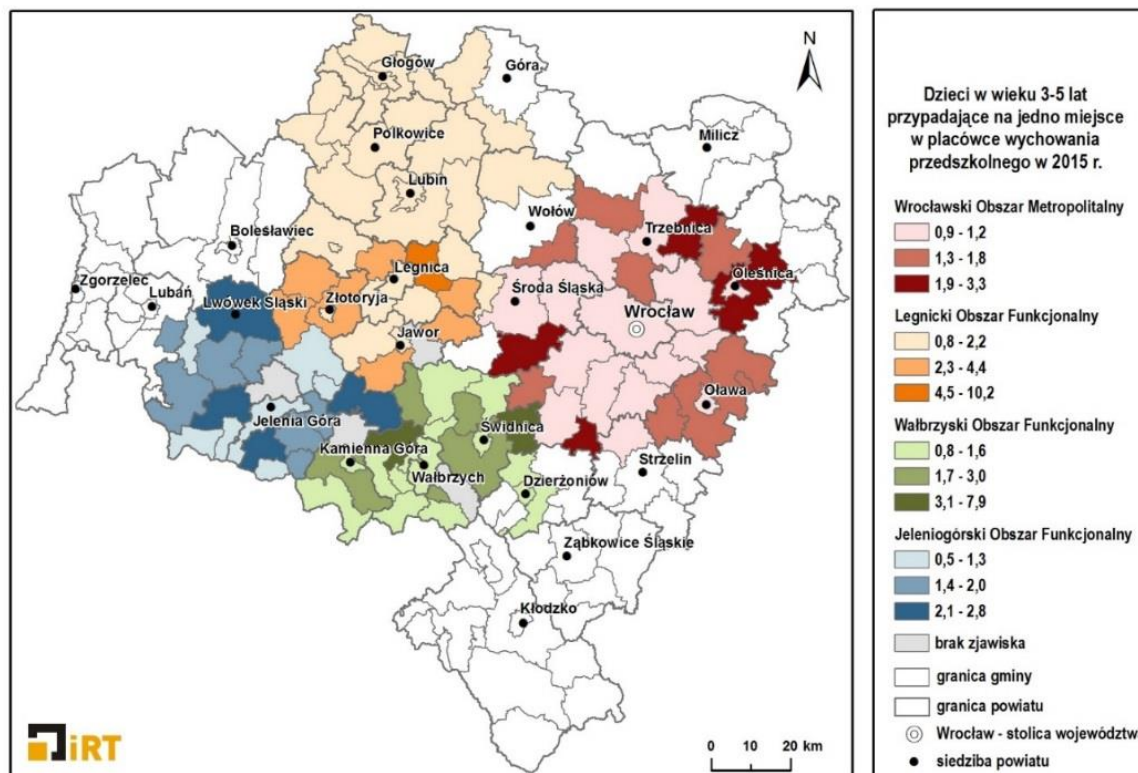
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2005-2015 wartość miary zróżnicowania ulegała niewielkim wahaniom. Wyjątkiem jest Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, gdzie w 2010 miara ta wyniosła aż 163 (przyczyną była wyjątkowo

wysoka wartość wskaźnika). W 2015 roku najwyższą miarą charakteryzował się Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny (19,8), co świadczy o stosunkowo najwyższej dysharmonii w rozwoju. Najniższa wartość przyjął Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (3,1); (wykres 33).

MAPA 39. Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najniższa wartość współczynnika skolaryzacji netto dla szkół podstawowych zanotowana została w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym (gmina wiejska Jeżów Sudecki 48,2). Tutaj też zanotowano wartość najwyższą – 133,7 (gmina miejska Karpacz). Przeciętna wartość wskaźnika w 4 obszarach funkcjonalnych w 2015 roku oscylowała między 80,2 a 86,5. Między rokiem 2005 a 2015 we wszystkich obszarach funkcjonalnych nastąpił spadek wartości przeciętnych wskaźnika (tabela 18).

TABELA 18. Parametry statystyczne wskaźnika: współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	64,0	125,2	89,3	94,6	99,1	61,2	9,8	6,2
	2010	53,0	120,3	83,1	88,4	91,7	67,3	8,6	7,8
	2015	48,2	133,7	77,7	80,2	86,1	85,7	8,4	10,2
Legnicki	2005	73,0	102,0	89,6	97,3	100,1	29,0	10,5	2,8
	2010	64,0	104,6	85,7	90,5	95,3	40,6	9,6	4,2
	2015	58,0	105,0	74,5	85,3	89,5	47,0	15,0	3,1

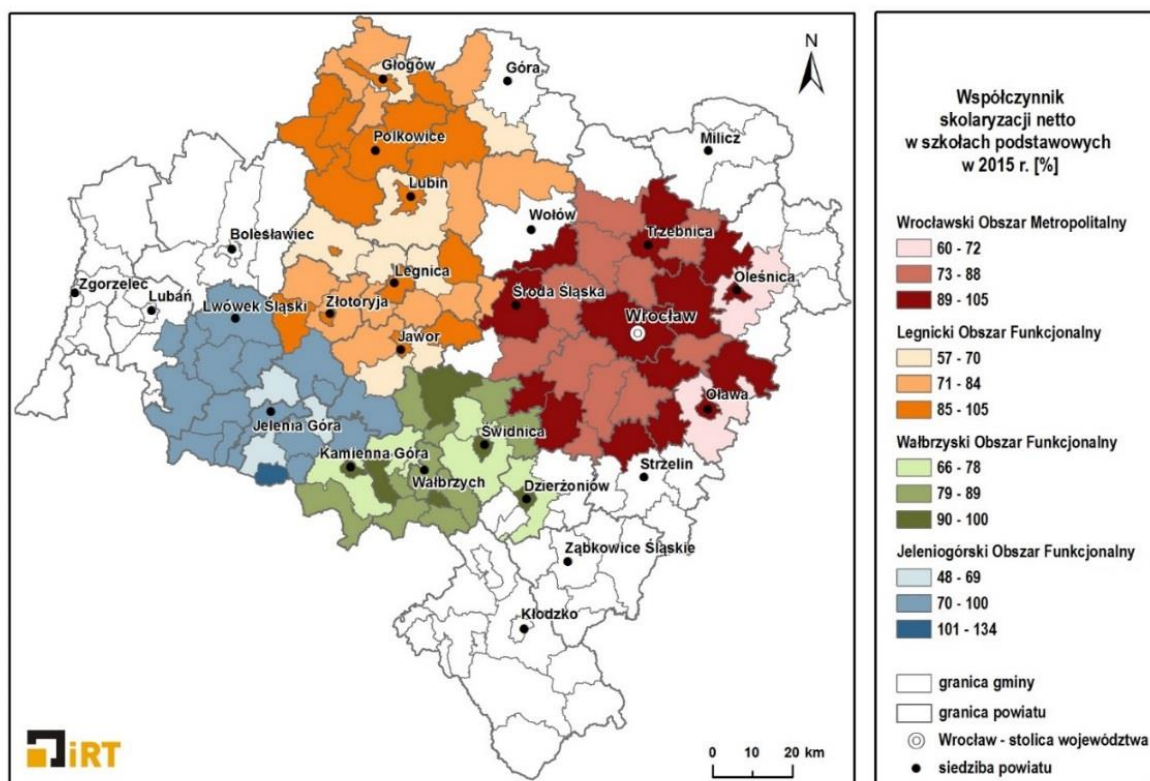

Wałbrzyski	2005	75,0	112,2	90,7	97,4	99,0	37,2	8,3	4,5
	2010	60,0	106,2	84,3	92,6	94,9	46,2	10,6	4,4
	2015	66,0	100,0	78,5	85,0	89,9	34,0	11,4	3,0
Wrocławski	2005	85,0	104,4	91,9	95,4	98,8	19,4	6,9	2,8
	2010	83,0	103,6	85,2	92,1	98,9	20,6	13,7	1,5
	2015	76,0	100,9	83,2	86,5	93,4	24,9	10,2	2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku największym wewnętrznym zróżnicowaniem pod względem wartości cechy charakteryzował się Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, gdzie wskaźnik przyjmował wartości z zakresu 48,2 – 133,7 (mapa 40).

MAPA 40. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

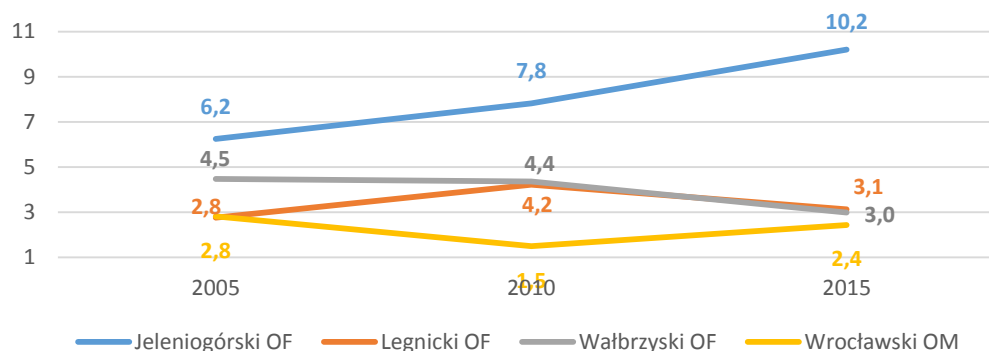

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2005-2015 w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym i Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym wartość miary zróżnicowania wskaźnika rosta, natomiast w 2 pozostałych obszarach funkcjonalnych uległa nieznacznemu obniżeniu. W 2015 roku najwyższą wartością miary zróżnicowania charakteryzował się Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (10,2), najbardziej spójny natomiast okazał się Wrocławski Obszar Metropolitalny (wykres 34).

WYKRES 34. Miara zróżnicowania wskaźnika: współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najniższa wartość współczynnika skolaryzacji netto dla gimnazjów wystąpiła w Legnickim i Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym, gdzie wyniosła 0 (gmina wiejska Oleśnica, gmina wiejska Dzierżoniów i gmina wiejska Chojnów), gdzie nie było szkół gimnazjalnych. Najwyższy wskaźnik skolaryzacji wystąpił w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym – 134 (gmina miejska Dzierżoniów) oraz Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym- 130,4 (gmina miejska Karpacz). Przeciętna wartość wskaźnika w 2015 roku w czterech obszarach funkcjonalnych oscylowała między 72,8 a 83,7. Między rokiem 2005 a 2015 następował wzrost wartości wskaźnika. Wyjątkiem był Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie wartość wskaźnika nieznacznie obniżyła się (tabela 19).

TABELA 19. Parametry statystyczne wskaźnika: współczynnik skolaryzacji netto dla gimnazjów w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	57,0	117,2	76,3	87,3	96,1	60,2	19,8	3,0
	2010	50,0	111,0	71,3	82,5	89,4	61,0	18,1	3,4
	2015	25,0	130,4	66,3	72,8	84,2	105,4	17,9	5,9
Legnicki	2005	0	114,8	85,2	91,6	96,2	114,8	11,0	10,4
	2010	0	123,9	77,7	86,3	93,8	123,9	16,1	7,7
	2015	0	124,8	69,2	77,5	90,7	124,8	21,5	5,8
Wałbrzyski	2005	66,0	111,0	85,0	92,9	97,1	45,0	12,1	3,7
	2010	0	130,4	81,1	86,0	91,2	130,4	10,1	12,9
	2015	0	134,0	74,4	83,7	97,5	134,0	23,1	5,8
Wrocławski	2005	68,0	105,9	84,0	93,7	97,2	37,9	13,2	2,9
	2010	62,0	108,9	75,9	83,8	96,0	46,9	20,1	2,3
	2015	56,0	106,5	68,7	76,4	95,6	50,5	26,9	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

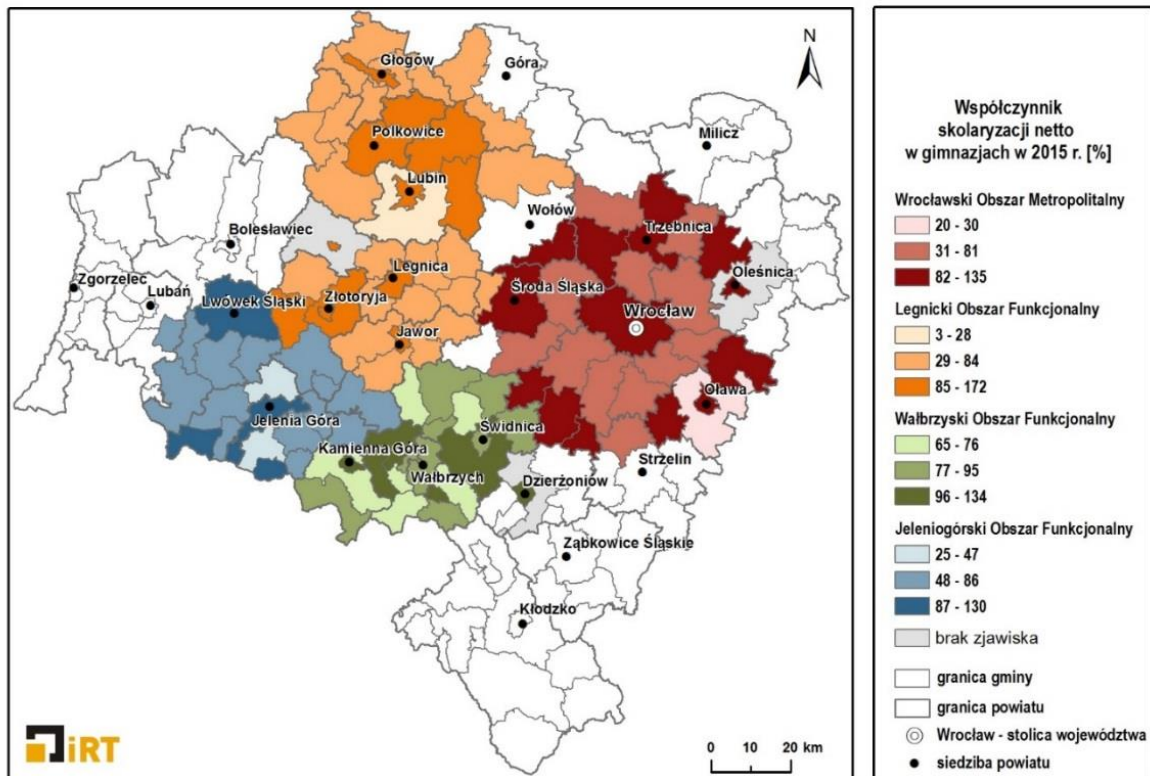
W 2015 roku największym wewnętrznym zróżnicowaniem charakteryzował się Legnicki Obszar Funkcjonalny, gdzie indyktor przyjmował wartości z zakresu 0 (dla braku zjawiska) do 171,8. Warto

zauważyć, że pozostałe obszary funkcjonalne również charakteryzowały się znacznymi różnicami wartości cechy (mapa 41).

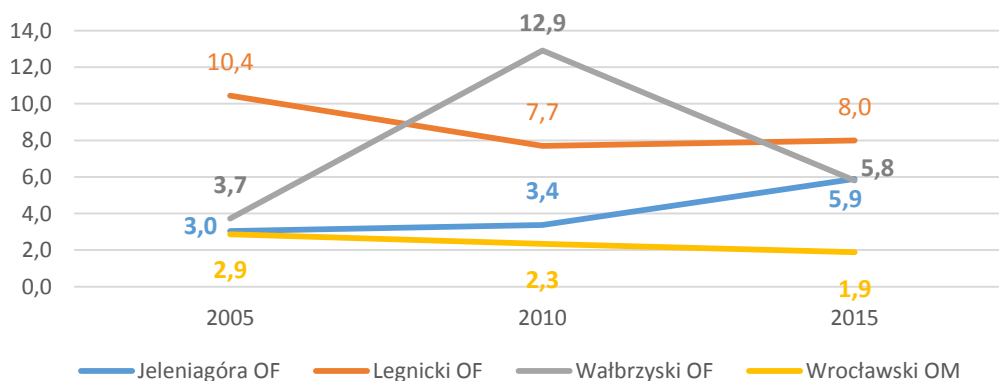
W latach 2005-2015 wartość miary zróżnicowania wartości współczynnika podobnie jak w przypadku poprzedniego indykatora ulegała wahaniom. W 2015 roku najwyższą wartością cechował się Legnicki Obszar Funkcjonalny, gdzie miara zróżnicowania wyniosła 8. Najniższą wartość obserwowano we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym (wykres 35).

MAPA 41. Współczynnik skolaryzacji netto dla gimnazjów w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 35. Miara zróżnicowania wskaźnika: współczynnik skolaryzacji netto dla gimnazjów w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.1.3. OCHRONA ZDROWIA

W 2015 roku najniższa wartość wskaźnika opisującego liczbę porad lekarskich na 1 mieszkańca notowały głównie gminy, gdzie nie było przychodni lekarskich w ogóle, a tym samym nie udzielono porad. Takie jednostki znalazły się w Jeleniogórskim i Legnickim Obszarze Funkcjonalnym. Najwyższą liczbę porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca udzielono w gminie miejsko-wiejskiej Lubomierz (6,9) z Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego. Przeciętne wartości wskaźnika w 2015 roku wahały się między 3,5 a 4,1. Między rokiem 2005 a 2015 wartości wskaźnika rosły (oprócz Legnickiego OF, gdzie uległy obniżeniu); (tabela 20).

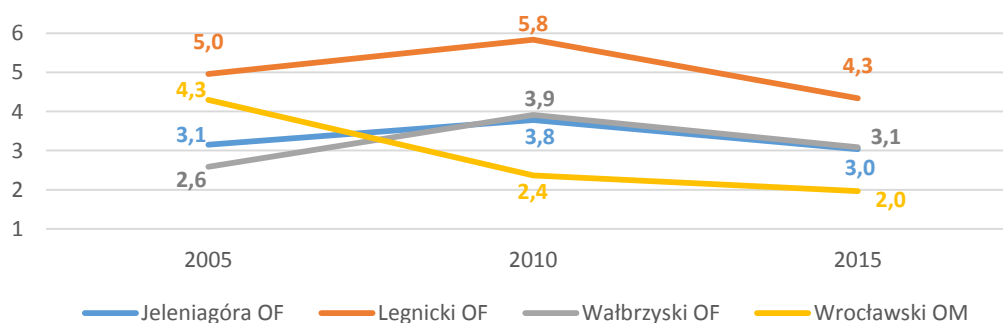
TABELA 20. Parametry statystyczne wskaźnika: porady lekarskie na 1 mieszkańca w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	2,2	5,9	3,1	3,7	4,3	3,7	1,2	3,1
	2010	2,0	5,4	3,1	3,7	4,0	3,4	0,9	3,8
	2015	0	6,9	2,4	3,7	4,7	6,9	2,3	3,0
Legnicki	2005	0	5,7	3,0	3,7	4,1	5,7	1,2	5,0
	2010	0	7,3	2,7	3,3	3,9	7,3	1,3	5,8
	2015	0	6,4	2,9	3,5	4,4	6,4	1,5	4,3
Wałbrzyski	2005	0	5,1	2,2	3,7	4,2	5,1	2,0	2,6
	2010	0,4	5,0	3,1	3,6	4,2	4,6	1,2	3,9
	2015	0,1	6,5	2,9	3,8	4,9	6,4	2,1	3,1
Wrocławski	2005	1,3	5,6	3,3	3,9	4,3	4,3	1,0	4,3
	2010	1,5	6,0	2,9	3,9	4,8	4,5	1,9	2,4
	2015	1,0	6,5	2,5	4,1	5,3	5,5	2,8	2,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym wartości cechy charakteryzowały się największym rozstępem: od 0 (dla braku zjawiska) do 6,9. W Wałbrzyskim oraz Legnickim Obszarze Funkcjonalnym wartości były niewiele niższe (kolejno od 0,1 do 6,5 oraz od 0 do 6,4). We Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym wartości zawierały się w przedziale od 1 do 6,5 (mapa 42).

WYKRES 36. Miara zróżnicowania wskaźnika: porady lekarskie na 1 mieszkańca w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

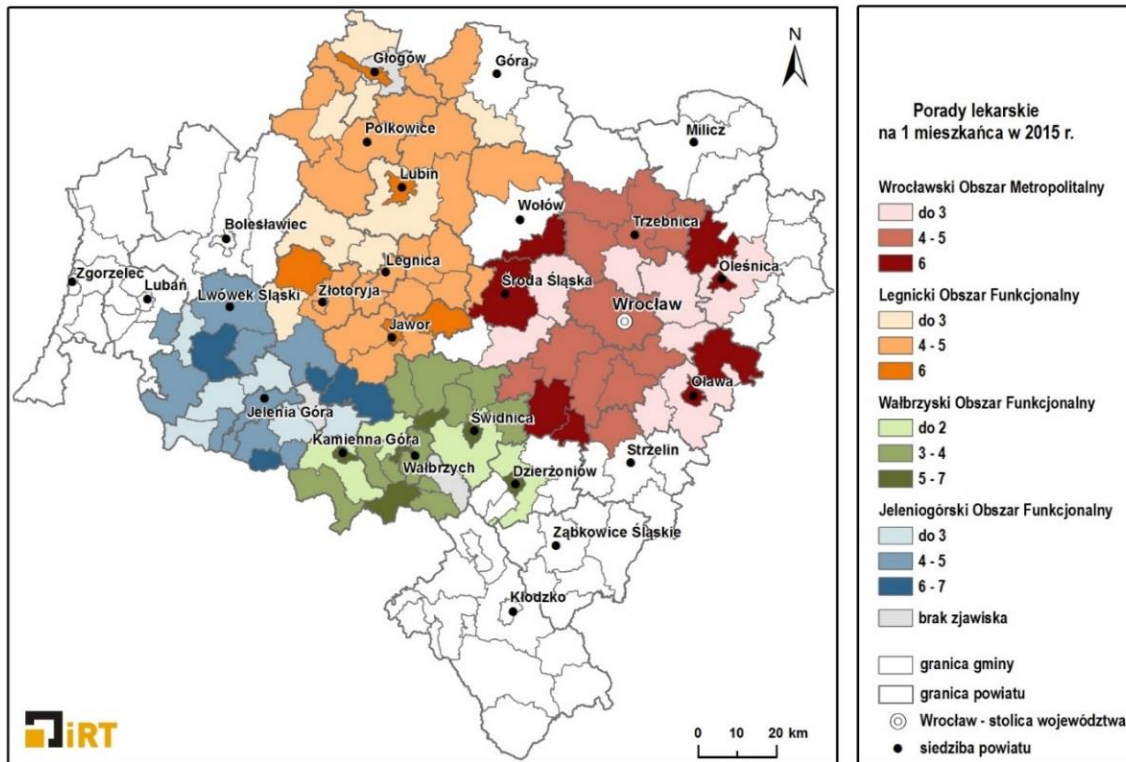

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Miara zróżnicowania wskaźnika w latach 2005-2015 dla czterech miejskich obszarów funkcjonalnych uległa spadkowi. W 2015 roku najwyższa wartość charakteryzowała Legnicki Obszar Funkcjonalny (4,3), najniższa natomiast Wrocławski Obszar Metropolitalny (2), gdzie jednostki pod względem wartości cechy najbardziej przystawały do siebie (wykres 36).

MAPA 42. Porady lekarskie na 1 mieszkańca w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najniższe wartości pod względem liczby przychodni lekarskich na 10 tys. mieszkańców notowały gminy, w których nie było przychodni lekarskich. Była to między innymi gmina wiejska Janowice Wielkie w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym. Najwyższą wartość charakteryzowała gminą Pęcław z Legnickiego Obszaru Funkcjonalnego (9). Przeciętna wartość wskaźnika w 2015 roku wahała się między 3 a 4. W latach 2005-2015 wartość indykatora ulegała niewielkim wahaniom (tabela 21).

TABELA 21. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba przychodni lekarskich na 10 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	1,0	6,0	2,0	3,0	4,0	5,0	2,0	2,5
	2010	2,0	8,0	3,0	4,0	5,0	6,0	2,0	3,0
	2015	0	7,0	2,0	3,0	4,8	7,0	2,8	2,5
Legnicki	2005	0	8,0	1,0	2,0	4,0	8,0	3,0	2,7

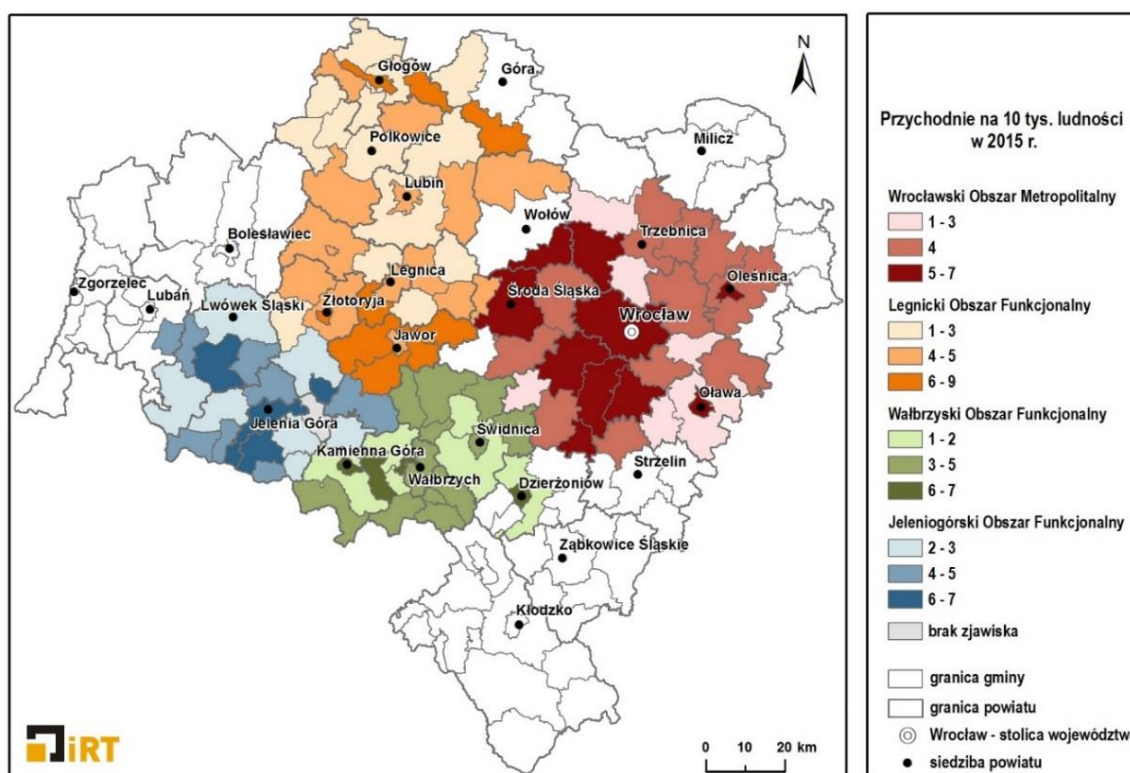

	2010	1,0	8,0	2,0	3,0	4,3	7,0	2,3	3,1
	2015	1,0	9,0	2,0	3,5	5,0	8,0	3,0	2,7
Wałbrzyski	2005	0	4,0	1,0	2,0	2,0	4,0	1,0	4,0
	2010	1,0	7,0	2,0	3,0	4,0	6,0	2,0	3,0
	2015	1,0	7,0	2,0	3,5	5,0	6,0	3,0	2,0
Wrocławski	2005	1,0	6,0	1,0	3,0	3,0	5,0	2,0	2,5
	2010	2,0	6,0	2,0	3,0	4,0	4,0	2,0	2,0
	2015	1,0	7,0	3,0	4,0	5,0	6,0	2,0	3,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 r. największe zróżnicowanie wewnętrzne pod względem zakresu wartości przyjmowanych przez wskaźnik zauważalny był w Legnickim Obszarze Funkcyjnym (od 1 do 9). Pozostałe obszary funkcjonalne przyjmowały wartości z niewiele węższych zakresów: rozstęp od 6 do 7 (mapa 43).

MAPA 43. Liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

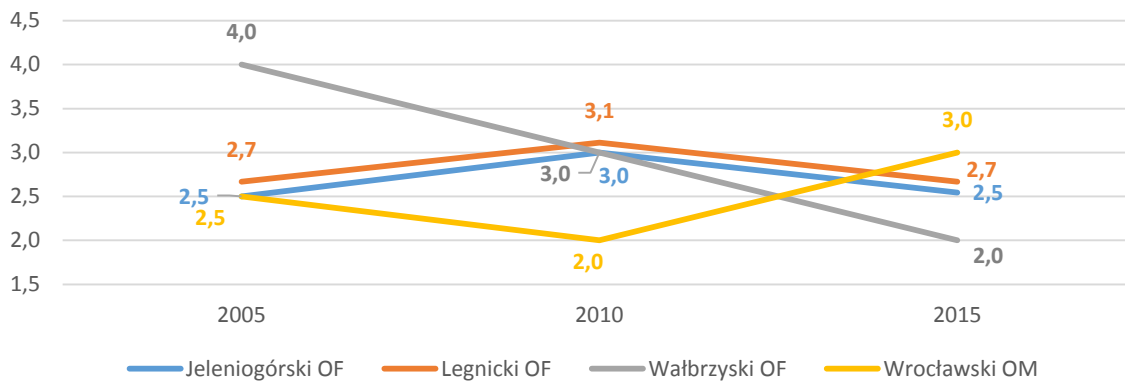

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najwyższą miarą zróżnicowania charakteryzował się Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie wartość sięgnęła 3. Pozostałe obszary posiadały wartości niewiele niższe, co może oznaczać, że pod względem tej cechy obszary funkcjonalne nie są znacznie zróżnicowane (wykres 37).

WYKRES 37. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba przychodni na 10 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.1.4. OPIEKA SPOŁECZNA

Ze względu na specyficzny charakter wskaźnika (żłobki występują głównie w gminach miejskich i niektórych miejsko-wiejskich), w roku 2015 najniższe wartości występowały w licznej grupie gmin wszystkich obszarów funkcjonalnych, gdzie żłobków nie było w ogóle. Najwyższa wartość charakteryzowała gminę miejską Szklarska Poręba (36,7%) z Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego. Wartości przeciętne w 2015 roku we wszystkich czterech obszarach funkcjonalnych oscylowały między 0 a 5,6. Pomiędzy rokiem 2005 a 2015 nastąpił wszędzie wzrost wartości wskaźnika (tabela 22).

TABELA 22. Parametry statystyczne wskaźnika: odsetek dzieci poniżej 3 roku życia objętych opieką żłobkową w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0	8,2	0	0	1,2	8,2	1,2	6,8
	2010	0	12,3	0	0	2,8	12,3	2,8	4,4
	2015	0	36,7	0	0	7,3	36,7	7,3	5,0
Legnicki	2005	0	10,8	0	0	0	10,8	0	0
	2010	0	11,9	0	0	0	11,9	0	0
	2015	0	21,0	0	0	0	21	0	0
Wałbrzyski	2005	0	9,6	0	0	2,5	9,6	2,5	3,8
	2010	0	10,3	0	0	3,9	10,3	3,9	2,6
	2015	0	22,3	0	0	12,6	22,3	12,6	1,8
Wrocławski	2005	0	14,5	0	0	1,9	14,5	1,9	7,6
	2010	0	13,4	0	0	0	13,4	0	0
	2015	0	23,5	0	5,6	12,5	23,5	12,5	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

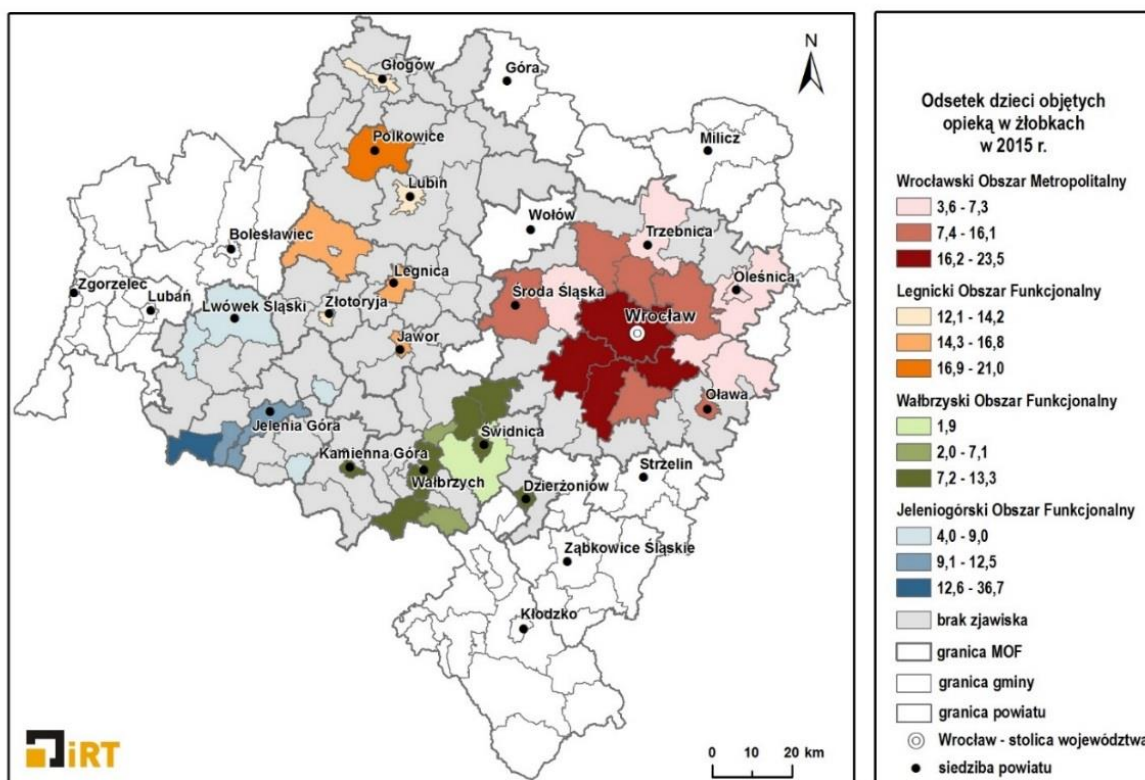
Wśród obszarów funkcjonalnych Dolnego Śląska najszerszy zakres wartości charakteryzował w 2015 roku gminy Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego (od 0 dla braku wartości przez 4 do 36,7).

Pozostałe obszary funkcjonalne również posiadały stosunkowo wysokie rozstępy między wartościami minimalnymi a maksymalnymi (od 0 przez 1,9-12,1 do 13,3-23,5); (mapa 44).

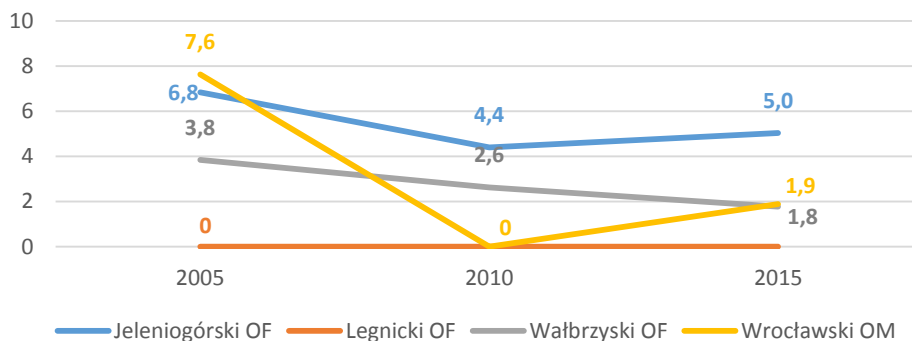
Wartość miary zróżnicowania w 2015 roku była najwyższa w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym, co może oznaczać najniższą spójność gmin pod względem wartości omawianego wskaźnika (5). Najniższa wartość wystąpiła w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym (1,8). Dla Legnickiego Obszaru Funkcjonalnego, ze względu na małą ilość dostępnych danych nie udało się określić wartości wskaźnika (0); (wykres 38).

MAPA 44. Odsetek dzieci poniżej 3 roku życia objętych opieką żłobkową w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 38. Miara zróżnicowania wskaźnika: odsetek dzieci poniżej 3 roku życia objętych opieką żłobkową w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najniższy udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku charakteryzowała się miejsko-wiejska gmina Siechnice (7,8%) z Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego. Najwyższą wartość wystąpiła w gminie Pęcław (46,7%) z Legnickiego Obszaru Funkcjonalnego. Przeciętnie, w 2015 roku, w czterech obszarach funkcjonalnych notowano wartości z zakresu 17,4% – 29,6%. W latach 2008-2015 wartości wskaźników we wszystkich obszarach funkcjonalnych uległy spadkowi (tabela 23).

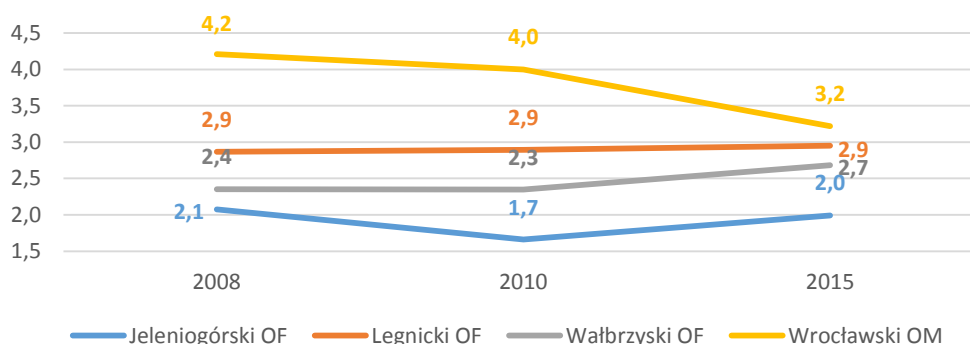
TABELA 23. Parametry statystyczne wskaźnika: udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2008, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2008	35,6	69,9	44,5	51,2	61,0	34,3	16,5	2,1
	2010	29,1	55,8	35,9	43,8	52,0	26,7	16,1	1,7
	2015	16,3	40,7	21,7	29,6	33,9	24,4	12,3	2,0
Legnicki	2008	20,6	71,9	41,1	48,1	59,0	51,3	17,9	2,9
	2010	15,2	60,5	30,1	38,3	45,8	45,3	15,7	2,9
	2015	10,5	46,7	18,8	23,8	31,1	36,2	12,3	2,9
Wałbrzyski	2008	32,5	59,4	42,9	49,4	54,3	26,9	11,4	2,4
	2010	23,8	50,5	32,1	38,8	43,5	26,7	11,4	2,3
	2015	15,3	34,0	21,1	24,8	28,0	18,7	7,0	2,7
Wrocławski	2008	19,8	63,6	34,3	37,8	44,7	43,8	10,4	4,2
	2010	13,8	53,0	22,7	29,3	32,5	39,2	9,8	4,0
	2015	7,8	40,3	14,1	17,4	24,2	32,5	10,1	3,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku najszerszy zakres wartości wskaźnika notowany był w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym (od 10,5 do 46,7). Niewiele mniejszy charakteryzował Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie występowały wartości z zakresu od 7,8 do 40,3. Najmniejszy rozstęp wystąpił w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym – 18,7 (mapa 45).

WYKRES 39. Miara zróżnicowania wskaźnika: udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2008, 2010, 2015].

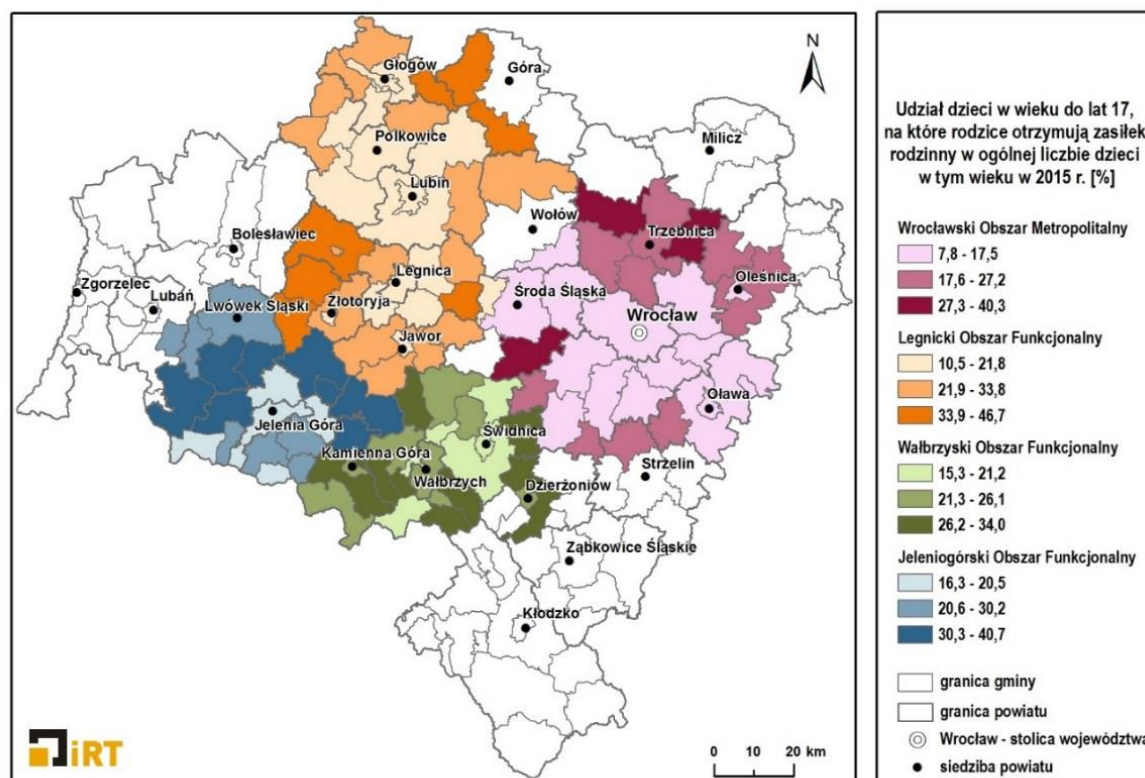

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2008-2015 wartość wskaźnika zróżnicowania nie ulegała znacznym zmianom we wszystkich czterech miejskich obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska. Najwyższą wartość przyjęła miara zróżnicowania we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym, najniższy natomiast w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym (wykres 39).

MAPA 44. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku we wszystkich obszarach funkcjonalnych najniższa przeciętna liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej wynosiła 0. Najwyższą wartość zanotowano w gminie wiejskiej Legnickie Pole z Legnickiego Obszaru Funkcjonalnego (450). Wartości przeciętne w 2015 roku wahały się między 0 a 10. Pomiędzy rokiem 2005 a 2015 wartości wskaźnika obniżyły się w Jeleniogórskim i Legnickim Obszarze Funkcjonalnym, wzrosły natomiast w Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym i Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym (tabela 24).

TABELA 24. Parametry statystyczne wskaźnika: przeciętna liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0	97,0	0	0	64,8	97,0	64,8	1,5
	2010	0	85,0	0	0	63,8	85,0	63,8	1,3
	2015	0	85,0	0	10,0	66,8	85,0	66,8	1,3

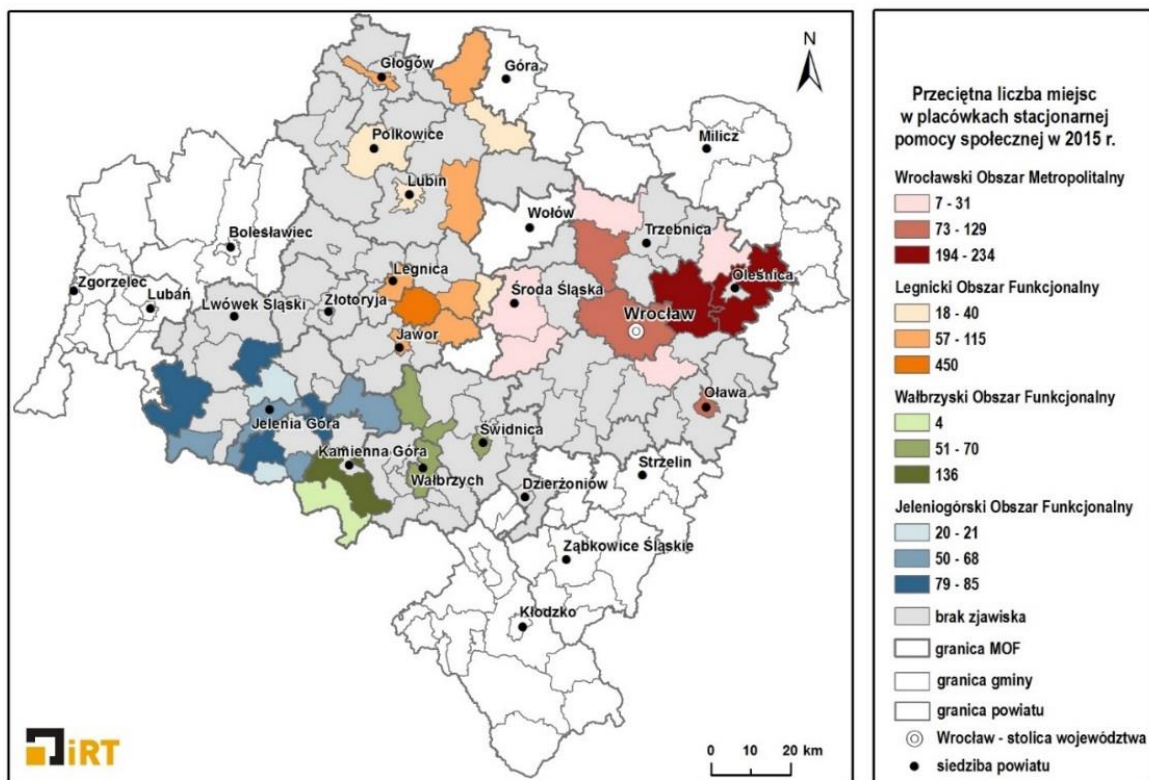

Legnicki	2005	0	521,0	0	0	21,5	521,0	21,5	24,2
	2010	0	450,0	0	0	35,3	450,0	35,3	12,8
	2015	0	450,0	0	0	36,3	450,0	36,3	12,4
Wałbrzyski	2005	0	74,0	0	0	14,0	74,0	14,0	5,3
	2010	0	137,0	0	0	1,8	137,0	1,8	78,3
	2015	0	136,0	0	0	15,8	136,0	15,8	8,6
Wrocławski	2005	0	233,0	0	0	30,0	233,0	30,0	7,8
	2010	0	220,0	0	0	31,0	220,0	31,0	7,1
	2015	0	234,0	0	0	26,0	234,0	26,0	9,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku pod względem wartości przyjmowanych przez cechy największym rozstępem charakteryzował się Legnicki Obszar Funkcjonalny (od 0 do 450). Pozostałe obszary znacznie odstawały pod względem zakresu wartości. Najwyższy zakres wartości charakteryzował Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, gdzie wskaźnik przyjmował wartości od 0 do 85 (mapa 45).

MAPA 45. Przeciętna liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

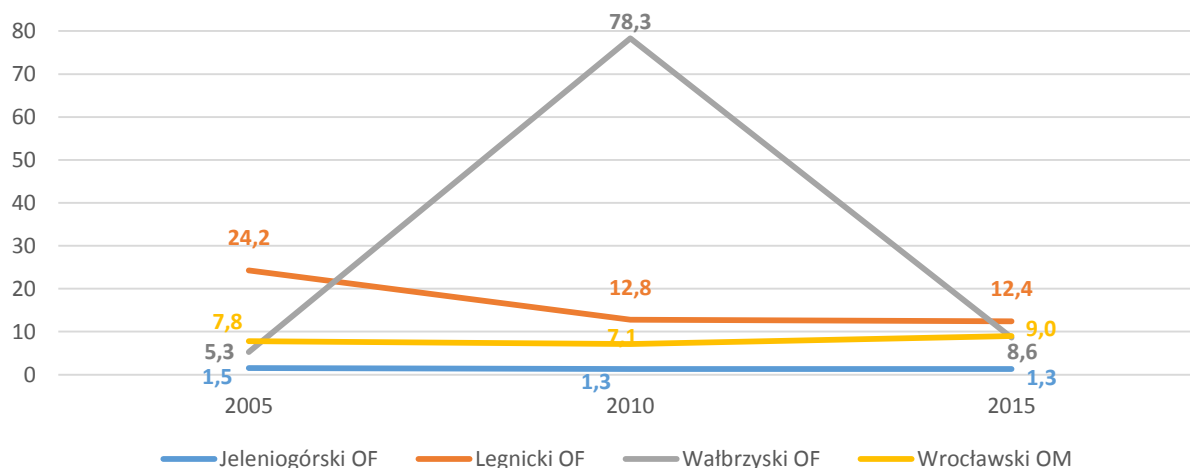
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2005-2015 miary zróżnicowania w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym i Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym utrzymywały się na podobnym poziomie. Inaczej było w przypadku Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie w 2010 roku zanotowano znaczny wzrost tej miary (do 78,3), po czym spadek do 8,6 w 2015 roku. W Legnickim Obszarze Funkcjonalnym zanotowano natomiast w tym samym okresie spadek wartości miary zróżnicowania. To ten obszar jednakże utrzymał

w 2015 roku najwyższą wartość omawianej miary (12,4). Najniższa wartość – 1,3 charakteryzowała Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (wykres 40).

WYKRES 40. Miara zróżnicowania wskaźnika: przeciętna liczba miejsc w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.1.5. KULTURA

Najniższa wartość współczynnika w 2015 roku zanotowana została w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym, gdzie w gminie wiejskiej Paszowice na 1 placówkę biblioteczną przypadało 665 mieszkańców. Najwyższa wartość zanotowana została we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym (gmina miejsko-wiejska Trzebnica; 23 911 osób/placówkę). Przeciętna wartość wskaźnika w 2015 roku wahała się między 2182 osobami w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym a 3303 osobami we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym. W latach 2005-2015 następowały niewielkie wahania wartości, z widoczną jednak tendencją spadkową wskaźnika (oprócz Wrocławskiego OM); (tabela 25).

TABELA 25. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	1 014,8	9 668,6	1 547,3	2 441,4	4 784,5	8 653,8	3 237,2	2,7
	2010	1 072,0	12 002,1	1 506,8	2 576,3	4 760,3	10 930,1	3 253,5	3,4
	2015	1 079,8	11 572,9	1 559,7	2 708,1	4 601,5	10 493,1	3 041,8	3,4
Legnicki	2005	681,7	17 284,8	1 185,2	1 516,3	2 962,0	16 603,0	1 776,8	9,3
	2010	567,3	17 407,5	1 234,5	1 891,4	2 978,8	16 840,2	1 744,2	9,7
	2015	664,7	17 166,5	1 388,8	2 181,7	3 070,3	16 501,8	1 681,5	9,8
Wałbrzyski	2005	951,3	23 172,0	1 367,2	2 056,4	6 000,8	22 220,7	4 633,5	4,8
	2010	960,2	23 323,0	1 565,9	2 619,0	6 105,3	22 362,8	4 539,3	4,9
	2015	934,5	23 053,0	2 113,4	2 953,7	5 912,8	22 118,5	3 799,4	5,8
Wrocławski	2005	1 291,0	17 582,0	2 017,7	2 718,5	4 298,0	16 291,0	2 280,3	7,1
	2010	0	21 045,0	2 101,4	3 060,7	4 630,0	21 045,0	2 528,6	8,3

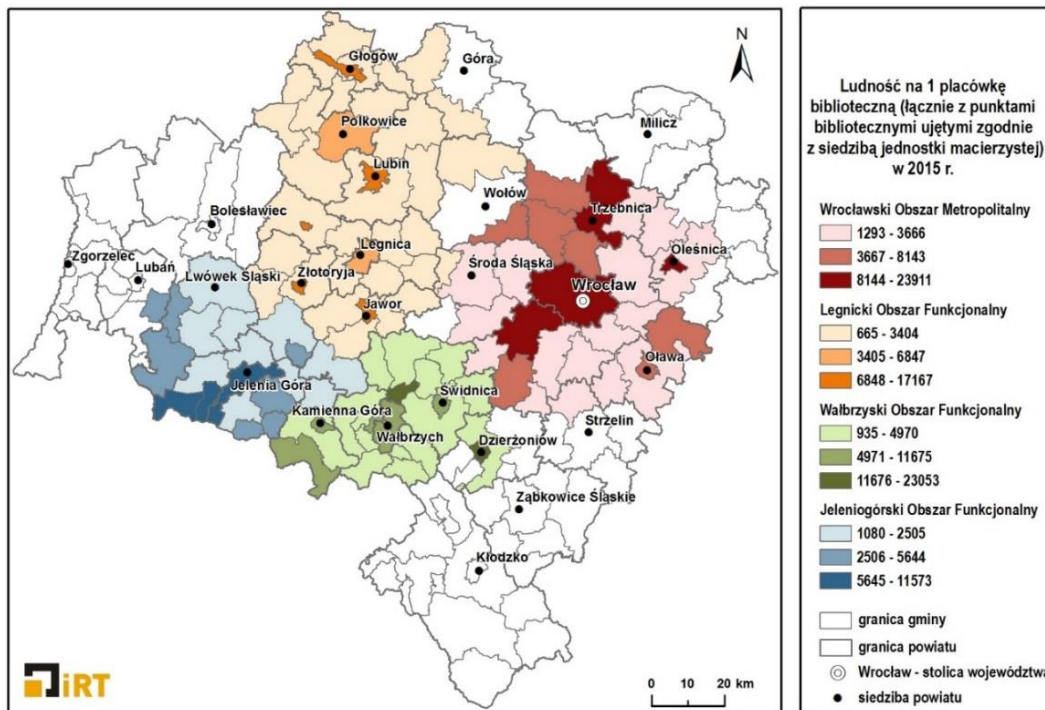
2015	1 293,3	23 911,0	2 309,3	3 303,2	4 975,5	22 617,7	2 666,2	8,5
------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------	------------

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku największym wewnętrznym zróżnicowaniem charakteryzował się Wrocławski Obszar Metropolitalny, gdzie wartości wskaźników wahały się między 1293,3 a 23 911. Niewiele mniejszym zróżnicowaniem cechował się Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny (od 934,5 do 23 053); (mapa 46).

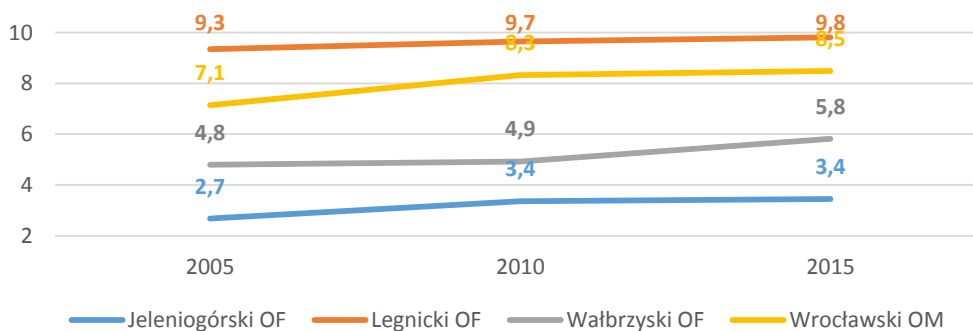
W latach 2005-2015 wartość miary zróżnicowania nie ulegała większym wahaniom. Najwyższe wartości przybierała ona w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym, gdzie w 2015 wyniosła 9,8. Najwyższą spójnością natomiast cechował się Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny, gdzie miara zróżnicowania wynosiła 3,4 (wykres 41).

MAPA 46. Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 41. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W 2015 roku we wszystkich obszarach funkcjonalnych najniższe wartości wskaźnika opisującego przeciętną liczbę imprez zorganizowanych przez jeden dom lub centrum kultury notowały gminy, w których nie prowadzono w ogóle tego typu instytucji, lub w których nie organizowano imprez. Najwyższą wartość natomiast charakteryzowała gminę miejską Głogów, gdzie na jedno centrum lub dom kultury przypadało 449 imprez. Wartości przeciętne w 2015 roku wahały się od 55 imprez do 102. W latach 2005-2015 w Jeleniogórskim oraz Legnickim Obszarze Funkcjonalnym nastąpił wzrost wartości wskaźnika. We Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym i Wałbrzyskim Obszarze Funkcjonalnym zanotowano spadek wartości wskaźnika (tabela 26).

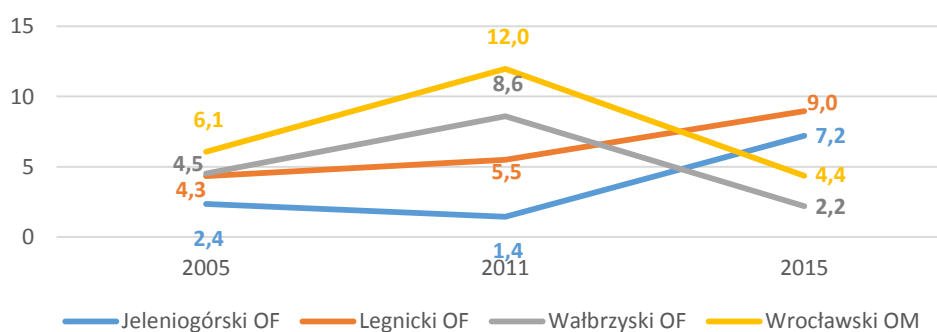
TABELA 26. Parametry statystyczne wskaźnika: przeciętna liczba imprez zorganizowanych przez jeden dom lub centrum kultury w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2011, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0	95,0	0	10,5	40,3	95,0	40,3	2,4
	2011	0	72,0	0	20,3	50,0	72,0	50,0	1,4
	2015	0	412,0	0	25,0	57,3	412,0	57,3	7,2
Legnicki	2005	0	191,0	0	19,8	44,2	191,0	44,2	4,3
	2011	0	226,0	2,9	23,7	44,0	226,0	41,1	5,5
	2015	0	449,0	4,6	29,0	54,8	449,0	50,1	9,0
Wałbrzyski	2005	0	264,0	3,9	37,8	62,5	264,0	58,6	4,5
	2011	0	395,0	11,3	42,3	57,3	395,0	46,0	8,6
	2015	0	171,0	11,3	44,0	89,6	171,0	78,4	2,2
Wrocławski	2005	0	412,0	12,6	40,0	80,5	412,0	67,9	6,1
	2011	0	1 163,0	16,8	53,7	114,0	1 163,0	97,2	12,0
	2015	0	397,0	11,0	52,0	102,0	397,0	91,0	4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Największym zróżnicowaniem wewnętrznym (wielkością rozstępu) charakteryzował się w 2015 roku Legnicki Obszar Funkcjonalny, gdzie wartości wskaźnika wahały się od 0 (brak danych) do 449. W Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym i Wrocławskim OM wartości dla cechy wynosiły od 0 do 397-412. Znacznie niższe wartości notowano w Wałbrzyskim OF (od 0 do 171); (mapa 47).

WYKRES 42. Miara zróżnicowania wskaźnika: przeciętna liczba imprez zorganizowanych przez jeden dom lub centrum kultury w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2011, 2015].

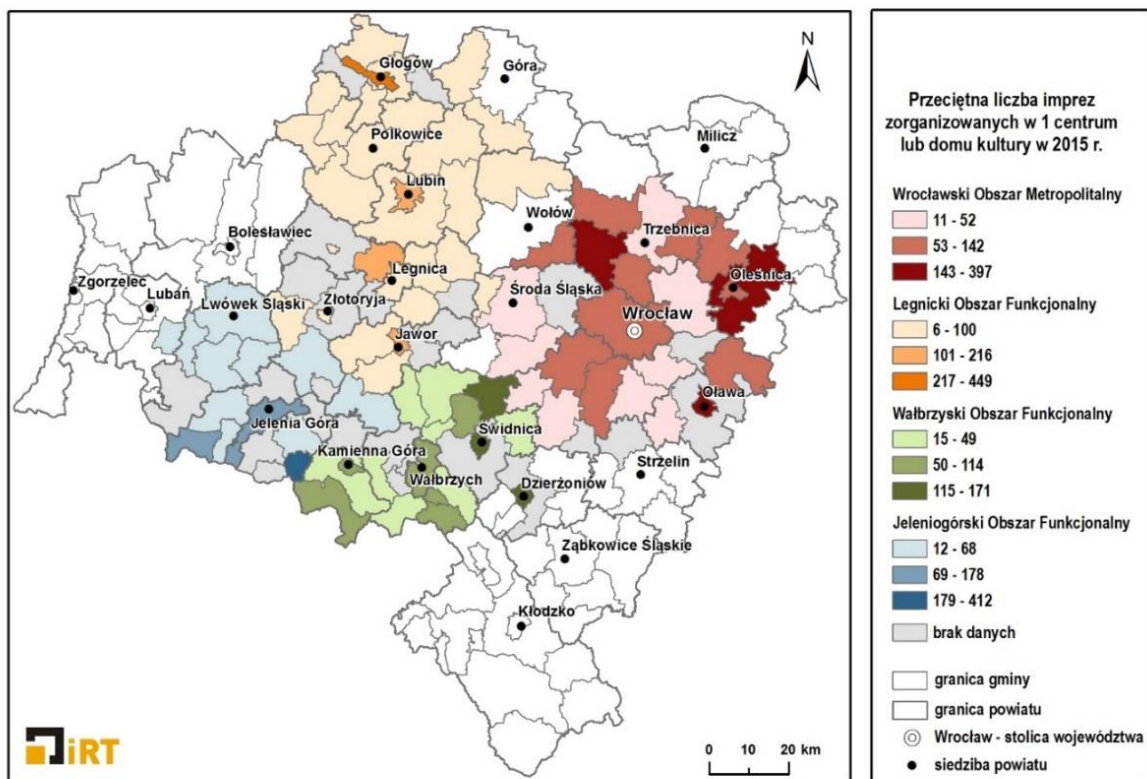

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W latach 2005-2015 wartość miary zróżnicowania w Legnickim i Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym wzrastała. Najwyższa została osiągnięta w 2015 roku w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym (9). Stosunkowo najniższą spójnością cechował się Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny, gdzie miara zróżnicowania wyniosła 2,2 (wykres 42).

MAPA 47. Przeciętna liczba imprez zorganizowanych przez jeden dom lub centrum kultury w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.1.6. SPORT

W 2014 roku najniższa wartość odsetka członków klubów sportowych wśród mieszkańców wystąpiła w gminie gdzie nie było zarejestrowanego żadnego klubu sportowego (gmina wiejska Jemielno w Legnickim OF). Najwyższą wartością charakteryzowała się gmina wiejska Marcinowice (8,6) z Wałbrzyskiego Obszarze Funkcjonalnym. W 2015 roku przeciętne wartości w czterech obszarach funkcjonalnych wahały się między 2,5 a 2,9. Między rokiem 2010 a 2014 nastąpił wzrost wartości wskaźników, jedynie w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym wartość maksymalna obniżyła się z 3,9 do 3,4 (tabela 27).

W 2014 roku największym zróżnicowaniem wewnętrznym charakteryzował się Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny. Wartości jakie posiadały jednostki znajdowały się w przedziale od 1 do 8,6. Najmniejszy rozstęp wartości charakteryzował gminy Jeleniogórskiego Obszaru Funkcjonalnego, gdzie wartości przybierały zakres od 0,3 do 3,4. Pod względem miary zróżnicowania, najbardziej spójny wydawał się być natomiast Legnicki Obszar Funkcjonalny (2,6), a najmniej Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny (3,4); (mapa 48).

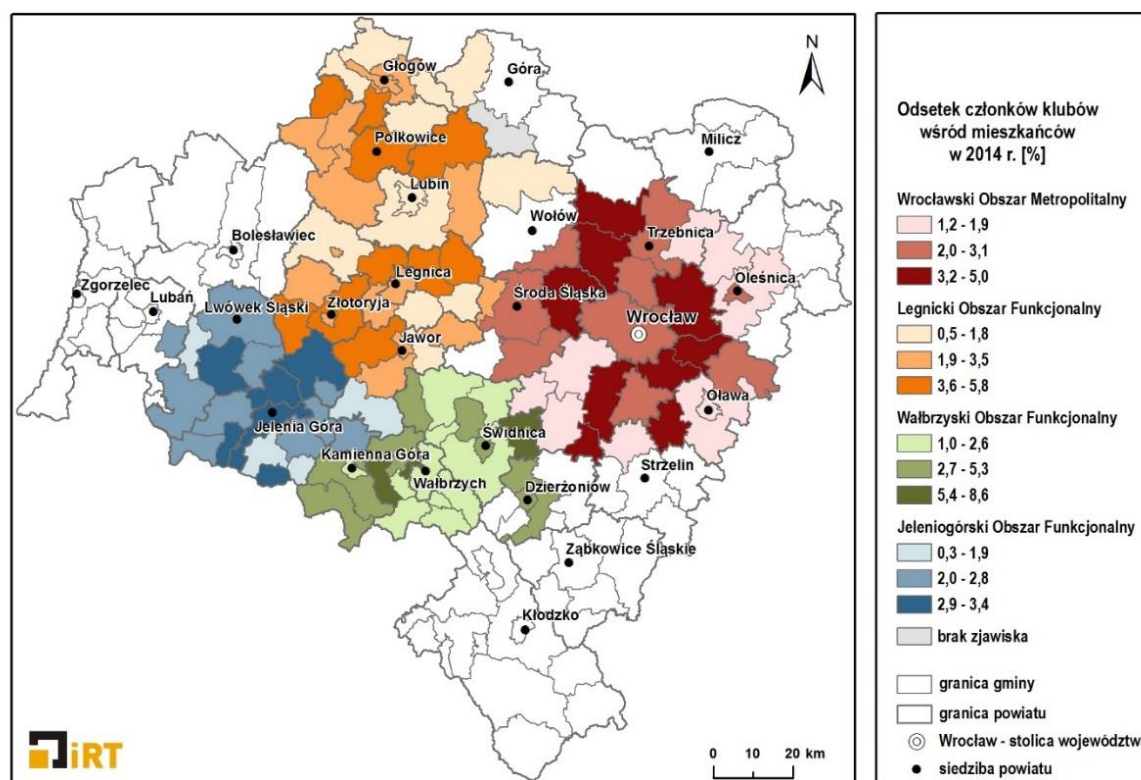

TABELA 27. Parametry statystyczne wskaźnika: odsetek członków klubów sportowych wśród mieszkańców ogółem w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2014].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2010	0	3,9	1,5	2,6	2,8	3,9	1,3	3,1
	2014	0,3	3,4	2,2	2,6	3,1	3,1	0,9	3,4
Legnicki	2010	0	4,2	1,0	2,0	3,1	4,2	2,2	2,0
	2014	0	5,8	1,7	2,6	3,9	5,8	2,2	2,6
Wałbrzyski	2010	0	4,8	1,1	2,0	3,3	4,8	2,2	2,2
	2014	1,0	8,6	1,8	2,9	4,2	7,6	2,4	3,1
Wrocławski	2010	0,4	4,9	1,2	1,6	2,3	4,5	1,1	4,1
	2014	1,2	5,0	1,8	2,5	3,2	3,8	1,4	2,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

MAPA 48. Odsetek członków klubów sportowych wśród mieszkańców ogółem w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2014].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.2. KAPITAŁ GOSPODARCZY

2.2.1. RYNEK PRACY

Charakterystykę rynku pracy w obszarach funkcjonalnych na Dolnym Śląsku oparto o 2 cechy: liczbę pracujących na 1000 ludności oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Analizując wartości maksymalne i minimalne dla liczby pracujących na 1000 mieszkańców w 2015 r. we wszystkich czterech rozpatrywanych miejskich obszarach funkcjonalnych wartości minimalne można uznać za zbliżone, przy czym najniższą minimalną wartość odnotowano w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym w gminie Pęcław (41,2) a najwyższą minimalną wartość we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym w gminie Jordanów Śląski (64,5). O ile wartości minimalne wskaźnika w poszczególnych obszarach funkcjonalnych były zbliżone, o tyle wartości maksymalne mocno różniły się wielkością. Największa wartość maksymalna w 2015 r. wystąpiła we Wrocławskim Obszarze Metropolitalnym w gminie Kobierzyce (1113,2), natomiast najmniejsza w Jeleniogórskim Obszarze Funkcjonalnym w gminie Karpacz (288,2).

Największe wewnętrzne zróżnicowanie w obrębie miejskiego obszaru funkcjonalnego wystąpiło w 2010 r. w Legnickim Obszarze Funkcjonalnym. Również w 2015 r. było ono w nim największe. Miara zróżnicowania wyniosła wówczas 11,8. Najmniej pod względem badanej cechy, zarówno w 2010 jak i 2015 r., różnił się Wałbrzyski Obszar Funkcjonalny (wartość miary zróżnicowania odpowiednio: 1,7 oraz 1,9); (tabela 28).

TABELA 28. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba pracujących na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2015].

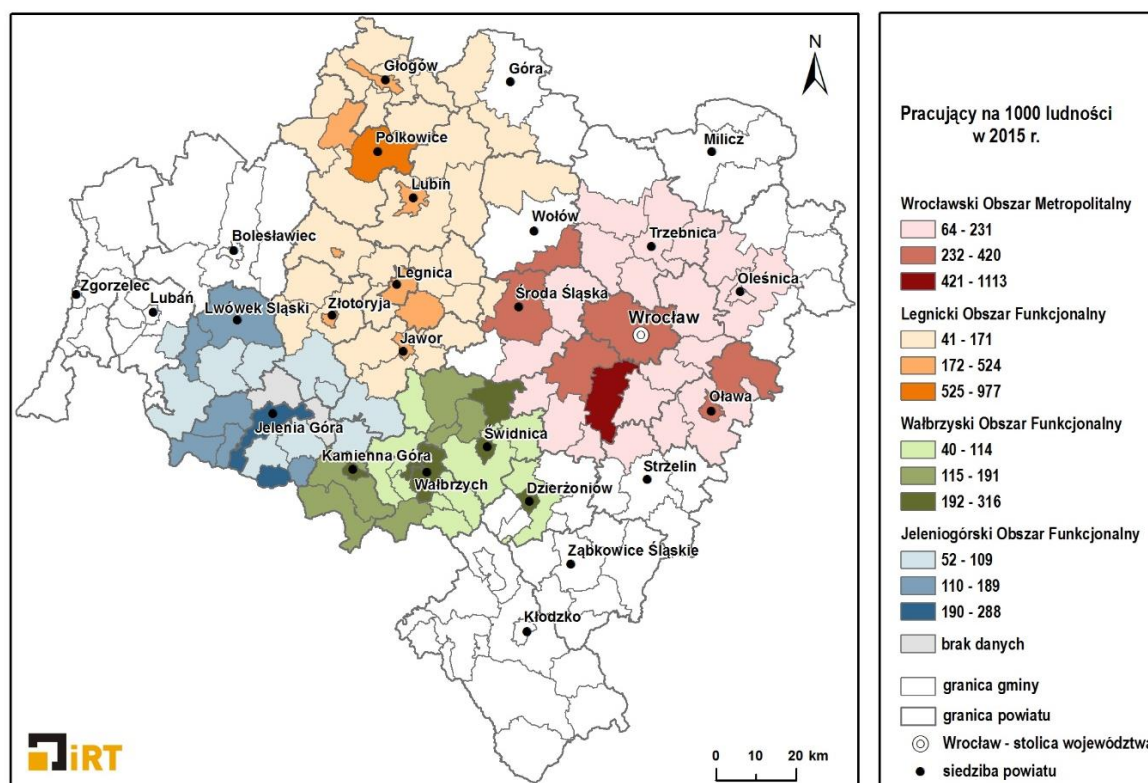
Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2010	61,1	293,8	79,6	101,5	170,4	232,6	90,8	2,6
	2015	52,3	288,2	91,6	107,4	172,2	235,9	80,6	2,9
Legnicki	2010	41,5	864,4	70,1	87,0	139,7	823,0	69,6	11,8
	2015	41,2	977,0	71,5	94,3	159,8	935,8	88,3	10,6
Wałbrzyski	2010	54,4	280,5	79,6	135,1	210,1	226,1	130,5	1,7
	2015	40,4	316,0	87,7	131,1	234,7	275,6	147,0	1,9
Wrocławski	2010	55,1	1271,4	91,3	139,3	225,4	1216,4	134,1	9,1
	2015	64,5	1113,2	100,0	173,4	255,7	1048,7	155,7	6,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Przestrzenny rozkład badanej cechy, w obrębie gmin należących do obszarów funkcjonalnych na Dolnym Śląsku w 2015r., przeważnie wskazuje na dominującą rolę ośrodków miejskich, jako generatorów miejsc pracy. Wyjątkową sytuację można zaobserwować w gminie wiejskiej Kobierzyce, która bezpośrednio graniczy z Wrocławiem. Lokowanie miejsc pracy na obszarach wiejskich w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, wynika z niższych kosztów ich utrzymania przy zachowaniu dogodnych warunków lokalizacyjnych, m.in. wynikających z bliskości ośrodka miejskiego, dogodnego węzła komunikacyjnego; (mapa 49).

MAPA 49. Pracujący na 1 tys. ludności w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Drugim wskaźnikiem opisującym rynek pracy w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska jest udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Minimalną wartość wskaźnika w 2015 r. odnotowano we Wrocławskim OM w gminie Długołęka (2,0%). Maksymalna wartość wyniosła wówczas 14,0% i wystąpiła w Jeleniogórskim OF w gminie Bolków. Analiza zmiany wartości w latach 2005, 2010 i 2015 wskazuje na spadek zarówno wartości minimalnych jak i maksymalnych analizowanego wskaźnika. W 2015 r. podobnie jak w latach wcześniejszych miary zróżnicowania przyjmowały niskie wartości. Najniższą wartość miary zróżnicowania, czyli najmniejsze wewnętrzne zróżnicowanie, odnotowano w 2010 r. we Wrocławskim OM. W 2015 r. (tabela 29, wykres 43).

TABELA 29. Parametry statystyczne wskaźnika: udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	8,1	22,6	12,0	13,8	17,3	14,5	5,3	2,7
	2010	7,4	18,1	10,1	11,6	13,1	10,6	3,0	3,6
	2015	3,9	14,0	5,6	6,9	9,9	10,1	4,3	2,4
Legnicki	2005	6,8	21,7	12,5	15,2	17,7	15,0	5,2	2,9
	2010	4,9	16,3	6,7	9,6	11,9	11,4	5,1	2,2
	2015	3,6	13,7	5,4	7,0	9,3	10,1	4,0	2,5
Wałbrzyski	2005	12,3	22,2	13,5	14,8	17,1	9,9	3,6	2,8
	2010	5,4	14,1	7,9	10,3	11,0	8,7	3,1	2,8

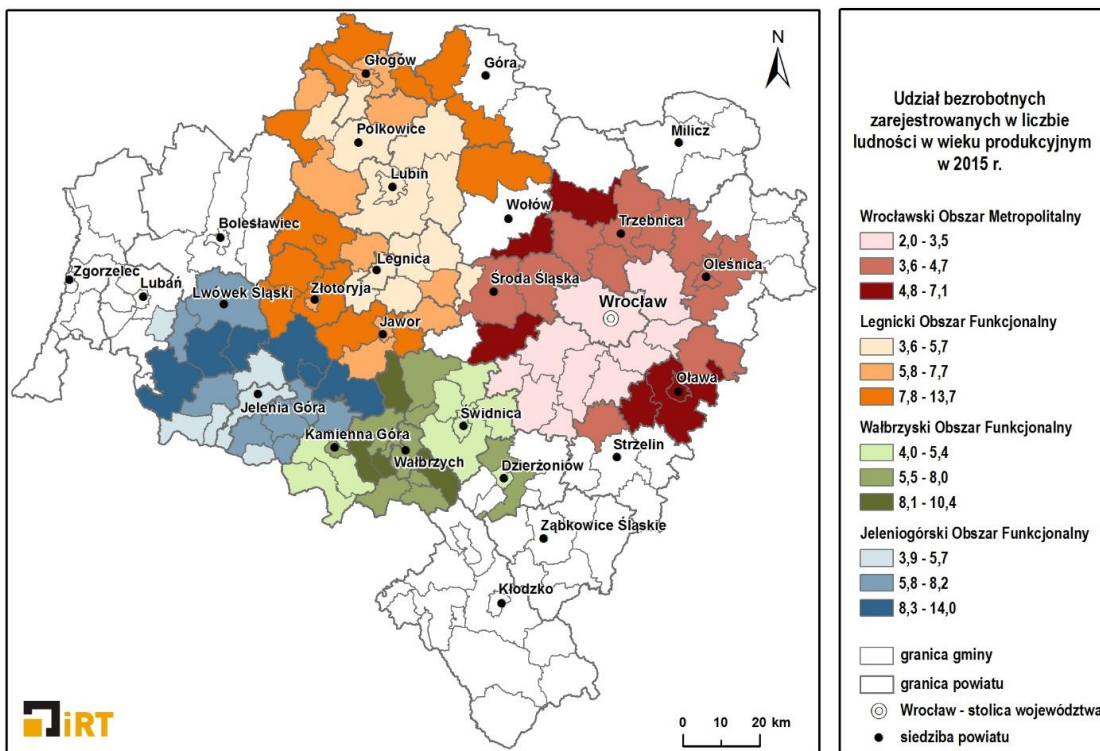

	2015	4,0	10,4	5,3	6,2	7,5	6,4	2,2	2,9
Wrocławski	2005	7,0	15,4	9,6	10,7	12,2	8,4	2,6	3,2
	2010	3,1	9,2	4,1	6,0	7,6	6,1	3,5	1,8
	2015	2,0	7,1	3,2	4,0	5,2	5,1	2,0	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

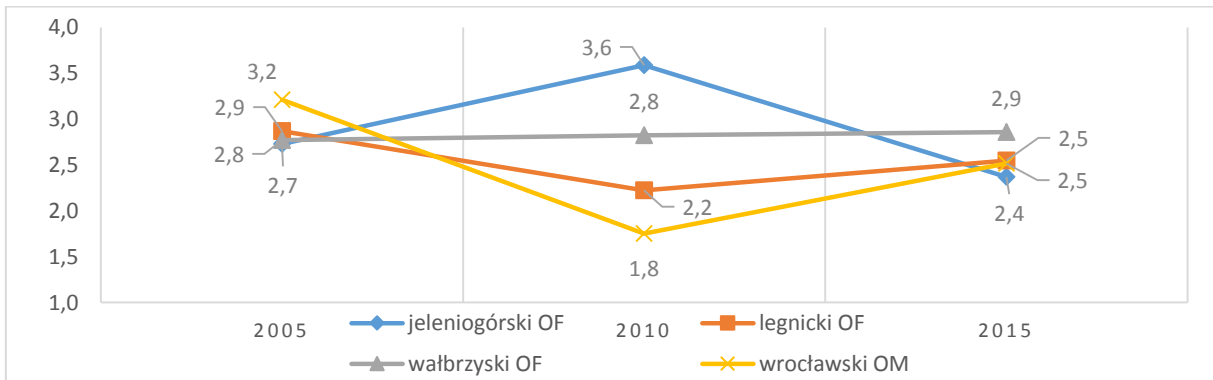
Przestrzenny rozkład udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego w 2015 r. wskazuje na wzrost wskaźnika wraz z odległością od rynków pracy. Niskie wartości zapewnia m.in. sąsiedztwo Wrocławia, Jeleniej Góry, Legnicy, Lubina oraz Polkowic; (mapa 50).

MAPA 50. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 43. Miara zróżnicowania wskaźnika: udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.2.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Dla scharakteryzowania spójności obszarów funkcjonalnych Dolnego Śląska pod względem przedsiębiorczości wybrano następujące wskaźniki: liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców, liczbę osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców, a także różnicę wartości między liczbą nowo zarejestrowanych a wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców.

Pod względem średniej wartości podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców wyrażonej medianą w 2015 roku największą wartością odznaczał się Wrocławski OM – 106 podmiotów, najmniejszą zaś Legnicki OF – 80 podmiotów. Dla lat 2005 oraz 2010 w każdym z obszarów funkcjonalnych regionu była ona niższa niż w 2015 roku. Największa różnica dotyczyła ponownie Wrocławskiego OM (23 podmioty), najniższą zaś odznaczał się Wałbrzyski OF (9 podmiotów). Wartość maksymalna w 2015 roku występowała w Karpaczu w Jeleniogórskim OF (795 podmiotów), natomiast minimalna w gminie Ruja w Legnickim OF (46 podmiotów). Z uwagi na wyraźnie odbiegającą na tle wszystkich gmin obszarów funkcjonalnych wartością wskaźnika dla Karpacza to właśnie w Jeleniogórskim OF notowano największą wartość rozstępu, wynoszącą 719 podmiotów. Należy jednak podkreślić, że sytuacja ta nie przystaje do lat poprzednich, zatem istotna pozostaje dalsza obserwacja tego zjawiska dla wskazanej gminy. Wśród pozostałych obszarów funkcjonalnych największą wartością rozstępu wykazywał się Wałbrzyski OF (124 podmioty), najmniejszą zaś Legnicki (100 podmiotów). Na przestrzeni analizowanych lat wzrastały wartości zarówno maksymalne, jak i minimalne, jednak w przypadku tych pierwszych na uwagę zasługuje Wrocławski OM, gdzie najwyższą wartością omawianego wskaźnika wykazywał się Wrocław: w 2005 roku było to 146 podmiotów, natomiast w 2015 roku już 178. Najmniejsza zmiana wartości maksymalnych dotyczyła wałbrzyskiego OF: 197 podmiotów w 2005 roku i 202 w 2015 roku (tabela 30).

TABELA 30. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęg	Rozstęg kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	54,0	198,0	57,3	79,0	111,0	144,0	53,8	2,7
	2010	66,0	214,0	81,0	92,5	124,8	148,0	43,8	3,4
	2015	76,0	795,0	86,5	97,0	127,0	719,0	40,5	17,8
Legnicki	2005	35,0	135,0	54,8	61,0	76,8	100,0	22,0	4,5
	2010	46,0	144,0	59,0	74,0	89,0	98,0	30,0	3,3
	2015	46,0	149,0	62,0	80,0	94,5	103,0	32,5	3,2
Wałbrzyski	2005	57,0	197,0	68,8	89,0	102,0	140,0	33,3	4,2
	2010	73,0	194,0	80,8	99,0	108,3	121,0	27,5	4,4
	2015	78,0	202,0	86,8	98,0	113,8	124,0	27,0	4,6
Wrocławski	2005	43,0	146,0	59,0	83,0	96,0	103,0	37,0	2,8
	2010	55,0	161,0	74,0	97,0	113,0	106,0	39,0	2,7
	2015	64,0	178,0	84,0	106,0	125,0	114,0	41,0	2,8

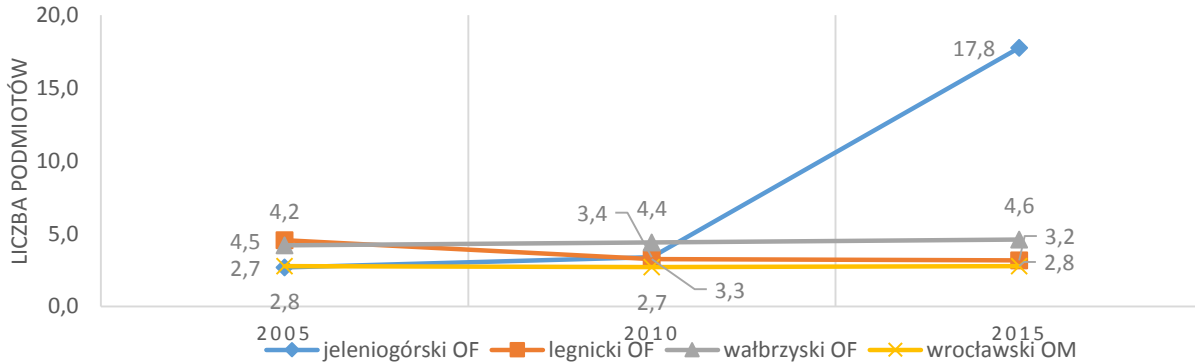
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Biorąc pod uwagę miarę zróżnicowania, z wyjątkiem sytuacji w Jeleniogórskim OF spowodowaną wskazanym już ekstremalnym wzrostem wartości wskaźnika w Karpaczu, widać, że we Wrocławskim OM oraz Legnickim OF jest ona zbliżona, natomiast nieco wyższa w Wałbrzyskim OF. Ponadto w latach 2005,

2010 oraz 2015 jej wartość właściwie nie ulegała zmianie w żadnym z obszarów funkcjonalnych województwa (wykres 44).

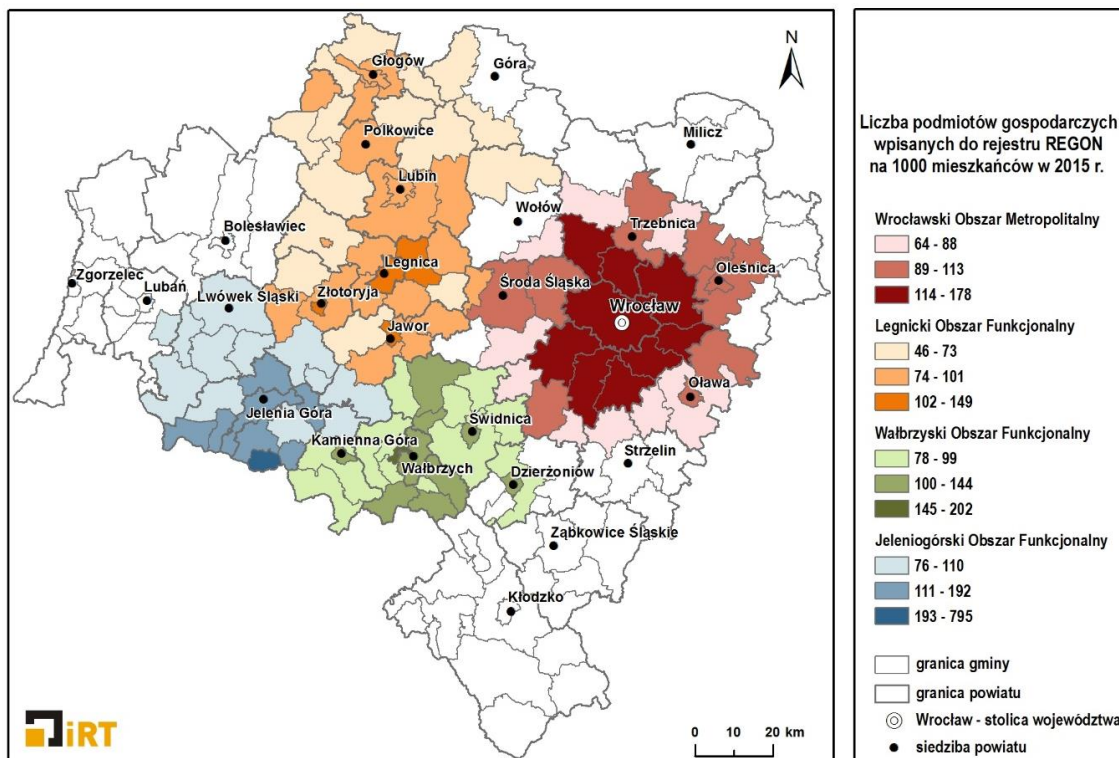
WYKRES 44. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

W poszczególnych podregionach wyraźnie zaznacza się koncentracja największych wartości wskaźnika w gminach stanowiących rdzeń obszaru funkcjonalnego i sąsiednich jednostkach, a ponadto w gminach miejskich. We Wrocławskim OM wykształcona jest najwyraźniejsza strefa rdzeniowa, gdzie zarówno miasto jak i jednostki ościenne wykazują się najwyższymi wartościami badanej cechy w całym obszarze funkcjonalnym. Dla każdego obszaru brzeżne strefy obszarów stanowiły w 2015 roku miejsca koncentracji gmin o najniższych wartościach liczby podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców (mapa 51).

MAPA 51. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dla liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wartości mediany oscylowały od 59,5 w Legnickim OF do 76 we Wrocławskim OM. W porównaniu do 2005 oraz 2010 roku wartości dla tej miary w każdym obszarze funkcjonalnym Dolnego Śląska były wyższe, choć w stosunku do 2005 roku największa zmiana w tym zakresie dotyczyła Jeleniogórskiego (wzrost o 11,5 osób) i Legnickiego (11 osób). Podobnie jak w przypadku liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców najwyższa wartość badanego wskaźnika w 2015 roku występowała w Karpaczu w Jeleniogórskim OF (171,7), najniższa zaś w gminie Ruja w Legnickim OF (33,4). Ponownie ekstremalna wartość dla Karpacza wpłynęła na największy rozstęp wartości dla obszaru funkcjonalnego, w którym gmina ta jest położona (121 osób), podczas gdy najmniejsza różnica między gminami o wartości maksymalnej i minimalnej charakteryzowała Wrocławski OM (64 podmioty); (tabela 31).

TABELA 31. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	40,0	163,0	44,0	61,5	81,0	123,0	37,0	3,3
	2010	46,0	169,0	56,8	74,0	96,0	123,0	39,3	3,1
	2015	51,0	172,0	57,3	73,0	96,0	121,0	38,8	3,1
Legnicki	2005	25,0	90,0	43,0	48,5	61,8	65,0	18,8	3,5
	2010	34,0	94,0	46,3	58,0	74,0	60,0	27,8	2,2
	2015	33,0	100,0	44,8	59,5	70,8	67,0	26,0	2,6
Wałbrzyski	2005	44,0	136,0	50,8	58,5	68,0	92,0	17,3	5,3
	2010	50,0	133,0	56,0	65,5	71,0	83,0	15,0	5,5
	2015	47,0	132,0	55,8	64,0	74,0	85,0	18,3	4,7
Wrocławski	2005	34,0	104,0	48,0	67,0	74,0	70,0	26,0	2,7
	2010	44,0	110,0	59,0	79,0	85,0	66,0	26,0	2,5
	2015	49,0	113,0	68,0	76,0	101,0	64,0	33,0	1,9

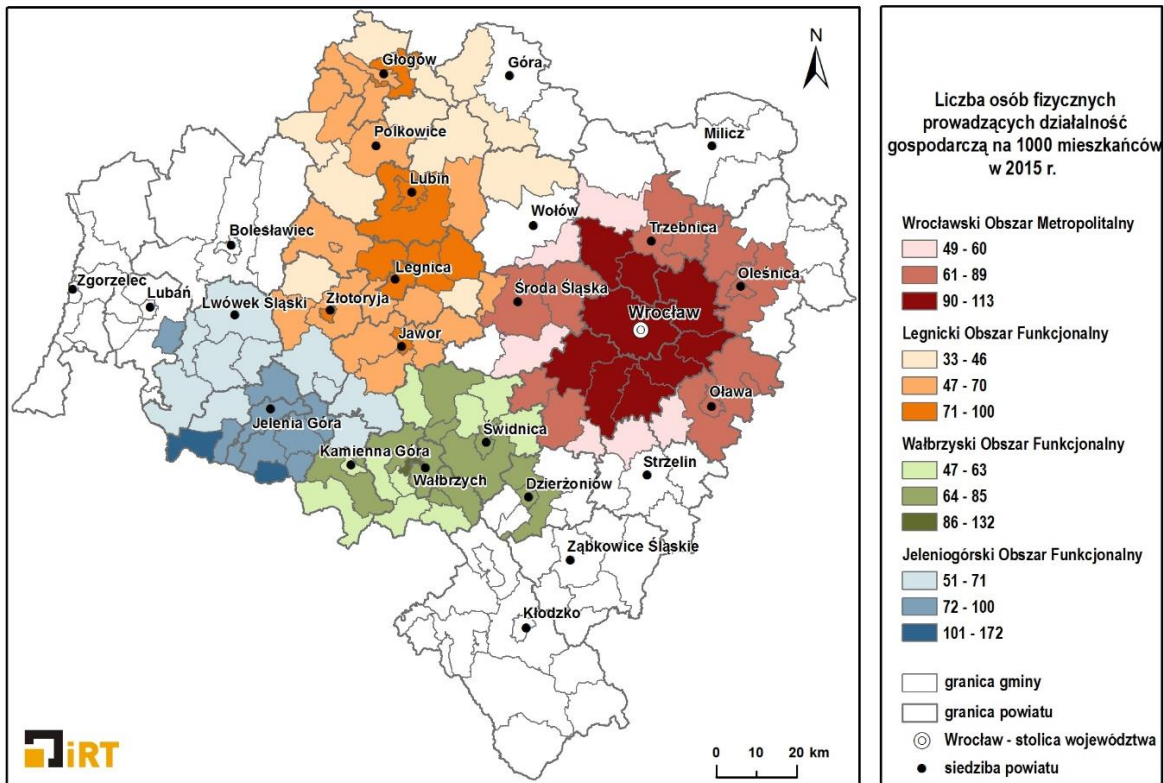
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Miara zróżnicowania liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w 2005, 2010 oraz 2015 roku była najwyższa w Wałbrzyskim OF, najniższa zaś we Wrocławskim OM. Jednocześnie Jeleniogórski OF wykazywał się niemal stałą wartością miary zróżnicowania omawianego wskaźnika. Dla Wrocławskiego OM i Wałbrzyskiego OF miara zróżnicowania w 2015 roku była niższa niż w poprzednich latach, co oznacza wyrównywanie się wartości badanej cechy w gminach tych obszarów. Odwrotną tendencją odznaczał się Legnicki OF, choć miara zróżnicowania w 2015 roku (2,6) była niższa niż jeszcze dziesięć lat wcześniej (3,5); (wykres 45).

Wewnętrzny obraz przestrzenny omawianego wskaźnika w 2015 roku był analogiczny do wcześniej omawianej liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców: dominującą pozycję zajmują gminy tworzące rdzenie obszarów funkcjonalnych oraz gminy miejskie, z najwyraźniejszym tego przejawem we Wrocławskim OM. Ponownie gminy o najniższych wartościach wskaźnika znalazły się w największym oddaleniu od centrów obszarów funkcjonalnych (mapa 52).

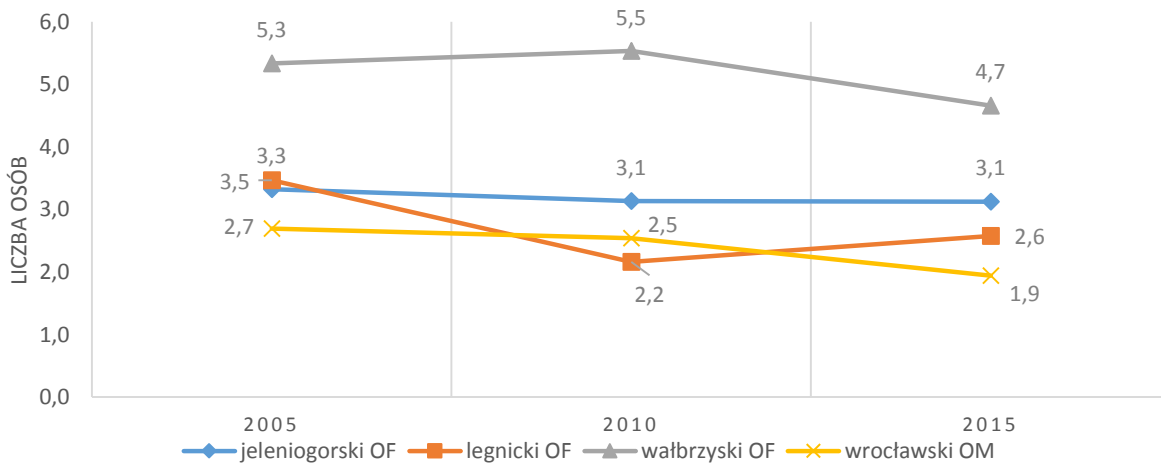

MAPA 52. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

WYKRES 45. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

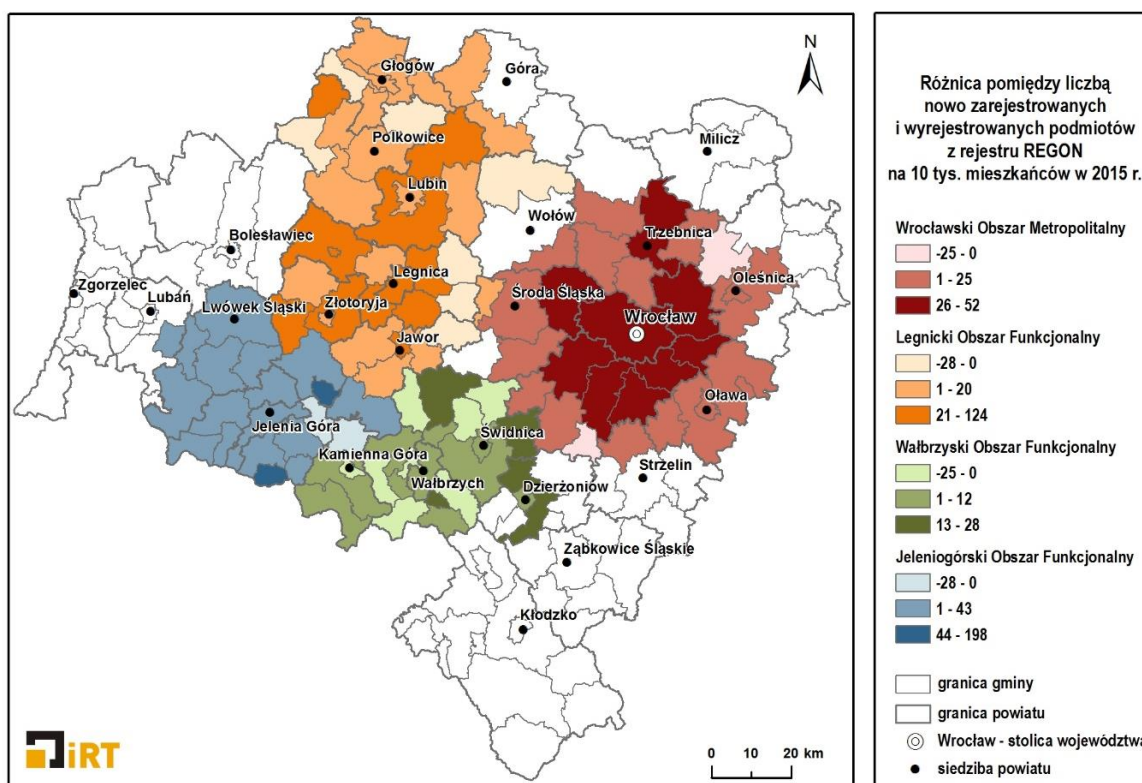
Dynamikę przedsiębiorczości można wyrazić różnicą między liczbą zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON w odniesieniu do 10 tys. mieszkańców. W 2015 roku największym dodatnim saldem odznaczał się Karpacz w Jeleniogórskim OF (198 podmiotów), natomiast największy ubytek dotyczył Janowic Wielkich w tym samym OF oraz gminy Prochowice w Legnickim OF (po -28 podmiotów). Niewiele niższy ubytek dotyczył pozostałych obszarów funkcjonalnych. Najwyższą wartością średnią (20) odznaczał się podregion wrocławski, natomiast najniższą wałbrzyski (5,5). W porównaniu do 2010 roku w obszarze Jeleniogórskim i Legnickim wzrosły wartości maksymalne

osiągane w gminach (odpowiednio 71 i 198 oraz 105 i 124), natomiast w Wałbrzyskim i Wrocławskim zmalały (odpowiednio 110 i 28 oraz 104 i 52). Równocześnie jednak w każdym z obszarów skrajne wartości minimalne również były niższe w 2015 roku niż pięć lat wcześniej.

Biorąc pod uwagę miarę zróżnicowania w 2015 roku najmniej spójnym obszarem był Jeleniogórski OF, na czym zaważyła skrajna wartość dodatnia dla Karpacza (198 podmiotów) – jej wartość wynosiła 11,4, choć jeszcze w 2010 roku było to 3,3. Na drugim miejscu w 2015 roku znalazł się Legnicki OF (6,1), zaś najbardziej spójnym obszarem pod względem analizowanego wskaźnika okazał się Wałbrzyski (2,5). Warto również nadmienić, że jako jedyny w stosunku do 2005 roku zanotował spadek wartości miary zróżnicowania. Najbardziej podobnym obrazem wewnętrznej spójności odznaczał się Wrocławski OM (różnica 0,4 między 2010 a 2015 rokiem); (tabela 32).

MAPA 53. Różnica między liczbą zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 32. Parametry statystyczne wskaźnika: różnica między liczbą zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2010	-11,0	71,0	30,3	41,0	55,0	82,0	24,8	3,3
	2015	-28,0	198,0	5,3	17,5	25,0	226,0	19,8	11,4
Legnicki	2010	3,0	105,0	17,8	34,0	45,5	102,0	27,8	3,7
	2015	-28,0	124,0	2,0	8,5	27,0	152,0	25,0	6,1

Wałbrzyski	2010	19,0	110,0	35,5	48,0	57,5	91,0	22,0	4,1
	2015	-25,0	28,0	-9,0	5,5	12,0	53,0	21,0	2,5
Wrocławski	2010	16,0	104,0	36,0	50,0	64,0	88,0	28,0	3,1
	2015	-25,0	52,0	13,0	20,0	35,0	77,0	22,0	3,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Obraz przestrzenny analizowanej cechy w gminach poszczególnych obszarów funkcjonalnych w 2015 roku wskazuje na dość jednolity rozkład zjawiska dodatniego salda liczby podmiotów gospodarczych i występowanie wartości ujemnych jako dotyczących pojedynczych gmin każdego z obszarów. Zwarty obszar o największych wartościach wskaźnika tworzy Wrocław wraz z gminami ościennymi, a także południkowy pas gmin Legnickiego OF. Największa liczba gmin wykazujących się ujemnym saldem liczby podmiotów gospodarczych znalazła się w Wałbrzyskim OF (8 gmin) oraz legnickim OF (7); (mapa 53).

2.2.3. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO

Spójność obszarów funkcjonalnych na Dolnym Śląsku pod względem obecności działalności przemysłowej oceniono na podstawie udziału podmiotów sekcji C PKD 2007 w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych.

W 2015 roku gmina o najwyższej wartości wskaźnika (21,3%) położona była w Wałbrzyskim OF (gmina miejsko-wiejska Strzegom), natomiast najmniejszym udziałem wykazał się Karpacz (1%) w Jeleniogórskim OF. Wartość środkowa cechy była zbliżona we wszystkich obszarach, osiągając maksimum we Wrocławskim OM (8,9%) i minimum w Legnickim OF (7,6%). Największe różnice między wartościami skrajnymi występowały w Wałbrzyskim OM – 17,3, natomiast najbardziej zbliżonymi wartościami pod względem badanej cechy wykazywały się gminy Wrocławskiego OM – 7,7. Pomimo tego to właśnie Wałbrzyski OF odznaczał się w 2015 roku najmniejszą wartością miary zróżnicowania (2,6), natomiast we Wrocławskim OM była ona najwyższa (4,6). Oznacza to, że mimo notowania największych wartości skrajnych w wałbrzyskim OM był on całościowo najbardziej spójny biorąc pod uwagę udział podmiotów sekcji C w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych. W przypadku wrocławskiego OM mamy zaś do czynienia z mniejszym stopniem spójności, mimo występowania mniej odbiegających od siebie wartości skrajnych w poszczególnych gminach (tabela 33).

TABELA 33. Parametry statystyczne wskaźnika: udział liczby podmiotów sekcji C w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2010	3,5	19,9	6,5	8,5	11,4	16,49	4,9	3,4
	2015	1,0	16,0	6,7	8,5	11,2	14,99	4,5	3,3
Legnicki	2010	3,0	15,5	6,3	7,6	9,8	12,5	3,5	3,6
	2015	4,8	16,2	5,8	7,6	9,3	11,4	3,5	3,3
Wałbrzyski	2010	4,1	21,3	5,7	8,4	12,6	17,2	7,0	2,5
	2015	4,0	21,3	6,5	8,9	13,0	17,3	6,6	2,6
Wrocławski	2010	6,2	12,5	7,7	9,1	10,7	6,3	3,0	2,1
	2015	6,3	14,0	7,7	8,9	9,4	7,7	1,7	4,6

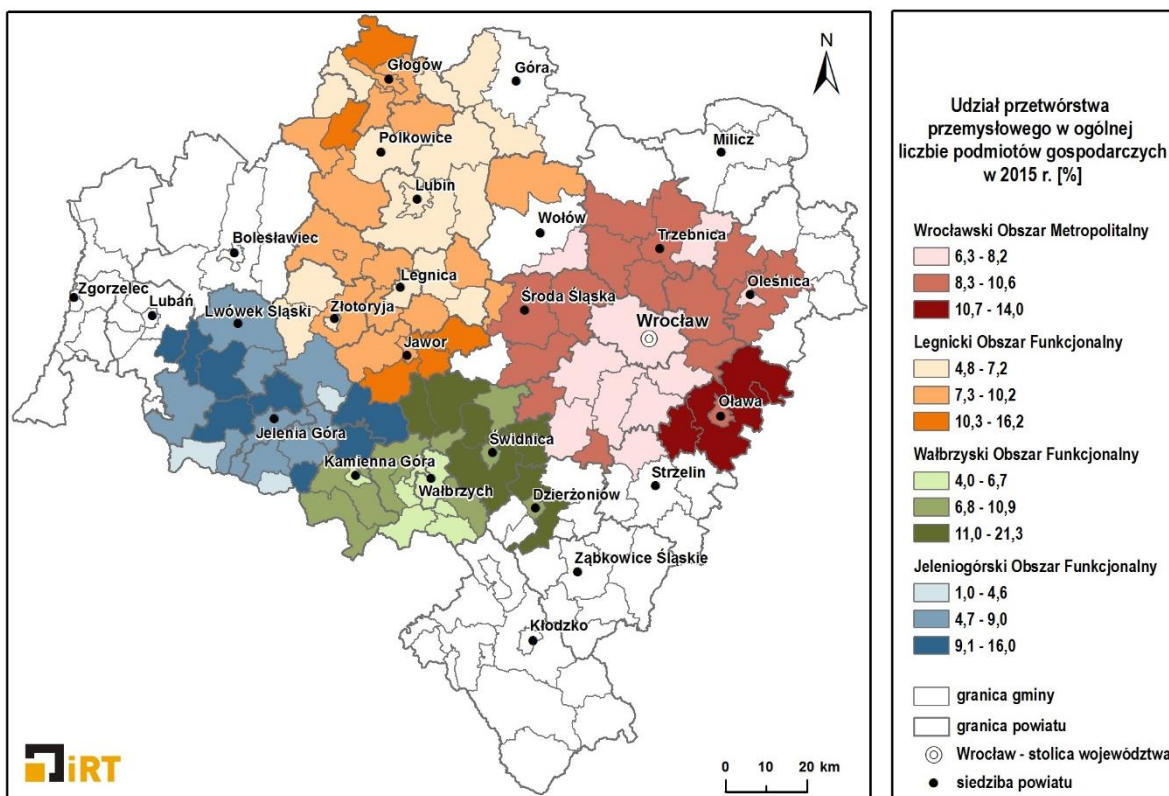
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Analizując również 2010 rok można stwierdzić, że różnice między przyjmowanymi przez gminy wartościami minimalnymi i maksymalnymi, a także pozostałymi statystykami są niewielkie, zatem sytuacja w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska w tym zakresie wykazuje się stałością w czasie.

Gminy wykazujące największy udział podmiotów sekcji C w ogólnej liczbie podmiotów w poszczególnych obszarach funkcjonalnych w 2015 roku odznaczały się specyficznym skupieniem przestrzennym: we Wrocławskim OM w powiecie oławskim; w Wałbrzyskim OF to powiat świdnicki i południowa część powiatu jaworskiego; w Legnickim północna część powiatu jaworskiego oraz gminy Paszowice i Kotła, natomiast w Jeleniogórskim OF gminy południowej części powiatu lwóweckiego i zachodniej części powiatu kamiennogórskiego. Najmniejszymi wartościami badanego wskaźnika odznaczały się gminy południowej części Wrocławskiego OM, środkowej i północnej części Legnickiego OF, a także południowej części Wałbrzyskiego OF. Ogółem jednak można stwierdzić, że zarówno Jeleniogórski jak i Wałbrzyski OF były obszarami o relatywnie większej liczbie gmin wykazujących się znaczącym udziałem działalności przemysłowej w działalności gospodarczej ogółem (mapa 54).

MAPA 54. Udział liczby podmiotów sekcji C w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Dla charakterystyki z zakresu budownictwa posłużono się udziałem podmiotów gospodarczych sekcji F PKD 2007 w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w obszarach funkcjonalnych Dolnego Śląska, a także liczbą nowych mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców.

Środkowa wartość udziału podmiotów sekcji F w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych wynosiła w 2015 roku od 10,9% w Wałbrzyskim OF do 17% w Jeleniogórskim OF. Jednocześnie w ostatnim z wymienionych występowała najniższa wartość tej cechy wśród wszystkich obszarów funkcjonalnych – 2% (w Karpaczu), natomiast najwyższa we Wrocławskim OM – 22,8% (gmina Zawonia). Najbardziej spójny pod względem badanego wskaźnika, zarówno biorąc pod uwagę wielkość rozstępu, jak i miarę

zróźnicowania był Wałbrzyski OF, natomiast największą wartością miary zróźnicowania charakteryzował się Wrocławski OM (tabela 34).

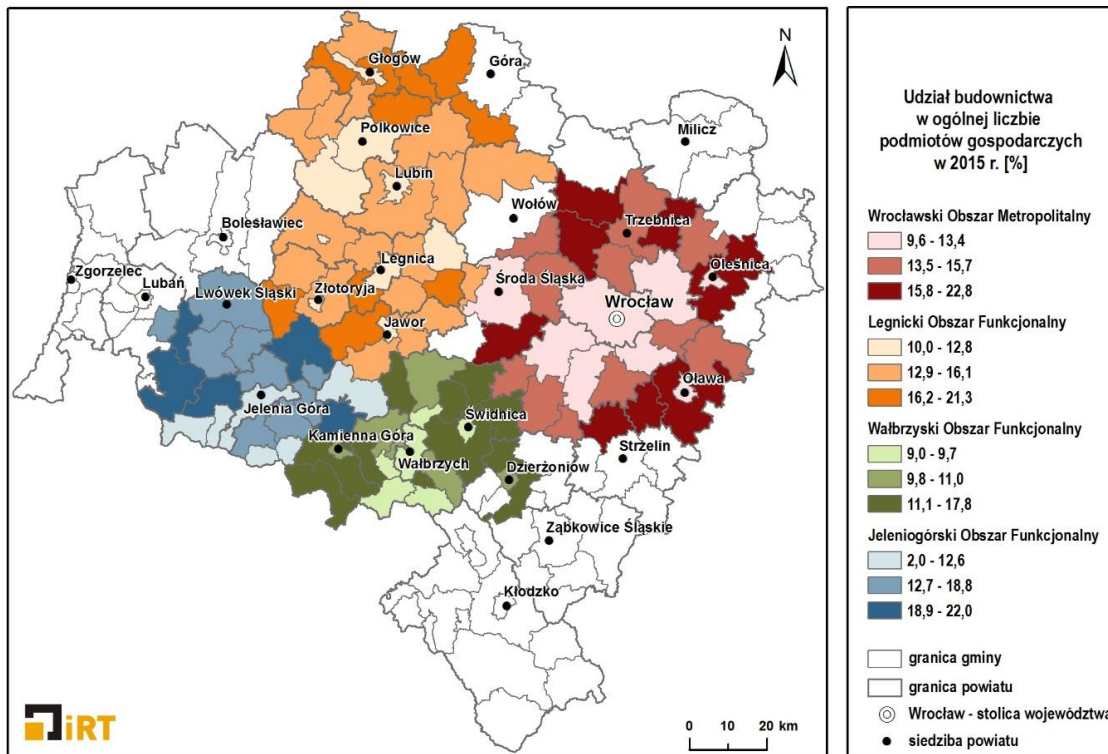
Znajduje to również swoje odbicie w przestrzennym obrazie: gminy Wrocławskiego OM wykazywały się najbardziej zróźnicowanymi wartościami wskaźnika, podczas gdy większość gmin Wałbrzyskiego OF znajdowała się w najwyższej klasie wartości wskaźnika. W Legnickim OF jednostki takie położone były peryferyjnie na północy i południu, natomiast w Jeleniogórskim zajmowały południowo-zachodnią część (mapa 55).

TABELA 34. Parametry statystyczne wskaźnika: udział liczby podmiotów sekcji F w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyła	Wartość 2. kwartyła - mediana	Wartość 3. kwartyła	Rozstęp	Rozstęp kwartyłowy	Miara zróźnicowania
Jeleniogórski	2010	6,4	18,7	11,6	14,8	16,8	12,3	5,2	2,4
	2015	2,0	22,0	12,1	17,0	19,4	20,0	7,3	2,7
Legnicki	2010	10,5	25,4	12,9	15,0	16,2	14,8	3,3	4,5
	2015	10,0	21,3	13,0	14,5	17,6	11,3	4,5	2,5
Wałbrzyski	2010	8,1	18,0	9,5	11,4	15,2	9,9	5,7	1,7
	2015	9,0	17,8	9,6	10,9	15,4	8,8	5,8	1,5
Wrocławski	2010	10,6	26,2	13,7	16,5	18,1	15,6	4,4	3,6
	2015	9,6	22,8	13,2	15,0	17,8	13,2	4,6	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

MAPA 55. Udział liczby podmiotów sekcji F w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

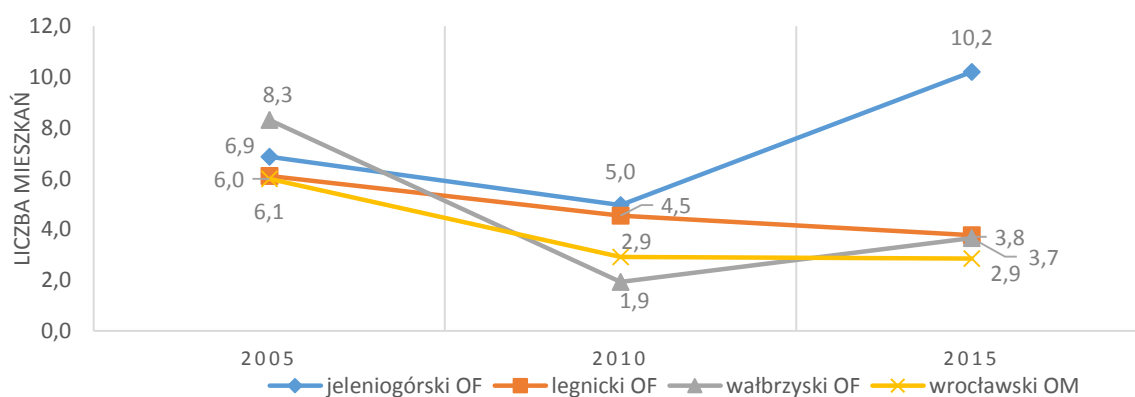
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Budownictwo mieszkaniowe wyrażone liczbą mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. mieszkańców skupiało się w 2015 roku w każdym z obszarów funkcjonalnych w strefach podmiejskich największych miast tych obszarów, co obrazuje zjawisko suburbanizacji. Na największą skalę proces ten zachodził w gminach ościennych Wrocławia, stąd też maksymalne wartości kilkukrotnie przewyższające maksima w gminach pozostałych obszarów funkcjonalnych były charakterystyczne dla gmin podwrocławskich (tabela 35, mapa 56).

Znalazło to także swoje odbicie w wartości środkowej, która w 2015 roku we Wrocławskim OM osiągnęła 5,8, podczas gdy dla będącego na drugim miejscu Legnickiego OF było to 2,5. Wrocławski OM wykazał się także największą wartością rozstępu, choć równocześnie miara zróżnicowania była w tym obszarze najniższa. Najmniej spójnym pod względem badanej cechy był Jeleniogórski OF. Analizując zmiany wartości miary zróżnicowania w czasie można stwierdzić, że w każdym obszarze funkcjonalnym (z wyjątkiem Jeleniogórskiego) w 2015 roku była ona niższa niż w 2005 roku, co dowodzi rosnącej spójności wewnętrznej obszarów pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. mieszkańców (wykres 46).

WYKRES 46. Miara zróżnicowania wskaźnika: liczba mieszkań oddanych na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 35. Parametry statystyczne wskaźnika: liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. mieszkańców w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2005, 2010, 2015].

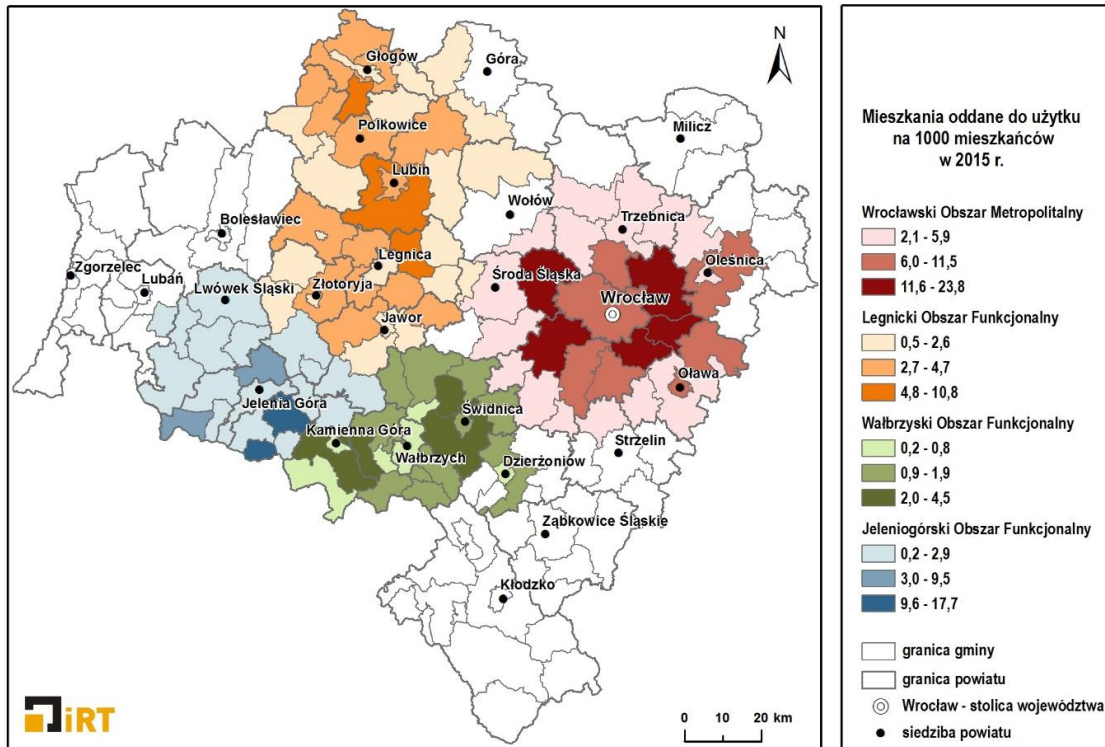
Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2005	0,0	8,5	0,5	1,0	1,7	8,5	1,2	6,9
	2010	0,3	13,4	0,7	1,2	3,4	13,1	2,6	5,0
	2015	0,2	17,7	1,0	1,5	2,8	17,5	1,7	10,2
Legnicki	2005	0,3	9,4	0,8	1,2	2,3	9,1	1,5	6,1
	2010	0,3	14,1	1,0	2,2	4,0	13,8	3,1	4,5
	2015	0,5	10,8	1,5	2,5	4,2	10,2	2,7	3,8
Wałbrzyski	2005	0,1	10,9	0,5	0,5	1,8	10,8	1,3	8,3
	2010	0,1	4,9	0,5	0,5	3,0	4,8	2,5	1,9
	2015	0,2	4,5	0,7	0,7	1,9	4,2	1,2	3,7
Wrocławski	2005	0,2	20,2	2,5	3,3	5,9	20,0	3,3	6,0

	2010	0,7	28,0	3,7	5,8	13,0	27,2	9,4	2,9
	2015	2,1	23,8	3,4	5,8	11,1	21,7	7,6	2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

MAPA 56. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania na 1 tys. mieszkańców w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.2.4. USŁUGI

Spójność obszarów funkcjonalnych pod względem działalności usługowej zbadano na podstawie udziału podmiotów prowadzących pozostałą działalność (poza rolnictwem oraz przetwórstwem przemysłowym) w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych.

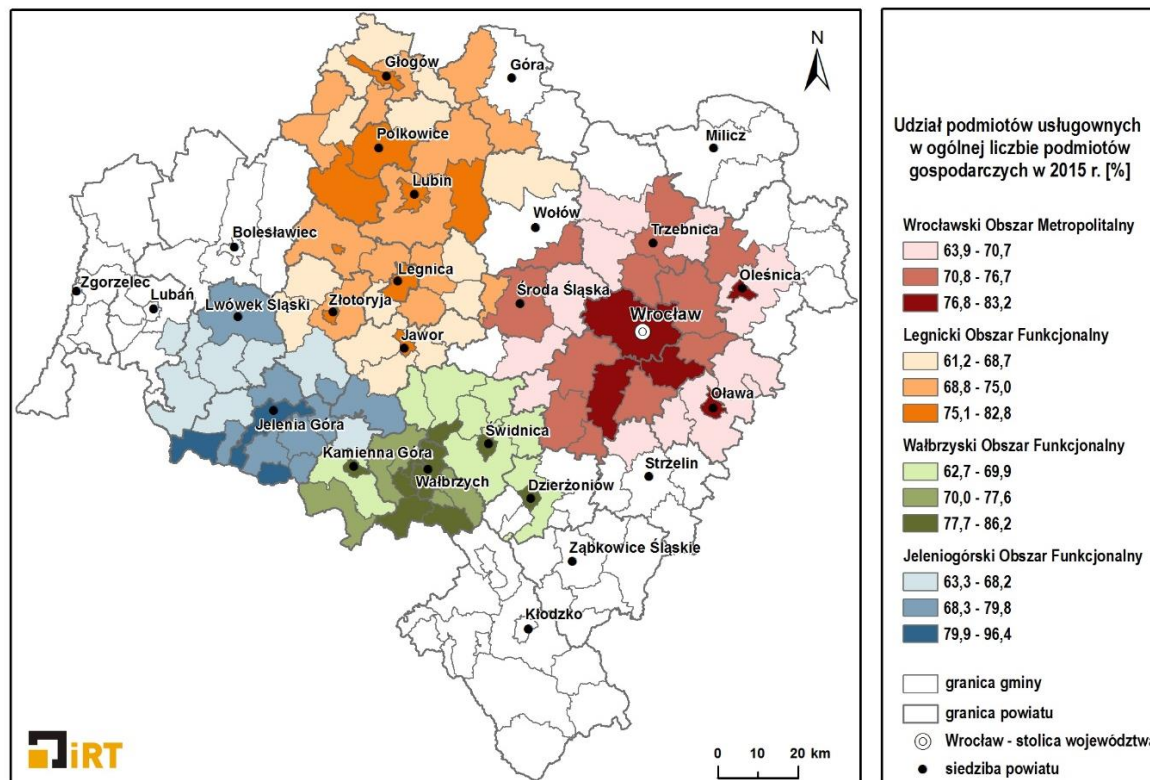
Wartość środkowa analizowanej cechy w obszarach funkcjonalnych wahała się w 2015 roku w niewielkim przedziale od 70,5% w Legnickim do 76,7% w Wałbrzyskim OF. Najwyższy udział notowany był dla Karpacza w Jeleniogórskim OF (96,5%), najniższy zaś dla gminy Kotła w Legnickim OF (61,2%). Biorąc pod uwagę miarę zróżnicowania najbardziej spójnym pod względem udziału działalności usługowej w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych był Wałbrzyski OF, gdzie wynosiła ona 1,6, natomiast najbardziej zróżnicowany był Jeleniogórski (3). Biorąc pod uwagę 2010 rok we wszystkich obszarach funkcjonalnych wzrastały minimalne i maksymalne (z wyjątkiem Wałbrzyskiego) wartości notowane w gminach poszczególnych obszarów. Zmniejszyła się także wartość miary zróżnicowania, zatem można stwierdzić, że w analizowanym okresie w każdym obszarze zwiększała się spójność pod tym względem (tabela 36).

W 2015 roku rozkład przestrzenny zjawiska wewnątrz obszarów funkcjonalnych ponownie wskazuje na koncentrację gmin o najwyższych wartościach badanego wskaźnika w rdzeniach i gminach miejskich, natomiast mniejsze natężenie w gminach położonych peryferyjnie. Wyjątkiem są południowe części Jeleniogórskiego oraz Wałbrzyskiego OF, które z racji posiadanych walorów przyrodniczych i potencjału

rozwoju turystyki i usług towarzyszących wykazywały się wyższym niż przeciętnie udziałem działalności pozostałej (mapa 57).

MAPA 57. Udział liczby podmiotów prowadzących pozostałą działalność (poza rolnictwem oraz przetwórstwem przemysłowym) w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w gminach obszarów funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

TABELA 36. Parametry statystyczne wskaźnika: udział liczby podmiotów prowadzących pozostałą działalność (poza rolnictwem oraz przetwórstwem przemysłowym) w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w obszarach funkcjonalnych województwa dolnośląskiego [2010, 2015].

Miejski Obszar Funkcjonalny	Rok	Wartość minimalna	Wartość maksymalna	Wartość 1. kwartyla	Wartość 2. kwartyla - mediana	Wartość 3. kwartyla	Rozstęp	Rozstęp kwartylowy	Miara zróżnicowania
Jeleniogórski	2010	62,9	88,1	68,4	72,1	74,7	25,2	6,3	4,0
	2015	63,3	96,5	65,8	72,0	77,0	33,1	11,1	3,0
Legnicki	2010	59,5	82,4	66,5	69,5	73,3	22,9	6,8	3,4
	2015	61,2	82,8	67,7	70,5	75,2	21,7	7,5	2,9
Wałbrzyski	2010	60,0	87,0	65,5	73,4	80,2	27,0	14,7	1,8
	2015	62,7	86,2	66,8	76,7	81,7	23,6	14,9	1,6
Wrocławski	2010	58,5	81,8	65,8	70,1	73,5	23,3	7,8	3,0
	2015	63,9	83,2	68,4	73,6	76,1	19,3	7,7	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

2.2.5. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

W województwie dolnośląskim instytucje i firmy otoczenia biznesu skupiają się głównie na terenie Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego (WROF), w szczególności – na terenie miasta Wrocławia, który jest najbardziej zurbanizowanym, centralnym obszarem województwa i głównym ośrodkiem społeczno-gospodarczym regionu. Należące do obszaru WROF gminy wykazują silne powiązania funkcjonalne i związki ekonomiczno-społeczne z Wrocławiem. Ze względu na możliwość łatwiejszego zorganizowania współpracy ze sferą naukową założyło tu swoje siedziby większość izb gospodarczych, agencji rozwoju, instytucji naukowo-badawczych i przemysłowych, centrów transferu technologii oraz komercyjnych jednostek badawczo-rozwojowych w regionie. Taka lokalizacja jest pochodną lokalizacji ośrodków naukowo-badawczych w Polsce, zwłaszcza uczelni i instytucji badawczych. WROF wyróżnia się na tle pozostałych obszarów funkcjonalnych regionu dolnośląskiego pod względem dużej aktywności IOB, ale nie ma wyraźnych tendencji, jeśli chodzi o koncentrację przestrzenną ww. instytucji i przedsiębiorstw np. według zaawansowania technologicznego i wiedzochłonności usług oraz nie ma czytelnych zależności między nimi.

Zdecydowanie mniejszą aktywność instytucjonalną daje się zaobserwować w pozostałych obszarach funkcjonalnych regionu. Zaangażowaniem instytucjonalnym, polegającym na prowadzeniu działalności wspierającej oraz badawczo-rozwojowej na rzecz biznesu, wykazać się mogą w każdym z tych obszarów maksymalnie po 2 izby gospodarcze i agencje rozwoju. Bardzo istotną cechą pozwalającą na charakterystykę spójności, bądź zróżnicowania gospodarczego obszarów funkcjonalnych są funkcjonujące w nich specjalizacje, pokazujące role poszczególnych ośrodków w gospodarce danego obszaru.

Ciągle wyraźnie daje się zaobserwować monokulturowość i brak konkurencji dla działalności wydobywczej prowadzonej przez KGHM Polska Miedź SA na terenie LGOF. Zapewnienie wsparcia w rozwoju oraz pomoc w transferze wiedzy i technologii pomiędzy środowiskiem naukowym i gospodarką na terenie LGOF oferuje Legnicki Park Technologiczny LETIA SA. LPT jest wspólnym przedsięwzięciem KGHM Polska Miedź SA, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz Politechniki Wrocławskiej. Spółka jest podmiotem funkcjonującym w ramach Grupy Kapitałowej KGHM Polska Miedź SA, a oferowane przez nią tereny inwestycyjne zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie Huty Miedzi Legnica. Centrum Badawczo- Rozwojowe Spółki funkcjonuje już we Wrocławiu, a więc na terenie WROF. W 2015 roku, Uchwałą Rady Miejskiej w Głogowie, utworzony został na terenie LGOF przez Legnicką Specjalną Strefę Ekonomiczną SA, Gminę Miejską Głogów oraz NCC Spec Bau, Sp. Z o.o., sp. k., Głogowski Park Przemysłowy, Sp. z o.o. Jednym z jego podstawowych zadań jest działanie na rzecz Parku Przemysłowo-Inwestycyjnego w Głogowie, w tym działanie na rzecz pobudzania rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu oraz transfer technologii.

Większość Parków funkcjonuje w dużych miastach, powyżej 100 tys. mieszkańców (w Polsce-22 parki usytuowane głównie w miastach wojewódzkich) i praktycznie nie występują one w ośrodkach lokalnych. Wyjątkiem są 2 miasta tej rangi: Chęciny – w województwie świętokrzyskim i Szczawno-Zdrój na Dolnym Śląsku. Otwarty w 2009 roku w Szczawnie Zdroju Dolnośląski Park Technologiczny oferuje firmom funkcjonującym i tworzonemu na terenie Wałbrzyskiego Obszaru Funkcjonalnego m.in. wsparcie w zakresie wdrażania przedsięwzięć rozwojowych i tworzy przyjazne warunki do budowania spójności gospodarczej tego obszaru.

Jeleniogórski Obszar Funkcjonalny jest najmniej ludnym w województwie dolnośląskim obszarem funkcjonalnym (liczba mieszkańców Jeleniej Góry na poz. 80 tys. osób, na 4-tym miejscu po Wrocławiu, Wałbrzychu i Legnicy). Podejmowane działania monitoringu gospodarczego pokazały, że władze małych, lokalnych ośrodków opierają swój rozwój na przyciąganiu inwestorów poprzez tworzenie stref inwestycyjnych w znacznie mniejszym stopniu niż władze dużych miast. W 2015 roku Parki Technologiczne funkcjonowały w 3 dolnośląskich miastach, na terenie 46 dolnośląskich

funkcjonowały Specjalne Strefy Ekonomiczne, a w 6 miastach regionu funkcjonowały Strefy Aktywności Gospodarczej. Z ww. względu, jak i ze względu na walory krajobrazowe tego obszaru można zaobserwować zdecydowanie większą, niż w pozostałych trzech obszarach funkcjonalnych spójność gospodarczą, opartą zarówno na branżach tradycyjnych, jak przemysł drzewny i ceramika, jak i nowoczesne gałęzie gospodarki, m.in. ICT, poligrafia, eko-energetyka, usługi prozdrowotne i uzdrowiskowe. Działalność gospodarczą w tym obszarze pobudza Kamiennogórska Specjalna Strefa Ekonomiczna i wspiera Karkonoska Agencja Rozwoju Regionalnego, Sp. z o.o.

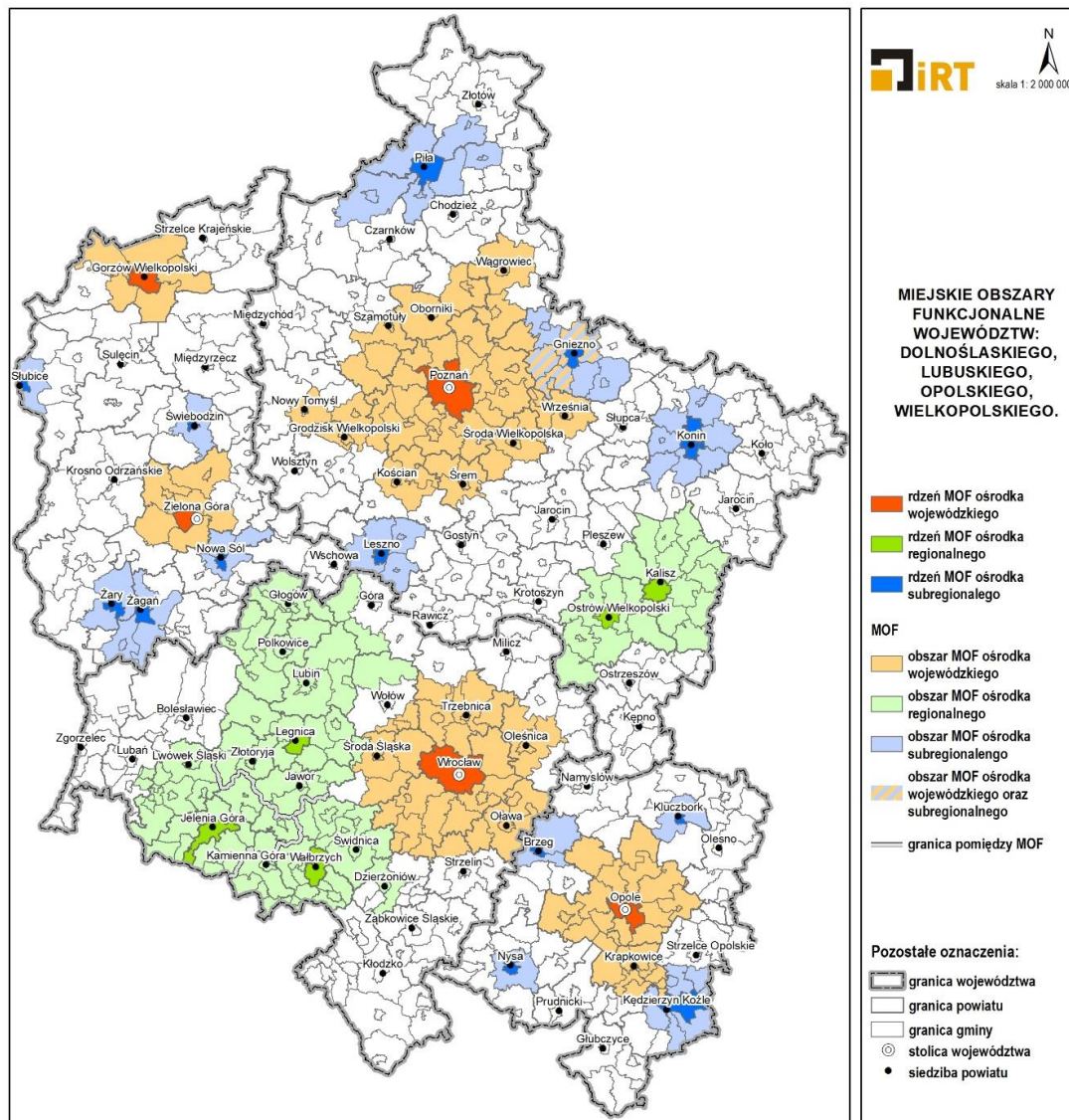

3. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH W POLSCE POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ

Materiał został opracowany na podstawie analiz dokumentów planistycznych, tj. planów zagospodarowania przestrzennego województw: dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego i wielkopolskiego oraz pomocniczo strategii rozwoju województw, jako dokumentów będących źródłem informacji nt. roli miejskich obszarów funkcjonalnych.

Analizując poszczególne dokumenty planistyczne zwracano uwagę na sposób ujęcia tematyki związanej z celowością wyznaczania miejskich obszarów funkcjonalnych, a co za tym idzie rolę jaką pełnią w strukturze osadniczej województw, przy szczególnym zwróceniu uwagi na istnienie zapisów odnoszących się do powiązań międzyregionalnych. Powiązania funkcjonalne i zapisane w dokumentach planistycznych zależności między miejskimi ośrodkami funkcjonalnymi szczebla wojewódzkiego, regionalnego oraz subregionalnego pomaga śledzić mapa 58.

MAPA 58. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich, regionalnych oraz subregionalnych województw: dolnośląskiego, lubuskiego, opolskiego oraz wielkopolskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie planów zagospodarowania przestrzennego województw.

3.1. WOJEWÓDZTWO DOLNOŚLĄSKIE

Poniższe informacje pochodzą z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020 stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 przyjętej uchwałą nr XXXII/932/2013 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

W uwarunkowaniach związanych ze sferą osadniczą jako element rozwoju regionu zostały wskazane układy funkcjonalne miast:

- 1) Wrocławia i zgrupowanych wokół niego ośrodków miejskich, takich jak: Oława, Oleśnica i Jelcz-Laskowice;
- 2) miast układu pasmowego: Głogów-Polkowice-Lubin-Legnica-Jawor-Świdnica-Nowa Ruda-Dzierżoniów-Bielawa-Pieszycy-Kłodzko;
- 3) aglomeracji Wałbrzycha obejmującej miasta: Kamienną Górę, Świebodzice, Świdnicę i zespół Dzierżoniów-Bielawa-Pieszycy;
- 4) aglomeracji Jeleniej Góry i zgrupowania ośrodków o funkcjach turystycznych i uzdrowiskowych w Sudetach z zasadniczą rolą także Kłodzka.

W stosunku do wymienionych obszarów zaznaczono ich istotność, tak ze względu na obecnie pełnione funkcje jak i potrzeby wyrównywania opóźnień rozwojowych niezbędnych ze względu na planowane kierunki rozwoju sieci osadniczej.

Na podstawie zapisów koncepcji przestrzennego zagospodarowania Kraju 2030 w PZPWD¹⁸ wskazano dwa typy miejskich obszarów funkcjonalnych: ośrodka wojewódzkiego (Wrocławski Obszar Metropolitalny) oraz ośrodków regionalnych (Legnicy, Wałbrzycha i Jeleniej Góry). Przytoczono zasady oraz etapy ich delimitacji.

W PZPWD w kierunkach i zasadach rozwoju osadnictwa, w stosunku do miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego oraz ośrodków regionalnych, wskazano działania, mające służyć ich spójności zewnętrznej i wewnętrznej. Dotyczą one m.in. spójności systemu połączeń komunikacyjnych. Ważnym uzupełnieniem dla działań infrastrukturalnych jest kształtowanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, decydującego w znacznym stopniu o jakości życia mieszkańców.

Jako podstawowy kierunek rozwoju przestrzennego Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego przyjęto wzmacnianie jego funkcji metropolitalnych. Rozwój obszaru ma się odbywać w myśl następujących zasad:

- 6) zharmonizowanie podstawowych elementów struktury przestrzennej,
- 7) rozwój przestrzenny obszarów mieszkaniowych i aktywności gospodarczej uwzględniający odpowiednią ilość terenów zieleni publicznej oraz możliwości dogodnego skomunikowania,
- 8) zapobieganie nadmiernemu zagospodarowaniu i degradacji terenów otwartych i gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa,
- 9) stworzenie zintegrowanego systemu terenów chronionych,
- 10) kształtowanie styków gmin w oparciu o lokalizację nieskonfliktowanych form zagospodarowania, w tym w szczególności produkcji i mieszkalnictwa,
- 11) kontynuacja planowania kluczowych elementów zagospodarowania przyrodniczego korytarzy na stykach gmin,
- 12) wzmacnianie sieci powiązań ze strefą rekreacyjną w obszarze podmiejskim Wrocławia,

¹⁸ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego

- 13) przeciwdziałanie degradacji terenów biologicznie czynnych w obszarach zurbanizowanych (istniejących i projektowanych) oraz utrzymywanie właściwych proporcji pomiędzy nimi,
- 14) ochrona krajobrazu WrOM w oparciu o zintegrowaną strategię krajobrazową,
- 15) wzmacnianie i budowanie specjalizacji ośrodków równoważenia rozwoju obszaru,
- 16) stworzenie dogodnych warunków dla kumulowania kapitału ludzkiego oraz aktywności gospodarczej i innowacyjnej,
- 17) wzmacnianie sieci powiązań wewnętrznych, ze szczególnym uwzględnieniem połączeń komunikacyjnych, w tym zwłaszcza transportu publicznego,
- 18) wzmacnianie sieci powiązań zewnętrznych (w tym komunikacyjnych) z całym regionem oraz z najważniejszymi ośrodkami Polski i Europy,
- 19) rozbudowa systemów uzbrojenia i zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej.

Rozwój przestrzenny osadnictwa w obszarach funkcjonalnych oparto o następujące kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego:

- 1) poprawa spójności przestrzennej wewnętrznej i zewnętrznej w paśmie głogowsko-łódzkim, paśmie sudeckim oraz integracja głównych ośrodków miejskich z ich obszarami funkcjonalnymi, realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) wzmacnianie współpracy pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi województwa,
 - b) prowadzenie działań na rzecz integracji przestrzennej i funkcjonalnej ośrodków miejskich i otaczających je terenów wiejskich,
 - c) wzmacnianie współpracy ośrodków położonych na pograniczach polsko-czeskim i polsko-niemieckim oraz przy granicach z województwami opolskim, wielkopolskim i lubuskim, dla integracji przestrzennej ośrodków miejskich;
- 2) wzmacnianie funkcji węzłowej głównych ośrodków miejskich, realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) utrzymanie historycznie ukształtowanej hierarchicznej, policentrycznej struktury ośrodków osadniczych o zróżnicowanych funkcjach i obszarach oddziaływania, z preferencjami dla rozwoju ośrodków wzrostu,
 - b) wzmacnianie ośrodków o największym potencjale rozwojowym i stanowiących „motory rozwoju” całego województwa z preferowaniem rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach,
 - c) koncentracja obszarów aktywności gospodarczej w głównych ośrodkach wzrostu oraz w pasmach rozwoju,
 - d) wzmacnianie ośrodków równoważenia rozwoju;
- 3) wykorzystanie potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego regionu dla jego rozwoju gospodarczego, realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:
 - a) kompleksowe zagospodarowanie ośrodków turystycznych i obszarów je otaczających z uwzględnieniem powiązań z obszarami sąsiednimi,
 - b) racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego i w minimalnym stopniu kolidującego z utrzymaniem tych walorów,
 - c) podnoszenie standardów i wzbogacanie zasobów infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej
 - d) wspieranie rozwoju wiodących w regionie form turystyki, tj.: krajoznawczej, kulturowej, biznesowej, aktywnej i specjalistycznej, w tym narciarstwa (z uwzględnieniem specyfiki wyznaczonych w obszarze województwa subregionów turystycznych).

Działania i zadania dla rozwoju osadnictwa w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków regionalnych opisano w formie tabelarycznej, przypisując poszczególnym kierunkom zarówno działania,

jak i wybrane zadania wraz z ich lokalizacją. Wskazano również instytucje odpowiedzialne za ich realizację.

Zdelimitowane w PZPWD miejskie obszary funkcjonalne zawierają się we wskazanych w sposób orientacyjny w SRWD¹⁹ 2020 obszarach integracji, tj. we Wrocławskim Obszarze Integracji, Legnicko-Głogowskim Obszarze Integracji oraz Sudeckim Obszarze Integracji. W identyfikacji obszarów integracji duże znaczenie miały charakterystyczne cechy obszarów (funkcja podstawowych ośrodków osadniczych, poziom i dynamika urbanizacji, mobilność mieszkańców, powiązania transportowe, poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną, walory przyrodnicze i kulturowe) oraz ich problemy rozwojowe, które grupują się obszarowo. Ustalenie granic na tym poziomie szczegółowości nie było celem nadrzędnym. Delimitacja odbyła się poprzez wyznaczenie obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich, na poziomie PZPWD. Wyznaczenie obszarów integracji miało na celu wskazanie obszarów, w odniesieniu do których powinno nastąpić wypracowanie wspólnych, zintegrowanych działań skierowanych na osiągnięcie spójności przestrzennej województwa i wyznaczenie obszarów funkcjonalnych.

Jako poważne wyzwanie dla Wrocławskiego Obszaru Integracji wskazano organizację skonsolidowanego zarządzania, które powinno uwzględniać ciężenie do niego gmin i ośrodków spoza województwa dolnośląskiego. Istotne w tej kwestii jest optymalne wykorzystanie potencjału intelektualnego, gospodarczego, kulturalnego oraz przyrodniczego obszaru.

3.2. WOJEWÓDZTWO LUBUSKIE

Poniższe informacje pochodzą z projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów WLKP. wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, dla którego w dniu 15 listopada 2016 r. Zarząd Województwa Lubuskiego podjął uchwałę nr 145/1921/16 w celu poddania projektu procedurze uzyskania wymaganych uzgodnień i opinii oraz zapewnienia udziału społeczeństwa w opracowaniu dokumentu.

Województwo lubuskie oparło zasadność wyznaczania miejskich obszarów funkcjonalnych o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym²⁰, w której to organy samorządu województwa sporządzają plan zagospodarowania przestrzennego województwa. Zgodnie z art. 39 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy, określa się granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym oraz, w zależności od potrzeb, granice i zasady zagospodarowania obszarów funkcjonalnych o znaczeniu regionalnym.

Granice obszarów funkcjonalnych wyznaczono za pomocą wskaźników i kryteriów o charakterze statystycznym, przestrzennym i geograficznym. Metodologię doboru kryteriów delimitujących obszary funkcjonalne województwa lubuskiego przedstawiono w odrębnym dokumencie pt. „Raport metodyczny określający metodykę badania i dobór kryteriów delimitujących obszary funkcjonalne województwa lubuskiego” a wyznaczone na podstawie przyjętych kryteriów delimitacji obszary przedstawiono w dokumencie pt. „Obszary funkcjonalne województwa lubuskiego wraz z obszarami strategicznej interwencji”.

Przystępując do charakterystyki miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) powołano się na zapisy koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, w której to zdefiniowano miejskie obszary funkcjonalne jako układy osadnicze ciągłe przestrzennie, złożone z odrębnych administracyjnie jednostek, obejmujące zwarte obszary miast oraz powiązane z nimi funkcjonalnie strefy zurbanizowane. W KPZK wyróżniono cztery kategorie miejskich obszarów funkcjonalnych, tj.: ośrodki wojewódzkie,

¹⁹ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego

²⁰ Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.)

w tym metropolitalne, regionalne, subregionalne i lokalne. Typologia ta odnosi się do funkcji ośrodków miejskich w systemie osadniczym kraju i powstała głównie w oparciu o ich wielkość i funkcje administracyjne. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dla miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich – MOF OW Gorzów Wielkopolski i MOF OW Zielona Góra sporządzono plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące część planu zagospodarowania przestrzennego województwa²¹.

Dla wszystkich typów obszarów funkcjonalnych określono zasady zagospodarowania obszaru. Dla miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich przyjęto następujące zasady zagospodarowania:

- zachowanie spójności przestrzennej obszaru,
- zachowanie ładu przestrzennego w strefach zurbanizowanych jak i na terenach wiejskich,
- kształtowanie przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- zachowanie ciągłości i ochrona przed zabudową obszarów pełniących głównie funkcje przyrodnicze, w tym klimatyczne (kliny napowietrzające),
- dbałość o wysoki standard terenów zieleni,
- podejmowanie działań mających na celu ochronę zabytków i zachowanie krajobrazu kulturowego,
- wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych z zapewnieniem dostępu do infrastruktury technicznej jak i społecznej,
- wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz w sposób minimalizujący negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunki zamieszkania,
- zapewnianie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej,
- rozbudowa zintegrowanej sieci transportowej oraz sieci infrastruktury technicznej,
- uwzględnianie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczaniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.

W województwie lubuskim obok miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich wyznaczono również miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych oraz lokalnych. Wskazano cztery miejskie ośrodki subregionalne, których rdzenie to: Nowa Sól, Żary-Żagań, Świebodzin i Słubice. Trzy z nich spełniają kryterium liczby ludności (powyżej 20 tys. mieszkańców), wyjątek stanowi miasto Słubice. Gmina ta jednak została zakwalifikowana jako ośrodek subregionalny ze względu na funkcję, jaką pełni w strukturze regionu. Miasto Słubice charakteryzuje się również dużą spójnością funkcjonalno-przestrzenną z Frankfurtem nad Odrą. Łączna liczba ludności tych miast wynosi przeszło 76 tys. mieszkańców.

Dla omawianych obszarów funkcjonalnych przyjęto następujące zasady zagospodarowania:

- zachowanie spójności przestrzennej obszaru,
- zachowanie ładu przestrzennego w strefach zurbanizowanych jak i na terenach wiejskich,
- kształtowanie przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,

²¹ art. 39 ust. 6 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.)

- zachowanie ciągłości i ochrona przed zabudową obszarów pełniących głównie funkcje przyrodnicze, w tym klimatyczne (kliny napowietrzające),
- dbałość o wysoki standard terenów zieleni,
- wzmacnianie infrastruktury turystycznej,
- podejmowanie działań mających na celu ochronę zabytków i zachowanie krajobrazu kulturowego,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkaniowych z zapewnieniem dostępu do infrastruktury technicznej jak i społecznej,
- wzmacnianie infrastruktury społecznej,
- wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz w sposób minimalizujący negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunki zamieszkania,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem uwarunkowań demograficznych,
- zapewnienie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej,
- rozbudowa zintegrowanej sieci transportowej oraz sieci infrastruktury technicznej,
- dążenie do zapewnienia dostępności komunikacyjnej ośrodka miejskiego za pomocą komunikacji publicznej i rowerowej,
- uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczaniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.

Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków lokalnych zgodnie z klasyfikacją przyjętą w KPZK są to miasta o liczbie ludności poniżej 50 tys. mieszkańców. Dodatkowo jednostki MOF ośrodków lokalnych, zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 i wnioskami samorządów, zawężono do miast o liczbie ludności poniżej 20 tys. mieszkańców. Wśród ośrodków lokalnych na terenie województwa lubuskiego wyróżnić można gminy, będące siedzibami powiatów (Międzyrzecz, Wschowa, Krosno Odrzańskie, Strzelce Krajeńskie oraz Sulęcín) oraz te, które nie są ich siedzibami (Kostrzyn nad Odrą, Gubin, Lubsko, Szprotawa, Drezdenko, Skwierzyna, Nowogród Bobrzański).

Dla obszarów funkcjonalnych ośrodków lokalnych przyjęto następujące zasady zagospodarowania:

- zachowanie spójności przestrzennej obszaru,
- zachowanie ładu przestrzennego w strefach zurbanizowanych jak i na terenach wiejskich,
- kształtowanie przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych, zapobieganie rozpraszaniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowanych układów osadniczych,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- zachowanie ciągłości i ochrona przed zabudową obszarów pełniących głównie funkcje przyrodnicze, w tym klimatyczne (kliny napowietrzające),
- dbałość o wysoki standard terenów zieleni,
- wzmacnianie infrastruktury turystycznej,
- podejmowanie działań mających na celu ochronę zabytków i zachowanie krajobrazu kulturowego,
- wzmacnianie infrastruktury społecznej,
- wyznaczenie nowych terenów mieszkaniowych z zapewnieniem dostępu do infrastruktury technicznej jak i społecznej,
- wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną oraz w sposób minimalizujący negatywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i warunki zamieszkania,

- wyznaczanie nowych terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem uwarunkowań demograficznych,
- zapewnienie niezbędnych rezerw terenowych pod lokalizację systemów infrastruktury technicznej obsługującej obszary aktywności gospodarczej,
- rozbudowa zintegrowanej sieci transportowej oraz sieci infrastruktury technicznej,
- dążenie do zapewnienia dostępności komunikacyjnej ośrodka miejskiego za pomocą komunikacji publicznej i rowerowej,
- uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczaniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.

W części Planu²² określającej kierunki rozwoju województwa zwraca się uwagę na prowadzenie działań mających na celu ochronę przed hałasem w obrębie m.in. MOF OW²³ Zielona Góra oraz Gorzowa Wlkp.. Jako dokumenty powiązane z działaniem wskazuje się m.in. plany gospodarki niskoemisyjnej oraz programy ochrony przed hałasem dla niniejszych miast.

W kierunkach rozwoju gospodarki odpadami jako dokumenty powiązane z działaniami, obok Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego, wskazane zostały inne dokumenty przyjęte przez samorząd województwa lubuskiego, m.in.: Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielona Góra (2016) oraz Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wlkp. (2014).

W rozwoju struktury osadniczej regionu podkreśla się ważność miast wojewódzkich – Gorzowa Wlkp. oraz Zielonej Góry i ich obszarów funkcjonalnych, jako terenów koncentracji potencjału gospodarczego, społecznego, edukacyjnego, kulturalnego oraz badawczo-rozwojowego. Przy definiowaniu w Planie kierunków zagospodarowania przestrzennego obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich odwołano się również do zasady zachowania ich zgodności z celami strategicznymi i operacyjnymi wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020. Rozwój tych ośrodków powinien uwzględniać:

- wzmocnienie funkcji metropolitalnych,
- rozwój ośrodków akademickich oraz sektora B+R,
- wzmocnienie regionalnego rynku pracy poprzez transfer innowacji i nowych technologii,
- budowę i modernizację infrastruktury transportowej, technicznej oraz społecznej,
- zwiększenie dostępu do usług z zakresu medycyny, kultury, rozrywki i turystyki,
- wspieranie współpracy międzyregionalnej oraz integracji przestrzennej obszaru funkcjonalnego.

Dla pozostałych obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych oraz lokalnych, jak i dla obszarów skupionych wokół gminnych ośrodków rozwoju, wskazuje się na niezbędne działania w zakresie podnoszenia jakości i dostępu do edukacji, usług z zakresu medycyny, kultury, rozrywki i turystyki, wspierania współpracy międzyregionalnej oraz integracji terytorialnej obszaru oraz wzmocnienia rynku pracy poprzez transfer innowacji i nowych technologii.

W planach zagospodarowania przestrzennego miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków wojewódzkich Zielona Góra i Gorzowa Wlkp. rozpatrzono cel i podstawy formalno-prawne opracowania oraz przedstawiono zakres i metody opracowania planu. Dokument przedstawia aktualny stan zagospodarowania przestrzennego obszaru oraz wizję jego rozwoju. Dokument składa się z części tekstowej oraz z części graficznej, ilustrujących uwarunkowania rozwoju przestrzennego i kierunki zagospodarowania przestrzennego.

W części tekstowej zostały poruszone następujące zagadnienia:

²² PZPWL

²³ OW – ośrodka wojewódzkiego

- uwarunkowania rozwoju przestrzennego w zakresie: uwarunkowań zewnętrznych, sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, komunikacji i transportu, infrastruktury technicznej oraz polityk lokalnych;
- wizja i możliwe scenariusze rozwoju przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego;
- kierunki zagospodarowania przestrzennego w perspektywie roku 2020 oraz 2030, w zakresie sytuacji społeczno-gospodarczej, systemu przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego i turystyki, komunikacji i transportu oraz infrastruktury technicznej;
- inwestycje celu publicznego;
- wnioski i rekomendacje do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego i innych dokumentów strategicznych opracowywanych na szczeblu regionalnym oraz do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW Gorzów Wlkp.;
- instrumenty i normy prowadzenia monitoringu zmian w zagospodarowaniu przestrzennym.

Ustalenia części graficznej zawarto na planszach tematycznych sporządzonych w skali 1:100 000, stanowiących załączniki do Planu zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Gorzów Wlkp. oraz Zielona Góra.

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego wykonano na podstawie analizy materiałów wyjściowych: dokumentów planistycznych, strategicznych i opracowań problemowych sporządzonych na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i lokalnym. Istotnym elementem, w ich opracowywaniu, były spotkania robocze z przedstawicielami samorządów lokalnych poszczególnych jednostek wchodzących w skład MOF OW Gorzów Wlkp. oraz Zielona Góra.

W rozdziale poświęconym uwarunkowaniom zewnętrznym przeanalizowano położenie MOF OW na tle kraju i względem korytarzy transportowych, powiązania regionalne i ponadregionalne MOF OW. Jako najsilniejsze w skali regionu główne ośrodki miejskie znajdują się poza granicami województwa lubuskiego wskazano: Szczecin, Poznań, Wrocław i Berlin. Zwrócono również uwagę na połączenia dom-praca-dom²⁴, czyli istotność powyższych miast jako rynków pracy dla części mieszkańców MOF OW województwa lubuskiego. Obok istotnych powiązań drogowych, wyróżniono również powiązania kolejowe, elektroenergetyczne, gazociągowe, a nawet ropociągowe (ropociąg Przyjaźń: Płock – Schwedt).

Dla obszaru opracowania obowiązują *Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wlkp.* oraz *Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Gorzowa Wlkp.* W powyższych opracowaniach wyznaczono strategiczne cele rozwoju, w które wpisują się wskazane kierunki zagospodarowania przestrzennego MOF OW Gorzów Wlkp.

Kierunki polityki przestrzennej MOF OW Zielona Góra również uwzględniają założenia dokumentów strategicznych wszystkich szczebli – unijnego, krajowego, regionalnego i lokalnego, w tym Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Zielonej Góry. W powyższym opracowaniu wyznaczono strategiczne cele rozwoju, w które wpisują się wskazane kierunki zagospodarowania przestrzennego MOF OW Zielona Góra.

Wnioski i rekomendacje do Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, do Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,

²⁴ Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Warszawa, 2014

- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

Natomiast wnioski i rekomendacje do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin należących do MOF OW zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej,
- obronności i bezpieczeństwa.

Dla okresowej oceny realizacji przyjętych w planach MOF OW celów rozwoju i kierunków zagospodarowania, zaproponowano zestaw wskaźników, które zestawiono z podziałem na kategorie:

- osadnictwa i ładu przestrzennego,
- systemu przyrodniczego,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- strefy społeczno-gospodarczej,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

3.3. WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

Poniższe informacje pochodzą z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego stanowiącego załącznik nr 1 do uchwały nr XLVIII/505/2010 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 września 2010 r. oraz Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego 2020 stanowiącej załącznik do Uchwały nr XXV/325/2012 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 grudnia 2012 r.

Jako, że PZPWO²⁵ został uchwalony w 2010 r. to nie zawiera typów obszarów funkcjonalnych zawartych w KPZK 2030. Przy analizie Planu zwrócono głównie uwagę na zapisy dotyczące zewnętrznych uwarunkowań funkcjonalnych – wpływu, wzajemnych zależności o zasięgu ponadwojewódzkim.

W Planie został wyraźnie podkreślony fakt zdeterminowania przestrzennych uwarunkowań rozwoju województwa położeniem regionu w paśmie III korytarza transportowego, pomiędzy dwoma znaczącymi w skali kraju i Europy kształtującymi się obszarami metropolitalnymi: wrocławskim i górnośląskim. Zewnętrzne obszary metropolitalne wywierają znaczące oddziaływanie na region opolski – przede wszystkim generują jednokierunkowe przepływy, zasilając „sąsiadów” zasobami regionu opolskiego (ludzkimi i materialnymi). Tylko część tych zasobów – najczęściej w postaci przetworzonej – powraca do regionu. Metropolie oferują zdecydowanie szerszą gamę dóbr, a zwłaszcza usług wyższego rzędu (szkolnictwo wyższe, specjalistyczna opieka medyczna, kultura i sztuka, transport lotniczy), oraz handlu, rozrywki i sportu, stąd też naturalnym procesem są migracje stałe i wahadłowe. Znacznie słabszy wpływ na region opolski mają dwa pozostałe kształtujące się obszary metropolitalne: poznański i łódzki. Przejawem słabszych związków ośrodków regionu opolskiego z Poznaniem i Łodzią jest zdecydowanie mniejsza liczba powiązań transportowych i infrastrukturalnych. Podsumowując, położenie województwa opolskiego w sąsiedztwie Wrocławia i Aglomeracji Górnośląskiej stanowi istotną przesłankę warunkującą

²⁵ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego został uchwalony w 2010 r. nie zawiera typów obszarów funkcjonalnych zawartych w KPZK 2030.

skalę rozwoju ośrodków miejskich województwa opolskiego. W PZPWO podkreśla się fakt, iż decydujące znaczenie ma tu odpływ zasobów ludzkich do obszarów metropolitalnych.

Z ww. zależności wynika planowany system powiązań drogowych, m.in. autostrada A4, tzw. „Trasa Podsudecka” (drogi krajowe nr 46, 41 i 40), czy droga krajowa nr 39.

Kolejnym uwarunkowaniem przestrzennym, stanowiącym podstawę do współpracy, jest komunikacja wodna. Rzeką Odra wraz z Kanałem Gliwickim tworzą szlak transportu wodnego łączący województwo opolskie z województwem dolnośląskim i śląskim. Szlak ten ma duży potencjał rozwojowy, jednak z powodu dekapitalizacji infrastruktury hydrotechnicznej i transportowej jest obecnie wykorzystywany w nieznacznym stopniu (głównie do transportu towarów masowych).

W obszarze stykowym z województwem dolnośląskim zlokalizowane są nabrzeża przeładunkowe w Zwanowicach (gm. Skarbimierz), Brzegu i Lipkach (gm. Skarbimierz), a połączenie z województwem śląskim zapewnia Kanał Gliwicki, z trzema śluzami, w pobliżu którego w Koźlu położony jest największy port rzeczny na terenie województwa.

PZPWO uwzględnia również powiązania społeczne oraz infrastrukturalne (z zakresu elektroenergetyki i gazownictwa) województwa z otoczeniem zewnętrznym. Powiązania społeczne kształtowane są przez procesy migracyjne związane ze zmianą miejsca zamieszkania oraz dojazdami do pracy, szkół różnych poziomów nauczania i usług wyższego rzędu. Głównymi regionami kraju drenującymi zasoby ludzkie Opolszczyzny są województwa dolnośląskie, mazowieckie i małopolskie. Wyjeżdżają do nich głównie osoby młode, w wieku do 30 lat, przeważnie w okresie rozpoczęcia studiów, które po zakończeniu nauki, pozostają w głównych aglomeracjach tych województw (Warszawa, Kraków, Wrocław, Katowice) z uwagi na zdecydowanie większy rynek pracy.

Odrębny rozdział PZPWO został poświęcony wspólnym problemom planistycznym władz opolskich i władz sąsiednich województw, w tym dolnośląskiego.

Przytoczono w nim główne problemy przestrzenne, wymagające współdziałania władz województwa opolskiego z samorządami regionu dolnośląskiego w zakresie planowania oraz lobbowania, koordynacji i wdrażania założeń do realizacji polityk planowania przestrzennego. Jako wspólne tematy wskazano:

- 1) Zagospodarowanie turystyczne i wykorzystanie rzeki Odry jako środka transportu,
- 2) Bezpieczeństwo powodziowe – stworzenie spójnego systemu ochrony przeciwpowodziowej,
- 3) Ochrona wód zlewni Nysy Kłodzkiej i Oławy jako zasobu wody pitnej dla Aglomeracji Wrocławskiej,
- 4) Budowa systemów kanalizacyjnych odprowadzających ścieki z gminy Oława do oczyszczalni ścieków w Brzegu,
- 5) Ochrona zlewni Widawy jako obszaru występowania terenów przyrodniczych przewidzianych do objęcia ochroną,
- 6) Ochrona terenów o wysokich wartościach przyrodniczych w ramach sieci ekologicznej Econet – Polska w rejonie obszaru węzłowego „Bory Stobrowskie” (Stobrowski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie”) i korytarza ekologicznego rzeki Nysa Kłodzka oraz ostoji przyrodniczych NATURA 2000 (Grądy Odrzańskie, Lasy Barucickie, Grądy w Dolinie Odry),
- 7) Zagospodarowanie turystyczne Sudetów i Przedgórze Sudeckiego,
- 8) Budowa drogi S46 po nowym śladzie z ewentualnym wykorzystaniem istniejących odcinków drogi DK 46,
- 9) Modernizacja dróg krajowych i wojewódzkich łączących województwa:
 - droga krajowa nr 94 relacji Krzywa – Balice do pełnych parametrów klasy GP,

- droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko – Szczekociny do pełnych parametrów klasy GP (w przypadku rezygnacji z działań podjętych na rzecz budowy drogi S 46),
 - droga krajowa nr 39 relacji Łagiewniki – Kępno do pełnych parametrów klasy G,
 - droga wojewódzka nr 382 relacji Stanowice – granica państwa na odcinku Stanowice-Paczków do pełnych parametrów klasy Z,
 - droga wojewódzka nr 385 relacji Jaczkowice – granica państwa do pełnych parametrów klasy Z,
 - droga wojewódzka nr 403 relacji Łukowice Brzeskie – Młodoszowice do pełnych parametrów klasy G,
 - droga wojewódzka nr 451 relacji Namysłów – Oleśnica do pełnych parametrów klasy G,
 - droga wojewódzka nr 396 relacji Bierutów – Strzelin do pełnych parametrów klasy Z,
 - droga wojewódzka nr 378 relacji Biedzychów – Grodków do pełnych parametrów klasy Z.
- 10) Modernizacja linii kolejowych nr:
- 132 (E30, E 59) relacji Wrocław – Gliwice, objętej umową „AGC” do uzyskania prędkości przejazdu 160 km/h,
 - 277 (C 30, C 59) relacji Opole – Wrocław Brochów, objętej umową „AGTC” do uzyskania prędkości przejazdu 120 km/h,
 - 137 relacji Katowice – Legnica na odcinku Kędzierzyn Koźle – Legnica,
 - 143 relacji Kalety – Wrocław do uzyskania prędkości przejazdu 120 km/h,
- 11) Utrzymanie korytarzy linii energetycznych:
- 400 kV Dobrzeń – Pasikowice, z uwzględnieniem jej przebudowy na linię dwutorową,
 - 220 kV Groszowice (Opole) – Ząbkowice Śl., z uwzględnieniem jej ewentualnej przebudowy na dwutorową linię 400 kV Ząbkowice – Dobrzeń, Dobrzeń – Świebodzice (względnie wielonapięciową),
 - 110 kV Hermanowice (Brzeg) – Oława,
 - 110 kV Hermanowice (Brzeg) – Zacharzyce,
 - 110 kV Orłęta (Nysa) – Ziębice,
 - 110 kV Paczków – Kamieniec Ząbkowicki.
- 12) Budowa dwutorowej linii energetycznej 400 kV relacji Dobrzeń – Wrocław, Dobrzeń–Pasikowice wzdłuż autostrady A4,
- 13) Utrzymanie korytarza gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Zdzieszowice – Wrocław o nominalnym ciśnieniu 4,0 MPa i przekroju DN 400/350,
- 14) Zagospodarowanie przestrzenne obszarów przygranicznych z Republiką Czeską.

PZPWO zawiera również rekomendacje do polityki przestrzennej sąsiednich regionów. Dla województwa dolnośląskiego brzmią one następująco:

- 1) Ochrona istniejących zasobów, kształtowanie i wzmacnianie systemu przestrzennych powiązań przyrodniczych na obszarze ostoji Natura 2000, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu oraz korytarzy ekologicznych Odry, Nysy Kłodzkiej, Widawy, Przyleskiego Potoku;
- 2) Utworzenie spójnego systemu monitoringu i ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry i Nysy Kłodzkiej;
- 3) Budowa zbiornika przeciwpowodziowego w Kamieńcu Ząbkowickim oraz zbiornika Pawłowice na potoku Budzówka;
- 4) Ochrona zasobów wód powierzchniowych, wykorzystywanych dla potrzeb zaopatrzenia w wodę pitną aglomeracji wrocławskiej na obszarze zlewni chronionej Nysy Kłodzkiej i Oławy;
- 5) Ochrona zasobów przyrodniczych w obrębie planowanej zlewni chronionej rzeki Widawy,
- 6) Optymalizacja funkcjonowania ponadlokalnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi na obszarze działania rejonu środkowo-wschodniego EKOGOK (miasto i gmina Oława w woj. dolnośląskim, gm. Skarbimierz, Lubsza i m. Brzeg w woj. opolskim).

- 7) Zagospodarowanie turystyczne na obszarze istniejących i planowanych obszarów przyrodniczych oraz kulturowych, w tym w szczególności rozwoju systemu ścieżek i tras rowerowych, w tym zagospodarowanie trasy turystycznej „Via Montana” „Drogi św. Jakuba Via Regia”, „Traktu św. Jakuba”, „Szlaku Cystersów” oraz szlaku Żeglugowego Odry;
- 8) Budowa drogi S46 po nowym śladzie z ewentualnym wykorzystaniem istniejących odcinków drogi DK 46 tzw. „Szlaku Staropolskiego”;
- 9) Budowa linii energetycznej 400 kV relacji Dobrzeń – Wrocław wzdłuż autostrady A4.

Ponadto do Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego (SRWO) z 2012 r., wprowadzono poza obszarami problemowymi tzw. bieguny wzrostu, będące elementami planowania przestrzennego, którymi w województwie opolskim są ośrodek wojewódzki (Opole) z obszarem funkcjonalnym (Aglomeracja Opolska) oraz ośrodki subregionalne (Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork, Nysa) i ich obszary funkcjonalne.

3.4. WOJEWÓDZTWO WIELKOPOLSKIE

Poniższe informacje pochodzą z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjętego uchwałą XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r., Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku stanowiącej załącznik do Uchwały NR XXIX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r. oraz Zasad i kryteriów wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim (Uchwała nr 4268/2014 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dnia 23 stycznia 2014 roku – dokumentu wdrożeniowego Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku).

PZPWW²⁶ został uchwalony w czasie, gdy w planowaniu przestrzennym, na poziomie krajowym obowiązywała koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, która nie zawierała ustaleń dotyczących obszarów metropolitalnych w rozumieniu Ustawy z dn. 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 ze zmianami). W związku z tym brak było podstaw do sporządzenia i uchwalenia Planu obszaru metropolitalnego jako części Planu zagospodarowania przestrzennego województwa. W PZPWW na podstawie delimitacji przeprowadzonej w Wielkopolskim Biurze Planowania Przestrzennego w Poznaniu, wskazano potencjalny Poznański Obszar Metropolitalny jako Centralny Obszar Problemowy wraz z zapisami Planu dotyczącymi przyszłego rozwoju przestrzennego i funkcjonalnego. Zwrócono uwagę na fakt, iż przyjęty sposób prezentacji treści Planu nie jest tożsamy z obowiązkiem wynikającym z zapisu art. 39 ust. 3 pkt 4 Upzp²⁷, który udziela Marszałkowi Województwa kompetencji w zakresie określania obszarów metropolitalnych.

W PZPWW jako wyróżniające się na tle kraju i województwa, zatem stanowiące podstawowe elementy sieci osadniczej, wymieniono Poznań i jego obszar funkcjonalny oraz Aglomerację Kalisko – Ostrowską. W dokumencie zwraca się uwagę na szereg funkcji pełnionych przez Poznań – europole. Najważniejsze z nich to:

- funkcje administracyjne i gospodarcze – lokalizacja instytucji z zakresu administracji rządowej i samorządowej, instytucji politycznych, społecznych organizacji międzynarodowych oraz światowych firm finansowych i gospodarczych. Wiele z mieszczących się w Poznaniu firm, instytucji, urzędów i podmiotów prawnych ma znaczenie ponadregionalne i ponadkrajowe. Większość z nich kooperuje i współpracuje z instytucjami o znaczeniu światowym,

²⁶ Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego

²⁷ Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

- funkcje nauki – rozwój wyższych uczelni i ośrodków naukowych, w tym kierunków wysokospecjalistycznych w skali kraju i Europy oraz kierunków związanych z ośrodkami wysokich i czystych technologii,
- funkcje kultury – wzrost znaczenia instytucji kultury, organizacja wysokiej rangi imprez kulturalnych,
- funkcje sportu i turystyki – rozwój obiektów sportowych umożliwiające organizację widowisk o znaczeniu międzynarodowym i krajowym, rozwój turystyki biznesowej i tranzytowej poprzez rozpowszechnianie – z wykorzystaniem nowoczesnych technik – informacji o dziedzictwie kulturowym i współczesności Poznania.

Drugi, obok obszaru funkcjonalnego Poznania, już wspomniany, obszar województwa, spełniający kryteria wydzielenia specyficznego subregionu to strefa procesów spajania i rozwoju Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego. Zaawansowanie procesów suburbanizacyjnych i mała odległość między miastami (25 km) pozwoliły na wskazanie granic zespołu oraz zdiagnozowanie jego charakteru jako aglomeracji układu bipolarnego. Aglomeracja Kalisko – Ostrowska zajmuje południowo-wschodnią część województwa wielkopolskiego. Kalisz i Ostrów Wielkopolski, jako ośrodki ponadregionalne, są ściśle powiązane z Poznaniem funkcjami administracyjnymi, społecznymi i gospodarczymi. Poznań, z racji swej rangi i pozycji, oddziałuje na cały obszar województwa, w tym także na obszar AKO²⁸, szczególnie poprzez funkcje wyższego rzędu w zakresie nauki i szkolnictwa wyższego, biznesu, ochrony zdrowia, handlu, kultury, sportu, rozrywki.

Poza powiązaniem funkcjonalnym AKO z Poznaniem, jako istotne określono w Planie, powiązania Aglomeracji Kalisko – Ostrowskiej z Łodzią i Wrocławiem, miastami odległymi, podobnie jak Poznań, o około 100 km. Jako przykłady powiązań funkcjonalnych wskazano filie wyższych uczelni z Łodzi na terenie Kalisza oraz uczelnie wrocławskie działające na terenie Ostrowa Wielkopolskiego. Zwrócono również uwagę na powiązania przyrodnicze, wynikające z lokalizacji AKO (rzeka Barycz w południowo-zachodniej części aglomeracji), oraz komunikacyjne (droga krajowa nr 25, linie kolejowe o znaczeniu państwowym).

W kierunkach zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego dla rozwoju funkcji metropolitalnych Poznania wyróżniono następujące działania strategiczne:

- stymulowanie rozwoju Poznania jako ośrodka o znaczeniu międzynarodowym poprzez integrowanie potencjałów: naukowego, gospodarczego, turystycznego i kulturalnego,
- kreowanie wizerunku miasta otwartego,
- wzmocnienie pozycji miasta jako centrum usługowego o randze ponadregionalnej,
- kreowanie nowoczesnej i innowacyjnej gospodarki opartej o potencjał wiedzy i nauki skupionej w centrum regionu,
- rozwijanie infrastruktury technicznej, w tym szczególnie transportu publicznego o zasięgu obejmującym cały obszar funkcjonalny Poznania.

Jako istotny element planowania funkcjonalnego uznano potrzebę równoważenia rozwoju funkcji o charakterze metropolitalnym, dla których płaszczyzną działania są relacje międzynarodowe, z funkcją obsługi regionu. Do najważniejszych zadań inwestycyjnych wzmocniających rangę Poznania zaliczyć należy: rozbudowę kampusu Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na Umultowie – Morasku, rozbudowę kampusu „Warta” Politechniki Poznańskiej, Poznańskie Centrum Logistyczne, realizację Poznańskiego Parku Naukowo – Technologicznego, realizację Nowego Centrum na tzw. „Wolnych Torach”, rozbudowę Portu Lotniczego Poznań – Ławica, rozbudowę Międzynarodowych Targów Poznańskich i związanych z nimi inwestycji okołobiznesowych, realizację projektu kolei dużych prędkości

²⁸ Aglomeracja Kalisko - Ostrowska

≥300 km/h w II korytarzu europejskim Poznań – Berlin oraz projektu kolei dużych prędkości ≥300 km/h Poznań/Wrocław – Kalisz – Łódź – Warszawa.

Dla miejskiego układu dwubiegunowego Kalisz – Ostrów Wielkopolski, stanowiącego główne ośrodki obsługi dla południowej Wielkopolski, założono, że ich zasięg będzie wykraczał poza granice województwa.

Przyjęto założenie, że rolę ogniw dyfuzji rozwoju gospodarczego pełnić będą w województwie ośrodki ponadregionalne i regionalne: Konin, Leszno, Piła i Gniezno. Zgodnie z przyjętymi zasadami polityki przestrzennej, zwraca się w Planie szczególną uwagę na wspomaganie endogenicznych możliwości rozwoju tych miast oraz zrównoważenie ich polifunkcyjności.

Teren miasta Poznania oraz gminy leżące w jego obszarze funkcjonalnym zdefiniowano jako centralny obszar problemowy. Obszar ten charakteryzuje się występowaniem zjawisk i konfliktów, których wielkość i nasilenie nie występuje w innej części województwa. Do takich problemów należy zaliczyć: konflikty pomiędzy intensywnym rozwojem urbanistycznym a środowiskiem przyrodniczym, w tym szczególnie na styku z obszarami cennymi przyrodniczo i krajobrazowo, konflikty na styku obszarów mieszkaniowych i działalności przemysłowej, konflikty pomiędzy mieszkalnictwem a komunikacją drogową, szynową i lotniczą (cywilną i wojskową).

W ramach charakterystyki Południowego Obszaru Problemowego, na terenie którego stężenia związków azotu pochodzenia rolniczego w największym stopniu wpływa na zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, przywołano analogiczny problem po stronie województwa dolnośląskiego.

Ponadto w PZPWW wskazano najważniejsze zagadnienia i problemy do rozwiązania w Planie zagospodarowania POM²⁹. Plan POM ma zawierać: szczegółową analizę powiązań funkcjonalnych pomiędzy Poznaniem a otaczającym obszarem, analizę i wskazanie możliwości wzmocnienia funkcji metropolitalnych, analizę procesu suburbanizacji i określenie modelu rozwoju urbanistycznego POM, identyfikację obszarów problemowych i konfliktów przestrzennych, zasady realizacji wspólnych elementów polityki przestrzennej gmin w obszarze metropolitalnym, koncepcję spójnego systemu przyrodniczego i ochrona walorów przyrodniczych, koncepcję zintegrowanego transportu pasażerskiego w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym, system regionalnych połączeń drogowych, plan rozwoju POM jako centrum innowacji i technologii.

W opracowaniu „Zasady i kryteria wyznaczania obszarów funkcjonalnych w województwie wielkopolskim” (Uchwała nr 4268/2014 Zarządu Województwa Wielkopolskiego d dnia 23 stycznia 2014 roku), stanowiącym dokumentu wdrożeniowego Zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, zgodnie z wskazaniem Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, wskazano i zdelimitowano następujące miejskie obszary funkcjonalne:

- 1) Miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego - Poznański Obszar Metropolitalny
- 2) Miejski obszar funkcjonalny ośrodków regionalnych - Aglomeracja Kalisz – Ostrowska
- 3) Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych - Konin – Leszno – Piła – Gniezno
- 4) Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków lokalnych.

W dokumencie przytacza się również działania do realizacji w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, wskazanych w Strategii³⁰. Dla POM przytoczone zostały ponadto zadania kluczowe i idące za nimi priorytetowe inwestycje i działania.

²⁹ Poznański Obszar Metropolitalny

³⁰ Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

